

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ДЕПАРТАМЕНТ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

ДЕПАРТАМЕНТ
СТРАТЕГІЧНИХ
РОЗСЛІДУВАНЬ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ
ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ ТА СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ З ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРОТИДІЇ
ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ**

*«Протидія організованій злочинності: проблеми теорії та практики»
Матеріали всеукраїнського науково-практичного семінару, 03 грудня 2021*

м. Дніпро 2021

УДК 336.763

Протидія організованим злочинності: проблеми теорії та практики:
Матеріали регіонального науково-практичного семінару (м. Дніпро, 03 грудня 2021 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2021. – 370 с.

Редакційна колегія:

Наливайко Л.Р. – д.ю.н., професор, заслужений юрист України.

Лазарєв В.О. – декан навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції, к.ю.н., підполковник поліції.

Санакосв Д.Б. – завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції, к.ю.н., доцент.

Некlesa О.В. – викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції, старший лейтенант поліції.

ЗМІСТ

<i>ВІТАЛЬНЕ СЛОВО</i>		11
Анісімов Д.О.	<i>Визнання протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційним кримінальним правопорушенням: за чи проти.</i>	13
Бочковий О.В.	<i>Соціальна відкритість у медійному просторі та її вплив на протидію корупції та організованій злочинності.</i>	15
Бадалова Т.Г. Федченко В.М.	<i>Окремі проблемні питання щодо здійснення екстрадиції при проведенні досудового розслідування корупційних правопорушень.</i>	19
Барбаш Д.К.	<i>Підтримання високого рівня моралі – як засіб запобігання корупції серед суддів.</i>	23
Волошина М.О.	<i>Контрольована та оперативна закупка: особливості застосування щодо протидії організованій злочинності на ринку підакцизних товарів.</i>	27
Дмитренко К.В.	<i>Проблемні питання досудового розслідування злочинів, вчинених в аграрній сфері.</i>	31
Єфімов В.В.	<i>Щодо питання впливу організованої злочинності і корупції на базові галузі економіки (агропромисловий комплекс).</i>	35
Єфімова І.В.	<i>До питання реалізації стратегії протидії організованій злочинності і корупції в митній сфері України</i>	37
Єфімов М.М.	<i>До питання типових слідчих ситуацій розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності.</i>	41
Книженко О.О.	<i>Окремі аспекти кримінальної відповідальності за фінансування тероризму.</i>	43
Комашко В. Шамара О.	<i>Реформування системи органів боротьби з організованою злочинністю: проблеми законодавчого врегулювання, через призму євроантлантичної інтеграції України.</i>	45
Крамаренко Ю.М.	<i>Окремі питання спроможності правоохоронних органів протидіяти проявам організованої злочинності.</i>	54
Карповський С.В.	<i>Деякі напрямки запровадження міжнародного досвіду боротьби з організованою злочинністю в Україні.</i>	58
Копилов Е.В.	<i>Щодо ролі та місця прокуратури у протидії організованій злочинності та корупції.</i>	61
Некlesa О.В.	<i>Актуальні проблеми протидії організованій злочинності та корупції.</i>	66
Омаров Е.А.	<i>Организованная коррупционная деятельность</i>	68

Подзолкова Т. Ю.	<i>Застосування профайлінгу як методу протидії організованій злочинності.</i>	72
Паршин Ю.І.	<i>Оцінка масштабів тіньової економічної діяльності на макро- та мікро рівнях.</i>	76
Санакоєв Д.Б.	<i>Сучасні світові тренди організованої злочинності та виклики для правоохоронних органів.</i>	79
Соломіна Г.В.	<i>Корупційна злочинність у сфері публічних закупівель.</i>	83
Тертишник В.М. Ченцов В.	<i>Проблеми протидії міжнародній організованій злочинності.</i>	86
Ткаченко П.І.	<i>Актуальні проблеми викрадення, привласнення військовослужбовцем військового майна: кримінологічний аспект.</i>	88
Телійчук В.Г.	<i>Щодо проблеми оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам, що вчиняються організованими злочинними групами</i>	92
Христов О.Л.	<i>Актуальні питання залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції до участі у протидії організованій злочинності.</i>	96
Хованова Д.О.	<i>Проблеми документування злочинної діяльності особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу.</i>	98
Хомяк А.Р.	<i>Проблематика протидії корупційним правопорушенням в сфері освіти.</i>	100
Худенко Д.М.	<i>Формування публічного набору даних віртуальних активів та розширення функціоналу програмного забезпечення, який допомагає кримінальній поліції відслідковувати їх рух.</i>	103
Чернов Д.І.	<i>Актуальні проблеми протидії організованій злочинності та корупції в бюджетній сфері.</i>	107
Черненко А.П.	<i>Процедура обшуку потребує спрощення.</i>	110
Черняк Н.П.	<i>Боротьба з корупцією: актуальні проблеми та шляхи вирішення.</i>	114
Чередник К.О.	<i>Криміналістична характеристика осіб, які зорганізувалися у стійке злочинне об'єднання для вчинення шахрайств на ринку нерухомості.</i>	116
Чаплинський К.О. Калюга Т.О.	<i>Участь спеціаліста в огляді документів під час розслідування шахрайства у сфері надання туристичних послуг.</i>	120
Шинкаренко І. Шинкаренко І.	<i>Кримінальне законодавство як підґрунтя формування ефективної системи протидії діяльності злочинних спільнот.</i>	123
Шиян А.Г.	<i>Особливості укладення та затвердження угоди про визнання винуватості в кримінальних провадженнях</i>	129

	<i>щодо вчинення злочинів організованою групою чи злочинною організацією.</i>	
Щербіна М.Г.	<i>Об'єкт кримінального правопорушення «Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів».</i>	132
Юр'єв Д.С.	<i>Виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 206-2 КК України (протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації).</i>	136
Юр'єв Д.С. Некlesa О.В.	<i>Механізми забезпечення економічної безпеки від кримінальних посягань в розрізі впровадження цифрової економіки.</i>	138
ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ		
Антіпов А.Д. Телійчук В.Г.	<i>Протидія організованій злочинності: деякі проблемні аспекти.</i>	142
Грабовська А. Санакоєв Д.Б.	<i>Деталі оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі.</i>	144
Антіпов А.Д. Кисельов А.О.	<i>Співробітництво з органами досудового розслідування та оперативними підрозділами національної поліції в кримінальному процесі у боротьбі з організованою злочинністю.</i>	146
Антропов Б.О. Єфімов В.В.	<i>Окремі аспекти тактики проведення опитування працівниками оперативних підрозділів національної поліції України.</i>	149
Бучко М.О. Юр'єв Д.С.	<i>Поняття та протидія корупції в публічних закупівлях.</i>	151
Бересток К. Юр'єв Д.С.	<i>Легалізація азартних ігор.</i>	153
Барсуковський О.Р. Телійчук В.Г.	<i>Організована злочинність: деякі проблеми оперативно розшукової протидії торгівлі людьми.</i>	155
Браун Д.І. Санакоєв Д.Б.	<i>Способи вчинення кримінальних правопорушень економічного напрямку у сфері житлово-комунального господарства.</i>	158
Богомол А.І. Паршин Ю.І.	<i>Актуальні проблеми протидій корупції в Україні.</i>	160
Буряк А.С. Юр'єв Д.С.	<i>Деякі проблеми розслідування економічних злочинів.</i>	162
Бортнік Д.В. Кисельов А.О.	<i>Особливості використання підрозділами національної поліції інформації під час здійснення кримінального аналізу.</i>	164
Волошина Ю.В. Гаркуша А.Г.	<i>Висновок експерта: поняття, структура, зміст та форма в розрізі параграфу 5 КПК України.</i>	166

Волкова А.О. Березняк В.С.	<i>Актуальні проблеми призначення покарання щодо неповнолітніх.</i>	168
Ворона Ю.С. Паршин Ю.І.	<i>Протидія організований злочинності як складова фінансової безпеки.</i>	171
Гречишкін І.К. Пожидаєв М.Ю.	<i>Особливості підготовки працівників правоохоронних органів України у сфері запобігання та протидії корупції.</i>	172
Гречишкін І.К. Юр'єв Д.С.	<i>Проблематика легалізації (відмивання) доходів: поняття та місце у системі вітчизняного та міжнародного законодавства.</i>	176
Гога І.Р. Телійчук В.Г.	<i>Щодо питання вдосконалення правового регулювання негласного співробітництва.</i>	178
Гордейченко Р.Р. Санакоєв Д.Б.	<i>Роль та місце громадянського суспільства у протидії організований злочинності та корупції.</i>	180
Дегтярєва М.Д. Санакоєв Д.Б.	<i>Актуальні питання протидії злочинам правоохоронними органами.</i>	182
Давиденко А.Д. Санакоєв Д.Б.	<i>Проблеми антикорупційних задач.</i>	184
Дердель С.Ю. Кисельов А.О.	<i>Основні принципи конфіденційного (негласного) співробітництва з національною поліцією з питань протидії організованої злочинності.</i>	186
Дума.А. Юр'єв Д.С.	<i>Запобігання легалізації(відмивання) коштів, які здобуті злочинним шляхом на території України.</i>	188
Євдокименко Г.О. Кисельов А.О.	<i>Актуальний стан пошуку злочинців за допомогою сучасних додатків для мобільних пристроїв та соціальних мереж.</i>	191
Жукоцький В.О. Телійчук В.Г.	<i>Щодо питання залучення осіб до негласного співробітництва у протидії організований злочинності.</i>	193
Жовтяк Я.І. Санакоєв Д.Б.	<i>Протидія легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом: виявлення та конфіскація злочинних активів: вітчизняний та міжнародний досвід.</i>	195
Збишко І.В. Некlesa О.В.	<i>Специфіка корупції у правоохоронній сфері в Україні.</i>	197
Іванчук О.С. Юр'єв Д.С.	<i>Деякі особливості протидії корупції громадянським суспільством.</i>	200
Качан І.В. Санакоєв Д.Б.	<i>Особливості проведення негласних слідчих розшукових дій та визнання недопустимими їх результатів.</i>	202
Кухар В.О. Тінін Д.Г.	<i>Пріоритетні напрями протидії організований злочинності в Україні.</i>	205
Крипович С.І.	<i>Стан та сучасні напрями протидії корупції в Україні.</i>	207

Санакоєв Д.Б.		
Кочкіна Д.Д. Березняк В.С.	<i>Смертна кара: справедлива відплата за скоєне насильство чи катування, що принижує гідність.</i>	209
Каратонов Є.В. Кисельов А.О.	<i>Актуальні проблеми щодо форм закріплення конфіденційного співробітництва у протидії діяльності злочинним організаціям.</i>	211
Кишинська І.О. Некlesa О.В.	<i>Корупція як негативний чинник розвитку суспільства та держави.</i>	213
Коляда Д.В. Тінін Д.Г.	<i>Сучасний стан діяльності правоохоронних органів України в боротьбі з організованою злочинністю та корупцією, як учасника міжнародних зобов'язань.</i>	216
Копаєв В.В.	<i>Протидія організованим групам і злочинним організаціям підрозділами стратегічного розслідування національної поліції України.</i>	218
Кузьменко М. Галенко Ю.П.	<i>The role of english language in the professional activity of police officers.</i>	220
Костюк Ю.А. Паршин Ю.І.	<i>Публічні закупівлі в системі державних видатків.</i>	222
Креніков Є.О. Паршин Ю.І.	<i>Проблеми малого бізнесу на сучасному етапі розвитку.</i>	225
Лукомська А.А. Санакоєв Д.Б.	<i>Проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування одержання неправомірної вигоди суддями.</i>	226
Леонтєва В.С. Єфімов В.В.	<i>Співвідношення провокації та слідчого експерименту у протидії корупційним злочинам.</i>	230
Ленкова Т.Р. Санакоєв Д.Б.	<i>Актуальні проблеми протидії організований злочинності.</i>	233
Лиходєд Д.Ю. Санакоєв Д.Б.	<i>Корупція як один з елементів організованої злочинності.</i>	234
Лініченко Ю.А. Паршин Ю.І.	<i>Сутність та значення санації підприємства в сучасних умовах.</i>	237
Лісовик А.О. Санакоєв Д.Б.	<i>Актуальні проблеми протидії організований злочинності та корупції.</i>	239
Мироненко А.О. Галенко Ю.П.	<i>Corruption as one of the malpractice factors at the national police of ukraine.</i>	241
Мирошнеченко І.В. Тінін Д.Г.	<i>Сучасні проблеми та методи боротьби з організованою злочинністю.</i>	243
Малиш Н.В. Юр'єв Д.С.	<i>Актуальні питання протидії організований злочинності у фінансовій сфері: міжнародний аспект.</i>	245
Масюк С.С. Тінін Д.Г.	<i>Деякі питання запобігання корупційним злочинам.</i>	248
Морозова Я.О. Паршин Ю.І.	<i>Особливості здійснення судово-економічної експертизи легалізації незаконно отриманих доходів.</i>	250

Мельник Д. Санакоєв Д.Б.	<i>Психологічне супроводження оперативно-розшукової діяльності в органах національної поліції України.</i>	251
Макеєв О.С. Кисельов А.О.	<i>Проблеми щодо законодавчого визначення осіб, яких можна залучати до конфіденційного співробітництва у боротьбі з організованою злочинністю.</i>	255
Масоха В.О. Паршин Ю.І.	<i>Методи протидії відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом.</i>	257
Мироненко А. О. Паршин Ю.І.	<i>Особливості забезпечення національної безпеки держави в сучасних умовах.</i>	259
Мінченко О.В. Санакоєв Д.Б.	<i>Актуальні проблеми протидії організованій злочинності та корупції.</i>	261
Нескаромних Н.А.	<i>Дотримання прав при здійсненні оперативно-розшукової діяльності.</i>	263
Носенко А. Сташейко Р. Корогод С.В.	<i>Актуальні проблеми протидії організованій злочинності та корупції.</i>	265
Новіков Д.О. Паршин Ю.І.	<i>Протидія організованим групам та злочинним організаціям у державних закупівлях.</i>	267
Проценко Х.В. Санакоєв Д.Б.	<i>Актуальні проблеми протидії організованій злочинності та корупції.</i>	270
Полоз А.М. Юр'єв Д.С.	<i>Протидія організованій злочинності: проблеми та можливості наближення українського законодавства до законів європейської спільноти.</i>	273
Пилипенко Б.К. Кисельов А.О.	<i>Значення конфіденційного співробітництва для вирішення питань нпу щодо протидії організованій злочинності.</i>	275
Письменний Д.В. Рубан І.Д. Корогод С.В.	<i>Кіберзлочинність-проблема сьогодення.</i>	277
Письменний Д.В. Паршин Ю.І.	<i>Запобігання і нейтралізація загроз національним інтересам у галузі прикордонної діяльності України.</i>	279
Пурик К.С. Шинкаренко І.Р.	<i>Сучасні проблемні питання протидії організованій злочинності та корупції.</i>	281
Попко С.В. Некlesa О.В.	<i>Перспективи удосконалення національного кримінального законодавства у сфері протидії організованій злочинності.</i>	284
Рашевський Є.Ю. Єфімов В.В.	<i>Де що про запобігання і протидію корупції в державних органах України: досвід Швеції.</i>	287
Расторгуєв Н.О. Тінін Д.Г.	<i>Профілактика та протидія злочинам у сфері торгівлі людьми: зарубіжний та національний досвід.</i>	289
Рудий В.С. Юр'єв Д.С.	<i>Актуальний стан кримінально-правової політики щодо протидії діяльності злочинних спільнот.</i>	292
Рудницька К.С.	<i>Сучасний стан та проблеми протидії корупції в</i>	294

Малиш Н.В. Корогод С.В.	<i>Україні.</i>	
Рудницька К.С. Анісімов Д.О.	<i>Напрями подолання корупції в сфері державної служби в контексті протидії організованої злочинності.</i>	296
Рудницька К.С. Юр'єв Д.С.	<i>Сучасний стан протидій легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.</i>	299
Рогозіна Т.В. Санакоєв Д.Б.	<i>Нормативно-правове забезпечення.</i>	301
Радельчук К.О. Галенко Ю.П.	<i>Official as a subject of corruption crimes.</i>	303
Санакоєв С.Д. Єфімов В.В.	<i>Сучасні інструменти протидії організованим злочинності у країнах єс: перспективи впровадження.</i>	304
Слободяник Р.А. Галенко Ю.П.	<i>Problems of relationships between organized crime and public authorities and governance.</i>	308
Сокур К.В. Некlesa О.В.	<i>Значення інформаційно-аналітичного забезпечення протидії організованої злочинності та корупції в діяльності працівників правоохоронних органів.</i>	310
Самойлова С.Ю. Юр'єв Д.С.	<i>Роль та значення громадянського суспільства у протидії корупції в Україні.</i>	312
Семенюк Д.С. Санакоєв Д.Б.	<i>Роль та місце громадянського суспільства у протидії організованим злочинності та корупції.</i>	314
Садовий Р.О. Санакоєв Д.Б.	<i>Щодо окремих аспектів оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у кредитно-фінансовій сфері.</i>	318
Токмань Є. Санакоєв Д.Б.	<i>Організація виявлення та розслідування окремих видів корисливо-насильницьких та економічних злочинів, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями.</i>	321
Топало М.О. Кисельов А.О.	<i>Проблеми законодавчого визначення використання негласного співробітництва у протидії організованій злочинності.</i>	323
Тімшин Р.С. Кисельов А.О.	<i>Загальна характеристика принципів конфіденційного співробітництва для забезпечення протидії організованим злочинності.</i>	325
Тімохін В.І. Тінін Д.Г.	<i>Проблемні питання сертифікатів covid-19 в період пандемії, як один з прикладів корупції в Україні: основні засади протидії таких випадків.</i>	327
Туряк Х.Д. Некlesa О.В.	<i>Сучасний стан протидії організованим злочинності в сфері обігу наркотичних засобів.</i>	329
Туряк Х.Д. Кігай В.А. Корогод С.В.	<i>Сучасні аспекти кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення в сфері освіти.</i>	332

Тупотіна Д.А. Некlesa О.В.	<i>Окремі засади розслідування шахрайства в сучасних умовах.</i>	334
Усатенко В.В. Некlesa О.В.	<i>Сучасні кримінально-правові методи протидії організованій злочинності.</i>	336
Ушпик В.В. Санакоєв Д.Б.	<i>Проблеми ефективності протидії корупції.</i>	339
Фесік Є.К. Савенко В.П.	<i>Загальна кримінально-правова характеристика корупційних злочинів.</i>	341
Фесік Є.К. Некlesa О.В.	<i>Протидія організованій злочинності в рамках боротьби з корупцією та незаконним збагаченням у сфері крипто валют.</i>	344
Фесік Є.К. Черняк Н.П.	<i>Щодо проблем організованої злочинності в Україні</i>	346
Федченко Т.К. Санакоєв Д.Б.	<i>Теоретико-правові аспекти протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом в Україні.</i>	349
Фесік Є.К. Ярошенко А.С.	<i>Корупційні злочини у сфері екологічного права та протидія ним.</i>	351
Черниш Д.І. Чорна А.Г.	<i>Правовий аналіз розуміння службової особи як суб'єкту корупційних кримінальних правопорушень.</i>	353
Чехута М. Гаркуша А.	<i>Деяко про кіберзлочинність.</i>	355
Жирко Н.С., Шило В.В., Корогод С.В.	<i>Правова характеристика корупційних і пов'язаних із корупцією правопорушень за сферами прояву.</i>	358
Шупер В.В. Зубик Ю.М. Корогод С.В.	<i>Незаконне збагачення: перспективи реформування кримінально-правової відповідальності.</i>	360
Шевейко Ю.А. Некlesa О.В.	<i>Протидія організованій злочинності у фінансовій сфері.</i>	363
Щербина К.А. Галенко Ю.П.	<i>The principle of integrity as a prevention and anti-corruption tool.</i>	366
Янкова А. Санакоєв Д.Б.	<i>Особливості легалізації матеріалів оперативно розшукової діяльності під час кримінального провадження.</i>	369

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Шановні учасники конференції, шановні гості, колеги, здобувачі!

Сьогоднішній семінар має вкрай важливу назву: «Протидія організованій злочинності: проблеми теорії та практики».

Організована злочинність протягом кількох десятиліть залишається однією з найбільших небезпек для політичного та економічного розвитку багатьох країн світу. Найчастіше потерпають від її негативних впливів держави, що знаходяться у стані суспільно-політичних трансформацій.

У світі набувають поширення такі негативні тенденції, як тероризм, сепаратизм, спроби повалення урядів і захоплення територій суверенних держав тощо.

Не стала винятком і наша країна. Організовані злочинні спільноти, що діють в Україні, охопили найприбутковіші злочинні ринки (сфера економіки та господарської діяльності, фінансів, використання бюджетних коштів, видобування корисних копалин, тобто передусім ті, що тісно пов'язані з корупцією).

В умовах збройної агресії проти України, організована злочинність становить пряму загрозу для національної безпеки, адже вона є інструментом, що використовується спецслужбами іноземних держав для дестабілізації ситуації в Україні та завдання шкоди національній безпеці.

За всієї складності криміногенної ситуації органам та підрозділам МВС України вдалося стабілізувати ситуацію в боротьбі зі злочинністю та розпочати реформування своїх структур.

Підрозділи МВС постійно адаптуються до нових тенденцій і викликів, які існують в умовах сьогодення, оновлюють алгоритми виявлення, припинення та розслідування злочинів, вчинених організованими групами та злочинними організаціями, притягують до відповідальності причетних осіб та надають допомогу постраждалим.

Тому сьогодні серед пріоритетних напрямків діяльності Міністерства внутрішніх справ України – протидія організованій злочинності та корупції, а серед ключових фокусів нашої уваги:

- 1) **розширення міжнародного співробітництва;**
- 2) **проактивна робота, спрямована на попередження злочинів;**
- 3) **навчання сучасним методам роботи з інформацією та оперативно-розшукової діяльності.**

Ми не маємо пасти задніх. Наші оперативники вже проходять курси з кращих практик, які успішно застосовують європейські країни, курсанти набувають фахових вмінь та навичок протидії організованій злочинності та корупції, а науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС України, активно вивчають європейські методики викладання спеціальних дисциплін за програмами СЕРОЛ, КМЄС та НАТО й впроваджують їх у систему підготовки високопрофесійних фахівців.

У цьому аспекті МВС України, керуючись положеннями ст. 29 (підготовка кадрів і технічна допомога) Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, у необхідних межах здійснює, розробляє та вдосконалює відповідні програми підготовки персоналу правоохоронних органів, що відповідають за попередження, виявлення і припинення злочинів, що охоплюються цією Конвенцією.

На сьогодні *підходи підготовки персоналу* в системі МВС України *уніфіковані та адаптуються з методиками, наявними в аналогічних закладах ЄС*, а тому така діяльність є серед пріоритетних.

Окрім того, МВС України, у межах визначених повноважень, сприяє країнам-партнерам у плануванні і здійсненні програм досліджень і підготовки кадрів, покликаних забезпечити обмін спеціальними знаннями у сферах протидії організований злочинності, згаданих у статті 26 Конвенції, і з цією метою використовують також у відповідних випадках **регіональні та міжнародні конференції і семінари для сприяння співробітництву й обговоренню проблем, що становлять взаємний інтерес.**

Реалізація вказаних положень ефективно забезпечується ЗВО зі специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС України, у яких, на нашу думку, є більш прогресивна система підготовки персоналу у сфері боротьби з організованою злочинністю.

Згадане повною мірою корелює із організацією та проведенням на базі **Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ МВС України** науково-практичного семінару **«Протидія організований злочинності: проблеми теорії та практики»**, заявки для участі у якому подали не лише знані вітчизняні науковці та фахівці-практики, а й представники правоохоронних структур та навчальних поліцейських закладів **Польщі, Словаччини, Естонії, Литви, Туреччини, Люксембургу, Мальти, Казахстану** та інших зацікавлених сторін.

Спільна реалізація запланованих кроків надасть можливість забезпечити стабільний правопорядок у державі. Упроваджуючи ефективні управлінські практики, ми будемо стійку, керовану, технологічно розвинену систему Міністерства, здатну протистояти сучасним викликам і загрозам, зокрема організований злочинності та корупції.

З огляду на це, сподіваюся, що думки та пропозиції, які будуть висловлені під час цього науково-практичного семінару, а також обмін передовими методиками щодо протидії організованим формам злочинності, стануть корисними у пошуку ефективних шляхів вдосконалення правоохоронної діяльності в нашій державі, а відтак розвитку України як справді європейської, демократичної та правової держави.

Бажаю учасникам семінару плідної дискусії!

**Перший заступник Міністра внутрішніх справ України
Євгеній ЄНІН**

Анісімов Д.О.

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна

ВИЗНАННЯ ПРОТИПРАВНОГО ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ОФІЦІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ КОРУПЦІЙНИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ: ЗА ЧИ ПРОТИ

На сьогоднішній день перелік кримінальних правопорушень які відносяться до корупційних та пов'язаних з корупцією чітко регламентується Кримінальним кодексом України (далі – КК України).

Так, зокрема, відповідно примітки до ст. 45 КК України передбачено, що корупційними кримінальними правопорушеннями відповідно до КК України вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 КК України. Кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, відповідно до КК України вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-2, 366-3 КК України [1].

03 листопада 2015 року Законом України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» № 743-VIII було доповнено КК України ст. 369-3 «Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань». Не звертаючи увагу на відносно молодий вік цієї кримінально-правової норми, до неї законодавцем тричі вносились зміни. Це, зокрема, Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації» від 18 лютого 2016 року № 1019-VIII, Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» від 20 грудня 2016 року № 1791-VIII та Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних справ» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII. Однак, не дивлячись на це, проблем, щодо застосування ст. 369-3 КК України менше не стало. На цьому вже не раз ми зосереджували увагу наукової спільно у циклі публікацій, які стосуються проблемних та актуальних питань вдосконалення ст. 369-3 КК України [2], [3], [4].

Разом із тим, не враховуючи, що відповідно до ч. 2 ст. 8 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних

спортивних змагань» від 03 листопада 2015 року № 743-VIII протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань – це маніпулювання спортивним змаганням, тобто умисне вчинення корупційного правопорушення, спрямованого на некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку, з метою отримання будь-якої неправомірної переваги для себе або для інших [5], законодавець не поспішив віднести ст. 369-3 КК України до переліку корупційних. Хоча того вимагала і назва Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» від 03 листопада 2015 року № 743-VIII, і ст. 8 Конвенції Організації Об'єднаних Націй «Проти транснаціональної організованої злочинності» від 15 листопада 2000 року (995_789), відповідно якої ст. 369-3 КК України має всі необхідні ознаки корупційного кримінального правопорушення (предмет кримінального правопорушення неправомірна вигода, може вчинятися шляхом активного та пасивного підкупу, характеризується умисною формою вини, може вчинятися спеціальним суб'єктом та передбачає кримінальну відповідальність) [6, с. 17].

Однак, 04 березня 2020 року законодавцем було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» № 524-IX відповідно якого ст. 369-3 КК України було віднесено до корупційних кримінальних правопорушень. Проте, в подальшому ст. 45 КК України була повернута до попередньої редакції регламентованої Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII зі змінами відповідно до Закону України «Про внесення змін до розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»» від 03 грудня 2019 року № 321-IX. В результаті чого, ст. 369-3 КК України втратила статус корупційного кримінального правопорушення.

Підсумовуючи вищевикладене, та враховуючи те, що ст. 369-3 КК України відповідає ознакам корупційного кримінального правопорушення, вважаємо, що остання повинна бути знову передбачена у переліку корупційних кримінальних правопорушень ст. 45 КК України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 03.11.2015 № 743-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.11.2021).
2. Анісімов Д.О. Об'єкт протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. 2020. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2020. С. 198-201.

3. Анісімов Д.О. Об'єктивна сторона складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 312-317.

4. Анісімов Д.О. Суб'єкт протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 233-237.

5. Про запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних правопорушень : Закон України від 03.11.2015 № 743-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19> (дата звернення: 26.11.2021).

6. Анісімов Д.О. Щодо визнання протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційним злочином. *Напрями реформування кримінальної юстиції в Україні* : матеріали науково-практичного семінару (м. Львів, Львівський державний університет внутрішніх справ, 22 травня 2020 р.). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. С. 14-18.

Бочковий Олексій Васильович

завідувач навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

СОЦІАЛЬНА ВІДКРИТІСТЬ У МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОТИДІЮ КОРУПЦІЇ ТА ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Корупція нерозривно пов'язана з організованою злочинністю. Часто організовані групи чи злочинні організації використовують корупцію для прикриття своєї злочинної діяльності або щоб уникнути покарання. Та й самі корупціонери інколи об'єднуються для маскуванню своєї протиправної діяльності, формуючи при цьому злочинні групи.

Більше того, неефективна протидія корупції в державі сприяє поширенню організованої злочинності за рахунок розширення можливостей для злочинного промислу та уникнення відповідальності. Крім того, неконтрольований ріст корупції в державі сприяє отриманню державних посад, які мають значний вплив на протидію злочинності, особами зі сфери впливу організованих злочинних груп та організацій.

Загалом, корупція має багато проявів та всі вони по різному впливають на суспільство. Єдине, що об'єднує такий вплив, то це його негативний характер.

Разом з тим, сама по собі корупція є лише симптомом «хвороби», причини якої у неефективному державному управлінні. У даному аспекті простежується корисність корупції для України, адже вона показує сфери, які найбільш уражені та потребують реагування у вигляді коригування державної політики, або ж є необхідність «хірургічного» втручання у вигляді ліквідації

окремих структур чи органів. Але такі шляхи реагування можливі у випадку, коли точно поставлений «діагноз» і є мотивація щодо подолання корупції у тій чи іншій сфері.

Інша ситуація у випадках, коли уражена корупцією сфера державного управління не визнає свого «захворювання» і виправдовується корумпованим менеджментом, заміна якого жодним чином не впливає на ситуацію.

Схожої позиції дотримується відома дослідниця С. Роуз-Аккерман. Корупція, на її погляд, пов'язана як з надмірним державним втручанням в економіку, так і з неспроможністю державного апарату до ефективного управління. У зв'язку з цим корупція може бути цілком функціональна, так як виступає противагою надмірної бюрократизації; засобом прискорення в процесах прийняття управлінських рішень та сприяє ефективному господарюванню [1]. Цю точку зору розвиває І. Валюшко, на думку якого корупція «є багатоаспектним соціальним явищем, що відображає недосконале функціонування державних і суспільних інститутів і водночас вона є реакцією суспільства на політичні, економічні, ідеологічні й управлінські вади суспільного розвитку» [2, с. 69].

К. Лейес та Н. Лефф уточнюють, що в транзитивних забюрократизованих державах хабарі можуть допомагати здолати надмірні бар'єри, встановлені неефективною бюрократією [3, р. 9]. Так само А. Хайденхаймер зазначав, що корупція сприяє соціальній та політичній інтеграції в суспільствах часів кардинальних змін, задовольняючи ті потреби, які залишилися поза офіційними процедурами [4, р. 362–363]. Водночас корупція, на думку С. Хантінгтона, в транзитивних державах, де зберіглися сильні авторитарні тенденції, навіть здатна зміцнювати політичну систему шляхом посилення опозиційних партій та інших інститутів, які в іншому випадку були б позбавлені доступу до держави, причому навіть в тих випадках, коли корупція послаблює політичний розвиток [5, р. 47].

Якщо ми погоджуємося з тим, що корупцію можна порівнювати з хворобою суспільства, то вітчизняні антикорупційні заходи нагадують заклинання шамана у протидії хворобам. І це при тому, що усім відомі ліки, проте державі або не вигідно або немає коштів їх придбати. А удосконалення існуючих інституцій можна порівняти з імітацією цим самим шаманом своєї потреби для укріплення своєї неефективності.

На сьогодні протидія корупції є найбільш згадуваною темою для обговорення у медіапросторі, проте це жодним чином не говорить про ефективність антикорупційної діяльності.

Чи не кожний ЗМІ, так само як і стрічка новин у Фейсбук рясніє повідомленнями про викриття чергового хабарника, створення чергового антикорупційного органу чи видання нормативно-правового акту, який має сприяти протидії корупції. Виходячи з кількості фактів виявлення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією у пересічного громадянина може скластися враження успішної антикорупційної діяльності. Та, нажаль, це не так.

А сам факт корупційного правопорушення стає предметом офіційного розслідування завдяки журналістським розслідувань та суспільному резонансу і аж ніяк діяльності державних органів, які уповноважені на антикорупційну діяльність.

Ми бачимо неефективність антикорупційної політики, проте вперто продовжуємо створювати контролюючі антикорупційні органи, куди призначаються одні й ті ж службовці, які багато років займали посади у інших контролюючих чи правоохоронних органах, яких постійно звинувачують у корумпованості. Така собі замкнена система: службовці корумпованих структур влаштовуються на роботу до новостворених антикорупційних структур, щоб протидіяти корупції у тих структурах, у яких вони раніше працювали.

Відбувається своєрідна імітація антикорупційної діяльності, адже здійснювані заходи не ефективні. Часто виявлений журналістами чи громадськими активістами факт вчинення корупційних дій, чи навіть підозра на них, що спричинило значний суспільний резонанс отримує відповідне реагування зі сторони державних органів. У кращому випадку, скомпрометованого чиновника звільняють, демонструючи рішучість та безкомпромісність до таких порушень [6, 7]. Проте фактично відбувається лише стримування резонансу, шляхом зміни статусу таких осіб, адже до відповідальності нікого не притягують, конфіскації не відбувається, а вплив таких осіб на підконтрольні сфери залишається. Більше того, через деякий час упійманий на корупції чиновник звертається до суду та поновлюється на посаді, отримавши значні кошти компенсації за неправомірне звільнення. Вказані факти вказують на організований характер корупційної діяльності з залученням різних державних інституцій.

При цьому, є дієві шляхи подолання нищівного корупційного впливу. Один з них, це автоматизований фінансовий моніторинг держслужбовців з відповідною автоматизованою системою санкціонування, яка мінімізує людський фактор у прийнятті рішень щодо корупціонерів. Першим кроком на шляху запровадження автоматизованого фінансового контролю стало електронне декларування доходів [8], на яке вже вчиняються атаки правового характеру [9]. Та далі справа не пішла.

Хоча іноземний досвід показує, що процедура декларування доходів є нормою не тільки державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а й для усіх фізичних та юридичних осіб [10]. Більше того, у більшості розвинених країнах фінансовий контроль давно автоматизований, адже за сучасного розвитку інформаційних систем запровадження не складне, а ефективність висока. Наприклад у Великобританії фінансовий моніторинг у автоматичному режимі здійснюється щодо державних службовців у 5 поколіннях (діти, внуки, батьки, діди). Таким чином виключається можливість записати майно, отримане корупційним шляхом на родичів. Рахунки блокуються, а реєстрація майна відміняється. Організувати такий порядок в Україні не складно.

Існує думка, що повністю викоринити корупцію неможливо. Така позиція, у деякій мірі, підтверджується тим, що у деяких східних країнах існує смертна кара за корупційні діяння і виконання таких вироків відбувається щороку. Але можливо звести корупцію до рівня, який не буде становити загрози для життя суспільства та держави.

Отже, навіть біглий аналіз стану корупції в Україні вказує на її критичний рівень, що підтверджується й міжнародними експертами [11]. Антикорупційні заходи, які застосовують державні органи України не є ефективними й фактично імітують антикорупційну діяльність, шляхом заповнення повідомленнями антикорупційного змісту медіа простір.

Одним із шляхів вирішення проблеми вважаємо якнайшвидше запровадження автоматизованого фінансового контролю за держслужбовцями для виключення людського фактору та маніпуляцій зі сторони зацікавлених осіб. При цьому, саме відкритість суспільства у медіапросторі сприяє суспільному резонансу корупційних дій та неможливості замовчування протиправної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Роуз-Екерман Сьюзен. Корупція та урядування. Причини, наслідки та зміни; пер. з англійської С. Кокізіук, Р. Ткачук. К. : "К.І.С.", 2004. 296 с.
2. Валюшко І. В. Соціальні чинники протидії корупції в Україні // Стратегічні пріоритети. 2013. № 2. С. 69–73.
3. Leyes C. What is the Problem About Corruption? // Journal of Modern African Studies. 1965. Vol. 3. – № 2. P. 215–230.
4. Heidenheimer A. Political Corruption: A Handbook / Heidenheimer, A., Johnston, M., Levine, V. (dir. pub!). New Brunswick: Transaction Publishers, 1989. P. 362–363.
5. Huntington S. Modernization and Corruption. Political Order in Changing Societies / Samuel P. Huntington. – New Haven, Conn: Yale University Press, 1968. 488 p.
6. Зеленский уволил главу СБУ в Николаевской области // Украинская правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2020/11/18/7273989/>
7. После скандала с нарушением карантина уволен глава департамента Нацполиции // Украинская правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2020/11/18/7273985/>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
9. В'ячеслав Шрамович. Крок до скасування безвізу і проблем з МВФ. Що означає суперечливе рішення Конституційного суду. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54722000>
10. Польща і корупція: життя чиновників відкриють законом. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2222765-polsa-i-korupcia-zitta-cinovnikiv-vidkriut-zakonom.html>

11. Індекс сприйняття корупції – 2020. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyatty-a-koruptsiyi-2020/>

Бадалова Тетяна Геннадіївна

ад'юнкт кафедри кримінального процесу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції

Науковий керівник:

Федченко Володимир Михайлович

професор кафедри кримінального процесу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ЕКСТРАДИЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Корупція є складним соціальним явищем, яке негативно впливає на всі сфери розвитку держави, загрожує реалізації принципів верховенства права та соціальної справедливості, визнаних у Конституції України базовими правами людини, перешкоджає розвитку демократії. Найбільшу шкоду ця проблема завдає відносинам між громадянами та державою, представленою уповноваженими органами.

11 червня 2009 року Верховною Радою України було ухвалено ряд антикорупційних правових актів: “Конвенцію Організації Об’єднаних Націй проти корупції” (UNCAC), Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією і Додатковий протокол до Конвенції.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [1].

Згідно примітки до ст. 45 КК України під корупційними злочинами розуміють злочини, передбачені статтями чинного Кримінального кодексу України [2]:

статтею 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем);

статтею 262 (викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем);

статті 308 (викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

статтею 312 (викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

статтею 313 (викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням);

статтею 320 (порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів);

статтею 357 (викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження);

статтею 410 (викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем).

У випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями КК України: 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2.

Кримінальним процесуальним законодавством України передбачено здійснення видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) (глава 44 КПК України) [3].

Правовими джерелами, у яких визначаються підстави і процесуальний порядок міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, є міжнародні договори, конвенції, угоди тощо.

Правові відносини при здійсненні екстрадиції між Україною та державами – членами ЄС регулюються Європейською конвенцією про видачу правопорушників 1957 року [4].

Розглянемо проблематику проведення процедури екстрадиції на прикладі кримінального провадження, за ст. 191 КК України відкритого Слідчим управлінням ГУНП в Дніпропетровській області де дуже чітко простежується проблема не співпадіння законодавства України та Держави Ізраїль.

Так, згідно з матеріалів кримінального провадження: *«громадянин П., обіймаючи посаду заступника начальника управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради, будучи службовою особою місцевого самоврядування, у період 2011-2013 років діючи у складі організованої групи під керівництвом начальника управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради громадянина М., здійснив розкрадання бюджетних коштів шляхом укладання фіктивних договорів між управлінням міської ради та товариством з обмеженою відповідальністю «Інженерно-технічний центр «Основа»,*

регіональним фондом «Громадські ініціативи», приватним підприємством приватна фірма «Світовид», товариством з обмеженою відповідальністю «Розвиток Плюс» та товариством з обмеженою відповідальністю «Скіф-І» щодо виконання робіт та надання послуг, спрямованих на реалізацію бюджетних програм та перерахування бюджетних грошових коштів на рахунки зазначених підприємств.

Фактично будь – яких послуг за вказаними договорами не надавалося, роботи не виконувалися. У подальшому кошти, перераховані на рахунки зазначених підприємств, легалізовано та привласнено учасниками злочину.

Громадянин П., який був наділений певними організаційно розпорядчими та адміністративно – господарськими повноваженнями, контролював перерахування бюджетних грошових коштів, а також підписував необхідні документи від імені управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради».

У подальшому громадянина П. було оголошено у міжнародний розшук, та згідно інформації відділу міжнародного співробітництва ГУНП в Дніпропетровській області його затримано компетентними органами Держави Ізраїль. Слідчим СУ ГУНП в Дніпропетровській області за вказівкою Офісу Генеральної прокуратури України та прокуратури Дніпропетровської області підготовлено необхідний перелік документів та здійснено переклад на державну мову Держави Ізраїль – іврит (вартість перекладу складала 19 500 грн.).

Вказані матеріали згідно вимог ст. 575 КПК України направлено до Центрального органу України (Офісу Генеральної прокуратури України) для подальшого направлення до компетентних органів Держави Ізраїль.

Процес екстрадиції ускладнювався тим, що відповідно до статті 6 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року, учасницями якої є Україна та Держава Ізраїль, Договірна Сторона має право відмовити у видачі своїх громадян. Не зробивши при ратифікації Конвенції застережень до цієї статті, Ізраїль тим не менш застеріг до статті 2 цього договору, що не даватиме згоди на екстрадицію особи, проти якої було висунуто обвинувачення, доки у суді Ізраїлю не буде доведено, що існують достатні підстави для притягнення цієї особи до відповідальності у разі вчинення нею такого правопорушення в Державі Ізраїль.

Так, розгляд матеріалів екстрадиції здійснювався органами юстиції Держави Ізраїль та було відкрито судовий розгляд вказаних матеріалів, де досліджено докази, які були надіслані Україною.

Виключно в розглянутому випадку суд вбачив, що для видачі громадянина П. не достатньо лише довідки про перелік доказів та виникла необхідність в надісланні всіх документів, що доказують вину громадянина П.

Таким чином, на адресу офісу Генеральної прокуратури України від компетентних органів Держави Ізраїль було надіслано листа про необхідність надання додаткових матеріалів.

За вказівкою Офісу Генеральної прокуратури України СУ ГУНП підготовлено необхідні документи, які було перекладено на державну мову

Держави Ізраїль – іврит. Вартість перекладу вказаних матеріалів складала 100 000 грн, що значно підривало бюджет ГУНП в Дніпропетровській області. На вирішення питання фінансування було витрачено понад 4 місяці, після чого необхідну суму було перераховано на рахунок компанії, що здійснювала переклад. У зв'язку зі складністю юридичного тексту та значною кількістю аркушів, переклад тривав понад 6 місяців.

Враховуючі вищевказані обставини, необхідні документи було надіслано до Офісу Генеральної прокуратури України лише через 11 місяців, що значно погіршило результат екстрадиції громадянина П. до України.

На жаль в момент, коли готувались необхідні документи, компетентними органами Держави Ізраїль відносно громадянина П. було скасовано запобіжний захід – арешт, що призвело до того, що громадянин П. безперешкодно залишив територію Держави Ізраїль.

Згідно протоколів держав – учасниць Ради Європи ратифікації Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року лише Держава Ізраїль та Князівство Андорра заявили свої застереження до ст. 2 вказаної конвенції, стосовно надання згоди на екстрадицію особи, проти якої було висунуто обвинувачення, доки у суді не буде доведено, що існують достатні підстави для притягнення цієї особи до відповідальності у разі вчинення нею такого правопорушення [5].

Інші держави – учасниці Ради Європи подібних застережень не висували, але на практичному досвіді подібні випадки спостерігалися також під час проведення екстрадиції до Республіки Кіпр.

Вказані обставини, склалися у зв'язку з тим, що згідно статті 23 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року документи подаються на мові запитуючої або запитуваної Сторони а в Національній поліції України відсутній підрозділ, який відповідає за переклад службових матеріалів.

Водночас слід зазначити, що також існує проблема розголошення відомостей досудового розслідування до моменту надходження матеріалів екстрадиції до компетентних органів держав – учасниць Ради Європи, що призводить до порушення вимог ст. 222 КПК України (Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування).

На практичному досвіді ГУНП в Дніпропетровській області вказана проблема спостерігалася на прикладі проведення екстрадиції до компетентних органів Королівства Таїланд, де сталася, подія, що призвела до розголошення відомостей досудового розслідування та суті матеріалів екстрадицію, які могли негативно вплинути на передачу правопорушника до України.

На нашу думку слід врахувати світову практику при проведенні процедури екстрадиції, а саме з питань застосування Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року та кримінального процесуального законодавства України під час екстрадиції та внести відповідні зміни до ст. 575 КПК України, які стосуються долучення до відповідних матеріалів документів, що підтверджують вину правопорушника та є доказами скоєного ним кримінального правопорушення. При цьому слід передбачити відповідний

механізм застосування ст. 222 КПК України та не допускати випадки розголошення відомостей досудового розслідування під час направлення матеріалів екстрадиції до компетентних органів іноземних держав.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про запобігання корупції” від 14 жовтня 2014 р.: URL.: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
2. Кримінальний кодекс України: від 5 квітня 2001р.: URL.: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 жовт. 2020 р. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2020. 452 с.
4. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 року URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (дата звернення 19.05.2021).
5. Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. Друге видання, 2010 р. К.: ШИНАЛЬСЬКИЙ О.І., КАСЬКО В.В., КОВАЛЕНКО О.В.

Барбаш Дар’я Костянтинівна

здобувач освіти, Національний аерокосмічний університет ім.

М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», помічник судді Господарського суду Донецької області

ПІДТРИМАННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ МОРАЛІ – ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ СЕРЕД СУДДІВ

Розмірковуючи щодо явища моралі, кожен з нас дасть їй особливе визначення, опираючись на власний досвід та світогляд, адже зазначене явище притаманне кожному індивіду, хоча і відрізняється своїми рисами.

Щодо тлумачних словників, то в деяких з них, мораль – це одна з форм суспільної свідомості, соціальний інститут; основний, неформальний спосіб регуляції життя людини в суспільстві, відносин її з іншими людьми; а також – предмет філософського аналізу етики [1].

Мораль, перш-за-все – це суспільне явище, воно невід’ємно пов’язане з соціумом, та, відповідно, змінюється разом з ним, відображаючи реалії, культуру суспільства та її спрямованість.

Так, в процесі розвитку людства з’явилося поняття корупції, яке бере свій початок з давніх часів, про що свідчить, наприклад, записана Мойсеєм заповідь, почута ним з неба: «Дарів не приймай, тому що дари сліпими роблять зрячих і перетворюють справу правих» (Ісх.23:8). У стародавній Греції у IV – I ст. до н.е. до проявів корупції відносили діяння побутового характеру, наприклад, «псування їжі та питної води». Пізніше корупцією почали називати деякі карані у судовому порядку дії, зокрема, «зіпсованість моралі», «розпусність молоді», «розлад порядку в полісі». Стародавні римляни до цього поняття включали

місткий зміст, що розкриває логічний взаємообумовлений зв'язок таких явищ як підкуп – псування – занепад. Цей зв'язок і сьогодні присутній, корупція є умовою функціонування тіньової економіки, посилення диференціації суспільства за майновим станом, занепаду моралі, загальної криміналізації основних сфер життя суспільства. [2, с.83-84].

Таким чином, питання корупції гостро стояло у всі часи, визначення її поняття, характерних рис, причин виникнення та засобів подолання було предметом вивчення багатьох науковців та мислителів.

Так, звичний нам термін «корупція» походить від латинського слова «*corruptio*», що означає «псування, розбещення, підкуп, продажність». Корупцію можна визначити як зловживання службовими і посадовими особами своїми правами і повноваженнями з метою одержання неправомірної вигоди та особистого збагачення, а також активні дії щодо підкупу таких осіб з боку громадян [3, с. 351].

Розмірковуючи про явище корупції в призмі України, варто зазначити, що це, безумовно, одна із найбільших соціальних проблем українського суспільства, адже це не просто соціальне, але і психологічне та моральне явище. Корупція існує поза людьми – їх поведінкою, діяльністю, це спосіб мислення, який обумовлює спосіб життя. У країнах, де корупція поширена значною мірою, корумповані відносини все більше витісняють правові, етичні [4, с.86].

Таким чином, корупція із рідкісного явища поступово перетворюється на повсякденний спосіб вирішення життєвих проблем, прискорення соціальних процесів шляхом протиправних дій в яких приймають участь як звичайні громадяни, так і особи, наділені владними повноваженнями. В момент, коли корупція стає «нормою» для соціуму, відбувається витіснення корупційними схемами нормативно-закріплених правових відносин всередині соціуму, які перестають бути контрольованими з боку держави, що тягне за собою злам у громадянському суспільстві, в якому значну перевагу набувають саме ті особи, які для вирішення своїх повсякденних потреб вдаються до корупційних вчинків. Таким чином, у соціумі, який заповнила корупція, індивіди з самого початку психологічно вже налаштовані на корупційні правопорушення задля задоволення власних потреб.

Більшість науковців переконані, що корупція в судовій системі – це найнебезпечніше кримінальне явище, яке підточує основи державного управління, дискредитує і підриває авторитет влади в очах населення, зачіпає законні права та інтереси громадян. Через проникнення корупції в різні сфери життя небезпека цього явища [5, с. 323].

Корумпованість в українських судах – досить поширена проблема, що вимагає першочергового вирішення, адже з кожним роком вона набуває більших масштабів. Згідно з результатами соціологічних опитувань, судові та правоохоронні органи не користуються довірою громадян, не здатні забезпечити ефективну протидію злочинності внаслідок політичної

заангажованості, корумпованості, відсутності результативних системних реформ, різкого зниження рівня професіоналізму кадрів [6, с. 137].

Таким чином, корупція в судовій системі є найбільш негативним чинником впливу на судову владу, вона має два складника: 1) злочинне використання суддями своїх повноважень з метою особистого збагачення (вчинення корупційних дій суддями); 2) корупція, зумовлена діяльністю кримінальних елементів та корумпованих чиновників, – злочинне використання чиновниками своїх службових повноважень або цілеспрямований злочинний вплив кримінальних елементів на суддів для прийняття вигідного судового рішення, при цьому суддя не має можливості припинити вчинення корупційного діяння з об'єктивних причин [5, с. 324].

Враховуючи, що одним із чинників виникнення корупції прийнято вважати занепад моральних принципів в суспільстві, доцільно говорити й про підтримання її високого рівня серед суддів, як засобу запобігання корупції у цій гілці влади.

Слід зауважити, що сутність службових обов'язків суддів полягає, в тому числі, й у високій моральній поведінці, а отже суддя повинен як у безпосередній професійній, так і у суспільній діяльності, приватному житті дотримуватися певних норм поведінки, які мають на меті перш-за-все підтримання авторитету суддівської гілки влади.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» закріплює, що питання етики суддів визначаються Кодексом суддівської етики, затвердженим з'їздом суддів України [7]. Цей документ, ухвалений XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013, містить низку рекомендацій суддям в період перебування на посаді щодо належної поведінки як службової, так і позаслужбової [8].

Нині варто говорити про існування так званого морального складника суддівської етики (стосунки судді з учасниками судового процесу, з колегами, з відвідувачами суду та з будь-ким поза межами службової діяльності), що, у свою чергу, вимагає від суддів дотримання правил поведінки, які включають в себе як загальноновизнані норми моралі, що існують у суспільстві, так і стандарти, що регулюють службову діяльність, тобто вимоги, встановлені законодавством до професії, та стандарти, що стосуються позаслужбової поведінки й іншої дозволеної діяльності. При цьому суддя повинен проявляти такі моральні якості, як чесність, об'єктивність, безсторонність, неупередженість, толерантність, добросовісність, справедливість, збалансованість, розумність, розсудливість, стриманість, уважність, ввічливість, повага до оточуючих [9, с. 200].

Таким чином підтримання високого рівня моральності серед суддів здатне викликати повагу до суду, підвищити рівень довіри суспільства до судової гілки влади та разом із одночасним застосуванням заходів морально-ідеологічного напрямку запобігання корупції на державній службі, сприяти зменшенню рівня корупції серед суддів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Словник-довідник для підготовки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Філософія» (для студентів денної, заочної та дистанційної форм навчання усіх напрямів підготовки) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : Н. В. Козирева. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 69 с.
2. Корнякова Т.В. Окремі аспекти прояву корупції у процесі формування державної влади в Україні / Т.В. Корнякова // Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії К82 злочинності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 13 лист. 2015 року. — Одеса: ОДУВС, 2015. — 202 с.
3. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. – Х. : Право, 2014. – 440 с.
4. Павленко С.О. Духовність і моральний контроль як умова запобігання та протидії корупції / С.О. Павленко // Юридична психологія в Україні: здобутки та перспективи том 2 [Текст] : тези доп. наук.-практ.конф. (Київ, 26 берез. 2015 року) / [ред. кол. В.В. Черней, М.В. Костицький, О.І. Кудерміна та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 110 с.
5. В.Бойко Чинники негативного впливу на судову владу / Бойко В. // Підприємство господарство і право №5 2019.
6. Опак К. М. До питання протидії корупції в судовій системі України. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2013. № 3 (спец. вип.). С. 137-143.
7. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
8. Кодекс суддівської етики : затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf).
9. Овсяннікова О. Професійна етика суддів та працівників суду як чинник, що впливає на формування громадської думки. Підприємство, господарство і право. 2016. № 8. С. 196-200.
10. Публічно-правова протидія корупції: навчальний посібник / В.В. Топчій, В.А. Шкелебей, Т.М. Супрун. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 208 с.

Волошина Марина Олександрівна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КОНТРОЛЬОВАНА ТА ОПЕРАТИВНА ЗАКУПКА: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ НА РИНКУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ

Незаконний обіг підакцизних товарів останнім часом набув такого масштабу, що становить серйозну загрозу економічній безпеці країни. Крім того, використання території України для незаконного виготовлення або транзиту незаконно виготовлених на суміжних територіях підакцизних товарів, псує міжнародний імідж держави, створює перепони для подальшої її інтеграції до європейської спільноти.

Правоохоронцями постійно вживаються оперативно-розшукові заходи та процесуальні дії з припинення незаконної діяльності на ринку підакцизної продукції. За інформацією Державної фіскальної служби України протягом січня – червня 2021 року припинено діяльність 88 незаконних виробництв підакцизних товарів (у т.ч. алкогольної продукції – 59, спирту – 7, тютюнових виробів – 10 та паливно-мастильних матеріалів – 12). Загальна сума вилучених з незаконного обігу підакцизних товарів складає 2,1 млрд.грн. [1].

Незважаючи на вжиті правоохоронними органами заходи, протиправна діяльність у сфері обігу підакцизних товарів, в першу чергу алкогольних напоїв та тютюнових виробів набуває поширення. Так, за результатами дослідження компанії TNS Kantar рівень нелегальної торгівлі тютюновими виробами в поточному році сягнув 12,8%, що є абсолютним історичним максимумом в Україні. За оцінками експертів, нелегальний ринок сигарет налічує майже 6,5 млрд. штук, а недоотримані бюджетами різних рівнів надходження становлять майже 12 млрд.грн. [2].

Нелегальний ринок алкоголю в Україні, за експертними оцінками, сягає близько 50%. У 2020 році до Державного бюджету України не надійшло понад 8,1 млрд.грн лише акцизного податку, а з урахування інших податків (ПДВ, ПДФО) – до 10 млрд.грн. [3].

В ряді європейських країн правопорушення вказаного типу віднесено до злочинів, що становлять небезпеку для суспільства, за скоєння яких, в залежності від ступеня тяжкості діяння, передбачена кримінальна відповідальність від штрафу у великих розмірах, до конфіскації майна і позбавлення волі. Так, Кримінальний кодекс (далі – КК) Естонії за незаконне виготовлення підакцизних товарів передбачає покарання у вигляді штрафу, арешту або позбавлення волі. КК Литви встановлено кримінальну відповідальність за незаконне виготовлення, зберігання, перевезення міцних алкогольних напоїв та приладів для їхнього виготовлення з метою збуту або їх

збут, у вигляді штрафу або обмеження волі чи позбавлення волі на строк від двох до п'яти років. КК Латвії за порушення правил зберігання або перевезення алкогольних напоїв, якщо вони вчинені повторно упродовж року передбачає покарання від штрафу у розмірі 100 мінімальних розмірів оплати праці з конфіскацією майна до позбавлення волі на строк до 2 років. Покарання у виді позбавлення волі за аналогічні правопорушення передбачені у кримінальному законодавстві Польщі (до 5 років), Данії (до 6 років), Німеччині (до 10 років). [4, с. 268].

В кримінальному законодавстві України відповідальність за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів передбачена ст. 204 КК України, яка складається з трьох частин [5]. Фактично кожна з частин ст. 204 КК України утворює самостійний склад злочину, при цьому злочини передбачені частинами 1 та 2 вказаної статті, у відповідності до класифікації встановленої ст. 12 КК України, відносяться до нетяжких злочинів. Лише діяння передбачені ч. 3 ст. 204 КК України утворюють склад тяжкого злочину.

Характерно особливістю ст. 204 КК України, на яку варто звернути увагу, є те, що законодавець не зазначив ні кількісних, ні вартісних характеристик незаконно виготовлених підакцизних товарів, що вказує на підвищену суспільну небезпечність діянь, передбачених вказаною статтею. Тобто не має значення яка кількість підакцизних товарів (і якої вартості) була незаконно виготовлена (придбана, перевезена, зберігалася, реалізована): кримінальна відповідальність, згідно з диспозицією статті настає навіть за незначні їх обсяги. З іншого боку, відсутність чітких критеріїв притягнення до відповідальності, дає можливість корумпованим працівникам правоохоронних органів і суду безкарно приймати рішення про наявність або відсутність у діяннях винних осіб складу злочину, в т.ч. і шляхом зловживань при застосуванні ч. 2 ст. 11 КК України. У зв'язку з цим, реалії вимагають від правоохоронців зафіксувати якомога більший обсяг незаконно виготовлених (перевезених, придбаних, реалізованих або таких, що знаходяться на зберіганні) підакцизних товарів, а також неодноразовість вчинення таких дій, з метою доведення суспільної небезпеки протиправного діяння [6, с. 129].

Окремо зазначимо, що із суб'єктивної сторони всі три склади злочинів є умисними, вид умислу – прямий. Суб'єктивна сторона ч. 1 ст. 204 КК України характеризується такою обов'язковою ознакою, як мета вчинення дій з виготовлення, зберігання, транспортування, придбання підакцизних товарів – наступний їх збут.

Таким чином, існує певна особливість у доказуванні фактів скоєння злочину, передбаченого ч. 1 ст. 204 КК України, яка полягає у необхідності доведення наміру особи – суб'єкту злочину, направленою на збут незаконно виготовлених товарів. Доведення такого наміру по справах даної категорії нерідко є складним завданням і стає головною проблемою під час доказування [6, с. 128-129].

Для доказування безпосередньо фактів збуту незаконно виготовлених підакцизних товарів найбільш ефективними оперативно-розшуковими заходами є контрольована та оперативна закупки [6, с. 131].

Контрольована та оперативна закупка, як оперативно-розшуковий захід, являє собою передбачене нормативними актами, що регламентують оперативно-розшукову діяльність, суспільно значуще, свідоме і конфіденційно проваджуване діяння зі створення стану угоди, в якій з відома суб'єкта та під його оперативним контролем за плату чи безоплатно можна придбати або отримати товари з метою викриття і фіксації факту готування або вчинення злочину та особи, яка його готує або вчинила. Контрольованою та оперативною закупкою можна придбати предмети у фізичних і юридичних осіб незалежно від форм власності, в різних формах договору купівлі-продажу: за усною, письмовою домовленістю, а також через застосування конклюдентних дій [7].

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон), проведення контрольованої та оперативної закупок здійснюється згідно з положеннями статті 271 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [8, п. 2 ч. 1 ст. 8].

Відповідно до ч. 1 ст. 271 КПК України, оперативна закупка є однією із форм контролю за вчиненням злочину та може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин [9, ч. 1 ст. 271].

Таким чином, на практиці здійснення контрольованої та оперативної закупок для фіксації фактів готування до скоєння злочинів, передбачених ч. 1 та 2 ст. 204 КК України, унеможливлене. І це, не зважаючи на те, що без проведення зазначених заходів довести намір суб'єктів злочину, направлений на збут незаконно виготовлених товарів, а отже і факти готування або вчинення такого злочину майже неможливо.

Необхідно також додатково вказати, що злочини передбачені ст. 204 КК України, як правило, вчиняються групою осіб, організованою групою або, навіть, злочинною організацією зі стійким ієрархічним об'єднанням. Так, за даними, ДФС України, у першому півріччі 2021 р. розслідувалось 31 кримінальне провадження за ст. 28 КК України, стосовно правопорушень у сфері обігу підакцизних товарів [1].

Слід звернути увагу, що згідно ст. 1 Закону одним із завдань оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України [8, ст. 1]. При цьому, класифікація цих діянь відсутня. Не зазначено класифікацію злочинів і в статтях 6, 8 та 10 Закону («Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності», «Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність» та «Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності»). В той же час, згідно п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону, підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, зобов'язані вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного

виявлення і припинення кримінальних правопорушень [8, п. 1 ч. 1 ст. 7]. Класифікація кримінальних правопорушень знову ж таки не зазначена.

Таким чином, законодавець з одного боку зобов'язав оперативні підрозділи, за наявності відповідних підстав, здійснювати пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння передбачені КК України, незалежно від їх тяжкості, з іншого – значно обмежив застосування наданих оперативним підрозділам прав в практичній діяльності, шляхом визначення тяжкості злочину, що готується.

Обмеження щодо застосування контрольованої поставки, контрольованої закупки та оперативної закупки унеможлиблює формування належної доказової бази не тільки кримінальних правопорушень, передбачених ч.ч. 1 та 2 ст. 204 КК України, а і цілого ряду інших злочинів, зокрема в господарській сфері. Крім того, як свідчить практика, після початку досудового розслідування в кримінальному провадженні і обрання запобіжного не пов'язаного із триманням під вартою підозрювані нерідко продовжують займатися протиправною діяльністю, зокрема реалізують підроблені платіжні картки (ст. 200 КК), порушують порядок здійснення операцій із металобрухтом (ст. 213 КК), вчиняють дії з незаконного виготовлення, підроблення, використання або збуту незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок (ст. 216 КК) тощо [10, с. 280-281].

З урахуванням викладеного, з метою своєчасного виявлення та припинення злочинів у сфері обігу підакцизних товарів, унеможливлення уникнення від кримінальної відповідальності осіб, причетних до зазначених правопорушень, належного захисту економічних інтересів держави і, головне, життя та здоров'я людей, вважається за доцільне передбачити проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки незалежно від тяжкості злочину.

Список використаних джерел:

1. Протокол оперативної наради з керівниками територіальних органів ДФС від 15.07.2021 № 34-пк.

2. Рішення Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики від 02.06.2021 р. «Про результати заслуховування керівництва Державної податкової служби України, Державної фіскальної служби України та Державної митної служби України щодо боротьби з незаконним виробництвом і обігом тютюнових виробів в Україні» (протокол 70 від 09.06.2021) / URL: <http://komfinbank.rada.gov.ua/uploads/documents/33427.pdf>

3. Рішення Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики від 13.05.2021 р. «Про результати заслуховування керівництва Державної податкової служби України та Державної фіскальної служби України щодо боротьби з незаконним обігом алкогольної продукції в Україні» (протокол 68 від 19.05.2021) / URL: <http://komfinbank.rada.gov.ua/uploads/documents/33394.pdf>

4. Білан С.В. Протидія правопорушенням у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів: навч. посіб / С.В. Білан, Г.О. Лісовий, В.Я. Мацюк, В.Ф. Данілик, С.А. Стороженко, В.В. Чмелюк / Університет Державної фіскальної служби України. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 388 с.
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Некрасов В.А. Розкриття злочинів у сфері виготовлення та збуту алкогольних напоїв: навч.-практ. посіб. / В.А. Некрасов, А.М. Лисенко, С.В. Пеньков, В.В. Матвійчук. – Одеса: Юридична література, 2009. – 160 с.
7. Албул С.В. Оперативна закупівля та контрольоване постачання: організація і тактика проведення: Навчальний посібник / С.В. Албул, В.А. Некрасов, О.О. Подобний, С.В. Пеньков. – К.: МВС України, 2010. 187 с.
8. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
10. Оперативно-розшукова діяльність підрозділів карного розшуку Національної поліції України (Загальна частина): навчальний посібник / А.В. Баб'як, Ю.І. Дмитрик, В.П. Захаров та ін. – Львів, 2019. 392 с.

Дмитренко Каріна Володимирівна

старший слідчий в особливо важливих справах відділу розслідування злочинів у сфері господарської діяльності та службової діяльності СУ ГУНП в Запорізькій області, майор поліції

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ В АГРАРНІЙ СФЕРІ**

В умовах реформування ринку земельних ресурсів в нашій державі, особливо у зв'язку із ухваленням Верховною Радою України 31 березня минулого року закону про обіг земель сільськогосподарського призначення, а також законів про «земельну децентралізацію» й електронні аукціони, з 1 липня 2021 року в Україні скасовано мораторій на продаж землі сільськогосподарського призначення, питання боротьби із злочинами, що вчиняються в аграрній сфері все частіше знаходяться в центрі уваги.

У зв'язку із чим, на теперішній час існує потреба в аналізі проблемних аспектів при розслідуванні вказаної категорії злочинів, а також в узагальненні, висвітленні й поширенні позитивного досвіду слідчих Національної поліції України з метою відшукування оптимальних механізмів захисту інтересів територіальних громад та держави від злочинів, пов'язаних із рейдерським захопленням земельних ділянок комунальної та державної форми власності, а також продажу земельних ділянок комунальної форми власності за заниженими цінами.

Результат системного аналізу узагальненої слідчо-судової практики дозволив зробити висновок про те, що при розслідуванні вказаної категорії злочинів існують наступні проблемні аспекти:

1) суб'єктами таких злочинів, як правило, є освічені, високоінтелектуальні особи, тому, як наслідок, злочини такої категорії відрізняються кваліфікованими способами підготовки [1, с. 81];

2) відсутність заяв про вчинення злочину та завдання матеріальних збитків державному підприємству або органу місцевого самоврядування, оскільки їх службові особи причетні до вчинення злочинів та незацікавлені в притягненні винних осіб до кримінальної відповідальності;

3) правові колізії при визначенні питання щодо повноважень осіб, які мають право здійснювати керівництво підприємством та розпорядження його майном, з огляду на триваючі судові розгляди в національних господарських та місцевих судах, особливо в умовах відкритої справи про банкрутство юридичної особи, а також при ухваленні суддями рішень про забезпечення позовів в частині зупинення дії попередніх судових рішень, надання вказівок на вчинення реєстраційних дій або арешту майна;

4) протидія з боку службових осіб та працівників державного підприємства або органу місцевого самоврядування в проведенні якісного досудового розслідування (відмова від дачі показань на підставі ст. 63 Конституції України, переховування оригіналів документів та речових доказів тощо);

5) численні несанкціоновані втручання в роботу Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань щодо внесення даних про керівника державного підприємства;

6) неможливість на первинному етапі слідства встановити належність врожаю, посівного матеріалу, засобів захисту рослин конкретній юридичній особі;

7) відсутність спеціалізованих облаштованих майданчиків із закріпленою за ними матеріально відповідальною особою для зберігання вантажних автомобілів із причепами до них, які є знаряддями вчинення злочину (до яких завантажувались арештовані с/г культури та за допомогою яких вони перевозились) та с/г техніки, якою здійснювалось збирання врожаю;

8) відсутність взаємодії між органами НП України та АТ «Укрзалізниця» щодо оперативного реагування на факти вивезення арештованих с/г культур за допомогою залізничного транспорту, його зупинення на шляхах сполучення та відчеплення окремих вагонів для їх арешту та повернення законному власнику;

9) відсутність чіткого механізму щодо передачі с/г культур торговельному підприємству та його подальшої реалізації, відповідно до ст. 100 КПК України, Порядку зберігання речових доказів, затвердженого постановою КМУ від 19.11.2012 № 1104 та Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою КМУ від 25.08.1998 № 1340 (відсутність чіткого переліку вказаних торговельних підприємств, відсутність

вантажних транспортних засобів для перевезення с/г культур з місця події до вагової, току, елеватору, а в подальшому – до торговельного підприємства, а також відсутність місць (складських приміщень, елеваторів тощо) для зберігання арештованих с/г культур в період з моменту виявлення/вилучення до моменту їх реалізації або до моменту прийняття остаточного рішення у кримінальному провадженні;

10) неможливість самостійного пошуку та використання судовими експертами при проведенні судових земельно-оціночних та економічних експертиз з метою встановлення ринкової вартості земельної ділянки/врожаю ресурсів з мережі Інтернет та інших баз даних в якості порівняльного матеріалу.

Так, протягом 2021 року в провадженні слідчих підрозділів ГУНП в Запорізькій області перебувало 3 кримінальних провадження, вчинених в аграрній сфері, предметом вчинення яких була державна та комунальна земля, які викликали значний суспільний резонанс, сума матеріальних збитків по яким складала більше 50 млн.грн.

Зокрема, у кримінальному провадженні за обвинуваченням однієї із службових осіб структурного підрозділу Запорізької міської ради, яка діяла за попередньою змовою із суб'єктами оціночної діяльності, було розроблено протиправний механізм щодо продажу земель міста Запоріжжя за завідомо заниженими цінами.

Досудовим слідством було встановлено, що протягом 2017-2019 років вказаними особами вносились завідомо недостовірні відомості до Звітів про експертно-грошову оцінку земельних ділянок, внаслідок чого вартість 9 земельних ділянок була штучно занижена оцінювачами, а в подальшому за сприяння службових осіб Запорізької міської ради земля була реалізована третім особам, що спричинило територіальній громаді м. Запоріжжя шкоду у розмірі понад 3 млн. грн.

Протягом усього часу досудового слідства, незважаючи на наявні висновки судових експертиз, якими було встановлено факт заниження вартості земельних ділянок та встановлення розміру матеріальних збитків, від Запорізької міської ради не було отримано цивільного позову з метою відшкодування збитків, завданих місцевому бюджету, навіть після направлення слідчим відповідного запиту.

За результатами проведення досудового слідства у вказаному кримінальному провадженні було складено обвинувальний акт відносно чотирьох осіб за ознаками вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 364, ч. 2 ст. 28 ч. 2 ст. 364, ч. 1 ст. 28 ч. 3 ст. 365-2, ч. 1 ст. 28 ч. 2 ст. 365-2 КК України, який було направлено до суду.

Досудове слідство у двох інших кримінальних провадженнях, обвинувальні акти у яких також були направлені до суду за ч. 2 ст. 364 КК України, ч. 2 ст. 367, ч. 3 ст. 15 ч. 4 ст. 191 КК України, здійснювалось за фактом продажу майнових прав на незавершене сільськогосподарське

виробництво одного з державних сільськогосподарських підприємств Запорізької області за завідомо заниженими цінами.

Так, в.о. керівника державного підприємства, неналежно виконуючи свої службові обов'язки, передбачені Статутом та посадовою інструкцією, через несумлінне ставлення до них, усвідомлюючи, що економічною основою діяльності державного підприємства є державна власність України, всупереч положень Статуту, нехтуючи соціальними, економічними та іншими потребами підприємства, неефективно використав та розпорядився майном державного підприємства, шляхом укладання договорів купівлі-продажу майнових прав на незавершене с/г виробництво, зокрема не вжив належних заходів щодо формування та використання прибутку державного підприємства для сплати передбачених законодавством податків та інших платежів до бюджету, а також для проведення наукових досліджень, розвитку матеріально-технічної бази і соціальної бази підприємства, що виразилось у тому, що він міг, але не передбачив можливість збирання врожаю с/г культур врожаю 2017-2020 років, який знаходився на земельних ділянках, що на праві постійного користування належать державному підприємству, потужностями іншого суб'єкта господарювання за середніми ринковими цінами, та подальшого продажу вже зібраного зерна за середніми ринковими цінами, внаслідок чого державне підприємство не тільки би здійснило взаєморозрахунки з одним із кредиторів по витратах, понесених останнім при виконанні с/г механізованих робіт для державного підприємства, а й отримало прибуток, що підтверджувалось висновками судових економічних експертиз.

Окрім того, у зв'язку із існуванням вказаних проблемних аспектів при проведенні досудового слідства злочинів, вчинених в аграрній сфері, їх суспільний резонанс, непоодинокі випадки недосконалого законодавчого регулювання, що ускладнюють процес доказування злочинів зазначеної категорії, а іноді – унеможливають притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності, відділом розслідування злочинів у сфері господарської діяльності та службової діяльності СУ ГУНП в Запорізькій області було розроблено та запроваджено в практичну діяльність територіальних підрозділів поліції області Алгоритм дій працівників поліції при надходженні заяв та повідомлень про факти рейдерських захоплень в аграрному секторі та при проведенні досудового розслідування кримінальних проваджень зазначеної категорії, а також Алгоритм дій працівників поліції при виявленні фактів незаконного використання земельних ділянок та проведенні досудового розслідування кримінальних проваджень, пов'язаних із самовільним зайняттям земельної ділянки.

Єфімов Володимир Веніамінович

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**ЩОДО ПИТАННЯ ВПЛИВУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ
І КОРУПЦІЇ НА БАЗОВІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ
(АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС)**

Відповідно до офіційних даних статистичних звітів Офісу Генерального прокурора, упродовж 2020 року, загалом, у складі організованих злочинних груп та злочинних організацій вчинено 3710 кримінальних правопорушень, що більш, показників 2019 року - 2437, 2018 року - 2513, 2017 року - 1727 та 2016 року – 1235 [1].

Підтримуючи думки окремих дослідників, необхідно зазначити те що, організована злочинність в Україні та світі явище досить складне та багатогранне зі спільними основами, можливо сказати, що навіть зі своїми неписаними законами, які характеризують будь-яку організовану злочинність будь-якої країни. Також необхідно зауважити що, організованій злочинності нашої держави притаманні й власні риси та особливості, якими вона характеризується в наукових колах й представниками правоохоронних органів. Ці складові виникли в результаті історичного розвитку України та, зумовлені її територіальним положенням на географічній карті світу, ідеологічними та культурними цінностями нашого суспільства [2].

Дуже цікавими є думки О. Баганця про організовану злочинність, про роботу правоохоронних органів, про окремі результати реформування правоохоронних органів, на які покладалась функція протидії організованій злочинності та корупції [3]. Так на його думку, організована злочинність протягом, як мінімум, кількох десятиліть залишається однією з найбільших небезпек для політичного та економічного розвитку багатьох країн світу. У більшому потерпають від її негативних впливів держави, які знаходяться в стані суспільно-політичних трансформацій.

Дослідником наполегливо стверджується те, що саме після ліквідації спеціальних підрозділів МВС по боротьбі із організованою злочинністю та корупцією, а також фактичного припинення дії Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби із організованою злочинністю», повністю втрачені не тільки величезний масив накопиченої більше чим за чверть століття існування Управління боротьби з організованою злочинністю безцінної інформації про діяльність організованих злочинних груп та злочинних організацій в Україні, в т.ч. і з міжнародними зв'язками, а і ще більш головніше - самі фахівці в галузі боротьби із організованими формами злочинності, які вмели документувати їх злочинну поведінку оперативно-розшуковим шляхом, попереджати та навіть контролювати їх діяльність. Також на думку О. Баганця, непоправної шкоди спроможності держави ефективно протидіяти організованій

злочинності заподіяли і законодавчі зміни, проведені протягом останніх 10 років, коли було прийнято новий КПК України та внесено зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», якими оперативні підрозділи органів правопорядку були позбавлені права проводити оперативно-розшукові заходи з метою розкриття вже вчинених злочинів, а за своєю ініціативою можуть проводити оперативно-розшукові заходи лише з метою розкриття злочинів, які тільки готуються, та викриття осіб, які їх готують. Тому, по вже вчинених злочинах в організованих формах немає надії очікувати на докази здобуті оперативними підрозділами в рамках оперативно-розшукових справ, в т.ч. і для викриття і документування найбільш активних членів злочинних угруповань та їх ватажків, не доводиться говорити про викриття злочинних зв'язків кримінальних авторитетів із органами влади, в т.ч. і правоохоронцями, бо такі процесуальні дії вони можуть виконувати лише за дорученням слідчого та прокурора, рівень професійної підготовки яких з відомих причин край низький, а тим більше, коли вони надмірно завантажені, маючи в роботі на одного сотні кримінальних проваджень! Також важливим є і те, що поступово також позабуті або навіть навмисно відкинуті форми і методи організації роботи по збору, перевірці і оцінці доказів винуватості підозрюваних і обвинувачених у таких надзвичайно складних у розкритті та, тим більше, доказуванні кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення економічного спрямування в базових галузях, зокрема в агропромисловому комплексі як одного з головних в економіці України, розглядаються в якості основних загроз національній безпеці. Сьогодні можна з впевненістю казати про поєднання зазначених вище кримінальних правопорушень з організованою злочинністю та корупцією. Найбільшу загрозу для України встановлює зрощування злочинних формувань з органами державної влади та місцевого самоврядування. У літературі достатньо часто висловлюється думка проте, що окремими політичними силами відбувається лобіювання корисних інтересів, здатних на пряму впливати на прийняття управлінських та господарських рішень. Вивчення вказаної тематики доводить ситуацію про відсутність належного державного контролю за фінансовими операціями й низьку ефективність державного управління в сфері агропромислового комплексу, тим самим створюються сприятливі умови для вчинення економічних кримінальних правопорушень, що призводить до значного зниження результативності заходів державної підтримки, чим штучно створюються перепони наповнення бюджетів різних рівнів доходами від господарської діяльності [4].

Як підсумок, необхідно зазначити, що способи встановлення характеру та розміру шкоди, завданої в результаті вчинення кримінальних правопорушень в сфері економіки, обумовлюються передусім особливостями механізму вчинення зазначеної категорії кримінальних правопорушень, наявності розроблених криміналістичних та інших рекомендацій, засобів і технологій їх застосування працівниками правоохоронних органів з метою оптимізації та полегшення діяльності із забезпечення відшкодування шкоди потерпілій стороні (фізичні та

юридичні особи та держава в цілому, якщо стосується інтересів національної безпеки).

Список використаних джерел:

1. Статистична інформація про стан злочинності в Україні URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення 24.11.2021);
2. Ніна Міняйло Соціально-економічні передумови формування організованої злочинності в Україні URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2016/08/31.pdf> (дата звернення 24.11.2021);
3. Олексій Баганець. Стан організованої злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (в порівнянні зі статистичними даними за 2016-2019 роки) URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/stan-organ-zovano-zlochinnost-ta-protid-.html> (дата звернення 24.11.2021);
4. Єфімов В.В. Дещо про відшкодування збитків від кримінальних правопорушень в агропромисловому комплексі України / Актуальні проблеми кримінального процесу та криміналістики: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 жовт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. ; Ташкент. держ. юрид. ун-т. – Харків : ХНУВС, 2021. – С. 137-139.

Єфімова Інна Веніамінівна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності та кримінально-правових дисциплін Університету митної справи та фінансів

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ В МИТНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Підвищення рівня тяжких та особливо тяжких злочинів, які вчинено у складі організованих груп і злочинних організацій, зокрема із застосуванням вогнепальної зброї, установлення корумпованих відносин між посадовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування та криміналітетом, використання неконкурентних методів у фінансово-господарській діяльності підприємств усіх напрямів господарювання, у тому числі зовнішньоекономічної діяльності (митна сфера) негативно впливає на економічне зростання та пов'язаний з ним суспільний розвиток України [1].

У сучасній господарській системі України зберігається тенденція щодо зростання рівня порушення митних правил, ввезення та вивезення контрабандних товарів, тим самим створюється реальна загроза національній митній безпеці держави в цілому. Особливу небезпеку представляє контрабандне ввезення та вивезення таких предметів, як наркотичні засоби, зброя, сигарети, культурні цінності, тому що виникли високоорганізовані транснаціональні ринки, пов'язані з контрабандою цих товарів [3].

На державному рівні відбулись відповідні рішення щодо протидії вказаним вище кримінальним правопорушенням. З метою забезпечення

реалізації права на підприємницьку діяльність, посилення ефективності протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України, підвищення рівня довіри бізнесу до державних органів затверджено ряд основних заходів, а саме:

- створення інформаційного ресурсу для забезпечення можливості добровільного та публічного декларування товарів значної кількості найменувань, які ввозяться на митну територію України однією партією;

- оприлюднення щомісячних звітів про результати реалізації експериментального проекту щодо створення умов для унеможливлення ухилення від сплати митних платежів;

- опрацювання питання щодо оприлюднення у форматі відкритих даних знеособленої інформації про митну вартість товарів, які переміщуються через митний кордон України, та забезпечення систематичного оновлення такої інформації;

- вжиття в установленому порядку заходів, спрямованих на запровадження можливості обміну в режимі реального часу інформацією з відповідними інформаційними системами інших держав щодо митного оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон України;

- забезпечення за допомогою засобів електронного зв'язку належної взаємодії між гарантами, що видають фінансові гарантії для забезпечення сплати митних платежів, та органами доходів і зборів відповідно до вимог чинного законодавства України [2].

На думку В. Дмитріва, суспільна небезпека кримінальних правопорушень в митній сфері полягає в тому, що при протизаконному переміщенні через митний кордон України товарів й предметів порушується порядок державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Останній включає в себе загальний, спеціальний порядок (щодо окремих товарів) переміщення їх через кордон. Одночасно, за умов сучасної політичної ситуації в країні механізми централізованого управління втрачають можливості контролювати ці процеси, з цим пов'язана необхідність ужиття заходів щодо вдосконалення системи протидії кримінальним правопорушенням в митній сфері в контексті забезпечення економічної безпеки держави [3].

Незважаючи на те, що частка кримінальних правопорушень в митній сфері в загальній структурі злочинності в Україні нібито незначна, але рівень фінансових збитків, соціальної та економічної небезпеки дуже високий. Це обумовлює необхідність боротьби з цими діяннями, враховуючи усі мотиви (чинники) вчинення, загрози, що виникають та індикатори (критерії) митної злочинності.

Щодо особливостей кримінальних правопорушень в митній сфері та їх збільшення, дослідниками визначаються такі: - недостатній контроль з боку правоохоронних відомств за походженням та рухом капіталів через митний кордон України; - здійснення державою протекціоністської митної політики, яка проявляється введенням непомірно високих ставок ввізного мита; - низький рівень поінформованості громадян про митні процедури та правила здійснення

зовнішньоекономічних угод; - широкі можливості для здійснення транзитних операцій, що виникли як наслідок краху системи соціалізму та кримінального правосуддя в країнах так званого «соціалістичного табору»; - невизначений статус кордонів між державами, які входять до СНД, та країнами Європейського Союзу; - масова інтеграція населення, яка створює прецедент для скоєння контрабанди та митних злочинів [3; 4, с. 79-85].

Фахівцями виокремлені основні чинники, які обумовлюють існування контрабандної діяльності: - низький рівень забезпеченості населення; - високий рівень контрабанди в прикордонних областях, де для значної частини мешканців вона перетворилася на основне джерело доходів; - висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу; - недосконалість митного та податкового законодавства; - недостатньо ефективний рівень митного та прикордонного контролю [3; 5, с. 65-70].

Що стосується корупції в митній сфері, то підтримуючи думку Н. Коваленко, то до однієї з поширених форм корупції у митній справі є так зване корупційне узаконення фактично незаконних експортних, імпорتنих і транзитних операцій. Корупційна домовленість або змова між посадовими особами митних органів та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності відбувається на етапах документальної підготовки переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, а також попередньої перевірки документів у осіб, які перетинають державний (митний) кордон. Діяння, яке містить ознаки зловживання владою або службовим становищем уповноваженими особами в корисливих цілях, виражається в узгодженні митної вартості і товарів під час укладення зовнішньоекономічних контрактів, видачі сертифікатів на окремі групи товарів, попередній перевірці митних декларацій та інших товаросупроводжувальних документів. Метою такої корупційної діяльності є надання фактично незаконним зовнішньоекономічним операціям виду формально законних або прикриття очевидних порушень митних правил, замасковане під службову недбалість [6].

Також Н. Коваленко вдало визначила структуру явища корупційної злочинності у митній сфері, яка на її погляд складається з таких елементів: 1) корупційне забезпечення злочинної діяльності щодо переміщення через митний кордон предметів контрабанди та контрафактної продукції; 2) співучасть у різних видах транснаціональної злочинної діяльності шляхом зловживанням службовим становищем; 3) створення «штучних» перешкод законному переміщенню товарів і транспортних засобів через митний кордон; 4) службова недбалість щодо виявлення, запобігання та припинення митних правопорушень і контрабанди; 5) приховування корупційних злочинів посадових осіб, митних органів та інших органів державного контролю з боку правоохоронних органів[6].

Загалом враховуючи розглянуті публікації стосовно досліджуваної сфери, як підсумок, необхідно зазначити, що особливістю сучасного розвитку організованої злочинності в митній сфері є націленість на підрив економічної безпеки України шляхом нанесення над великих збитків через ненадходження

до бюджету держави значних сум, реалізацію злочинних схем легалізації тіньових доходів, виведення незаконно здобутих доходів в офшори.

До того же, корупційні прояви та участь у кримінальних схемах посадових осіб, в тому числі безпосередньо керівників митниць підривають загальний авторитет митної служби взагалі, й більш масштабному плані дестабілюють відношення на світовому рівні, що не сприяє оптимізації митного адміністрування, виконання взятих міжнародних зобов'язань й що є найголовнішим, то штучне створення умов щодо унеможливлення притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності та забезпеченні відшкодування завданих збитків.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії протидії організованій злочинності: розпорядження КМУ від від 16 вересня 2020 р. № 1126-р База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80?find=1&text=%D0%BC%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F#Text> (дата звернення: 20.11.2021);
2. Про заходи щодо протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів: указ Президента України від 09.07.2019 р. № 505/2019//База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505/2019#Text>. (дата звернення: 20.11.2021);
3. В.І. Дмитрів Вектори протидії митній злочинності в Україні й світі URL: <file:///C:/Users/user/Desktop/Семинар%20ФСП%2003.12.21/63.pdf>;
4. Додін Є.В. Організація заходів протидії митній злочинності та митній делікатності // Вісник Запорізького національного університету. - 2012. - № 1 (I). - С. 79-85.;
5. Богданов М.М. Організаційно-правові засади боротьби з контрабандою на сучасному етапі / М.М. Богданов // Митна справа. – 2011. – січень-лютий №1 . – С. 65-70.;
6. Коваленко Н.В. Корупційна злочинність в митній сфері URL: http://www.lsej.org.ua/6_2018/78.pdf (дата звернення 23.11.2021).

Єфімов Микола Миколайович

доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ РОЗСЛІДУВАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ШЛЯХОМ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, є надзвичайно важливою проблемою будь-якої держави, у тому числі й України. Ефективність розслідування визначених протиправних діянь характеризується якістю проведення відповідних процесуальних дій. У той же час необхідно розуміти, що його вчинення шляхом скоєння кримінальних правопорушень проти моральності має свою специфіку. Тому для проведення окремих процесуальних дій виникає необхідність у залученні спеціалістів, тобто осіб з відповідними спеціальними знаннями. Крім того, сам процес кримінального провадження також буде мати свою специфіку в плануванні початку досудового розслідування [3, с. 100].

Важливим моментом для ефективного розслідування досліджуваної категорії протиправних діянь є визначення типових слідчих ситуацій. Водночас не слід забувати, що у зв'язку з поєднанням об'єктивних і суб'єктивних чинників слідчі ситуації будуть конкретними в кожному окремому випадку. Ці чинники впливають як на реалізацію конкретних завдань, так і на розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності.

Зокрема, В. П. Головіна зазначала, що на початковому етапі розслідування можливі такі ситуації: 1) справа порушується відносно керівників (працівників) комерційної структури, приватного підприємця, що працює без створення юридичної особи щодо проведення сумнівних трансакцій на підставі заяви банку, інших органів, покликаних проводити фінансовий моніторинг; 2) справа порушується відносно керівників комерційної структури на підставі матеріалів ревізій, інвентаризацій, проведених за ініціативою правоохоронних органів; 3) справа порушується відносно керівників комерційної структури, приватного підприємця, що працює без створення юридичної особи на підставі матеріалів ОРД [2, с. 98].

Зі свого боку Л. І Аркуша визначає наступні ситуації: 1) кримінальна справа порушена за тими підставами, що містяться в акті про перевірку юридичної особи оперативними підрозділами; 2) кримінальна справа порушена за актом виїзної перевірки, складеної контролюючими органами; 3) кримінальна справа порушена за матеріалами органів Державного комітету з фінансового моніторингу. Автор наголошує на тому, що коли взяти за основу схему «злочинець – співучасник – корупціонер», то в момент порушення кримінальної справи про легалізацію складаються три слідчі ситуації. Перша

ситуація характеризується наявністю інформації про факти й ознаки легалізації: відомий злочинець (затриманий на «гарячому»), але невідомі безпосередній виконавець (співучасник) і спосіб легалізації. Друга ситуація характеризується наявністю незаконних операцій легалізації доходів у фінансово-кредитній або господарюючій структурі, але невідомі джерело «брудних» грошей і їхній власник-злочинець. Для першої та другої слідчих ситуацій характерними слідчими діями є: виїмка, затримання, обшук, допит, огляд, проведення ревізій, судових експертиз. Третя ситуація виникає, коли є інформація про факти легалізації, відомий співучасник-корупціонер, але невідомі інші особи, які беруть участь у легалізації доходів. У даній ситуації необхідно вилучати всі документи, що стосуються угоди, й окремо допитувати не тільки учасників угоди, але і всіх осіб, які беруть участь у її оформленні [1, с. 25].

На основі вивчення матеріалів кримінальних проваджень зроблено висновок, що типовими слідчими ситуаціями початкового етапу розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності, є такі:

1) відомості надійшли від викривача (заявника), який має обґрунтовану підозру щодо факту легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності конкретною особою – 34 %;

2) відомості надійшли від заявника, що є свідком вчинення кримінальних правопорушень проти моральності або їх легалізації – 23 %;

3) відомості стали відомі в ході проведення розслідування предикатного кримінального правопорушення – 37 %;

4) відомості стали відомі від іноземних правоохоронних органів, які виявили факт легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності, громадянином України – 3 %;

5) інформація надійшла від засобів масової інформації – 3 % [3, с. 104-105].

Як бачимо, найбільша кількість ситуацій пов'язана з розслідуванням предикатних кримінальних правопорушень. Загалом, предикатний злочин – це суспільно небезпечне протиправне діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом [4].

Підводячи підсумок, зазначимо, що визначені протиправні діяння передують вчиненню кримінального правопорушення, кваліфікованого за ст. 209 КК України. У той же час необхідно розуміти, що багато випадків легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності, залишається латентними. Тому обов'язково необхідно проводити окремі заходи пошукового та профілактичного характеру всіма можливими підрозділами правоохоронних органів в розрізі досліджуваних протиправних діянь.

Список використаних джерел:

1. Аркуша Л. І. Основи виявлення та розслідування легалізації доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності : автореф. на здоб.

наук. ст. к.ю.н. за спец. 12.00.09. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2011. 42 с.

2. Головіна В. П. Основи методики розслідування легалізації (відмивання) грошових коштів, здобутих злочинним шляхом, з використанням кредитно-банківської системи : автореф. на здоб. наук. ст. к.ю.н. за спец. 12.00.09. Національна академія внутрішніх справ МВС України. Київ, 2004. 223 с.

3. Єфімов М. М. Особливості розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення злочинів проти моральності. Право і суспільство. 2020. № 2 (ч. 3). С. 99–105.

4. Про затвердження Порядку надання та розгляду узагальнених матеріалів: наказ Мінфін, МВС, СБУ № 103/162/384 від 11.03.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0368-19>.

Книженко Оксана Олександрівна

в.о. начальника НЛ № 1 НОЦ НА СБ України, доктор юридичних наук, професор

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ

Питання протидії терористичній діяльності є для нашої держави вельми актуальним. За даними міжнародної групи експертів Україна все ще входить до держав світу з високим рівнем тероризму. У 2019 році наша країна посіла 24 місце [1], в 2020 році 36 [2] в *Глобальному індексі тероризму* (Global Terrorism Index). Цей індекс розроблено під егідою Інституту економіки і миру (*англ.* The Institute for Economics and Peace) фахівцями Сіднейського університету (Австралія) й він являє собою комплексне дослідження, яке вимірює рівень терористичної активності в країнах світу і показує, які з держав і в яких масштабах стикаються з терористичною загрозою.

Згідно звітних даних, які подаються у Формі № 1 «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення», затвердженою наказом Генеральної прокуратури України від 23 жовтня 2012 р. № 100 за погодженням з Держстатом України [3] з 2013 по 2020 роки було обліковано наступна кількість злочинів терористичної спрямованості (для зручності сприйняття дані відображено у вигляді таблиці):

Роки/стаття КК України	ст. 258	ст. 258-1	ст. 258-2	ст. 258-3	ст. 258-4	ст. 258-5
2020	465	0	5	123	1	37
2019	909	0	2	164	1	33
2018	950	0	5	175	0	51
2017	1385	0	0	277	2	74
2016	1865	0	2	391	0	1
2015	1295	1	4	849	7	138
2014	1499	7	4	478	11	54

Фінансування тероризму є одним із проявів терористичної діяльності (ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом»).

Аналіз матеріалів судової практики засвідчив про неабиякі складнощі, що виникають під час кваліфікації діянь, що підпадають під ознаки фінансування тероризму. Передусім у правозастосовній діяльності виникає питання щодо визначення об'єктивної сторони фінансування тероризму. Таке становище обумовлено неузгодженістю між собою законів, в яких міститься визначення фінансування тероризму. Зокрема, це поняття передбачено в таких законах України: „Про внесення змін до Закону України „Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом” (ст. 1), „Про боротьбу з тероризмом” (ст. 1) та Кримінальному кодексі України (ч. 1 ст. 258-5). Також у разі засудження особи за фінансування тероризму, яке виявилось фінансуванні терористичної організації, має бути констатовано існування саме терористичної організації, а не будь-якої іншої. Тобто, попередньо необхідно встановити наявність ознак складу злочину, відповідальність за який передбачена ст. 258-3 КК (створення терористичної групи чи терористичної організації). В іншому випадку – відсутній склад злочину. Проте, аналіз судової практики показує, що суди застосовують ст. 258-5 КК України й без такого. Прикладом є засудження Л. та К. за фінансування терористів «Луганської Народної Республіки» [4]. Така судова практика непоодинокa [5].

З метою забезпечення основоположних прав та свобод людини й громадянина, ефективності розслідування злочинів, пов'язаних із фінансування тероризму, передусім необхідно уніфікувати в законодавстві України поняття „фінансування тероризму”, яке створює правове поле для протидії таким діям. Також потрібно вирішити на законодавчому рівні питання про визнання організації терористичною.

Список використаних джерел:

1. Global Terrorism Index 2019: Measuring the Impact [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/11/GTI-2019web.pdf>
2. Global Terrorism Index 2020: Measuring the Impact [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-1.pdf>
3. Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
4. Вирок Дарницького районного суду м. Києва від 28 грудня 2015 р. :[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54799070>
5. Вирок Київський районний суд міста Харкова від 4 вересня 2015 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49634897>; Вирок Енергодарського міського суду Запорізької області від 22.04.2015 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43714851>

Володимир КОМАШКО

завідувач відділу правової та антикорупційної політики центру безпекових досліджень Національного інституту стратегічних досліджень, доктор філософії, Заслужений юрист України

Олександр ШАМАРА

доктор філософії, старший дослідник радник директора Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України»

**РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ
БОРТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ: ПРОБЛЕМИ
ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ, ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
ЄВРОАНТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Преамбулою Конституції України визначено, що Верховна Рада України від імені Українського народу - громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України, приймає цю Конституцію - Основний Закон України.

Статтею 85 Основного Закону України, у пункті п'ятому до повноважень Верховної Ради України віднесено визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

На виконання своїх повноважень Верховною Радою України прийнято Закон України «Про національну безпеку України», де у статті 3 визначено, що одним із фундаментальних національних інтересів України є інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (далі – НАТО), розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами.

Статтею 102 Основного Закону України, визначено, що Президент України є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Стратегією національної безпеки України уведеною в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392 визначено, що ураховуючи фундаментальні національні інтереси, визначені Конституцією України і

Законом України «Про національну безпеку України», пріоритетами національних інтересів України та забезпечення національної безпеки є європейська і євроатлантична інтеграція. Серед поточних та прогнозованих загроз національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов Стратегією визначено спеціальні служби іноземних держав, насамперед Російської Федерації, продовжують розвідувально-підривну діяльність проти України, намагаються підживлювати сепаратистські настрої, використовують організовані злочинні угруповання і корумпованих посадових осіб, прагнуть зміцнити інфраструктуру впливу. Крім того, у Стратегії зазначено, що для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є розвиток сектору безпеки і оборони. Для цього Україна має забезпечити системність реформування Національної поліції України, посилить кримінальну поліцію та органи досудового розслідування, зокрема у сфері боротьби з організованою і транснаціональною злочинністю. Статтею 116 Основного Закону України, визначено, що Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Кабінетом Міністрів України розпорядженням від 16 вересня 2020 р. №1126-р схвалено Стратегію боротьби з організованою злочинністю, в якій, зокрема, зазначено, що в умовах збройної агресії проти України та намагання створити терористичні організації в державі організована злочинність становить пряму загрозу для національної безпеки. Підвищення рівня тяжких та особливо тяжких злочинів, які вчинено у складі організованих груп і злочинних організацій, зокрема із застосуванням вогнепальної зброї, установа корумпованих відносин між посадовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування та криміналітетом, використання неконкурентних методів у фінансово-господарській діяльності підприємств негативно впливає на економічне зростання та пов'язаний з ним суспільний розвиток України. Окрему увагу слід звернути на той факт, що організована злочинність є інструментом, що використовується спецслужбами іноземних держав для дестабілізації ситуації в Україні та завдання шкоди національній безпеці. Наявні умови для використання окремими громадськими об'єднаннями організованої злочинності як засобу політичної боротьби та придушення демократії.

Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» у статті п'ятій визначено систему органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю до якої входять спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю державні органи та державні органи, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю в межах виконання покладених на них інших основних функцій.

До державних органів, спеціально створених для боротьби з організованою злочинністю, станом на грудень 2021 року не віднесено жодного державного органу. Проте, Законом передбачено, що в разі необхідності

Верховною Радою України на постійній або тимчасовій основі можуть бути створені й інші спеціальні органи для боротьби з організованою злочинністю. До державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю Законом віднесено: органи Національної поліції і Служби безпеки України; органи прокуратури України; органи доходів і зборів, органи Державної прикордонної служби України та органи державного фінансового контролю; органи і установи виконання покарань та слідчі ізолятори; розвідувальний орган Міністерства оборони України; Служба зовнішньої розвідки України; Національне антикорупційне бюро України; Бюро економічної безпеки України.

Серед такої кількості органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю неодмінно повинна бути координація цього процесу.

Таку координацію можуть виконувати органи прокуратури, через призму правозастосування статті 25 Закону України «Про прокуратуру», де у статті 25 визначено, що Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами. Порядок та інші форми координації затверджуються наказом Генерального прокурора.

Проте, органи прокуратури обмежені в реалізації координаційної функції, у сфері боротьби з організованою злочинністю, щодо розвідувальних органів та до кінця не відомо, яким чином буде реалізована така координація щодо контррозвідувального органу, оскільки кінцевого розуміння статусу Служби безпеки України не існує та не прийнято Верховною Радою України відповідного Закону, в рамках реформи Служби безпеки України.

У зв'язку із наведеним вище та констатованої у Стратегії боротьби з організованою злочинністю відсутності системного підходу до ведення боротьби з організованою злочинністю, неналежний рівень взаємодії правоохоронних органів у відповідній сфері, застаріле та розбалансоване нормативно-правове забезпечення з питань боротьби з організованою злочинністю, недосконалість процедури моніторингу криміногенної ситуації, відсутність консолідованої об'єктивної методології оцінки загроз організованої злочинності, використання застарілих форм і методів боротьби з таким явищем призводить до загострення проблем, пов'язаних з організованою злочинністю, та низького рівня ефективності боротьби з нею, доречним буде створення Координаційного органу по боротьбі з організованою злочинністю.

Крім того, інформаційно-аналітичне забезпечення координаційної функції, у сфері боротьби з організованою злочинністю, за рішенням Ради національної безпеки і оборони України слід покласти на Міжвідомчий

науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю, який є робочим органом при Раді національної безпеки і оборони України, та здійснює опрацювання питань боротьби з організованою злочинністю, що мають міжгалузевий характер, забезпечує науково-аналітичне та прогнозне супроводження діяльності Ради національної безпеки і оборони України з проблем боротьби з організованою злочинністю (Указ Президента України від 26 лютого 2007 року № 144/2007).

Приймаючи до уваги, що Центр з проблем боротьби з організованою злочинністю має міжвідомчий характер, його особовий склад повинен бути представлений кращими фахівцями державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю визначених Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», та відрядженими до Центру для виконання відповідних завдань. Загальна координація та спрямування діяльності Центру повинна здійснюватися Радою національної безпеки і оборони України через секретаря Ради національної безпеки і оборони України.

Окремо стоїть питання унормування на рівні Закону взаємодії державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю визначених Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». Статтею 16 Закону (Редакція від 25.11.2021, підстава - 1150-IX) визначено взаємодію у цьому питанні виключно органів прокуратури, Національної поліції, Служби безпеки України. Взаємодія органів доходів і зборів, органів Державної прикордонної служби України та органів державного фінансового контролю; органів і установи виконання покарань та слідчі ізолятори; розвідувального органу Міністерства оборони України; Служби зовнішньої розвідки України; Національного антикорупційного бюро України; Бюро економічної безпеки України, у питаннях боротьби з організованою злочинністю Законом не врегульовано.

Окремо слід звернути увагу на те, що на підставі резолюції 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року прийнято Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої. Зазначена Конвенція підписана Україною 15.11.2000, ратифіковано 04.02.2004. Дата набуття чинності Конвенції для України – 21.05.2004. Мета цієї Конвенції полягає у сприянні співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею.

У зв'язку із чим слід торкнутись проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» (реєстраційний №3196-д) щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України», у прикінцевих та перехідних положеннях передбачено, внести зміни до Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та викласти статтю 5, у редакції «Стаття 5. Система державних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю

1. Систему державних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю становлять: а) державні органи, які здійснюють боротьбу з

організованою злочинністю; б) державні органи, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю.

2. До державних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю в межах покладених на них завдань та функцій, належать: а) органи прокуратури України; б) Національна поліція України; в) Бюро економічної безпеки України; г) Державне бюро розслідувань; г) Національне антикорупційне бюро України».

Таким чином, законопроектом запропоновано виключити з числа державних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю Службу безпеки України.

При цьому законодавець залишає без змін пункт третій статті 5 Закону, де зазначається, що до державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, належать: а) органи Національної поліції і Служби безпеки України; б) органи прокуратури України; в) органи доходів і зборів, органи Державної прикордонної служби України та органи державного фінансового контролю; д) органи і установи виконання покарань та слідчі ізолятори; е) розвідувальний орган Міністерства оборони України; є) Служба зовнішньої розвідки України; ж) Національне антикорупційне бюро України; з) Бюро економічної безпеки України.

Досвід деяких країн членів НАТО та ЄС свідчить про таке, що на сьогодні пріоритетами Федерального бюро розслідування США є: захист США від терористичних актів; захист США від зовнішньої розвідки, шпигунства та кібероперацій; боротьба зі значною кіберзлочинністю; боротьба з державною корупцією на всіх рівнях; захист громадянських прав; боротьба з транснаціональними злочинними організаціями; боротьба тяжкими злочинами; боротьба з насильницькими злочинами .

Основними напрямками роботи Агентства внутрішньої безпеки (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrzного) є: контррозвідка, боротьба з тероризмом, протидія розповсюдженню засобів масового ураження, боротьба з економічними злочинами, боротьба з організованою злочинністю, боротьба з корупцією, захист таємної інформації, аналітика.

SRI – головна розвідувальна служба Румунії, що спеціалізується на зборі, оцінці і управлінні розвідувальною інформацією. Серед основних завдань SRI є запобігання і протидії шпигунству, тероризму та транскордонної організованої злочинної діяльності, яка за своїм характером і масштабом впливає на національну безпеку; захист румунських демократичних цінностей, забезпечення безпеки громадян, а також безпеки економічної та секретної інформації.

Приймаючи наведене вище слід констатувати, що існує необхідність розділити боротьбу з організованою злочинністю в Україні на тактичний та стратегічний рівень.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про національну безпеку України», державна безпека визначена, як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу

та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру.

Стратегією національної безпеки України уведеною в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392 визначено, що ураховуючи фундаментальні національні інтереси, визначені Конституцією України і Законом України «Про національну безпеку України», серед поточних та прогнозованих загроз національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов визначено спеціальні служби іноземних держав, насамперед Російської Федерації, продовжують розвідувально-підривну діяльність проти України, намагаються підживлювати сепаратистські настрої, використовують організовані злочинні угруповання і корумпованих посадових осіб, прагнуть зміцнити інфраструктуру впливу.

Серед загальних загроз організованої злочинності в Україні Стратегією боротьби з організованою злочинністю схваленою розпорядженням від 16 вересня 2020 р. №1126-р визначено, що в умовах збройної агресії проти України та намагання створити терористичні організації в державі організована злочинність становить пряму загрозу для національної безпеки. В Стратегії зазначено, що організована злочинність є інструментом, що використовується спецслужбами іноземних держав для дестабілізації ситуації в Україні та завдання шкоди національній безпеці.

Саме наведене вище, слід віднести до стратегічного рівня боротьби з організованою злочинністю, який повинен бути покладено на державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку України, як головного органу із забезпечення державної безпеки.

В рамках теми, піднятою авторами доцільно також звернути увагу на статтю 29 (підготовка кадрів і технічна допомога) Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої, де зазначено, що кожна Держава-учасниця у необхідних межах здійснює, розробляє чи вдосконалює конкретні програми підготовки персоналу правоохоронних органів, у тому числі працівників прокуратури, слідчих і співробітників митних органів, а також інших співробітників, що відповідають за попередження, виявлення і припинення злочинів, що охоплюються цією Конвенцією. Такі програми можуть включати відрядження співробітників і обмін ними. Такі програми стосуються, зокрема й у тій мірі, в якій це допускається внутрішнім законодавством, з вичерпних напрямів визначених Конвенцією: а) методи, що використовуються при попередженні, виявленні та припиненні злочинів, що охоплюються цією Конвенцією; б) маршрути і засоби, що використовуються особами, підозрюваними у причетності до злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, у тому числі в державах транзиту, а також відповідні заходи у відповідь; с) спостереження за переміщенням предметів контрабанди; d) виявлення і спостереження за переміщенням доходів від злочинів, майна, устаткування чи інших засобів вчинення злочинів і за методами передачі, приховування чи утаювання таких доходів, майна,

устаткування чи інших засобів вчинення злочинів, а також методи, що використовуються у боротьбі з відмиванням коштів та іншими фінансовими злочинами; е) збір доказів; ф) способи контролю в зонах вільної торгівлі та вільних портах; г) сучасне устаткування і методи, що використовуються в роботі правоохоронних органів, включаючи електронне спостереження, контрольовані поставки й агентурні операції; h) методи, які використовуються в боротьбі з транснаціональними організованими злочинами, які вчиняються з використанням комп'ютерів, телекомунікаційних мереж та інших видів сучасної технології; і) методи, які використовуються при захисті потерпілих і свідків.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої передбачає, що Держави-учасниці сприяють одна одній у плануванні і здійсненні програм досліджень і підготовки кадрів, покликаних забезпечити обмін спеціальними знаннями у сферах, згаданих у пункті 1 статті 26, і з цією метою використовують також у відповідних випадках регіональні та міжнародні конференції і семінари для сприяння співробітництву й обговоренню проблем, що становлять взаємний інтерес, у тому числі особливих проблем і потреб держав транзиту. Саме це виконується на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ МВС України, в рамках регіонального науково-практичного семінару «Протидія організованої злочинності: проблеми теорії та практики».

Якщо торкнутись питання щодо підготовки персоналу правоохоронних органів, у тому числі працівників прокуратури, а також інших співробітників, що відповідають за попередження, виявлення і припинення злочинів, що охоплюються Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої, то слід констатувати певні не вирішені питання.

Система підготовки персоналу правоохоронних органів, які входять в систему органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю відповідно до Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» є розбалансованою.

Слід відмітити, що більш прогресивною системою підготовки персоналу правоохоронних органів, у сфері боротьби з організованою злочинністю, здійснюється в системі вищих навчальних закладах МВС України, до яких належать: Луганський державний університет внутрішніх справ; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; Національну академію внутрішніх справ; Харківський національний університет внутрішніх справ; Львівський державний університет внутрішніх справ; Національну академію державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького; Донецький державний університет внутрішніх справ; Одеський державний університет внутрішніх справ.

Проте, наявні підходи підготовки персоналу правоохоронних органів в системі МВС України потребують уніфікації з методиками наявними, в аналогічних закладах ЄС.

Не можна залишити поза увагою відповідний рівень підготовки та підвищення кваліфікації, у сфері боротьби з організованою злочинністю, в Національній академії Служби безпеки України. Проте, останні події в Україні, зокрема, прийняті рішення Урядом України та Радою національної безпеки і оборони України, дають підстави для підняття питання, через призму виконання положень Стратегії національної безпеки України, в контексті реалізації основних напрямків розвитку сектору безпеки у сфері удосконалення її архітектури, а саме створення системи ефективного управління та координації діяльності органів сектору безпеки, авторами раніше було запропоновано створення, єдиного вищого військового навчального закладу Національну академію підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для сектору безпеки.

Так, Кабінетом Міністрів України постановою від 12.05.2021р. № 467 затверджено Положення про вищі військові навчальні заклади, яким визначається порядок організації діяльності вищих військових навчальних закладів, склад, права та обов'язки учасників освітнього процесу. Положенням передбачено, що рішення про утворення, реорганізацію (злиття, приєднання, поділ, перетворення) чи ліквідацію навчального закладу приймається Кабінетом Міністрів України.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.11.2021 р. № 1407-р, на підставі пропозиції Міністерства освіти і науки щодо ліквідовано Академію Служби зовнішньої розвідки України.

У зв'язку із наведеним вище та наявним досвідом деяких країн членів НАТО, стає актуальним утворення єдиного вищого навчального закладу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для сектору безпеки, що буде відповідати реалізації положень Стратегії національної безпеки України, у тому числі у сфері зміцнення особливого партнерства з НАТО та набуття повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору Україна, в частині взаємосумісності складових сектору безпеки і оборони з відповідними структурами держав Альянсу. Це також дозволить ефективно виконувати статтю 29 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої, в рамках підготовки кадрів (розвідувальних та контррозвідувальних органів), які входять в систему органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю.

Так, в Берліні 12 листопада 2019 р. спецслужби Німеччини урочисто відкрили новий центр підготовки органів державної розвідки (Zentrum für Nachrichtendienstliche Aus-und Fortbildung, далі – ZNAF). Установа стала першим об'єднаним навчальним центром Федеральної розвідувальної служби (Bundesnachrichtendienst, BND) та Федерального відомства із захисту Конституції (Bundesamt für Verfassungsschutz, BfV). За задумом керівництва спецслужб, запровадження спільної професійної підготовки персоналу BND і BfV на базі ZNAF дозволить створити співтовариство фахівців, які взаємодіють один з одним, і виробляти у них загальне розуміння завдань, які вирішуються. Основна місія ZNAF – проведення спільної підготовки спеціалістів нетехнічних

служб, які проходять дворічне чи трирічне навчання. За цей період слухачі вивчають способи отримання та аналізу інформацію про поточні політичні та економічні виклики та екстремістські устремління. Підготовка також включає приховану організацію роботи з джерелами та вивчення цільових персон, а також правові та етичні засади розвідувальної роботи. Для отримання практичних навичок передбачається кілька стажувань у кожному зі спецслужб Німеччини.

Крім того, у статті 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», визначено, що систему Державного бюро розслідувань складають центральний апарат, територіальні управління, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. Указом Президента України від 5 лютого 2020 року № 41/2020, яким затверджено організаційну структуру Державного бюро розслідувань, передбачено – Інститут підготовки кадрів Державного бюро розслідувань та Науково-дослідний інститут судових експертиз Державного бюро розслідувань.

Станом на грудень 2021 року, з моменту прийняття профільного Закону, тобто з 12 листопада 2015 року не створено навчального закладу та науково-дослідної установи Державного бюро розслідування, як то передбачено статтею 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань».

На підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 листопада 2021 р. №1493-р офіційно надано початок діяльності та можливість виконання Бюро економічної безпеки України функцій та завдань щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» Бюро економічної безпеки України відповідно до покладених на нього завдань забезпечує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників Бюро економічної безпеки України. Статтею 19 Закону передбачено, що працівники Бюро економічної безпеки України проходять підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації не менше одного разу на два роки. Стаття 28 Закону передбачає, що для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів для Бюро економічної безпеки України можуть укладатися відповідні угоди із закладами вищої освіти. Які це будуть заклади та критерії щодо їх визначення невідомо.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», працівники Національного бюро регулярно, але не рідше одного разу на два роки, проходять обов'язкове підвищення кваліфікації.

Згідно зі статтею 80 Закону України «Про прокуратуру» в Україні діє Тренінговий центр прокурорів України, який здійснює спеціальну підготовку та підвищення кваліфікації прокурорів. Щодо статусу прокуратури – питання дискусійне. Або вона є частиною системи правосуддя, як зазначає Конституція України, або правоохоронним органом, який відповідно до статті 25 Закону координує діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Законом України «Про державний захист працівників

суду і правоохоронних органів», у статті 2 визначено поняття «Правоохоронні органи», до яких віднесено органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Якщо ж все ж таки прокуратура відповідно статті 1311 Конституції України є частиною системи правосуддя, і не є правоохоронним органом. Тоді, доречно вести мову про іншу архітектуру побудови системи суб'єктів, у сфері боротьби з організованою злочинністю та про створення навчального закладу зі спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації суддів та прокурорів – Академії правосуддя, що відповідатиме сучасній практиці Європейської спільноти.

Крамаренко Юрій Миколайович

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СПРОМОЖНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЯТИ ПРОЯВАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Сучасна організована злочинність набуває трансформаційних змін, перетворюючись в систему, що зрослася з іншими соціальними системами й органами державної влади. Такі процеси спостерігаються в усіх країнах з різницею в масштабах та ступеню впливу на соціальні та державні процеси. Зусилля урядів і міждержавних правоохоронних організацій всього світу спрямовані на протидію найбільш небезпечним формам злочинних проявів – тероризму й організованій злочинності. На думку фахівців сьогодні ці дві форми організованих соціальних утворень, що переслідують протиправну мету, проявляють тенденції до зближення, співпрацюють або ж перетворюються одна в одну [1].

Для більшого розуміння цих процесів та визначення можливості впливу на них, необхідним є надання характеристики їх основним елементам та факторам впливу. По-перше, організованій злочинності, її суті, тенденціям та цілям, що вона переслідує, по-друге, суб'єктам правоохоронної діяльності, їх можливостям та обмеженням, і, по-третє, соціальним, державним та міжнародним процесам, що відбуваються та будуть відбуватись у найближчому майбутньому. Тобто для успішної протидії організованій злочинності, необхідним є розуміння поточного стану та прогнозування майбутніх дій «ключових гравців» та соціальних перетворень.

Спираючись на науково-практичні розробки щодо організованої злочинності можна констатувати, що її основою метою є захоплення контролю над прибутковими сферами та легалізація прибутків від своєї діяльності. Серед основних засобів переважають тиск, підкуп, дезінформація та провокація. Способами досягнення мети злочинної діяльності є «мережування», маскування, дестабілізація та компрометація правоохоронних органів, органів влади та громадянських інститутів [2, с. 722-724]. Для цього в структурі злочинних організацій створюються групи прикриття та забезпечення - посадові особи органів влади та правоохоронної системи, консультанти, громадянські активісти, «лідери думок» тощо. Так, за даними Європолу серцевину злочинної мережі складають управлінські рівні та «польові ділки», що оточені фахівцями, які забезпечують діяльність, при цьому майже 60% злочинних груп вдаються до корупції, а понад 80% злочинних мереж використовують легальні бізнес-структури [3]. За твердженням фахівців майбутні тенденції організованої злочинності будуть формуватися під впливом глобальних змін в таких областях, як демографія, міграція, урбанізація, конфлікти та економіка [4].

Незважаючи на достатню розвиненість, слід вказати, що злочинне середовище як соціальна система має слабкі місця – залежність від ресурсів (фінансів та кадрів), наявність внутрішніх конфліктів та суперництва, страху викриття та підозрілості один до одного її учасників тощо. Також можна припустити, що сьогодні організована злочинність із «насильницько-корисної» спрямованості перетворюється в «бізнес на державі та суспільстві», при цьому застосування насилля набуває різних форм - від інформаційного до фізичного. А звідси цілком допустимим є те, що боротьба з «ворами в законі», це показник зміни старої «злочинної еліти» на нову, яка зрослася з державним управлінням та бізнесом. В цьому контексті доречним буде пригадати слова Ч. Беккарія, який вказував на те, що «більш зухвалі злочини, менш небезпечні для держави, ніж ті, в яких проявляється нищість людської природи» [5, с.215].

Цьому явищу протистоїть правоохоронна система кожної країни та міжнародні правоохоронні організації. Сьогодні суб'єкти боротьби із злочинністю мають досить широкий арсенал технічних засобів, значний досвід та технології, що дозволяють виявляти, фіксувати та нейтралізувати злочинні прояви. На думку фахівців протидія транснаціональній злочинності буде ефективною в разі зосередження основної уваги на таких напрямках як укріплення міжнародного співробітництва, застосування спеціальних методів розслідування, захисті свідків та стимулюванні до співробітництва, адміністративній взаємодії та співробітництві з приватним сектором, а також поверненні активів [4]. Зміни до законодавства та реформування правоохоронних органів в Україні призвели до того, що з 25.11.2021 року в Україні фактично відсутні державні органи, спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю. Натомість, згідно Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», є низка правоохоронних органів, «які беруть участь у боротьбі з організованою

злочинністю в межах виконання покладених на них інших основних функцій», серед яких, наприклад, відсутнє Державне бюро розслідувань. З аналізу окремих судових рішень та статистичних даних вбачається досить низька судова перспектива справ, що тісно пов'язані із окремими проявами організованої злочинності. Так, наприклад у кримінальних провадженнях за ст.206-2 КК України за останні п'ять років складання обвинувального акту наявно менш ніж у 10 % серед зареєстрованих кримінальних правопорушень [6]. Непоодинокими є виправдувальні вироки у справах, пов'язаних із обігом наркотичних засобів через визнання доказів отриманих негласним шляхом недопустимими. Також досить часто трапляються випадки протистояння та суперництва окремих правоохоронних органів між собою, або ж тиск на них з боку громадськості чи політиків. Отже, правоохоронні органи обмежені в своїй діяльності не тільки законами та кордонами, а й відносинами, що склалися, та громадською думкою, в т.ч. упередженою.

У соціальних, державних та міждержавних процесах ключовими є невизначеність та настороженість у відношенні один до одного. У переважній частині населення спостерігається втрата довіри до державних та правоохоронних органів, відчуття страху та невизначеності перед майбутнім. Як вказував М.Наїм через «революцію множинності, мобільності та ментальності» керувати соціальними та державними процесами стає все складніше [7]. Окремі дослідження щодо України вказують на розпад суспільних цінностей та толерантне ставлення до дій в «обхід закону» [8, с.119]. Соціальні показники вказують на низьку зайнятість населення, відсутність попиту на інтелектуальну працю, що відбувається на тлі військового протистояння та конфліктів. Крім того, якість законів, що приймаються в частині чіткості та передбачуваності, створюють процедурні складності в роботі правоохоронних органів. Отже, зовнішнє середовище є більш сприятливим для організованої злочинності, ніж для правоохоронних органів.

З огляду зовнішніх умов та особливостей існування організованої злочинності як соціального явища, слід зазначити, що правоохоронні органи не зможуть та й, фактично, не зобов'язані подолати це явище. Функція правоохоронних органів полягає у вчасному виявленні таких проявів, забезпеченні притягнення винних до відповідальності, а також відшкодування завданих збитків. Вказана роль є лише частиною протидії цьому явищу. Основні ж заходи щодо профілактики та недопущення злочинних проявів залежать від політичної волі органів державної влади та самого суспільства, яке є джерелом кадрів та носієм відношення до правомірної чи неправомірної поведінки. Для виконання своїх функцій правоохоронними органами необхідним є пошук вразливих місць супротивника як у загальному розумінні, так і в кожному окремому випадку оперативної розробки чи кримінального провадження. Одним зі слабких місць для організованої злочинності є ресурси, які вже давно є об'єктом моніторингу та впливу з боку правоохоронних органів. Ще одним вразливим місцем є суб'єкти, що забезпечують існування злочинної системи і допомагають в розробці злочинних схем, впливі на громадськість тощо.

Саме розробка таких осіб може надати переваги в прогнозуванні та плануванні відповідних заходів. Схиляння їх до співпраці з правоохоронними органами дозволить наносити «точкові удари» по самій структурі та внутрішнім зв'язкам злочинних організацій. Досягнення результативності в розробці таких осіб можливо за умови налагодження оперативної взаємодії між існуючими правоохоронними органами. Ще одним засобом можуть бути міжвідомчі оперативні штаби або групи із супроводження такої діяльності. Їх функції полягатимуть в обробці даних, аналізі результатів, ідентифікації перешкод та пошуку шляхів їх оперативного вирішення, прогнозуванні та розробці практичних рекомендацій. Немаловажним є також здійснення контррозвідувальної діяльності, спрямованої на виявлення в системі правоохоронних органів осіб, які співпрацюють із злочинним середовищем.

Список використаних джерел:

1. Council of Europe. URL: https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a19655
2. Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник / Под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. – М.: 2007. – 832с.
3. European Union serious and organised crime threat assessment. Report Serious Organised Crime (SOCTA/OCTA). URL: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>
4. Белая книга о транснациональной организованной преступности. URL: <https://rm.coe.int/-/168070ab45>
5. Чезаре Беккариа. О преступлениях и наказаниях: пер. с итал. — К.: Ин Юре, 2014. — 240 с.
6. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. Статистика. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>
7. Мойзес Наим. Конец власти. От залов заседаний до полей сражений, от церкви до государства. Почему управлять сегодня нужно иначе. – 2016. – 512 с.
8. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії: національна доповідь: підручник / ред. кол.: С.І. Пирожков, О.М. Майборода, Ю.Ж. Шайгородський та ін. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАНУ України. Київ: НАН України, 2016.- 284 с. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/nauk-mon/Cuivilizacijnyuy_vubir_Ukrainu.pdf

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри ОРД Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

**ДЕЯКІ НАПРЯМКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ
БОРТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ В УКРАЇНІ**

В сучасних умовах розвитку економіки, науки та техніки виникають неосяжні можливості для розвитку злочинності, у тому числі організованої, яка являє собою альтернативне суспільство з власною економікою, соціальною та духовною сферами, системами управління, безпеки, виховання, юстицією, а подекуди і власною внутрішньою та зовнішньою політикою. Відповідно організована злочинність являє собою небезпечне явище, яке становить загрозу національній безпеці держави. Саме тому важливе значення для української науки та практики має вивчення закономірностей розвитку організованої злочинності та передових досягнень правоохоронних органів щодо її подолання, які застосовують розвинуті демократичні держави.

Варто зауважити, що боротьба з транснаціональною організованою злочинністю – це процес, який вимагає ширшого підходу, ніж той, що використовується для боротьби зі звичайною злочинністю. Це означає, що цьому питанню повинні приділяти пріоритетну увагу не лише законодавці та державні органи, а й усе суспільство, включаючи неурядові організації, друковану пресу та інші ЗМІ, університети, профспілки та приватний сектор.

Серед напрямків запровадження міжнародного досвіду боротьби з організованою злочинністю в Україні варто виділити такі.

1. Активізація міжнародної співпраці. Незважаючи на наявність численних різнобічних інструментів на міжурядовому чи субрегіональному рівнях, міжнародне співробітництво в Україні розвивається повільно і залишається, здебільшого, трудомістким. Як правило, для ефективної співпраці на міжнародному рівні мають бути дотримані три основні умови: наявність відповідних міжнародних документів; адекватність національних правових рамок; існування та практика використання мереж міжнародного співробітництва.

Взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу (Національна поліція) [1]. Тому саме під час удосконалення діяльності Національного центрального бюро Інтерполу шляхом налагодження ділових зав'язків з іноземними правоохоронними органами та міжнародними організаціями може бути активізована міжнародна співпраця у сфері боротьби з організованою злочинністю.

2. Постійне оновлення застосовуваних спеціальних заходів розслідування. Організовані злочинні групи розробляють безліч контрзаходів

під час здійснення або підготовки своїх злочинних дій для того, щоб не привертати увагу правоохоронних органів. Традиційні методи розслідування часто не відповідають професіоналізму організованих злочинних груп. Водночас варто не забувати про дотримання прав та свобод людини під час застосування спеціальних заходів розслідування.

3. Захист свідків та стимулювання співпраці. Найефективнішим механізмом захисту свідків є механізм, застосовуваний в США. В Україні, на жаль, правового підґрунтя захисту свідків, а також механізму його реалізації не існує.

Становлення законодавства та системи судочинства США відбувалося поки не було розроблено ефективних механізмів боротьби з організованою злочинністю. Сьогодні метою всієї правоохоронної системи США являється викоренення організованої злочинності.

Аналіз законодавства США у сфері боротьби з організованою злочинністю дозволяє зробити висновок, що законодавець впродовж останніх десятиліть послідовно притримується ряду позицій, зокрема: дотримання положення про посилення покарання за злочини, пов'язані з організованою злочинністю, а також за вчинення злочинів повторно; дотримання принципу «третьій злочин - останній», який означає, що особі, яка вчинила злочин втретє, може бути призначене довічне ув'язнення; стимулювання злочинців співпрацювати з правоохоронними органами [2]. Тобто одночасно з жорсткими покараннями існує система заохочень у разі співпраці з правоохоронними органами. Вважаємо визначені принципи законодавства США щодо протидії організованій злочинності ефективними та такими, що можуть бути запроваджені в правову систему України.

4. Адміністративна взаємодія та співпраця з приватним сектором, тобто співпраця правоохоронних органів із адміністративними органами та приватними організаціями. Це ключове питання для здійснення ефективних (профілактичних) скоординованих дій у боротьбі з організованою злочинністю, оскільки адміністративні органи можуть відігравати важливу роль у встановленні та стримуванні організованих злочинних груп, які проникають у державну та приватну юридичну діяльність з метою скоєння злочинів щодо відмивання грошей та створення шляхів приховання фінансування злочинності.

Хоча практика включення адміністративних органів та приватних структур у боротьбу з організованою злочинністю існує кілька десятиліть (наприклад, у США), в Європі такі заходи застосовуються приблизно десять років. Незважаючи на це, адміністративні взаємодії у тій чи іншій формі присутні у більшості держав-членів Ради Європи, де правоохоронні органи мають можливість отримувати відомості від різних державних та приватних організацій [3].

5. Повернення активів. Злочинні активи становлять дедалі більшу проблему для багатьох держав. Вони не тільки сприяють корупції та організованій злочинності, але також є джерелом фінансування тероризму. Доходи від злочинності у суттєвих обсягах забезпечують як економічну міць,

так і престиж, і політичний вплив злочинних організацій, збільшуючи цим серйозність загрози суспільству.

Зокрема, особливістю організованої злочинності Федеративної республіки Німеччина являються величезні обсяги активів, що отримані злочинним шляхом. Зокрема, спостерігається стрімке зростання таких обсягів: на 58% у 2020 році (більш ніж 1 млрд євро) у порівнянні з 2019 роком (644 млн. євро). Організована злочинність у Німеччині у 2020 році завдала економіці країни збитків у розмірі 837 млн. євро [4]. Такі наслідки організованої злочинності спонукали правоохоронців до рішучих дій, наслідком яких стало проведення поліцією у 2020 році 594 попередніх розслідування справ, пов'язаних з організованою злочинністю [4]. Водночас залишається невідомою кількість повернутих державі активів.

Досвід правоохоронних органів показує, що арешт не сприяє ліквідації злочинних організацій, доки не повернуто активи, отримані від їхньої злочинної діяльності. Без всебічного плану, спрямованого на вилучення злочинних доходів у корумпованих чиновників, контрабандистів та організованих злочинних груп не вдасться припинити злочинну діяльність, яка перешкоджає результативному управлінню та знижує довіру громадян до держави.

Наприкінці хотілося б підсумувати, що міжнародний досвід боротьби з організованою злочинністю свідчить про необхідність проведення комплексної державної політики, спрямованої на протидію цьому явищу. Трьома основними китами такої державної політики в Україні мають стати: правова основа (значним кроком у цьому напрямку стала Стратегія боротьби з організованою злочинністю [5]); система контролюючих державних органів (спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції та оперативні підрозділи СБУ безпосередньо виконують функцію боротьби з організованою злочинністю); ідеологія (формування у свідомості громадян України нетерпимого ставлення до вчинюваних кримінальних правопорушень та злочинів; співпраця та надання посильної допомоги правоохоронним органам). Якщо перші два вектори державної політики перебувають на стадії свого становлення та розвитку, то третій вектор потребує значного комплексного переосмислення та розробки на загальнодержавному рівні.

Список використаних джерел:

1. Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.11.2021)
2. Сокол Е.В., Сокол Ю.В. Особенности борьбы с организованной преступностью в США. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-borby-s-organizovannoy-prestupnostyu-v-ssha/viewer>
3. Белая книга о транснациональной организованной преступности. URL: <https://rm.coe.int/-/168070ab45>

4. Оргпреступность в 2020 году нанесла экономике ФРГ ущерб в 837 млн. евро. URL: <https://www.dw.com/ru/v-germanii-podschitali-usherb-dlja-jekonomiki-ot-orgprestupnosti/a-59683646>

5. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри ОРД Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ЩОДО РОЛІ ТА МІСЦЯ ПРОКУРАТУРИ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Прокуратура, Національна поліція та інші державні органи активно протидіють зростанню рівня організованої злочинності та корупції в країні шляхом об'єднання зусиль в проведенні антикорупційної діяльності. Заходами протидії організованим злочинності та корупції органами прокуратури в межах реалізації конституційно визначених функцій визначається здійснення під час представництва інтересів держави в суді щодо відшкодування завданої шкоди внаслідок вчинення корупційних кримінальних правопорушень, при підтриманні державного обвинувачення в суді у кримінальних провадженнях.

Так само такі повноваження реалізуються через проведення координаційних та міжвідомчих нарад, де обговорюється стан протидії злочинності, ефективність вжитих заходів правоохоронних органів, спрямованих на протидію, виявлення і припинення кримінальних правопорушень, вжиття спільних заходів координаційного характеру із зазначених питань, приведенні їх повноважень у відповідність з європейськими стандартами.

За такої умови з метою покращення результативності першочергове значення набувають ретельно заплановані та скоординовані дії правоохоронних органів. Аналіз проведених координаційних нарад, розширених засідань колегій, міжвідомчих нарад упродовж 2021 року свідчить про те, що роль органів прокуратури у проведенні координаційних повноважень щодо протидії організованої злочинності має важливе значення, оскільки реалізація координаційних та наглядових повноважень сприяє зменшенню кількості окремих видів злочинів, а якісний підхід до наданих законодавством повноважень позитивно впливає на стабілізацію криміногенної ситуації. Невід'ємною вимогою отримання бажаних результатів в проведенні антикорупційної діяльності є якісна підготовка до проведення координаційних нарад, використання повною мірою усіх видів координаційних заходів, контроль прокурорів за виконанням рішень координаційних та міжвідомчих нарад, постійне втілення в життя заходів протидії організованим злочинності.

Існує постійна потреба розробки заходів та удосконалення діяльності уповноважених органів щодо запобігання організованої злочинності та корупції. З огляду на існуючі в країні соціально-економічні, правові та політичні події останнім часом, постає необхідність вжиття прокуратурою дієвих заходів в її наглядовій та координаційній діяльності. Верховною Радою України прийнято низку важливих законів, котрі мають суттєвий вплив на діяльність усієї правоохоронної системи. Це закони України «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про прокуратуру», «Про Державне бюро розслідувань», «Про Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» та інші, якими вносилися зміни до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення.

Органи прокуратури здійснюють свою роботу відповідно до вимог Конституції України, Закону України «Про прокуратуру», організаційно-розпорядчих документів Офісу Генерального прокурора, обласних та окружних прокуратур з урахуванням комплексу організаційних заходів, пов'язаних із виконанням прокурорських повноважень. Безперервність вказаної діяльності втілюється у систематичне забезпечення протидії організованій злочинності та корупції на рівні реалізації положень антикорупційних законів. Для з'ясування сутності координації правоохоронних органів проведено аналіз наукової літератури та визначено поняття, зміст та правова основа координації. Слід зазначити, що сьогодні завдання щодо координації дій правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю законодавчо покладено на органи прокуратури України. На практиці зазначена функція реалізується шляхом проведення координаційних нарад правоохоронних органів, метою яких є розробка спільних заходів по боротьбі з організованою злочинністю та контроль за їх виконанням, а також міжвідомчих нарад з питань додержання законності за участю контролюючих органів, інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Такі заходи повинні носити комплексний характер та мати профілактичне спрямування, оскільки координація передбачає узгодження дій не лише у виявленні та розкритті кримінальних правопорушень, а й щодо запобігання кримінальним правопорушенням, усунення причин та умов, що їм сприяють. Отже, питання належної координації дій правоохоронних і контролюючих органів потребує посиленої уваги прокурорів. Таким чином, координація діяльності правоохоронних органів із протидії організованій злочинності та корупції спрямована на організацію взаємодії правоохоронних органів з метою протидії організованій злочинності та корупції, забезпечення законності та правопорядку в державі [1].

Частиною другою ст. 25 Закону України «Про прокуратуру» передбачено, що Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення

координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами. Порядок та інші форми координації затверджуються наказом Генерального прокурора.

Підставами для реалізації керівництвом органів прокуратури координаційних повноважень є встановлені прокуратурою при здійсненні конституційних функцій проблеми у сфері протидії злочинності, які можуть бути вирішені за умови узгодження діяльності правоохоронних органів відповідного рівня та вжиття спільних заходів. Координація Генеральним прокурором та заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури діяльності Національного антикорупційного бюро України здійснюється з урахуванням визначених законодавством гарантій незалежності Національного антикорупційного бюро України та особливостей організації і діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури [6].

Здійснення вищевказаних повноважень застосовується у межах реалізації функції нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. Така діяльність реалізується шляхом скликання спільних нарад, створення міжвідомчих робочих груп, проведення узгоджених заходів, здійснення аналітичної діяльності тощо. Порядок організації роботи з координації діяльності правоохоронних органів, взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається положенням, що затверджено спільним наказом Генерального прокурора України і керівників інших правоохоронних органів та зареєстровано у Міністерстві юстиції України [2].

Головним критерієм оцінки ефективності координаційної діяльності прокурорів є реальний вплив на покращення стану боротьби із організованою злочинністю та корупцією, підвищення ефективності профілактики кримінальних правопорушень, захист прав і свобод громадян та інтересів держави від злочинних посягань, у тому числі щодо відшкодування завданих їм збитків. Це може виражатися у гарантуванні більшої інституційної незалежності прокуратури та гарантій захисту від політичного впливу; встановленні рівноваги між незалежністю, професійністю, відповідальністю та ефективністю прокуратури, зокрема, через зміни в системі управління прокуратурою, управління ефективністю, у системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації прокурорів; забезпеченні дієвих і ефективних механізмів розслідування корупційних та інших правопорушень [4].

06.08.2021 року в Офісі Генерального прокурора України відбулася координаційна нарада керівників правоохоронних органів щодо протидії корупції, на якій прийнято рішення «зосередитися на викритті не лише одиничних випадків хабарництва, які часто є лише верхівкою айсберга, а виявленні складних корупційних схем, що завдають масштабних збитків протягом тривалого часу. Зокрема, на схемах розкрадання в бюджетній та

соціальної сфері, медичних закупівлях та стратегічній для держави оборонній галузі. Поряд з війною та проблемами із екологією, корупція є одним із найбільш небезпечних ворогів, який унеможлиблює потужний розвиток нашої держави, потребує суттєвого покращення стан відшкодування збитків у завершених кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення».

Вкрай важливим нарада визначила «ефективним засобом повернення незаконно набутих активів поза межами кримінального провадження є застосування механізму цивільної конфіскації, який має спрямовуватися на посилення протидії корупційним проявам. Але, хоча такий інститут був запроваджений в Україні ще понад півтора року тому, його реалізація наразі фактично відсутня. Не сприяє ефективному попередженню корупційних проявів низький рівень судової репресії. Зокрема, торік за корупційні кримінальні правопорушення до реального покарання у виді позбавлення волі засуджено лише 46 осіб з понад тисячі, а цього річ – тільки 13 з більш ніж трьох сотень, недостатня увага приділяється превентивним заходам у боротьбі з корупцією. Боротьба із корупцією - завдання не лише антикорупційних органів, а і всієї правоохоронної системи. Наразі завдання правоохоронної системи - подолання подвійних стандартів та утвердження принципу нульової толерантності до корупції.» [7].

Застосування нового законодавства викликає певні труднощі у прокурорських працівників, які реалізують повноваження прокуратури, що стосуються протидії організованій злочинності та корупції. Проте й сьогодні в умовах реформування та законодавчих змін органи прокуратури мають продовжити розв'язувати складні та відповідальні завдання. Так, відповідно до організаційно-розпорядчих нормативно-правових актів Офісу Генерального Прокуратора України, координаційна діяльність правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності та корупції визначена одним із головних пріоритетів у роботі прокурорів усіх рівнів. Саме тому необхідним є злагоджена діяльність такого механізму, що можливо лише на підставі ефективної взаємодії між правоохоронними та контролюючими органами. У зв'язку з цим для якісної протидії злочинам у зазначеній сфері та покращення взаємодії правоохоронних і контролюючих органів доцільно вжити низку організаційно-правових заходів, а саме: залучення фахівців контролюючих та правоохоронних органів до розробки проектів регіональних програм протидії злочинності із визначенням органів, відповідальних за взаємодію щодо протидії окремим видам злочинності. Такі заходи дають можливість зосередити увагу на існуючих проблемах, прийняти важливі рішення у запобіганні вчиненні корупційних кримінальних правопорушень, попередити та припинити корупційні діяння державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування під час виконання ними функцій з управління й використання у сфері земельних, водних, лісових ресурсів та надр (при наданні у власність і користування, їх продажу та зміні цільового призначення, приватизації, оренді тощо). Крім того вони впливають на якість викриття та притягнення до відповідальності

учасників злочинних груп з ознаками організованості, які мають корумповані зв'язки серед представників судової гілки влади, правоохоронних та контролюючих органів та інших осіб, які займають відповідальне становище, у тому числі службових осіб держадміністрації та інших розпорядників бюджетних коштів, документування корупційних схем у сфері земельних відносин, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди, та іншими корупційними правопорушеннями.

Враховуючи зазначене вище, необхідно вдосконалювати форми і методи взаємодії прокуратури з іншими правоохоронними органами у протидії організованій злочинності та корупції, вживати додаткових заходів щодо підвищення ефективності та стану розкриття кримінальних правопорушень, постійно вивчати стан додержання вимог чинного законодавства та проводити заходи запобігання в межах реалізації конституційно визначених функцій. У межах наданих законом повноважень необхідно вживати заходів щодо притягнення осіб до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, виявлення причин та умов, що сприяли їх вчиненню, а також невиконанню вимог Закону України «Про запобігання корупції» в інший спосіб, відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок скоєння таких правопорушень [5].

Список використаних джерел:

1. Координація прокурором діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції: моногр. / за заг. ред. Є.М. Блажівського та ін. – К.: Алерта, 2013. – 320 с.
2. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1554- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1811- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
4. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – 2 червня № 41. – С. 38. – Ст. 1267.
5. Наказ Генерального прокурора України № 135 від 16 жовтня 2015 року «Про розмежування повноважень прокурорів у сфері запобігання та протидії корупції поза межами кримінального провадження» (зі змінами, внесеними наказами Генеральної прокуратури України від 06.02.2019 № 22, від 12.06.2019 № 100.)
6. Порядок координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, затверджений наказом Генерального прокурора України № 28 від 08 лютого 2021 року.
7. Офіс Генерального прокурора України - з посиланням на URL https://www.gp.gov.ua/ua/videos?_m=publications&_t=rec&id=301507.

Некlesa Олександр Вікторович

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Економічна та політична стабільність України напряду залежить від діяльності правоохоронної системи, діяльність якої забезпечується та координується державою за рахунок втілення в життя досвіду передових демократичних держав щодо боротьби з організованою злочинністю. Сформоване злочинне середовище на чолі з організаторами та керівниками, так званими «ворами у законі» несуть в першу чергу загрозу національній і публічній безпеці України, що відповідно відображається на правах та інтересах громадян та розвитку суспільства. Протиправні дії таких осіб започатковані ще з держав колишнього СРСР, характеризуються наявністю жорсткої поведінки, сталих кримінальних традицій, високим рівнем організованості, ієрархічності, закритості і конспіративності.

Державою з метою забезпечення законності та прозорості над національною та публічною безпекою, діяльністю бізнес середовища та посадових осіб органів державної влади (місцевого самоврядування) та їх управління, на які як ми досить часто бачимо чиниться тиск з боку суб'єктів підвищеного злочинного впливу, створено у складі Національної поліції міжрегіональний територіальний орган Департамент стратегічних розслідувань (далі-Департамент) [2], завданнями якого є реалізація повноважень Національної поліції на території України в частині протидії організованій злочинності, злочинності в органах влади, управління, місцевого самоврядування, боротьби з корупцією та хабарництвом, захисту прав і свобод людини і громадянина та об'єктів права власності від протиправних посягань, а саме:

- попередження, виявлення і припинення злочинної діяльності стійких суспільно небезпечних організованих груп і злочинних організацій (далі - ОГ і ЗО), які впливають на соціально-економічну ситуацію в державі, документування злочинної діяльності їх авторитетів, у тому числі особи, які виконують організаційно-розпорядчі та адміністративні функції в органах влади та управління (місцевого самоврядування), які впливають на криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах;

- боротьба з корупцією й хабарництвом серед посадових осіб органів державної влади, управління і місцевого самоврядування у сферах, які мають стратегічне значення для економіки держави;

- здобуття інформації про криміногенні процеси в злочинному середовищі та джерела їх фінансування, протиправну діяльність окремих осіб, їх завдання, роль та місце в злочинних угрупованнях, способи незаконного отримання будь-якого майна та схеми його подальшої легалізації (відмивання).

27.06.2020 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» (далі – Закон), яким внесено зміни до Кримінального кодексу України. Законодавець виклав статтю 255 КК України із назвою: «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній». [3] Таким чином, законодавець закріпив відповідальність за наступні протиправні дії: створення злочинної організації або керівництвом нею; участь в злочинній організації; вищезазначені дії, що вчинені службовою особою з використанням службового становища; створення злочинної спільноти шляхом об'єднання злочинних організацій; вищевказані дії вчинені особою, яка здійснює злочинний вплив або особою, яка є суб'єктом підвищеного злочинного впливу, а також перебуває у статусі «вора в законі».

Приміткою 2 до ст. 255 КК України роз'яснено, що суб'єктом підвищеного впливу («вор в законі») є особа, яка за рахунок свого авторитету, злочинних морально-ділових якостей впливає та координує злочинну діяльність інших осіб. Також, Законом додано до Кримінального кодексу статті 255-1 «Встановлення або поширення злочинного впливу», 255-2 «Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці)», 255-3 «Звернення за застосуванням злочинного впливу», якими законодавець розширив коло для кваліфікації протиправної діяльності відповідних суб'єктів кримінального правопорушення.

Отже, Департамент стратегічних розслідувань відповідно до положення (про Департамент) затвердженого наказом Національної поліції України № 1077 від 23.10.2019 року [4], саме і є тим органом у складі кримінальної поліції, що уповноважений реалізовувати повноваження Національної поліції на території нашої держави в частині протидії організованій злочинності та злочинним організаціям в будь-якій сфері де вчиняються протиправні дії проти держави, територіальної громади, безпосередньо людини, а також, підприємств, установ та організацій різних форм власності, інше.

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що держава законодавчо врегулювала питання протидії організованій злочинній спільноті, створила підрозділ в складі Національної поліції, направлений на боротьбу проти злочинних впливів «ворів в законі» та їх підконтрольних осіб, але практичні працівники оперативних підрозділів добре знають, що робота із злочинною спільнотою є доволі небезпечною, належне та якісне документування кримінальних правопорушень цієї категорії, здійснюється досвідченими працівниками оперативних підрозділів Департаменту та слідчими, які постійно знаходяться в зоні ризику, адже правоохоронці, їх сім'я та близькі особи можуть самі стати об'єктами для злочинної спільноти в зв'язку із службовою діяльністю уповноважених поліцейських. Звідси виникає питання, щодо належної заробітної плати (грошового забезпечення) для вищевказаних оперативних працівників та слідчих, адже на відміну від НАБУ та ДБР їх заробітна плата є значно нижчою – на рівні поліцейських інших підрозділів. Грошове забезпечення працівників національної поліції сплачується відповідно

до постанови Кабінету Міністрів від 11 листопада 2015 р. № 988 [5], яка потребує змін в частині матеріального забезпечення поліцейських, діяльність та специфіка яких постійно пов'язана із значними ризиками як для поліцейського, його сім'ї та близьких осіб, а також їхнього майна.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. ст.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 09.09.2021).
2. Про утворення територіального органу Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2019р. № 867. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-teritorialnogo-organ-a867>.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: Закон України від 04.06.2020р. № 671-IX. Відомості Верховної Ради. 2020, № 42, ст.343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#n6>
4. Про затвердження Положення про Департамент стратегічних розслідувань НП України: Наказ НП України від 23.10.2019р. № 1077.
5. Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015р. № 988. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248668490>.

Омаров Ербол Агбаевич

главный научный сотрудник Межведомственного научно-исследовательского Института Академии правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре Республики Казахстан, доктор (PhD), ассоциированный профессор (доцент),
e.omarovmirza@gmail.com

ОРГАНИЗОВАННАЯ КОРРУПЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Проблемы социально-экономического развития современного общества тесным образом связаны с качеством институциональной среды и эффективностью государственной политики. Страны с более низким уровнем коррупции, в среднем развиваются быстрее тех стран, в которых коррупция получила более широкое распространение.

Государственная политика в условиях коррупции не способна эффективно ставить и достигать общественно-значимые цели в силу существования устойчивых механизмов реализации иных частных или узкогрупповых интересов.

18 ноября 2015 года принят новый Закон Республики Казахстан «О противодействии коррупции», который регулирует общественные отношения в

сфере противодействия коррупции и направлен на реализацию антикоррупционной политики Республики Казахстан.

Противодействие коррупции, в этом Законе, определено как деятельность субъектов противодействия коррупции в пределах своих полномочий по предупреждению коррупции, в том числе по формированию антикоррупционной культуры в обществе, выявлению и устранению причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений, а также по выявлению, пресечению, раскрытию и расследованию коррупционных правонарушений и устранению их последствий.

В соответствии с п.29) ст.3 УК РК к коррупционным уголовным преступлениям относятся деяния, предусмотренные статьями 189 (пунктом 2) части третьей), 190 (пунктом 2) части третьей), 218 (пунктом 1) части третьей), 234 (пунктом 1) части третьей), 249 (пунктом 2) части третьей), 361, 362(пунктом 3) части четвертой), 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 450, 451 (пунктом 2) части второй) и 452 УК РК.

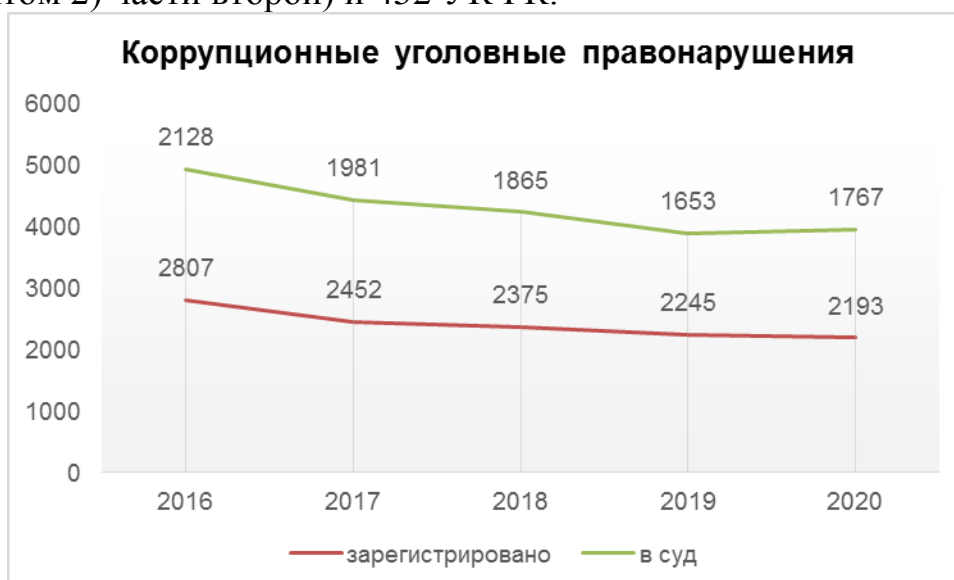

Диаграмма 1. Количество зарегистрированных и направленных в суд дел о коррупционных преступлениях за 2016-2020г.г.

За последние 5 лет в Республике Казахстан наблюдается стабильное снижение количества зарегистрированных коррупционных уголовных правонарушений.

Организованная преступность представляет большую общественную опасность по сравнению с совершением такого же преступления одним лицом. Данное обстоятельство обусловлено, тем, что в результате совместных усилий облегчается совершение преступления и создается возможность причинения большего ущерба общественным отношениям, в совершение преступления вовлекается большее число лиц, что приводит к увеличению количества преступников.

УК РК предусматривает несколько видов преступных групп - организованная группа, преступная организация, преступное сообщество, транснациональная организованная группа, транснациональная преступная

организация, транснациональное преступное сообщество, террористическая группа, экстремистская группа, банда, незаконное военизированное формирование.

Описать про сотрудников УДП, которые ставили на учет машины.

Диаграмма 2. Количество зарегистрированных дел о коррупционных преступлениях в составе преступной группы за 2016-2020г.г.

На фоне общего снижения количества выявленных уголовных коррупционных правонарушений, также наблюдается существенное сокращение количества преступлений, совершенных в составе преступной группы: с 117 в 2016 году до 5 в 2020 году.

Общеизвестно, что сфера деятельности дорожной полиции содержит высокие коррупционные риски, что и сподвигнуло отдельных должностных на совершения ряда коррупционных преступлений.

Так, 11 ноября 2019 года приговором Специализированного межрайонного суда по уголовным делам города Шымкент осуждены 38 лиц, из которых 25 – сотрудники правоохранительных органов.

Основные фигуранты обвинялись в совершении следующих преступлений: ст. 218 ч.3 п.3 (легализация (отмывание) денег и (или) иного имущества, полученных преступным путем), 262 ч.3 (создание и руководство организованной группой, преступной организацией, а равно участие в них), 361 ч.4 п. 1 (злоупотребление должностными полномочиями), 366 ч.4 (получение взятки), 367 ч.4 (дача взятки) УК РК¹.

14 июля 2016 года в здании РЭО города Шымкент прошла спецоперация. Входы и выходы перекрыли спецназовцы, а оперативники прорвались в кабинеты офицеров. Антикоррупционная служба заявляла, что доказательств насобирали столько, что под арест до вынесения приговора отправились все, кто проходил по делу - 38 человек. Следствие заподозрило всех задержанных в том, что они создали преступную группу, а затем незаконно выдавали

¹ Судебный кабинет Верховного суда Республики Казахстан // office.sud.kz

водительские удостоверения, оформляли незаконные техпаспорта, содействовали ввозу из-за границы контрабандных автомобилей, занимались служебным подлогом и легализацией имущества, добытого преступным путем. Потерпевший в лице Департамента госдоходов заявил иск на 2 млрд. 700 млн. тенге за нанесение ущерба государству в виде неуплаченных таможенных платежей. С 2012 по 2016 годы незаконно регистрировались транспортные средства и выдавались водительские удостоверения.

В суде выяснилось, что подсудимые причастны к незаконной выдаче 144 водительских удостоверений. Правда, это только те факты, которые удалось доказать. К примеру, в случае с выдачей водительских прав, по словам судьи, многие свидетели не могли вспомнить, благодаря кому именно они приобретали документы. Что касается незаконной регистрации автомобилей, то в суде доказана причастность подсудимых к 353 фактам.

Лица доставляли запасные части из Литовской Республики. Закупали грузовые автомобили, разбирали в специальных местах за 100-200 евро. На машинах или по железной дороге машины в разобранном виде отправляли груз в Казахстан и оформляли, как запчасти. Потом груз прибывал в Шымкент, проходил таможенную очистку. Через время эти запчасти собирались, но для регистрации транспортного средства требовались документы, которых у них не было. На руках были лишь документы по таможенной очистке запасных частей. По указанной причине они по всему Казахстану искали техпаспорта именно для определенной марки. Обращались к посредникам.

За определенную сумму ввезенный и уже собранный транспорт оформлялся по купленному где-то техпаспорту. В качестве обоснования писали, что автомобилю заменили раму или шасси, а потому выдают новый документ. Таким способом машина становилась легальной. На самом же деле машины, на которые изначально были выданы техпаспорта вывозились в другие страны. К примеру, выявлены такие машины в Афганистане, в Эмиратах, есть такие, которые пришли в негодность из-за пожаров или ДТП, но их техпаспорта находились в свободном обращении. Стоимость незаконной регистрации машин варьировалась от 2 до 3 тыс долларов².

Вместе с тем, необходимо отметить, что 7 осуждены за создание и участие в преступной организации, остальные 31 лиц оправданы в этой части. 23 человека освобождены с применением наказания в виде ограничения свободы, а семеро за получение взяток и злоупотребление приговорены к незначительным срокам.

Как показал анализ приговора, основанием оправдания лиц в части участия в организованной группе явилось недоказанность их вины. Органы досудебного расследования, не смотря на предшествующий задержанию комплекс оперативно-розыскных мероприятий, не собрали достаточный объем доказательств, подтверждающий умысел отдельных лиц в участии организованной группы.

² <https://vera.kz/23-podsudimyx-po-delu-o-reo-vyshli-iz-zala-suda-na-svobodu/>

Как и любой вид организованной преступности, коррупционные преступления также имеют высокий уровень латентности, а также представляет сложность в доказывании именно субъективной стороны создания и участия преступной группы.

Подзолкова Т. Ю.

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії (phd)
Національний аерокосмічний університет ім.М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Науковий керівник:

Шинкаренко І.Р.

канд. юрид. наук, професор
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФАЙЛІНГУ ЯК МЕТОДУ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Розв'язання завдань, що вирішуються в процесі виявлення та перевірки осіб, які можуть вчиняти кримінальні правопорушення, неможливе без застосування спеціальних психологічних знань, бо без цього в сучасних умовах боротьби з організованою злочинністю неможливе вдосконалення та якісне оновлення роботи спеціалізованих оперативних підрозділів [1, с. 65].

У процесі розкриття та розслідування кримінальних правопорушень виникає низка проблемних питань, що потребують використання сучасних технологій. Однією з таких технологій, здатних допомогти правоохоронцям, у тому числі оперативним працівникам і слідчим у їхній професійній діяльності, є профайлінг [2].

Проблеми використання профайлінгу правоохоронними органами були предметом дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема Ю. Антоняна, В. Берназа, О. Бандурки, В. Бакальчука, Ю. Белоусова, О. Богучарова, А. Веденіна, Ф. Глазиріна, О. Дручека, Н. Жержа, О. Катуніна, Л. Катеринюка, В. Коновалова, В. Коробкова, В. Корольова, В. Образцова, Б. Петеліна, О. Подільчака, Ю. Черкасова, В. Шепітька, І. Шинкаренка та інших. Разом із тим особливості застосування профайлінгу підрозділами кримінальної поліції Національної поліції України в сучасних умовах залишаються не досить дослідженими, деякі аспекти носять дискусійний характер.[3; 4]

Метою нашого дослідження є інформаційно пошукова складова слідчої діяльності, з точки зору можливостей застосування слідчими технологій профайлінгу під час огляду місця події, у тому числі складання психологічного портрету в умовах невизначеності, коли особистість правопорушника невстановлена. Складання психологічного портрету або профілю злочинця – це процес ідентифікації особистісних рис, поведінкових тенденцій, географічного місцезнаходження та демографічних даних злочинця, заснований на

характеристиках конкретного злочину [5, с. 15]. Я вважаю, що доречним буде розмежовувати поняття «психологічний портрет» (франц. *portrait* – «відтворювати щось риса в рису») і «психологічний профіль» (італ. *profile* – «вигляд збоку, контур, окреслення»), як це пропонує український науковець Г.Н. Гетьман. Згідно з його науковими поглядами «психологічний портрет злочинця» або «психологічний портрет» (підозрюваного, обвинуваченого) є синонімами і характеризують вже встановлену особу, а термін «психологічний профіль» (чи «психологічний профіль особистості невідомого злочинця») доречніше використовувати до особи, візуальний контакт з якою неможливий, і тільки на основі залишених невідомим злочинцем слідів на місці злочину можна відтворити його «контур», «окреслення» [6].

Широкого поширення й практичного використання технологія профайлінгу набула у діяльності правоохоронних органів багатьох зарубіжних країн. Вона дозволяє здійснити досить точний аналіз і зробити обґрунтований висновок про потенційну небезпеку окремо взятого індивіда. Метод профайлінгу довів свою профілактичну ефективність на об'єктах залізничного, автомобільного, водного та повітряного транспорту, в тому числі у місцях великого скупчення людей і при проведенні масових заходів.

Концептуальну основу застосування методу профайлінгу становить система оцінки суб'єкта за різними критеріями, такими як зовнішність, поведінка, предмети, речі і документи, які знаходяться при собі у людини. Основною метою у процесі застосування профайлінгу є виявлення підозрілих ознак у поведінці як конкретного суб'єкта, так і присутнього разом із ним у безпосередній близькості супроводжуючої особи. Встановлення зазначених ознак дозволяє на основі вироблених теоретичних положень дійти певного висновку і визначити, чи є досліджуваний суб'єкт потенційно небезпечним. Важливість встановлення цих ознак обґрунтовується тим, що їх практично неможливо замаскувати і змінити, тому що вони за своїм змістом є логічним продовженням підготовчих заходів, що передують вчиненню правопорушень [7].

У 1980-х роках американський психолог Пол Екман увів власну методику, яка дозволяла оперативним службам визначати по міміці дійсний психологічний стан людини. Її перевагою стала можливість дистанційного застосування. Одночасно з цим у 1984 році вказана методика була перетворена під свою модель і впроваджена в англomовному варіанті авіакомпанією ICTS.

У підсумку вона почала застосовуватися службами безпеки в США і багатьох країнах Європи.

У своїх працях П. Екман неодноразово зауважував, що цілком контролювати рухи тіла, міміку неможливо, на відміну від контролю мовлення, а тому досвідчені фахівці у сфері зчитування мови тіла бачать на обличчі людини її справжні емоції. Для того щоб виявити брехню, необхідно шукати невідповідності між змістом і невербальними засобами вираження повідомлення.

Для попередження протиправних намірів увагу слід акцентувати на

визначенні таких негативних психоемоційних станів і поведінкових комплексів, як стрес, агресія, страх, тривога, брехлива поведінка, стан гіпнотичного трансу [8].

Складання психологічного профілю є дуже поширеною технологією в психології, проте в психології ОРД правоохоронець стикається з певними труднощами під час її використання. Психологічний портрет і його використання не є прямими доказами у провадженні, але можуть успішно застосовуватися під час пошуку, а також проведення оперативно-розшукових заходів і слідчих (розшукових) дій з викриття винних і запобігання злочинам.

В умовах неочевидності, використовуючи психопрофіль, можна висунути і здійснити перевірку версій, а також спрогнозувати час і місце вчинення нового злочину. Уточнити, звзвити коло підозрюваних і виділити з цього кола потрібну особу.

Складання психологічного портрету невідомого злочинця – актуальний в оперативно-розшуковій і слідчій практиці метод. Вчені здебільшого пропонують методики складання психологічного портрету злочинця, орієнтуючись на інформацію з кримінального провадження, зібрану з усіх можливих джерел. На початковій же стадії досудового розслідування, зокрема під час огляду місця події, слідчий має не досить відомостей. Проте уміле їх використання, застосування криміналістичних знань дозволяють відтворити деякі факти.

Я цілком згодна з Н. Жерж, що поняття «психологічний портрет злочинця» слід розглядати в широкому значенні, бо він передбачає соціальну, статево-вікову та власне психологічну характеристику. [3 с.189]

Таким чином безліч злочинів вчиняються і залишаються нерозкритими, оскільки правоохоронці звертають увагу на те, що сталося на місці злочину, збирають докази, беруть до уваги судово-медичні характеристики, намагаючись визначити конкретну людину. Профайлер звертає увагу на те, як стався той чи інший злочин, бере до уваги деталі, що розкривають поведінку людини, яка вчинила протиправну дію, і на підставі цього визначає особистісні характеристики злочинця, в результаті чого стає відомий тип злочинця. Це допомагає розкривати злочини за більш короткі терміни і робити це більш точно. Проте застосування профайлінгу не тільки для розкриття злочинів, а й з метою профілактики злочинності, здатність попередити злочинні дії може допомогти значно знизити рівень злочинності.

Точність відображення у профілі тих чи інших передбачених ознак особистості злочинця наразі складає від 70 до 80%. Нагальна проблема профайлінгу полягає у підвищенні якості формування злочинних профілів, які не дозволяють пройти повз «справжнього» злочинця.

Профіль злочинця – це не чудодійний метод, а допоміжний криміналістичний засіб, який дає органам розслідування додаткові дані про процес здійснення злочину і передбачуваного злочинця, дозволяючи сфокусувати свою роботу на значно меншій групі підозрюваних осіб, звужуючи їх коло або переглядаючи його. Успіх використання профайлінгу безпосередньо

залежить від ефективності використання органами розслідування традиційного криміналістичного арсеналу засобів виявлення і розкриття злочинів.

Технологія профайлінгу широко застосовується у діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн. Ця технологія неабияк допомагає під час розслідування злочинів насильницького типу, зокрема, серійних. Використання профайлінгу дозволяє звузати коло осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Зарубіжний досвід демонструє ефективність використання цієї технології. У діяльності ж правоохоронних органів України профайлінг потребує подальшого дослідження щодо визначення ефективної методики розслідування фактів вчинення кримінальних правопорушень, оптимізації використання фахівців під час гласного та негласного провадження, формування нормативної бази його використання.

Список використаних джерел

1. Телійчук В.Г. Використання спеціальних психологічних знань у процесі виявлення і перевірки осіб, які можуть вчиняти корупційні діяння. Актуальні питання протидії корупції: стан, проблеми та перспективи на майбутнє : матеріали Всеукр. наук.-пр-акт. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 жовтня 2014 року). Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. С. 65.

2. Технології профайлінгу в слідчій діяльності. URL: <https://bit.ly/3d784Zy>.

3. Телійчук В.Г. Зінченко С.С. Щодо застосування профайлінгу в оперативно-розшуковій діяльності підрозділами кримінальної поліції Національної поліції України. *Юридичний бюлетень*. Випуск 12.2020. с. 187-189

4. Шинкаренко І. Р., Шинкаренко І.І. Профайлінг як метод забезпечення об'єктів авіаційної інфраструктури. *Актуальні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування* : матеріали наук.-практ. семінару (Дніпро, 29 травня 2020 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 248 с., С. 20-24.

5. Курт Бартон. Психологія кримінального поведіння. Междунар. изд 7-е. СПб «ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК», М., «ОЛМА-ПРЕСС», 2004. с.15

6. Гетьман Г.Н. Психологический профиль: проблемы моделирования личности неизвестного преступника. Cyberleninka научн. эл. библ-ка. 2013. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/psihologicheskiy-profil-problemymodelirovaniya-lichnosti-neizvestnogo-prestupnika>

7. Казміренко В.П. Використання технологій профайлінгу поліцією зарубіжних країн. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 6, том 1, 2020. с.255-258

8. Дідковська-Бідюк М.В. Профайлінг як метод профілактики протиправних дій. ISSN 2519-4682. *Ūridična psihologîâ*. 2017. No 2 (21) с.167

Паршин Юрій Іванович

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**ОЦІНКА МАСШТАБІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НА МАКРО- ТА МІКРО РІВНЯХ**

Розглядаючи термін «тіньова економіка» можна констатувати, що єдиного загальноприйнятого визначення цей термін не має, і в даний час спостерігається його використання в багатьох публікаціях під різними назвами. Враховуючи неоднозначність цього соціально-економічного феномена він все ж таки використовується у протиставленні всім легальним видам господарювання. Також можна спостерігати використання таких найбільш поширених його трактовок як сіра економіка, підпільна, нелегальна, готівкова, прихована, чорна економіка тощо. Але незважаючи на таке трактування та їх різноманітність, всі вони відображають узагальнюючу її особливість, а саме господарську діяльність поза державних законодавчих норм. Змістове наповнення цього явища можна сформулювати як «всі види економіки, приховані від офіційної влади, що регулюють грошовий обіг та інституційні рамки» [1].

Якщо розглянути причини виникнення цього явища, то слід звернути увагу на те, що всі типи економічної діяльності, до яких застосовується ці терміни, могли б бути легальними та пройти офіційну реєстрацію, отримати офіційний дозвіл на свою діяльність та сплачувати податки державі. Отже основною метою такої діяльності є з одного боку уникнення сплати податків, а з іншого мінімізація ризиків та невпевненість підприємців в успіху своєї справи.

Тіньова активність у більшості випадків діє поза адміністративного контролю та супроводжується порушенням трудового законодавства, санітарних норм та іншими протизаконними діями. Продукція, або послуги таких суб'єктів господарювання, стають тіньовими, коли її виробляють суб'єкти економіки, які не мають офіційних дозволів або ліцензій, встановлені державою. Отже підприємства по факту є легальними, за типом вироблених товарів і послуг, але вони є порушниками закону, оскільки приховують сам факт свого існування та ухиляються від сплати податків [2].

Зазначимо, що методи оцінки масштабів тіньової економіки теж є різними та їх поділяють на дві групи: макрометоди (непрямі) та мікрометоди (прямі).

Непрямі методи, які використовуються для вимірювання параметрів тіньової економіки на макрорівні, ґрунтуються на показниках офіційної статистики, а також даних фінансових і податкових органів. До таких методів відносять метод за показником зайнятості («італійський» метод), монетарний метод, експертний метод, структурний метод, метод технологічних коефіцієнтів та метод оцінки детермінантів.

- «Італійський» метод засновується на розрахунках показників зайнятості населення, таку назву має оскільки використовується Італійським інститутом статистики ІСТАТ, який в даний час вважається найбільш авторитетним в питаннях визначення параметрів тіньової економіки.

- Монетарні методи заснуються на оцінці використання готівкових коштів при здійсненні фінансових операцій, оскільки чеки, векселі та інші платіжні документи можуть бути відслідковані правоохоронними органами. Тобто здійснюється оцінка використання обсягу грошової маси, яка в кожній країні емітується центральним банком і величина якої є відомою величиною.

Різновидом цього методу є метод аналізу попиту на готівкові гроші. Він заснований на припущенні, що неофіційні операції здійснюються за допомогою готівки, а збільшення обсягу грошового обігу, в порівнянні з деяким «нормальним» рівнем, може служити індикатором тіньової економіки.

- Експертний метод використовує знання та навички експертів, де на першому етапі експерт визначає, наскільки можна довіряти даним з якої-небудь галузі, а потім, на другому, після збору даних зі звичайних джерел їх автоматично долічують на певну величину.

- Метод технологічних коефіцієнтів ґрунтується на визначенні динаміки промислового виробництва на основі спостережень за виробництвом та споживанням електроенергії, перевезень транспортом вантажів та інших непрямих показників, які відносно просто обраховуються, та подальше порівняння їх з офіційними даними. Але умовою його застосування є високий розвиток ринкових відносин і адекватні ціни на електроенергію та вантажні перевезення.

- Метод оцінки детермінантів ґрунтується на виділенні сукупності факторів, що визначають тіньову економіку, подальшому визначенні низки можливих причин тіньової діяльності та надання кожної з них певної ваги у загальній математичній моделі.

Серед методів які використовуються на мікрорівні слід відзначити такі:

1. Метод опитування. В цьому випадку дослідження проводиться шляхом опитування за допомогою соціологічних досліджень. Всіх респондентів, які беруть участь в опитуванні поділяють на такі групи:

- «тіньовики» – люди, які безпосередньо займаються такими нелегальними економічними відносинами, але готові в цьому зізнатися та змінити своє ставлення до цього;

- «задіяні спостерігачі» – особи, які перебувають в тіньовому середовищі та розглядають його зсередини, але у будь якому випадку не згадують про свою участь в нелегальних оборудках;

- «спостерігачі з боку» – це ті респонденти, які не включені в тіньову економічну діяльність, а судять про її діяльність зі сторони;

- «жертви» – люди, які є постраждалими від їхньої діяльності, тобто від діяльності «тіньовиків».

2. Методи відкритої перевірки. Використання таких методів є в компетенції виключно спеціально створених контролюючих органів, які

виявляють і припиняють порушення податкового, банківського, валютного законодавства, санітарних норм та пожежної безпеки тощо.

3. Спеціальні методи економіко-правового аналізу. Ці методи поділяють на такі типи: бухгалтерського аналізу, документального аналізу та економічного аналізу.

Метод бухгалтерського аналізу являє собою дослідження бухгалтерського обліку (баланс, рахунки і подвійний запис, інвентаризація та документація) для виявлення облікових невідповідностей і відхилень.

Метод документального аналізу являє собою дослідження бухгалтерських документів і проявляється в особливостях зовнішнього оформлення або в змісті облікових документів. Метою цього типу аналізу є виявлення документальних невідповідностей та порушень.

Метод економічного аналізу дозволяють розпізнати та виявити причини відхилень від нормальної економічної діяльності.

Розглянувши основні методи та підходи до оцінки масштабів тіньової економічної діяльності можна констатувати, що їх різноманіття свідчить про відсутність єдиної методичного підходу щодо кількісної оцінки її параметрів. Кожний з наданих методів має свої переваги та недоліки, сфери оцінки їх різноманітні, треба також враховувати, що різні методи дадуть неоднакову оцінку тіньової економіки.

Взагалі повністю знищити тіньову економіку неможливо, оскільки можна зруйнувати всю економічну систему держави, а отже треба знизити, або мінімізувати її масштаби у цілому.

Список використаних джерел:

1. Тіньова економіка в сучасному світовому господарстві. ІМЕМО. URL: <https://www.imemo.ru/en/news/events/text/tenevaya-ekonomika-v-sovremennom-mirovom-hozyaystve> (дата звернення: 22.09.2021)
2. Мамбетжанов К.К. Теоретические основы методов измерения и функционирования теневой экономики. *Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар*. № 5, 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/338229700_TEORETICESKIE_OSNOVY_METODOV_IZMERENIA_I_FUNKCIONIROVANIA_TENEVOJ_EKONOMIKI/citation/download (дата звернення: 22.09.2021).

Санакоев Дмитро Борисович

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**СУЧАСНІ СВІТОВІ ТРЕНДИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ
ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
(за матеріалами SOCTA 2021)**

Організована злочинність трансформується. Традиційні структури, очолювані впливовими керівниками, які контролюють специфічні сфери злочинної діяльності, дедалі частіше замінюються мобільними, гнучкими кримінальними мережами, які змінюють операції та модифікують свої бізнес-моделі на основі можливостей, стимулів, прибутковості та попиту. Легкість міжнародної торгівлі та подорожей, миттєвий доступ до інформації, передові технології та поширення зашифрованого зв'язку створюють сприятливі умови для процвітання транснаціональної злочинності. Шкідливі наслідки сучасної транснаціональної злочинності є далекосяжними, загрожуючи безпеці людей, держав і світовій економіці, дискредитуючи верховенство права та впевненість громадян у спроможності правоохоронних органів забезпечити їх захист.

Аналітичні дослідження європейських правоохоронних інституцій сектору безпеки (Інтерпол, Європол) розкривають сучасну картину діяльності організованих груп та організацій і дозволяють визначити перспективні напрямки такої діяльності та, відповідно, організувати належні превентивні заходи.

Так, розвідувальна картина та оцінка, проведені європейськими та вітчизняними аналітиками за методологією SOCTA, є яскравим нагадуванням про динамічного та адаптованого противника, з яким ми стикаємося у серйозній організованій злочинності як в Україні, так і в ЄС. Аналіз показує, що кримінальні структури більш рухливі та гнучкі, ніж вважалося раніше, використання насильства з боку організованої злочинності, схоже, зростає, а використання корупції та зловживання законними бізнесовими структурами є ключовими рисами серйозної та організованої злочинної діяльності.

Серйозна та організована злочинність залишається ключовою загрозою внутрішній безпеці ЄС і України. Вся злочинна діяльність, оцінена в рамках європейських і національних досліджень у 2021, має серйозний вплив на ЄС. Однак певні явища є особливо загрозливими і вимагають невідкладних узгоджених дій для їх усунення, з огляду на встановлені ознаки та мають бути враховані вітчизняними правоохоронними органами.

1. Подібно до бізнес-середовища, осередок злочинної мережі складається з управлінських рівнів і виконавців (т.зв. польових операторів). Цей осередок оточений низкою суб'єктів, пов'язаних із злочинною інфраструктурою, що надають допоміжні послуги, таких як брокери, шахраї з документами, технічні експерти, юридичні та фінансові консультанти, особи, які відмивають гроші та

інші постачальники послуг.

2. Застосування насильства з боку злочинців, причетних до серйозної та організованої злочинності в ЄС, зростає з точки зору частоти застосування та його тяжкості. Злочинці застосовують насильство без потреби й спрямовують зброю до осіб жертв, не зважаючи на їхню причетність або статус, часто погоджуючись на шкоду невинним перехожим. Загроза насильницьких інцидентів посилюється через часте використання вогнепальної зброї або вибухівки в громадських місцях.

3. Організованій злочинності властиве мережеве середовище, де співробітництво між злочинцями є плавним, систематичним і орієнтоване на прибуток. Кілька ключових дійових осіб співпрацюють у злочинних мережах з постачальниками послуг і брокерами, які виконують ключові ролі.

4. Ключовою характеристикою злочинних мереж, яка ще раз підтверджується пандемією, є їх спритність пристосовуватися до змін у середовищі, в якому вони діють та використовувати їх. Перешкоди стають злочинними можливостями і можуть бути такими ж простими, як адаптація нарративу, відомого *modus operandi*.

5. Корупція є ознакою більшості, якщо не всієї злочинної діяльності в ЄС та Україні. Корупція має місце на всіх рівнях суспільства і може варіюватися від дрібного хабарництва до складних багатомільйонних корупційних схем. Корупція підриває верховенство права, послаблює інститути держав і гальмує економічний розвиток. Корупція є ключовою загрозою, з якою потрібно боротися у протидії серйозній та організованій злочинності. Майже 60% злочинних угруповань, за даними SOCTA 2021, займаються корупцією.

6. Раніше масштаби та складність діяльності з відмивання грошей в ЄС були недооцінені. Серйозна та організована злочинність в ЄС в основному покладається на здатність відмивати величезні суми злочинних прибутків. З цією метою професійні особи, які відмивають гроші, створили паралельну підпільну фінансову систему для обробки транзакцій і платежів ізольовано від будь-яких наглядових механізмів, що регулюють законну фінансову систему. Ця паралельна система гарантує, що доходи, отримані злочинним шляхом, не можуть бути простежені як частина складної кримінальної економіки.

7. Використання технологій є ключовою ознакою серйозної та організованої злочинності в 2021 році. Зловмисники використовують зашифровані комунікації для спілкування один з одним, соціальні мережі та служби миттєвих повідомлень, щоб охопити більшу аудиторію для реклами незаконних товарів або поширення дезінформації. Інтернет-середовище та онлайн-торгівля надають злочинцям доступ до складних інструментів, що дозволяють здійснювати злочинну діяльність.

8. Потенційна глибока економічна рецесія після пандемії COVID-19 фундаментально формує серйозну та організовану злочинність в ЄС та Україні на найближче майбутнє. Попередні періоди економічного стресу можуть дати певний ступінь уявлення про те, як ці події можуть вплинути на злочинність в ЄС і які відповіді необхідно сформулювати, щоб протистояти існуючим і

виникаючим загрозам внутрішній безпеці ЄС і України протягом цього часу.

9. Легальні бізнес-структури використовуються для сприяння практично всім видам злочинної діяльності, що впливають на ЄС. Злочинці безпосередньо контролюють або проникають в легальні бізнес-структури, щоб сприяти їхній злочинній діяльності. Усі види легального бізнесу потенційно вразливі до експлуатації з боку серйозної та організованої злочинності. Так, за даними останніх досліджень, більше 80% злочинних мереж, які діють в ЄС, використовують для своєї злочинної діяльності легальні бізнес-структури. Близько половини всіх злочинних мереж створюють власні легальні бізнес-структури або проникають у бізнес на високому рівні.

10. Пандемія COVID-19 справила значний вплив на серйозну та організовану злочинність в ЄС. Злочинці швидко адаптували нелегальну продукцію та свою «професійну діяльність», щоб використати страх і занепокоєння європейців і отримати вигоду з дефіциту окремих життєво важливих товарів під час пандемії.

11. Серйозна та організована злочинність глибоко зачіпає всі верстви суспільства; крім прямого впливу на повсякденне життя громадян ЄС, це також підриває економіку, державні інституції та верховенство права. Понад 80% зареєстрованих злочинних мереж причетні до торгівлі наркотиками, організованої злочинної діяльності проти власності, акцизного шахрайства, торгівлі людьми, онлайн-шахрайства та інших видів шахрайства або незаконного ввезення мігрантів. Майже половина з них займається торгівлею наркотиками (38 %).

Нелегальний обіг наркотичних засобів та прекурсорів продовжує домінувати у серйозній та організованій злочинності в ЄС і Україні з позицій кількості залучених осіб і злочинних мереж, а також великих сум злочинних прибутків, отриманих у рамках виготовлення та розповсюдження наркотичних засобів та психотропних речовин. Значна частина насильства, пов'язаного з серйозною та організованою злочинністю, пов'язана з торгівлею наркотиками (кокаїн, канабіс, синтетичні наркотики). Європейські виробники цих речовин є одними з найбільш прибуткових кримінальних підприємців у всьому світі, які співпрацюють із злочинними угрупованнями у глобальному масштабі.

Загроза **кіберзлочинності** зросла протягом останніх років, не тільки з точки зору кількості повідомлених атак, але й з точки зору їх складності. Кіберзлочинність, враховуючи її латентний характер, ймовірно, суттєво занижена. Стрімка динаміка цифровізації суспільства та економіки постійно створює нові можливості для кіберзлочинців. Шахрайські схеми використовують переваги цифрової ери. Схеми шахрайства в Інтернеті спрямовані на приватних осіб, підприємства та організації державного сектору.

Протягом останніх років спостерігається постійне зростання активності, пов'язаної із **сексуальним насильством над дітьми в Інтернеті**, проте, з огляду на значну латентність, вірогідно й воно за показниками є занадто заниженим. Багато потерпілих лишаються невідомими, а їхні кривдники не виявлені.

Ринок послуг з **незаконного ввезення мігрантів** зберігся, незважаючи на консолідацію міграційних потоків, що надходять до ЄС після розпаду міграційної кризи. Полегшення в'їзду в ЄС коливається відповідно до змін маршрутів в'їзду, тоді як полегшення вторинного переміщення та легалізація перебування є менш помітним, але однаково вигідним для злочинних мереж. Безрозсудність злочинних мереж яскраво проілюстрована цією злочинною діяльністю. Нелегальні мігранти зазнають високої плати за послуги, які дедалі частіше порушують їх фізичну та психологічну цілісність під час подорожі. Крім того, вони часто вразливі для подальшої експлуатації після прибуття.

Кілька етапів кримінального процесу щодо **торгівлі людьми**, таких як вербування жертв та реклама послуг, майже повністю перемістилися в онлайн-сегмент. Межа між жертвою та співучасником стала розмитою, жінки-жертви також взяли на себе організаційні ролі, а здавалося б, офіційні ділові угоди не дозволяють жертвам ідентифікувати себе як такі.

Загальна кількість випадків організованої **майнової злочинності** залишається високою, особливо це стосується крадіжок зі зламом будинків: понад один мільйон випадків на рік. Мобільні організовані злочинні групи продовжують «гастролувати» від регіону до регіону та країни до країни, вчиняючи організовані злочини проти власності. Вони легко переходять від внутрішніх крадіжок до крадіжок, спрямованих на бізнес-приміщення, фізичних атак на банкомати, шахрайських схем, злочинів на вантажному транспорті, кишенькових крадіжок, крадіжок у магазинах або крадіжок металу, залежно від сезону або ринкових обставин.

Управління відходами є прибутковою галуззю, яка швидко розвивається, яка все більше приваблює злочинців. Більшість злочинів, **пов'язаних із відходами**, здійснюються через компанії. Злочинці прагнуть проникнути та експлуатувати галузі переробки та відновлюваної енергії. Ці два сектори мають суттєве зростання і залучатимуть як приватні інвестиції, так і державне фінансування. Незаконний обіг відходів є серйозним кримінальним правопорушенням, яке приносить значний прибуток і завдає значної шкоди навколишньому середовищу та здоров'ю людей.

Врахування цих прогнозних даних має бути орієнтиром у побудові короткострокових та довгострокових стратегій протидії організованим формам злочинності в Україні, у т.ч. їх реалізації на регіональних рівнях. Серед пріоритетних завдань у подоланні організованої злочинності в Україні є концентрація зусиль на виявленні та припиненні діяльності організованих груп та злочинних організацій, пов'язаних з обігом наркотиків, зброї та вибухових речовин, торгівлею людьми та нелегальною міграцією, екологічними злочинами, та корупційною злочинністю, а також активізація діяльності щодо здійснення паралельних фінансових розслідувань з метою розшуку та арешту активів від злочинної діяльності та підризу її економічного підґрунтя.

Соломіна Ганна Валеріївна

кандидат економічних наук, директор ТОВ «КУА «Дніпровський інвестор»

КОРУПЦІЙНА ЗЛОЧИННІСТЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Сфера закупівель товарів, робіт та послуг для забезпечення державних потреб має підвищену вразливість. Цілями регулювання відносин, що виникають у зв'язку із забезпеченням державних потреб, є підвищення їх ефективності, забезпечення транспарентності, гласності, запобігання корупції та іншим зловживанням. Відповідні їм правові механізми [1,2] виконують у публічних закупівлях у тому числі превентивну функцію, а їх порушення стає необхідним елементом у механізмі скоєння корупційних злочинів у сфері публічних закупівель. В науці склався підхід до визначення корупційної злочинності, відповідно до якого, вона виражається у вигляді сукупності протиправних дій, які здійснюють особи, уповноважені на виконання державних функцій. Тим часом у кримінології поширення отримав й інший підхід, що розширює визначення окремою групою злочинів, скоєних особами, що виконують управлінські функції в організаціях приватного сектора.

Лібералізація вітчизняної економіки, перехід від адміністративно-командного способу організації суспільних відносин до ринкового супроводжується не лише позитивними змінами, а й різноманітними формами корисливо мотивованої поведінки учасників суспільних відносин різних сфер, що у багатьох випадках має корупційний характер. Особливу суспільну небезпеку представляє протиправна поведінка посадових осіб і підприємців у сферах, що забезпечують інтегровану реалізацію публічних та приватних інтересів, до яких належать і публічні закупівлі. Широкий спектр державних та суспільних потреб, які забезпечуються при виконанні державних та муніципальних контрактів, є передумовою для проникнення в механізм здійснення публічних закупівель корупційних проявів.

Правова природа публічних закупівель отримала наукове осмислення з погляду їхньої приналежності до інститутів бюджетного права, цивільно-правового регулювання відносин між державою та суб'єктами господарювання, а також їх місця в адміністративній діяльності органів виконавчої влади та управлінських відносин. При цьому вчені відзначають складний та неоднорідний склад відносин як щодо визначення державних потреб, так і встановлення особливого правового регулювання різних закупівельних процедур. Крім того, недостатній обсяг правового регулювання і низький рівень контролю за виконанням законодавства про закупівлю справедливо визнаються умовами, що сприяють виникненню «корупційних передумов».

Досліджуючи сферу здійснення громадських закупівель, вчені [3,4] виходять із концепції, відповідно до якої переважаючими є приватно-правові відносини, чи з особливостей структури державних потреб, у зв'язку з якою виникнення публічно-правових відносин під час здійснення закупівель стає

неминучим. Найбільш правильним є комплексний підхід, відповідно до якого цивільно-правові елементи превалюють при встановленні закупівельних процедур з урахуванням забезпечення конкуренції та виключення монополістичних проявів, а адміністративно-правові – при встановленні контролю за виконанням державних контрактів та за дотриманням чинного законодавства під час їх укладання. Дійсно, при укладанні державних контрактів доступ до закупівельних процедур повинен бути забезпечений усім потенційним постачальникам, які відповідають сформульованим умовам укладання контракту. Але правильність визначення постачальника та сумлінність виконання ним державного договору перебувають у публічно-правовій сфері.

З урахуванням основних підходів до розуміння сфери публічних закупівель, особливостей правового регулювання відносин щодо здійснення публічних закупівель можна виділити суттєві ознаки цієї сфери:

- публічні закупівлі – галузь суспільних відносин, особлива цільова спрямованість здійснення яких визначає те, що виникають вони з приводу забезпечення потреб суспільства у товарах, роботах, послугах, що виконуються замовниками за рахунок коштів бюджетної системи та коштів організацій державного сектору економіки, у статутному капіталі яких, частка держави в сукупності перевищує п'ятдесят відсотків).

- правове регулювання відносин з публічних закупівель характеризується комплексністю, вираженою в особливому поєднанні публічно-правових і приватно-правових елементів: аналізовані правовідносини регулюються нормами приватного і громадського права (адміністративного, фінансового).

- аналізовані відносини характеризуються складністю і неоднорідністю своєї структури як у визначенні державних та муніципальних потреб, так і по встановленню особливого правового регулювання закупівельних процедур.

Формування та реалізація правовідносин щодо здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення державних потреб - складний і триває за часом процес, що включає кілька стадій:

- 1) планування закупівель товарів, робіт, послуг;
- 2) визначення постачальників (підрядників, виконавців);
- 3) укладання державного (муніципального) договору;
- 4) виконання контрактів.

Корупційна складова у механізмі закупівельних процедур передбачає протиправне відчуження частини бюджетних коштів на користь:

- а) посадових осіб замовників, наділених повноваженнями щодо планування, здійснення та контролю закупівель або здатних, в силу свого службового чи посадового становища, вплинути на здійснення зазначених стадій закупівель;

- б) працівників замовників, які здійснюють технічні функції та повноваження, виконують професійні обов'язки при плануванні та здійсненні закупівель, які не є посадовими особами, здатні вплинути на визначення постачальника (підрядника, виконавця);

в) представників комерційних організацій (учасників закупівлі та організацій, визнаних переможцями конкурсних процедур), виконують управлінські функції, які не освоюють ці кошти відповідно до їх цільового призначення або здійснюють інші дії, що мають на меті протиправне заволодіння бюджетними коштами.

Корупційна злочинність у сфері публічних закупівель є компонентом всієї корупційної злочинності, тому, аналізуючи деякі характеристики стану злочинності в даній сфері, доцільно провести аналіз загальних тенденцій корупційної злочинності. Будь-яка спроба їх систематизації окреслить недоліки, що ускладнюють формування адекватної статистичної звітності про такі злочини. Проте з аналізу статистичних даних про кількість виявлених злочинів корупційної спрямованості та економічних злочинів проти власності, пов'язаних з освоєнням бюджетних коштів, випливає, що на них припадає близько третини від усіх скоєних злочинів корупційної спрямованості.

Злочини корупційної спрямованості у сфері публічних закупівлі не зводяться лише до хабарництва і, як правило, спрямовані на протиправне заволодіння бюджетними коштами. Ця обставина не отримує адекватного відображення у статистичній картині корупційної злочинності, де переважають посадові злочини, що свідчить, зокрема, про кваліфікаційні проблеми у сфері, що розглядається.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
2. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII (з подальшими змінами). Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 9. Ст. 89.
3. Бенько І., Сисюк С. Корупція у сфері публічних закупівель: форми прояву та засоби протидії. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 38(2). С.84–87.
4. Голота О. Державні закупівлі як один з найбільш корупційно вразливих напрямів діяльності міністерства оборони. *Social development & Security*. 2018. Vol. 4. Iss. 2. С. 14–27.

Володимир Тертишник

доктор юридичних наук, професор, академік Академії політичних наук України, професор Університету митної справи та фінансів

Віктор ЧЕНЦОВ

доктор історичних наук, доктор наук з державного управління, професор, академік Академії політичних наук України, Української академії наук з державного управління, голова вченої ради, перший проректор Університету митної справи та фінансів, заслужений діяч науки і техніки України

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ МІЖНАРОДНІЙ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Міжнародні процеси та суспільно-політичні параметри сучасного буття України обумовлюють необхідність вжиття усіх заходів для забезпечення фінансової стабільності держави, подолання бідності та корупції, запровадження механізмів самоінвестиційного і гуманітарного розвитку суспільства, дієвої протидії фінансово-економічній та організованій злочинності і корупції.

Проблема протидії *white-collar crime* має вирішуватись системно в комплексі інтегративних заходів, першочерговими з яких є *демонополізація, деофшоризація, одержавлення об'єктів енергетичної безпеки, розмежування бізнесу і влади та усунення корупційних ризиків, забезпечення ефективної фіскальної та митної політики.*

Цивілізаційне державотворення обумовлює необхідність дієвого розмежування влади і бізнесу, протидії політичній корупції, розробки комплексної програми протидії економічній та іншій корисливій злочинності як на національному рівні держав, так на рівні міжнародних організацій, включаючи ООН. Повинні бути розроблені та задіяні інтегративні програми «Планета без офшорів», «Планета без корупції». У контексті цілісної системи протидії фінансово-економічній злочинності мають бути удосконалені механізми міжнародного співробітництва держав у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Одним із найважливіших документів, які регламентують на міжнародно-правовому рівні питання розшуку, арешту і забезпечення конфіскації майна, отриманого злочинним шляхом, є розроблена Радою Європи «Конвенція про відмивання, виявлення, вилучення і конфіскацію доходів від злочинної діяльності» від 8 листопада 1990 року (ратифікована Законом N 738/97-ВР (738/97-ВР) від 17.12.97). Відповідно до цієї Конвенції для здійснення конфіскації мають чинитися дії, необхідні для виявлення і розшуку майна, а також для запобігання операціям з таким майном (ст. ст. 3 і 4), проголошується неприпустимість невмотивованої відмови у правовій допомозі, обов'язковість уживання заходів із забезпечення конфіскації (ст. ст. 11-17); неприпустимість

посилання на банківську таємницю як підставу для відмови в наданні правової допомоги (ст. ст. 4, 18). Відкриваючи значні перспективи щодо протидії офшоризації доходів, правоохоронні органи України, враховуючи зміни до ч. 1 ст. 209 КК України («Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом»), стикаються з проблемами розслідування указаних діянь, у зв'язку з новими обертами фактів легалізації через застосування віртуальної валюти – біткоїн, яка не входить в новий концепт предмета посягання означеного як «відмивання майна».

В реаліях слідчої практики різні джерела доказової інформації – незамінні докази у відкритих згодом кримінальних провадженнях - можуть бути знайдені під час проведення перевірних дій, які здійснюються Національним агентством протидії корупції, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, податковою адміністрацією та банком, митних оглядів, а також інших дій, передбачених окремими законодавчими актами.

Але згідно з проблематичним приписом ч. 1 ст. 84 КПК України «доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку». Тобто процесуальний закон буквально без будь-яких доктринальних обґрунтувань формально звужує обсяг доказів, допустимих до використання в кримінальних провадженнях лише тих доказів, які отримані із застосуванням винятково кримінально-процесуальних процедур.

Крім уточнення приписів норм доказового права в КПК України, в окремому підрозділі мають бути закріплені правові механізми виявлення, попередження та запобігання злочинів, а в нормах доказового права визначені правила процесуальної реалізації отриманих при цьому фактичних даних, щоб врешті-решт такі дані могли стати допустимими та достовірними доказами в кримінальному судочинстві. Кримінально-процесуальне законодавство має закріпити юридичні засади концептуальної моделі безпосереднього виявлення злочину.

Для ефективної протидії міжнародній економічній злочинності важливо забезпечити правову визначеність та чітку правову процедуру міжнародно-правових механізмів запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, розробки форм взаємодопомоги у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, розвиток інформаційних систем та правових процедур для запобігання, попередження та розкриття злочинів міжнародного характеру, формування спільних стандартів доказового права і сфері протидії міжнародній злочинності.

На національному рівні важливо в цілому закласти універсальні правові процедури такої діяльності та закріпити положення про те, що фактичні дані, отримані при безпосередньому виявленні, запобіганні чи попередженні злочинів шляхом здійснення антикорупційних заходів, митних процедур чи інших непроцесуальних дій можуть використовуватися в кримінально-процесуальному доказуванні за умови, що з'ясовано й може бути перевірено

джерело і спосіб їх здобуття, ці дані здобуті відповідно до вимог закону без порушення чи недопустимого обмеження прав і свобод громадян, і становлять достовірну інформацію.

На нашу думку, законотворчий процес наблизився до необхідності прийняття єдиного для усіх форм судових проваджень доктринально нового закону - «Кодексу доказового права», в якому мають бути викладені міжгалузевого характеру норми, якими визначатимуться поняття і види доказів та критерії їх допустимості, порядок реалізації в кримінальному процесі доказових матеріалів, здобутих митними, фіскальними, антикорупційними та іншими правничими інституціями і міжнародними установами в процесі здійсненні ними своїх функцій.

Список використаних джерел:

1. Міжнародне співробітництво у сфері правосуддя: підручник. / Тертишник В. М. та ін.; за заг. ред. д. ю.н. проф. В. М. Тертишника та докт. наук держ. упр., професора В. В. Ченцова. Київ: Алерта, 2021. 276 с.
2. Протидія white-collar crime (інтегративний аналіз, коментар законодавства та пошук шляхів його удосконалення). / Тертишник В. М., Каменський Д. В., Кошовий О. Г., Корнієнко М. В., Тертишник О. І., Ченцов В. В. Шишков С. Є. / Під загальною редакцією доктора юридичних наук, професора В. М. Тертишника. Київ: Алерта, 2021. 345 с.
3. Тертишник В. М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 18-те, доповн. і перероб. К.: Алерта, 2021. 1110 с.

Ткаченко Павло Ігорович

здобувач Міжрегіональної Академії управління персоналом

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКРАДЕННЯ, ПРИВЛАСНЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЕМ ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Злочини проти власності, в усі часи набували широкого розповсюдження за безліччю причин та умов вчинення даного виду протиправного діяння. Постійна та беззмінна криміногенна обстановка кожного регіону складається з крадіжок, грабежів, вимагання та шахрайства, цей перелік злочинів віднесено до розділу кримінальних правопорушень проти власності. Такі види злочинів завдають шкоди фізичним та юридичним особам, найчастіше потерпілими є звичайні громадяни, котрі стають жертвами протиправних корисливих діянь. Щодо військової сфери, потерпілим від викрадання військового майна стає держава. Злочин передбачений ст. 410 КК України має високий рівень небезпечності, з огляду на аналіз та кримінально-правову характеристику, даний вид протиправного діяння можливо розглядати, як значну загрозу національної безпеки.

Військове майно – це державне майно, яке закріплюється за військовими частинами, управліннями, закладами, установами та організаціями Міністерства оборони України та Міністерства внутрішніх справ України. До зазначених, відомчих військових формувань можливо віднести Збройні Сили України, Державну спеціальну службу транспорту України, Національну гвардію України, Державну прикордонну службу України. Також до військового майна можуть належати будь-які речі, що регламентуються та визначаються Цивільним кодексом України.

Основним безпосереднім об'єктом злочину є встановлений порядок здійснення права власності щодо військового майна. Додатковим факультативним об'єктом у різних формах цього злочину можуть бути життя і здоров'я, воля, честь і гідність людини. З об'єктивної сторони злочин характеризується діями, які можуть виразитися у таких формах, як викрадення, привласнення, вимагання, заволодіння шляхом шахрайства, заволодіння військовим майном військовою службовою особою із зловживанням службовим становищем та розбій з метою заволодіння окремими видами військового майна - зброєю, бойовими припасами, вибуховими чи іншими бойовими речовинами, засобами пересування, військовою та спеціальною технікою.

Суб'єктом даного злочину в силу прямої вказівки законодавця є військовослужбовець. З суб'єктивної сторони злочин характеризується виною у вигляді прямого умислу. Мотивом злочину може бути користь, помста тощо, але на кваліфікацію злочину мотив не впливає. Кваліфікованими видами викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем військового майна або заволодіння ним шляхом шахрайства є вчинення таких дій: 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб; 3) якщо це заподіяло істотну шкоду.

Аналізуючи судову практику, статистичну інформацію та публічну інформацію, котру опубліковує Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері можливо прийти до характеризуючих окреслень. З огляду на певні деталі наведені в статистичних інформативних матеріалах, можливо зробити попередній висновок, особа «військовий крадій» – це військовослужбовець, переважно контрактного виду військової служби, знаходяться в рядовому складі, переважно сержанти, старші сержанти, мають середню освіту, деяка частина має на утриманні неповнолітніх дітей.

Аналізування інформації зі Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Південного регіону, можливо виокремити деякі резонансні випадки, а саме у липні 2021 року за процесуального керівництва Миколаївської спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері, до суду направлено обвинувальний акт стосовно колишнього військовослужбовця однієї з військових частин ЗС України за фактом викрадення військового майна, а саме встановлено, що колишній військовослужбовець-контрактник, звільнившись від військової служби, з метою привласнення військового майна та його подальшої реалізації, таємно викрав й вивіз прилад нічного бачення водія за територію військової частини [1].

Військовослужбовець сержант, перебуваючи на посаді фахівець з

матеріального забезпечення роти оперативного призначення, з метою тимчасово ухилитися від виконання обов'язків військової служби, 24.01.2020 не з'явився до військової частини, а залишився за місцем свого проживання у Дніпропетровській області. Майже за 1,5 роки, 07.06.2021, його затримали правоохоронці в порядку ст. 208 КПК України. Крім того, у жовтні-листопаді 2019 року, військовослужбовець, перебуваючи на території військової частини та маючи вільний доступ до військового майна, яке знаходилось у кімнаті зберігання, привласнив матеріальні цінності, закріплені за ротою оперативного призначення на загальну суму понад 31 тис. гривень [2].

На Запоріжжі, за даними слідства, військовослужбовці Збройних Сил України, маючи вільний доступ до складських приміщень військової частини, здійснювали крадіжки речового майна (бронежилети, каски, спальні мішки), які у подальшому збували за грошові кошти [3].

У Кропивницьку, за даними слідства, бухгалтер фінансово-економічної служби військової частини, зловживаючи службовим становищем, упродовж 2018 року, неодноразово безпідставно вносила власний податковий номер до проєктів відомостей нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям, внаслідок чого заволоділа грошовими коштами військової частини в сумі 91 тис. гривень [4].

Знов у Кропивницьку, за даними слідства, заступник командира військової частини з матеріально-технічного забезпечення, діючи всупереч інтересам військової служби, наказав підлеглим військовослужбовцям вивезти на службовому вантажному автомобілі за територію частини чотири сталеві оцинковані бочки, наповнені 800 л., дизельного пального [5].

Аналізуючи дії останніх, не можливо назвати такі корупційними, хоча деякі вчені, впевнено вважають такі неправомірні дії корупційними схемами. Неправомірні дії передбачені ст. 410 КК України, вчиняються військовослужбовцями з різних мотивів та кожен окремий злочинець переслідує лише свою індивідуальну ціль. Найчастіше такими цілями є саме корисливі та матеріальні. Військовослужбовці вчиняють викрадення з метою поліпшення власного матеріального становища.

Статистика щодо кількісних показників не є поліпшуючою але почуття безкарності не лишає військовослужбовців навіть після суду. Аналіз судової практики показав, що військовослужбовців-злочинців визнають винними у вчиненні кримінального правопорушення, на підставі ст. 75 КК України звільняють від відбуття покарання, призначають іспитовий строк терміном від одного до трьох років, у відповідності до ст. 76 КК України, зобов'язують винного періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації; повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну свого місця проживання, роботи.

Саме через відчуття безкарності та відсутності тяжких подальших обставин пов'язаних з позбавленням волі, злочини передбачені ст. 410 КК України мають не останнє місце в групі військових злочинів котрі посідають провідне місце за поширенням скоєння в лавах військових формувань [6, с.

118].

Отже, виходячи з вище викладеного, можливо зробити висновки, а саме слід зазначити про наявність факту загрози національній безпеці, військовослужбовці вчиняючи злочин передбачений ст. 410 КК України наносять збитки першочергово військовій частині, в подальшому постає потерпілим держава. Злочини вчиняються здебільшого з корисливих мотивів, з метою поліпшення матеріального становища. Відсутність змін в статистиці говорить про те, що розкрадання продовжується та не має стрімкого зниження. Причиною є почуття у військовослужбовців безкарності в умовах відбування іспитового строку, а саме перебування на обліку в органах пробації.

З метою поліпшення статистики, зниження фактів викрадення військового майна, слід застосовувати більш жорсткі міри покарання. На рівні профілактики та запобігання слід застосовувати спеціально-кримінологічні заходи, котрі є зосередженими на протидії злочинності. Лише за умов суворого дотримання законодавства, норм та вимог можливо подолати військову злочинність.

Список використаних джерел:

1. Інформативні новини Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Південного регіону. Режим доступу: https://vppdr.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=298786.
2. Інформативні новини Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Південного регіону. Режим доступу: https://vppdr.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=299009.
3. Інформативні новини Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Південного регіону. Режим доступу: https://vppdr.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=297672&fp=10.
4. Інформативні новини Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Південного регіону. Режим доступу: https://vppdr.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=294060&fp=30.
5. Інформативні новини Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Південного регіону. Режим доступу: https://vppdr.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=293584&fp=30.
6. Ткаченко П. І., Криміналістична характеристика військових злочинів. // Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття. Другий том. – Черкаси, Міжнародний центр науки і досліджень, ст. 118.

Телійчук Віталій Григорович

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ

Ужиті правоохоронними та іншими державними органами заходи не дали можливості нейтралізувати основні внутрішні та зовнішні загрози національній безпеці, що зумовлюють подальше ускладнення криміногенної ситуації в державі в умовах гібридної війни. Так, за останні десять років рівень злочинності зріс більше ніж у чотири рази, зокрема збільшилася питома вага найнебезпечніших її проявів. Зокрема, тільки у 2019 році кількість громадян, які стали жертвами кримінальних посягань, збільшилася на 9,0 % та становила 400,7 тис. (у 2015 році - 366,3 тис.).

Особливе занепокоєння викликає не лише той факт, що в Україні протягом досить тривалого часу спостерігається стійка тенденція до існування доволі високого рівня агресивної корисливо-насильницької злочинності, до категорії якої належать украї небезпечні форми злочинних посягань на власність та особу власника, але й посилення жорстокості та цинізму під час скоєння інших злочинів, їх інтеграції в рамках цілісної системної злочинної діяльності. Нормою стає поєднання таких злочинів, як бандитизм, викрадення людини та вимагання в діяльності організованих злочинних угруповань.

Протидія корисливо-насильницьким злочинам є складовою протидії злочинності. Протидія злочинності – це діяльність держави, яка спрямована на напрацювання стратегії реакції суспільства на злочинність (загально-соціальний рівень) та профілактику злочинів, виявлення та запобігання (припинення) злочинним діям, реагування на вчинений злочин кримінально-правовими засобами (притягнення винних до кримінальної відповідальності) (спеціальний рівень). Однією із складових спеціальної протидії корисливо-насильницьким злочинам є оперативно-розшукова протидія.

Проблемам оперативно-розшукової протидії організованій злочинності були присвячені роботи О. М. Бандурки, В. Я. Горбачевського, В. О. Глушкова, Л. Ф. Гули, А. І. Гурова, Н. С. Карпова, І. П. Козаченка, Я. Ю. Кондратьєва, О. В. Кириченка, А. Г. Лекаря, А. І. Алексєєва, С. В. Діденка, Е. О. Дідоренка, С. С. Овчинського, Д. Й. Никифорчука, Н. Є. Філіпенко, І. Р. Шинкаренка та інших.

Одним із перших законодавчих актів щодо протидії організованій злочинності є прийнятий у червні 1993 року Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». Основними суб'єктами протидії організованій злочинності було визначено спеціальні підрозділи МВС

України щодо боротьби з організованою злочинністю (далі - спеціальні підрозділи БОЗ) і спеціальні підрозділи СБУ щодо боротьби з організованою злочинністю та корупцією.

За період 1991-2015 роки спеціальні підрозділи БОЗ в організаційному, структурному й матеріально-технічному аспектах постійно розвивалися, що давало можливість: а) збільшення питомої ваги їхньої роботи не тільки в протидії організованій злочинності, а й у загальному обсязі боротьби зі злочинністю, особливо у сфері економіки; б) здійснити активізацію впровадження в діяльність спеціальних підрозділів БОЗ досягнень науки і практики; в) забезпечити розширення системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації персоналу; г) налагодити взаємодію з іншими суб'єктами протидії організованій злочинності та міжнародні зв'язки. Але, на жаль, у 2015 році Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ» від 12 лютого 2015 року № 193-УІІ спеціальні підрозділи МВС України щодо боротьби з організованою злочинністю було ліквідовано [9]. Із тих пір в Україні взагалі про проблеми протидії організованій злочинності не йшлося, усі захопилися протидією корупції.

Реформаційні процеси в системі МВС призвели до зниження рівня протидії організованій злочинності, а саме, після ліквідації спеціальних підрозділів БОЗ протидія організованій злочинності в основному покладалася на Департамент карного розшуку, в якому функціонувало управління по боротьбі з організованою злочинністю, Департамент кіберполіції, Департамент протидії наркозлочинності й Департамент захисту економіки. Очевидно, що співробітники перелічених підрозділів із цим завданням не змогли справитися. Як бачимо, ці підрозділи є різними, які виконували різні, свої специфічні завдання, а протидія організованій злочинності для них мала побічний характер. Отже, протидію організованій злочинності знову звели тільки до злочинів в основному по лінії карного розшуку, тобто загально-кримінальної злочинності, що мало місце в 1985-1989 роках.

Ми тут цілком згодні з позицією О. С. Доценка, що у 2015 році прийнято помилкове рішення – ліквідацію спеціальних підрозділів БОЗ. Тому в лютому 2018 року було ухвалено рішення про створення Департаменту стратегічних розробок та аналізу, який займається протидією суспільно небезпечним організованим групам і злочинним організаціям, зокрема кримінальним авторитетам, які мають вплив на суспільно важливі сфери життя. Але, на жаль, багато чого повернути вже неможливо – *досвідчених працівників, масиви оперативної інформації, негласний апарат* і багато іншого. Крім того, враховуючи, що до цього підрозділу набираються в основному працівники карного розшуку, то й напрям їхньої діяльності стає вже зрозумілим, і є побоювання, що вся протидія організованій злочинності зведеться знову до загально-кримінальної злочинності. Тому варто погодитись із думкою, що злочинність влади, багатства й інтелекту, тобто інституціональна організована й корупційна злочинність, практично недоторканна: «Система кримінальної

юстиції спрямована, головним чином, на бідні, слабоадаптовані, алкоголізовані, деградовані й маргінальні прошарки населення, які вчиняють традиційні кримінальні діяння». Водночас ми бачимо, що, за даними фахівців Всесвітнього економічного форуму, вплив організованої злочинності на бізнес в Україні є одним із найвищих. Україна посіла 113 місце серед 137 країн світу [1].

У структурі організованої злочинності значне місце посідають корисливо-насильницькі злочини, що в найбільшому ступені завдають шкоди особі, власності, правам та інтересам людини. Це, передусім, убивства із корисливих мотивів або на замовлення, розбійні напади, вимагання, позбавлення волі або викрадення людини, бандитизм. Однак разом із зазначеними тенденціями і даними, що свідчать про недостатню ефективність протидії організованій злочинності, необхідно підкреслити, що вони повною мірою не розкривають об'єктивної картини додатково ще й у зв'язку з високим ступенем її латентності[2].

Внесені до Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" зміни, значно звузили поле діяльності оперативних підрозділів, які свої знання та професіоналізм у протидії злочинності могли б використати у більшій мірі, за умов належної правової регламентації її ведення [3, с.340].

В умовах побудови сучасної правової держави проблеми захисту її громадян від злочинних посягань, а також протидії спробам криміналізації суспільства, нейтралізації негативних соціальних тенденцій набувають першочергового значення. У цьому контексті особливо гострими є питання оперативно-розшукової протидії злочинності, запобігання злочинам та іншим правопорушенням, профілактичної роботи з населенням. Нині констатуємо відсутність серйозних успіхів у справі протидії організованій злочинності, що не може в остаточному підсумку привести до корінного зламу негативних тенденцій і якісній зміні кримінологічної обстановки. Такий стан речей є наслідком:

відставання правової бази від потреб правоохоронної практики; недоліків у діяльності правоохоронних і контрольно-наглядових органів, насамперед їхньої роз'єднаності, відтоку професійних кадрів, нерозв'язаності проблем матеріально-технічного і фінансового забезпечення; складної криміногенної ситуації в регіоні; руйнування системи профілактики злочинів; відсутності взаємодії між інститутами державної влади і громадянського суспільства [4, с. 338-343].

Ми підтримуємо позицію деяких науковців (Б. М. Качмар, О. О. Юхно) про те, що оцінювання діяльності всіх державних органів, які виконують завдання протидії з організованою злочинністю, тільки за кількісними показниками щодо виявлених і розкритих злочинів є однією з причин низької ефективності протидії організованій злочинності у країні. Також, ми приєднуємося до їх позиції щодо підтримання думки окремих вчених і практиків, зокрема С. С. Овчинського, про те, що переорієнтація системи обліку та звітності про організовану злочинність від обліку «конкретного випадку» до обліку злочинного угруповання (ОГ або ЗО) неминуче призведе до

якісних змін у стратегії і тактиці протидії з організованою злочинністю, яка полягає у тому, що цільові орієнтири повинні вести не тільки до розкриття злочину окремого учасника, ай до розвалу всієї організації шляхом викриття максимальної кількості її членів, особливо керівників, ватажків за рахунок оперативно-розшукових заходів (оперативних комбінацій, оперативних операцій та ін.). Традиційні методи гласного розслідування окремих кримінальних проваджень щодо учасників організованих груп і злочинних організацій, на думку зарубіжних спеціалістів, заважають такому підходу [2].

Крім того, результати аналізу матеріалів практичної діяльності свідчать про те, що слідчі, прокурори і судді, ще недостатньо використовують результати оперативно-розшукової діяльності в кримінальному процесі доказування. Основною причиною цього є те, що питання використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності для отримання доказів у кримінальному процесі недостатньо врегульовано в законодавстві, розроблено в теоретичній та методичній літературі, а тому закономірно, що для правозастосовної діяльності воно має певні труднощі, особливо це стосується питання використання матеріалів ОРД вербального походження у цьому напрямі кримінального процесу. Практичний досвід свідчить, що в умовах сьогодення найпоширенішим видом матеріалів ОРД вербального походження, які використовуються в інтересах кримінального судочинства, є повідомлення особи, яка перебуває в конфіденційних відносинах з підрозділами, що здійснюють ОРД. Вважається, що у більшості випадків інформація щодо обставин вчинення злочину, якою володіють оперативні джерела, може кардинально вплинути як на процес досудового слідства, так і судового розгляду справи. Зважаючи на це, особливої актуальності набуває питання розробки та нормативного закріплення способів і форм введення такої інформації до кримінального процесу[5, С. 227].

Список використаних джерел:

1. Доценко О.С. Генезис організованої злочинності та протидії їй в Україні. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2018/1/7.pdf>
2. Б. М. Качмар, О. О. Юхно Проблеми протидії організованій злочинності та удосконалення кримінального і кримінального процесуального законодавства на сучасному етапі розвитку України. URL: <https://bit.ly/3EO3FsR>
3. Телійчук В.Г. Теоретико-правові та практичні проблеми оперативно-розшукового законодавства. Наукові пошуки у III тисячолітті: соціальний, правовий, економічний та гуманітарний виміри: збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції (7–8 квітня 2017 р.). Кропивницький: «КОД», 2017. С. 338-343.
4. Телійчук В.Г. Проблеми законодавчого забезпечення оперативно-розшукової протидії організованій злочинності. Актуальні проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам: матеріали наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 24 трав. 2018 р.). Дніпро : ДДУВС, 2018. С.85-88. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/6406>

5. Телійчук В.Г. Щодо питання оперативно-розшукової протидії сучасній організованій кіберзлочинності . Захист економіки від впливу організованої злочинності: збірник тез панельної дискусії V Харківського міжнародного юридичного форуму (м. Харків, 20 вересня 2021 р.). Харків: Юрайт, 2021.С.225-230

Христов Олександр Леонідович

кандидат юридичних наук, доцент, докторант Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ
ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО УЧАСТІ У ПРОТИДІЇ
ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ**

Найбільш небезпечною антисоціальною деструктивною діяльністю у суспільстві, яка потребує особливих зусиль кримінальної поліції, є організована злочинність. У зв'язку з цим, потрібно звернути увагу, що віднедавна розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 р. № 1126-р було схвалено «Стратегію боротьби з організованою злочинністю» (далі - Стратегія), якою, чи не вперше, серед принципів протидії цим явищам було визначено «забезпечення участі в боротьбі з організованою злочинністю інших державних органів, інститутів громадянського суспільства, громадян, підвищення рівня поінформованості громадськості про безпеку організованої злочинності» [1]. Цей принцип поширюється на всіх суб'єктів такої діяльності. Система органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, визначається у ст. 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», до якої відносяться, зокрема: а) спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю державні органи; б) державні органи, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю в межах виконання покладених на них інших основних функцій. Підпункт «а» п. 3 ст. 5 цього Закону визначає, що органи Національної поліції належать до державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю [2].

Ефективність такої діяльності залежить в першу чергу від результативності роботи спеціалізованих суб'єктів протидії організованій злочинності, серед яких особливе місце посідають оперативні підрозділи Національної поліції (кримінальна поліція). Поряд з цим, завдання щодо протидії організованій злочинності підрозділи кримінальної поліції виконують у різних обсягах, здійснюючі при цьому різні функції та покладені на них повноваження.

Центральне місце серед них займає Департамент стратегічних розслідувань (далі - ДСР), який є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, що бере участь у реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю.

ДСР має право: залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні

окремих питань вчених і фахівців, спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками), представників інститутів громадянського суспільства; скликати наради, утворювати консультативні, дорадчі та інші ради, комісії, колегії, робочі групи тощо для сприяння здійсненню покладених на нього завдань; відповідно до компетенції в установленому порядку одержувати від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на нього функцій. Забезпечення взаємодії підрозділів ДСР з іншими органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, у тому числі громадськими, відноситься до компетенції начальника ДСР [3].

Вимоги програмного документу (Стратегії) щодо забезпечення участі в боротьбі з організованою злочинністю інститутів громадянського суспільства, громадян, підвищення рівня поінформованості громадськості про небезпеку організованої злочинності поширюється на всі підрозділи кримінальної поліції під час здійснення ними оперативно-службових завдань з протидії організованій злочинності.

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначає основні напрями боротьби з організованою злочинністю, до яких відноситься протидія використанню учасниками організованих злочинних угруповань у своїх інтересах об'єднань громадян і засобів масової інформації (п. 8 ч. 1 ст. 6) [2]. Але у Стратегії мова йде також про те, що сьогодні наявні умови для використання окремими громадськими об'єднаннями організованої злочинності як засобу політичної боротьби та придушення демократії [1].

Отже, середовищем діяльності кримінальної поліції повинні бути не тільки найбільш явні деструктивні соціальні групи (особи), а й громадські об'єднання (організації, спілки, трудові колективи, ОСББ, ЗМІ і т.п.) та громадські діячі, які можуть зазнавати очевидних і прихованих злочинних впливів (атак) представників злочинних організацій, організованих груп та/або злочинних спільнот. Таку роботу неможливо вести без підтримки представників цього середовища, що обумовлює їх використання у протидії злочинним проявам.

Загальним суспільно-корисним значенням цієї діяльності є: випередження проникнення кримінальної ідеології до соціально активної частини суспільства; превенція зміни поведінки такої частини суспільства від прогресивної до деструктивної; недопущення зрощування громадських інститутів з кримінальним середовищем; підвищення іміджу підрозділів кримінальної поліції та остаточне утвердження у суспільстві позитивного значення їх оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи; підвищення ефективності виявлення кримінальних правопорушень, встановлення осіб, що їх вчинили та викриття їх кримінально протиправної діяльності за рахунок залучення правосвідомих представників цього середовища до отримання

оперативно значимої інформації та виконання ними окремих завдань щодо протидії кримінально протиправній діяльності та ін.

Список використаних джерел:

1. Стратегія боротьби з організованою злочинністю : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від від 16 верес. 2020 р. № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 27.10.2021).

2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> (дата звернення: 14.10.2021).

3. Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України : затверджене наказом Національної поліції України від 23 жовт. 2019 р. № 1077.

Хованова Діана Олексіївна

старший оперуповноважений 1-го відділу 1-го управління
Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України
лейтенант поліції

ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ У СТАТУСІ СУБ'ЄКТА ПІДВИЩЕНОГО ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ

У ході сучасного розвитку українського суспільства особлива увага приділяється проблемі меж, підстав кримінальної відповідальності та документуванню злочинної діяльності осіб, які віднесені до «суб'єктів підвищеного злочинного впливу».

Слід зазначити, що «суб'єкт підвищеного злочинного впливу» - це особа, яка, ґрунтуючись на авторитеті, інших особистих характеристик чи здібностей, виконує злочинний вплив та координує злочинну діяльність інших осіб, які мають злочинний вплив.

При цьому слід зазначити, що до «суб'єктів злочинного впливу» слід віднести людей, які обіймають посади у неформальній стратифікаційній системі кримінального середовища, у тому числі у в'язницях – «смотрящі», «положенці», «кримінальні авторитети», а до «осіб з підвищеним злочинним впливом» включають осіб, які займають позицію «злодія в законі» у неформальній системі розшарування кримінального середовища, у тому числі в місцях тримання під вартою [1, с.76].

Крім того, залишається актуальною криміналізація певних видів діянь, які нині не підлягають адміністративному чи кримінальному покаранню, але фактично забезпечують функціонування ключових елементів кримінальної інфраструктури та лідерів кримінального середовища.

Ці елементи інфраструктури включають:

а) створення стабільної економічної бази для злочинної діяльності - «общака», ресурси якого використовуються для організації скоєння кримінальних правопорушень, надання допомоги лідерам та активним членам злочинних угруповань у в'язницях, встановлення корупційних зв'язків із правоохоронцями, а також встановлення та підтримання кримінального контролю над окремими в'язницями;

б) система тіньового правосуддя та вирішення конфліктів, особливо з боку суб'єктів з підвищеним злочинним впливом - «зłodіїв у законі»;

в) система управління кримінальним середовищем та формування кримінальної еліти – кримінальні збори «сходки».

Злочинні спільноти розділені та розрізняються за рівнем злочинної діяльності. Деякі з них мають досить вузьку спеціалізацію та зосереджені на конкретній галузі, такій як незаконний обіг наркотиків, контрабанда, торгівля людьми, тоді як інші різноманітніші, наприклад, шахрайство та незаконні фінансові операції.

Один із найважливіших елементів діяльності «суб'єктів підвищеного злочинного впливу» – корупція. Однак у Національній стратегії боротьби з корупцією не згадується вплив злочинних спільнот та організованої злочинності на діяльність уряду та адміністрації як фактора, що сприяє поширенню корупції. На наш погляд, цей вплив є найбільшою загрозою для діяльності державного апарату на всіх рівнях.

Як правило, діяльність «суб'єкта підвищеного злочинного впливу» включає використання корупційних інструментів для уникнення кримінальної відповідальності його учасників, доступу до нових ринків заборонених товарів та послуг, легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Ця злочинна діяльність завжди віддає перевагу корупції використанню відкритого насильства, тому хабар розглядається кримінальним лідером як вигідне вкладення, виправдане вартістю [2, с.65].

Нині весь тягар боротьби з організованими групами та злочинними організаціями, якими керують ті, хто класифікується як «суб'єкти підвищеного злочинного впливу», лежить на Національній поліції України, тобто на підрозділах карного розшуку, кіберполіції, департаменті стратегічних розслідувань, департаментах боротьби з наркотиками та захисту економіки. До повноважень цих підрозділів входять:

- документування незаконної діяльності членів організованих груп та злочинних організацій;

- припинення існування стійких суспільно небезпечних організованих груп та злочинних організацій.

Документування діяльності «суб'єкта підвищеного злочинного впливу» надає інформацію про обставини, що мали місце у минулому, а також про явища, що готуються і які відбудуться як зараз, так і в майбутньому.

Варто зазначити, що в цілому в рамках ОРД та кримінального процесу документування діяльності «суб'єкта підвищеного кримінального впливу» слід розуміти не лише як діяльність з підготовки оперативних та кримінально-

процесуальних документів, а й як дії з отримання документів, які вже створені. Документи можуть бути використані для виконання завдань ОРД та кримінального судочинства. Адаже чиновники можуть отримати готові документи, важливі для ухвалення рішень в ОРД та кримінальному процесі, а також прямі документи, які можуть бути використані як речові докази.

Також слід зазначити, що документування діяльності «суб'єкта підвищеного злочинного впливу» необхідно розділити на окремі етапи, які включають оперативний пошук фактичних даних для підготовки та скоєння кримінальних правопорушень, а також пошуку окремих злочинців; провадження в оперативно-розшукових справах; досудове розслідування [3, с.129].

Отже, у висновках варто сказати, що діяльність «суб'єктів підвищеного злочинного впливу» завжди було і залишається актуальним питанням як для науковців, так і практичних працівників правоохоронних органів. Документування діяльності цих осіб є надзвичайно важливим процесом, який покладений на підрозділи Національної поліції України з метою попередження та швидкого розслідування кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Оперативно-розшукова діяльність : навч. посіб. / Є.М. Моїсеєв, О.М. Джужа, Д.Й. Никифорчук та ін.; за ред. проф. О.М. Джужі. Київ : Правова єдність, 2009. 310 с.
2. Подобний О.О. Співвідношення документування й доказування. *Вісник кримінального судочинства*, 2015. № 2. С. 64–68
3. Грібов М.Л. Правове регулювання документування вчинення злочину в кримінальному процесі й оперативно-розшуковій діяльності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*, 2018. № 1 (15). С. 129–140.

Хомяк Андрій Романович

оперуповноважений 2-го відділу Управління стратегічних розслідувань в Львівській області Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, лейтенант поліції

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В СФЕРІ ОСВІТИ

Почнемо з того, що корупція сьогодні - це проблема, вирішення якої надзвичайно важливо для багатьох країн. Це в повній мірі відноситься до України, де високий рівень корупції визнано урядом, найбільш впливовими політичними діячами, міжнародними організаціями та незалежними антикорупційними організаціями.

В Україні основними причинами корупції є в основному суспільне мислення, яке сприяє пошуку корупції для вирішення особистих питань та

проблем, а також уряд і система місцевого самоврядування, яка віддає пріоритет вирішення особистих проблем саме таким шляхом, минаючи законні способи їх вирішення.

Корупція також загрожує національній безпеці України, уповільнює економічний розвиток держави, що не сприяє залученню іноземних інвестицій та підриває довіру суспільства до державної та місцевої влади. Крім того, рівень корупції негативно впливає на міжнародний імідж України.

Варто зазначити, що досить частим явищем в освітній сфері є діяльність злочинних угруповань, які утворюються з метою отримання неправомірної вигоди від учнів, студентів та їх батьків.

Дуже важливим напрямом боротьби з корупційними проявами в сфері освіти є подолання саме таких стійких злочинних зв'язків, коли керівництво прикриває викладачів, які, в свою чергу, вимагають кошти за вирішення навчальних питань безпосередньо від студентів та учнів [1, с.104].

За вчинення корупційних правопорушень особа, яка наділена владними повноваженнями в сфері освіти, може бут притягнена до наступних видів юридичної відповідальності:

- дисциплінарна;
- майнова;
- адміністративна;
- кримінальна.

У випадку скоєння кримінального правопорушення в інтересах юридичної особи та від його імені уповноваженою особою самостійно або при співучасті з юридичною особою у випадках, встановлених Кримінальним кодексом України, застосовуються заходи, передбачені чинним Кримінальним процесуальним кодексом. Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за корупційні правопорушення, будуть внесені до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення протягом 3 днів з дня набрання чинності відповідного рішення суду. Адміністративна, цивільна відповідальність і дисциплінарні стягнення також будуть занесені до даного Реєстру.

Варто відзначити, що важливим етапом у процесі подолання корупції, став процес введення в дію антикорупційного закону № 1261-VII від 13 травня 2014 р. Даний законодавчий акт значним чином вплинув на оптимізацію державної системи щодо запобігання та боротьби з корупцією, до основних новел якого можна віднести такі:

1. Криміналізація корупції. Покарання, що накладаються на фізичних і юридичних осіб за корупційні правопорушення, було посилено з введенням іншого виду санкцій за корупцію. Встановлено юрисдикцію з корупційних правопорушень, скоєних нашими громадянами за кордоном при пособництві іноземцями. Розумна та справедлива відповідальність за підкуп осіб, які працюють в якій би то не було формі в приватних компаніях.

2. Фінансовий контроль майнового стану державних службовців. Встановлення зовнішнього контролю декларацій про активи, доходи, витрати і

фінансові зобов'язання, здійснюваного податковою інспекцією. Встановлено адміністративну та дисциплінарну відповідальність за надання недостовірної інформації в даній звітності (штраф від 2550 до 5100 грн);

3. Посилення гарантій захисту викривачів корупції (інформаторів). Можливість анонімного інформування про факти корупції, в тому числі за спеціальними лініями для відповідних повідомлень. Державні органи зобов'язані впровадити механізми прийому і вивчення повідомлень про корупцію (у тому числі анонімних).

Статтю 368-2 Кримінального кодексу України (Незаконне збагачення), яка може бути ефективним механізмом для позбавлення злочинців незаконно придбаного майна, необхідно привести у відповідність до Конвенції ООН проти корупції. Одночасно з інструментами кримінального переслідування за несанкціоноване збагачення необхідно ввести цивільно-правові: стягнення майна за запитом прокурора (спеціально затвердженого антикорупційного органу) у державні доходи, в тому числі якщо особа не може довести законність даного в установленому законом порядку.

В Україні також немає законодавства, яке дозволяє стягнення майна, придбаного (конфіскованого) в ході державної діяльності, якщо підозрюваний (обвинувачений) ховається від слідства або суду.

Питання про реституцію активів, що виникли в результаті вчинення кримінальних правопорушень в Україні, а також створення гарантій для ефективного управління цими активами, зокрема, за допомогою використання механізмів громадського контролю, також вимагає правового регулювання [2, с.158].

У висновках варто зазначити, що антикорупційне законодавство в освітній сфері є ще досить слабким та недієвим. Адже по наш час викладачі деяких ЗВО не соромляться напругу натякати на хабарі і просити певні цінні подарунки. Цей факт є просто гнітючим, адже система освіти покликана навчати студентів та курсантів, а не просто ставити бали за певну винагороду. Тому з цією метою, вважаємо за потрібне, удосконалити сучасне антикорупційне законодавство в сфері освіти, адже надання якісної освіти є запорукою майбутнього перспективного розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Долженков О.Ф. Корупція як чинник організованої злочинності, О.Ф. Долженков, Корупція: регіональні та галузеві тенденції: зб. наук. ст., за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна. Одеса, 2003. С. 102-107.

2. Розпутенко І. В. Особливості корупції в Україні, Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.), Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 158-161.

Худенко Дмитро Миколайович

т.в.о. начальника Департаменту кримінального аналізу
Національної поліції України

ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО НАБОРУ ДАНИХ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА РОЗШИРЕННЯ ФУНКЦІОНАЛУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКИЙ ДОПОМАГАЄ КРИМІНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ ВІДСЛІДКОВУВАТИ ЇХ РУХ

Нормативно-правові акти, які регулюють порядок створення, збір, зберігання, використання й поширення даних [1], зобов'язують МВС України, у т.ч. поліцію, публікувати відповідні набори відкритих даних. Такими даними визнано інформацію про викрадену, втрачену зброю, викрадені/втрачені/недійсні паспорти громадянина України для виїзду за кордон, про викрадені/втрачені/недійсні паспорти громадянина України, про осіб, які переховуються від органів влади, викрадені, про втрачені мобільні телефони, відомості про номерні знаки, доступні для видачі в результаті реєстрації транспортних засобів та інші набори. За сучасних умов розвитку нашого суспільства доступність та прозорість інформації підвищує, як довіру особи до держави, утворює можливості для бізнесу, так і робить за можливе розробку нових правоохоронних засобів.

У цьому сенсі наведемо декілька ілюстрацій. Завдяки порталу відкритих даних [2] відомості про транспортні засоби та їх власників лягли в основу створення різного роду мобільних додатків, які набули попиту у споживачів. Відомості про номерні знаки, доступні для видачі в результаті реєстрації транспортних засобів зробили більш прозорим та бажаним для особи обрання цих знаків. І дійсно, коли при купівлі-продажу транспортного засобу за допомогою відкритих даних та відповідних інформаційних ресурсів можна перевірити предмет купівлі на предмет незаконного заволодіння, наявності штрафів або дорожньо-транспортної пригоди, то це зручно. Нажаль в нашій країні цього не можна абсолютно стверджувати відносно віртуальних активів. Хоча б тому, що не існує відповідного доступного сервісу.

Саме тому питання формування публічних наборів даних та доступу до них, а також вдосконалення функцій програмного забезпечення, які їх використовують для правоохоронних потреб лишаються актуальними. Особливої актуальності воно набуло із поширенням віртуальних активів, коли злочинний світ вдається до застосування «міксерів», «анонімних» криптовалют, приховування IP-адрес або ж використання щоразу нових IP-адрес, приховування персональної інформації тощо. Ситуація ще й ускладнена тим, що в світі не однозначно вирішено питання правового статусу віртуальних активів, який характеризується заборонаю, вільним або обмеженим використанням, не існує міжнародних уніфікованих визначень та стандартизованих підходів до систематизації різних типів таких активів тощо. Втім, це не лякає тих, кому до вподоби позитивні риси віртуальних активів.

Цілком логічно, що за таких умов фізична або юридична особа, а також правоохоронці шукають інформацію аби зрозуміти ризикованість транзакції чи знайти щодо адреси гаманця зв'язок. Це твердження ми розглядаємо у якості одного із основних аргументів щодо створення публічного інформаційного ресурсу та подальшого розширення функціоналу програмного забезпечення, який допомагає відслідковувати рух віртуальних активів.

Успішним прикладом вважаємо діяльність команди «Etherscan», яка більше 5 років потому запустила проект EHNProtect - систему виявлення та визначення коштів, походження яких є сумнівним. До таких коштів віднесено отримання їх від фішингу, хакінгу, шахрайства, експлоїтів і т.п. Команда отримує звіти користувачів про підозрілі шахрайські дії, які переглядаються та перевіряються її аналітиками з досліджень безпеки, а у разі підтвердження адреси коштів додаються до публічної бази даних. Приклад дискредитованої адреси можна визначити за допомогою піктограми «Червоний щит» [3].

Питання про віртуальні активи в оперативно-розшуковій діяльності та кримінальному процесі відносно нове. І вже обґрунтовано та висунуто слушні пропозиції різного роду, які можна розглядати або використати, як робочі варіанти. Так, С. Леськів пропонувала створити реєстр осіб, у власності яких перебуває криптовалюта, що дасть змогу державі контролювати [4, с. 202].

Питання про віртуальні активи в оперативно-розшуковій діяльності та кримінальному процесі досліджували авторські колективи, зокрема, В. Благута та А. Мовчан [5], В. Білинський та О. Карапетян [6], А. Лисенко, О. Юхно та В. Носов [7], а також інші вчені.

Але обговорення ідеї формування публічного набору даних віртуальних активів та розширення функціоналу програмного забезпечення, який допомагає кримінальній поліції відслідковувати їх рух, лише набуває дискусії. У такому разі можемо розглянути декілька наступних пропозицій:

1. Створення відповідного публічного інформаційного ресурсу, який задовольнив би потреби фізичних та юридичних осіб, а також правоохоронців у розумінні ризику транзакції та її належності. Це можна здійснити на основі відповідної неперсоніфікованої інформації поліції з інформаційної підсистеми Національної поліції України (далі - ІП ІПНП) «Єдиний облік».

Для реалізації пропозиції доведеться допрацьовувати цю підсистему під нові вимоги, а також періодично оприлюднювати інформацію. Результат може виявитись корисним, як людині, яка намагається провести відповідну транзакцію чи біржі або обміннику, так і для розвитку програмного продукту. Наприклад, користувач ресурсу міг би отримати уявлення про кваліфікацію злочину, який пов'язаний із адресою гаманця. До того ж, це може позитивно вплинути на рівень довіри населення до поліції.

2. Розширення функціоналу програмного забезпечення, який допомагає відслідковувати рух віртуальних активів, та оновлення даних за рахунок додаткових джерел. Як вже зазначалось раніше існують поодинокі практики розширення функціоналу такого програмного забезпечення. Окрім досвіду команди «Etherscan» вартим уваги є продукт «Chainalysis-reactor» [8], де

передбачено накопичення та візуалізація інформації з OSINT, що стосується адреси транзакції. Масив цієї інформації є одним із найстаріших та ретельно відбирається з різних джерел, у т.ч. з DarkNet.

Однак згаданий досвід є не у всіх аналогічних продуктах. У «Crystalblockchain.com» [9] ми не знайшли подібного функціоналу з OSINT, що пояснюємо орієнтацією даного ресурсу на певну аудиторію користувачів та політикою розробників.

Варто зазначити, що нам було зручно користуватись продуктом «ETHProtect» та узагальненням з OSINT, але ми маємо ряд відгуків.

Також попри вжиті заходи фахівцями з «Chainalysis-reactor» поза увагою лишилося однотипне потенційне джерело актуальної та перевіреної інформації, яке існує у багатьох країнах. Так, в розділі OSINT «Chainalysis-reactor» відсутні відомості з Єдиного реєстру судових рішень України, що встановлено вибірковою перевіркою адрес гаманців з даного реєстру. Ми маємо на увазі випадок, вказаний в ухвалі Київського районного суду м.Полтави від 24.05.2019 [10]. За інформацією компетентних органів Федеративної Республіки Німеччина громадянин України спробував вимагати 1000 доларів США шляхом Bitcoin-платежу на Bitcoin-адреси: 1GYNGZLEUGkkQhHo19dHDnGE87WsAiGLLB та 12DA8mpQCnTB1cEHLPFU7ckP44zN5Xmgu3.

Припускаємо, що ми не настільки глибоко ознайомлені з політикою формування даного розділу в «Chainalysis-reactor» і можемо дещо не знати про причини не відображення. Також нам не відомо, чи є у справі остаточний вирок судових органів Федеративної Республіки Німеччини.

Вищенаведений приклад не поодинокий і він стосується Державного реєстру судових рішень Російської Федерації. Так, у вирокі Залізничного районного суду м. Пенза від 23.04.2020 року по справі № 1-14/2020 з приводу незаконного збуту наркотичних засобів вказано використання обвинуваченим bitcoin-адреси 3MQwM5Ghrc6vitGjyWa3NDpRxV2ocGxLK7 [11]. Щоправда при перевірці в «Crystalblockchain.com» виявлено, що адреса належить кримінальній торгівельній платформі «HYDRA», яку позначено червоним кольором та яка є ризикованою.

З огляду на те, що в деяких країнах реєстри судових рішень є відкритими та з метою запобігання кримінальним правопорушенням вбачаємо за доцільне розглянути рекомендації з використання інформації з них для оновлення бази даних програмного забезпечення, яке допомагає відслідковувати рух віртуальних активів. Також за умови створення відкритого публічного інформаційного ресурсу поліції, який задовольнив би потреби фізичних та юридичних осіб можна значно актуалізувати бази даних такого програмного забезпечення.

У свою чергу це було б корисним для забезпечення оперативних працівників та інспекторів, які займаються кримінальним аналізом, інструментами з відслідковування руху засобів при виявленні та встановленні зловмисників, які використовують віртуальні активи. Для звичайної людини

або бізнесу ризиковані дані змусять зважено та прискіпливо оцінювати наслідки.

Таким чином, перспективними напрямками розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження вважаємо ідеї щодо створення відповідного публічного інформаційного ресурсу, який задовольнив би потреби у розумінні ризику зв'язків з конкретною адресою віртуального активу, а також розширення функціоналу програмного забезпечення, який допомагає відслідковувати рух віртуальних активів.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 13.01.2001 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>. Назва з екрану; Постанова КМУ від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>. Назва з екрану.
2. Портал відкритих даних / Популярні сервіси. URL: <https://diia.data.gov.ua/>. Назва з екрану.
3. Every Transaction Hash Protect. URL: <https://info.etherscan.com/ethprotect/>. Назва з екрану.
4. Леськів С. Кримінально-правові аспекти визначення статусу криптовалюти в Україні: вітчизняний та зарубіжний досвід. Підприємство, господарство і право. № 9. 2019. С. 199-203... URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/34.pdf>
5. Благута Р.І., Мовчан А.В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 256 с.
6. Карапетян О., Білинський В. Злочинні технології збагачення з використанням криптовалют та особливості їх розслідування // Актуальні проблеми правознавства. Випуск 2 (14). 2018. С.115-120. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31270/1/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BF%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD.pdf>. Назва з екрану.
7. Особливості розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних, сильнодіючих речовин, отруйних сильнодіючих лікарських засобів із використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій: науково-методичні рекомендації / О. О. Юхно, Т. П. Матюшкова, В. А. Коршенко та ін. За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О. О. Юхна. Видання друге, доповнене і перероблене [Серія «Бібліотека слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу»]. На замовлення Головного

слідчого управління Національної поліції України. Харків : Константа ; Харківський національний університет внутрішніх справ. 2020. 144 с.

8. Chainalysis-reactor. URL: <https://www.chainalysis.com/chainalysis-reactor/>. Назва з екрану.

9. Crystal Blockchain. URL: <https://crystalblockchain.com/>. Назва з екрану.

10. Ухвала Київського районного суду м. Полтави від 24.05.2019 у справі № 552/2944/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81959225>. Назва з екрану.

11. Приговор Железнодорожного районного суда г. Пензы от 23.04.2020 року по делу № 1-14/2020. URL: <http://xn--90afdbaav0bd1afybeub5d.xn--p1ai/49539933/extended>. Назва з екрану.

Чернов Дмитро Ігорович

оперуповноважений 2-го відділу (боротьби з транснаціональними та етнічними організованими злочинними групами) ДСР НП України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який бере участь у реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та згідно із законодавством України здійснює оперативно-розшукову діяльність.

Головними завданнями Департаменту стратегічних розслідувань є реалізація повноважень Національної поліції України в частині боротьби з організованою злочинністю, злочинністю в органах державної влади та місцевого самоврядування, протидії корупції, захисту прав і свобод людини і громадянина та об'єктів права власності від протиправних посягань, а саме:

1) виявлення, припинення і попередження незаконної діяльності суспільно небезпечних організованих груп і злочинних організацій, у тому числі в органах державної влади та місцевого самоврядування, які впливають на криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах;

2) протидія корупції серед посадових осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», вжиття заходів з метою виявлення корупційних правопорушень і правопорушень пов'язаних з корупцією та їх припинення відповідно до законодавства України;

3) здійснення оперативно-розшукової діяльності, спрямованої на здобуття інформації про криміногенні процеси в злочинному середовищі, пов'язані з протиправною діяльністю окремих осіб та злочинних угруповань, схеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, тощо.

Отже, враховуючи вищевикладене можна дійти висновку, що пріоритетним завданням Департаменту стратегічних розслідувань є протидія організованій злочинності.

Організована злочинність являє собою один із найскладніших та найнебезпечніших видів злочинності, що може посягати одночасно на економічні, політичні, правові і моральні сфери суспільства внаслідок розгалуженості сфер її злочинної діяльності.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» під організованою злочинністю розуміється сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань. На мою думку, дефініція наведена в статті 1 вищевказаного закону «вузько» розкриває поняття організованої злочинності.

Організована злочинність в бюджетній сфері, окрім кількісної характеристики, як злочинів так і осіб (груп осіб), що їх вчиняють має ще такі складові як:

- 1) систематичне зайняття злочинною діяльністю;
- 2) економічна ознака (наявність капіталу, активів);
- 3) наявність корупційних зв'язків з посадовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування;
- 4) інституційний характер;
- 5) корислива спрямованість.

Наявність корупційних зв'язків в організованій злочинності в бюджетній сфері є ключовою складовою. Оскільки саме наявність корумпованих зв'язків в органах влади прямо впливає на іншу складову таку як систематичне зайняття злочинною діяльністю в бюджетній сфері. У зв'язку з цим організована злочинність та корупція розглядаються не як окремі соціальні явища, а як складові частини одного цілого. В наслідок цього в Департаменті стратегічних розслідувань поєднуються функції боротьби з організованою злочинністю та корупцією.

Організовані злочинність в бюджетній сфері це латентні діяння передбачені кримінальним кодексом України, які вчиняються учасниками груп з корисливою метою, тобто метою збагачення. Частина коштів та активів, які отримуються в результаті такої діяльності в подальшому легалізуються шляхом придбання нерухомості, часток в статутному капіталі юридичних осіб, вкладаються в легальний бізнес. Інша частина коштів спрямовується на підтримання діяльності організації, забезпечення її подальшого функціонування.

Треба зазначити, що організована злочинність в бюджетній сфері – це значна розумова діяльність групи осіб серед яких як правило є юристи, економісти, спеціалісти в тих чи інших галузях до таких груп часто входять колишні правоохоронці, прокурори, оперативні працівники, слідчі тощо. Основними інструментами таких груп є суб'єкти господарської діяльності переважно приватного права.

Отже, боротьба з організованою злочинністю як в бюджетній сфері так і в цілому потребує значних розумових, технічних, організаційних та матеріальних зусиль зі сторони держави в особі правоохоронних органів. На етапі боротьби з організованою злочинністю систематично виникають проблемні питання, маючи невеликий 8 річний досвід практичної роботи в оперативних підрозділах системи Міністерства внутрішніх справ, хочу детальніше зупинитися на «поверхневих» актуальних проблемах в діяльності направленої на боротьбу з організованою злочинністю, серед таких проблем можна виділити:

- організаційні;
- розумові;
- технічні;
- матеріальні.

Щодо організаційних проблем слід зазначити, що боротьба з організованою злочинністю це тривалий системний процес який повинен здійснюватися у тісному співробітництві оперативних підрозділів з підрозділами досудового розслідування. Жоден бюрократичний документ, на кшталт інструкцій з організації взаємодії між органами досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України не вирішать проблеми які заважають ефективному співробітництву. Для якісної та ефективної боротьби з організованою злочинністю в бюджетній сфері слідчі та оперативні співробітники мають працювати в одному підрозділі, здійснювати комунікацію щоденно наживо, мати чітку спільну стратегію щодо документування та розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються організованими групами та злочинними організаціями. Бажано щоб оперативні працівники та слідчі знаходилися під керівництвом одного начальника.

Щодо організації роботи в оперативному підрозділі, для ефективної боротьби з організованою злочинністю необхідно залучати мінімум декількох співробітників відділу, для документування протиправної діяльності осіб, які входять до злочинних груп і організацій.

Щодо розумових проблем, до боротьби з організованою злочинністю перш за все повинні залучатися співробітники які самі безпосередньо бажають а не вимушені виконувати таку роботу. Професійна підготовка співробітників правоохоронних органів не повною мірою відповідає вимогам часу, серед них переважно молоді фахівці, які не мають відповідного досвіду. Крім того, на сьогодні в оперативних підрозділах майже втрачено таке явище як «наставництво».

Щодо технічних проблем, головним інструментарієм правоохоронних органів в боротьбі з організованою злочинністю є негласні слідчі розшукові дії передбачені главою 21 КПК та оперативно-технічні заходи. Для проведення відповідних заходів залучаються оперативно-технічні підрозділи, які нажалі не мають в своєму розпорядженні сучасної електронної техніки, приладів та приборів за допомогою яких можна здійснювати ефективне та якісне документування діяльності організованої злочинності. В той час коли

організовані групи та злочинні організації чітко обізнані про форми і методи роботи оперативних підрозділах та мають в своєму розпорядженні коштовні та сучасні технічні засоби.

Щодо матеріальних проблем, слід зазначити, що на сьогодні в державі створені такі органи як Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки, всі вищезазначені державні органи мають у своєму складі оперативних працівників, однак жоден з вищевказаних органів не має власного інституту з підготовки кадрів на відмінно від Національної поліції України. Достатнє матеріальне забезпечення працівників вищевказаних органів створює відтік кваліфікованих кадрів з оперативних підрозділів та інших органів Національної поліції України. Наявність достатнього матеріального забезпечення вищевказаних органів, дозволяє якісно та ефективно проводити оперативно-технічні заходи та негласні слідчі розшукові дії в той час як підрозділи Національної поліції України в більшості випадків такої можливості не мають. Окрім того, в Національній поліції України майже відсутнє фінансування на підвищення кваліфікації працівників оперативно-технічних підрозділів.

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти до того, що для ефективної боротьби з організованою злочинністю підрозділи Національної поліції України повинні мати достатнє матеріальне забезпечення, та застосовувати більш сучасні підходи до організаційно-управлінських рішень направлених на боротьбу з організованою злочинністю.

Черненко Анатолій Павлович

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОЦЕДУРА ОБШУКУ ПОТРЕБУЄ СПРОЩЕННЯ

Протидія організованій злочинності тривалий час перебуває у полі зору правоохоронних органів не лише України а й у всього світу. Проблеми протидії організованій злочинності охоплюють багато сфер людського життя, бо стосуються виховання людей, їх освіти, культурного рівня, стану економіки держави, рівня правоохоронної системи тощо. Слід наголосити, що визначити найважливішу сферу із названих вище у протидії організованій злочинності не можливо. Ми не претендуємо на істину у останній інстанції, але маємо щодо цього питання власну точку зору і вважаємо протидію організованій злочинності питанням комплексним, котре охоплює не лише названі сфери людського життя, а є набагато складнішим явищем. Саме тому, з метою вирішення цих питань державою створені спеціальні інститути, лабораторії тощо. Думається, такий підхід є виправданим, бо серйозна проблема потребує й серйозних або професійних зусиль.

Разом з тим, хотілось би висловити й власні пропозиції щодо удосконалення окремих шляхів такої протидії.

Перш за все, хотілось би декілька слів сказати щодо вживання терміну «протидія організованій злочинності». На наш погляд, слово «протидія» у цьому словосполученні потребує заміни на слово «боротьба». Пояснимо. Відповідно до Академічного тлумачного словника (1970—1980 «Протидія ї, жін. Дія, що спрямована проти іншої дії, перешкоджає їй» [1]. Відповідно до того ж словника «Боротьба. Активне противенство, зіткнення між протилежними соціальними групами, станами, протилежними напрямками, течіями в суспільстві і т. ін. з ким — чим, проти кого — чого. Діяльність, що має на меті подолати або знищити кого-, що-небудь [2]. Отже, на наш погляд, метою боротьби з організованою злочинністю слід ставити не просто протидіяти їй, а викоринити таке явище, знищити його, що й відповідає змісту слова «боротьба». Певна річ, ми розуміємо, що викоринити організовану злочинність як негативне явище в цілому – завдання далекої перспективи, але знищити її на певній території чи в певній галузі, завдання є цілком підйомним.

Також слід нагадати, що боротьба із злочинністю, у тому числі й з організованою злочинністю, здійснюється виключно державними органами та їх посадовими особами виключно у межах кримінального процесу, бо саме тут, специфічними засобами встановлюється факт вчинення злочину, осіб, які його вчинили та вживаються заходи до притягнення винуватих у вчиненні злочину до кримінальної відповідальності. Саме таким чином організована злочинність знищується на певний строк через викриття та ізоляцію учасників названої злочинності (оргзлочинності). Певна річ, сфера кримінального процесу й створена для боротьби із злочинністю, а чи є вона досконалою та чи повною силою застосовується у боротьбі із організованою злочинністю? Звісно, як і будь-яка людська діяльність, кримінальний процес потребує постійної уваги і удосконалення. На окремих аспектах удосконалення кримінального процесу й хотілось би звернути увагу наукової громадськості.

Особливого занепокоєння, на наш погляд, заслуговує такий кримінальний процесуальний засіб як обшук.

На наш погляд, процедура обшуку є занадто складною, містить багато зайвих елементів процедури, які й заважають ефективній боротьбі із злочинністю і робить обшук малокорисним у боротьбі із організованою злочинністю. Доведемо свої висновки на конкретному прикладі, який є типовим і цілком дохідливо ілюструє нашу правоту. Якщо процедуру обшуку для показовості спростити, то вона виглядає так:

Відповідно до ст.ст. 234-236 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) у разі необхідності провести обшук слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням, до якого мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання.

Клопотання про обшук розглядається у суді в день його надходження за участю слідчого або прокурора. **Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий не доведе наявність достатніх підстав вважати, що:**

- 1) було вчинено кримінальне правопорушення;
- 2) відшукувані речі і документи мають значення для досудового розслідування;
- 3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, можуть бути доказами під час судового розгляду;
- 4) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи;
- 5) за встановлених обставин обшук є найбільш доцільним та ефективним способом відшукування та вилучення речей і документів, які мають значення для досудового розслідування, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб, а також заходом, пропорційним втручанням в особисте і сімейне життя особи.

У разі відмови у задоволенні клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчий, прокурор не має права повторно звертатися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на обшук того самого житла чи іншого володіння особи, якщо у клопотанні не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею.

Перед початком виконання ухвали слідчого судді особі, яка володіє житлом чи іншим володінням, а за її відсутності - іншій присутній особі повинна бути пред'явлена ухвала і надана її копія.

Другий примірник протоколу обшуку разом із доданим до нього описом вилучених документів та тимчасово вилучених речей (за наявності) вручається особі, у якої проведено обшук, а в разі її відсутності - повнолітньому членові її сім'ї або його представникові, або представникові підприємства, установи або організації, якщо обшук проводиться там.

Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису [3].

Як бачимо, з моменту коли у слідчого з'явилися підстави для проведення обшуку і до його проведення необхідний термін, якнайменше доба і це за сприятливих умов, а за несприятливих умов, коли прокурора немає на місці, чи він зайнятий у суді чи інших важливих справах, такий термін може значно розтягнутися у часі. Ми не говоримо про час який потрібний слідчому для підготовки клопотання та ряду документів, так званих, додатків до клопотання. Слідчому судді теж треба певний час для ознайомлення із клопотанням слідчого та додатками до нього. Йти на проведення обшуку одному слідчому без певної фізичної, оперативної та технічної підтримки це провал у такому важливому заході. На ці організаційні питання теж треба певний час. До речі, ці організаційні питання лягають на плечі, як правило, виключно слідчого. На його плечі лягають й питання матеріального забезпечення оргтехнікою,

транспорт, папером тощо. Як бачимо процедурні питання підготовки до обшуку займають до 70% відсотків всієї роботи по проведенню обшуку. А уявіть ситуацію, коли слідчий проводячи обшук у простій справі, виявляє ознаки організованої злочинності. Таке у практичній ситуації зустрічається і у слідчого з'являються підстави та виникає необхідність у проведенні обшуку у декількох осіб у різних місцях. Ось тут слідчому не позаздриш, а головне чи дає законодавство такому слідчому шанси на успіх? У реальності слідчому необхідно встановити точні адреси майбутніх місць обшуків, якщо це стосується місця проживання, то кому воно належить, здобути дані чи є там шукані об'єкти, підготувати клопотання про проведення обшуку і чисельні додатки до нього, узгодити клопотання у прокурора, організувати такі обшуки тощо. Як бачимо процедура обшуку, а особливо підготовчі дії до нього, а точніше, дії щодо ухвалення рішення про його проведення містять багато такого, що, на наш погляд, суттєво не впливає на законність обшуку чи ухвалення рішення щодо його проведення. При чому складається враження, що вся процедура ухвалення рішення про проведення обшуку є суттєвою перешкодою до його проведення. Можна думати, що така процедура ухвалення рішення про проведення обшуку є гарантією якісного розслідування випадків незаконного проведення обшуків, але чи потрібна така складна система документування саме рішення про проведення обшуку. Що зміниться, якщо слідчий усно повідомить прокурору та слідчому судді підстави для проведення обшуку чи сфотографує конкретні обставини, що на його думку, є підставами для проведення обшуку і через Вайбер направить їм, а слідчий суддя через Вайбер направить зображення рішення про проведення обшуку. На нашу думку, головне дати можливість слідчому зосередити всю свою увагу на самому обшуку таким чином, щоб він був максимально ефективним і результативним з точки зору мети його проведення.

Отже, законодавство у частині порядку ухвалення рішення про проведення обшуку потребує суттєвого спрощення.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980) URL: <http://sum.in.ua/s/protydija>
2. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980) URL: <http://sum.in.ua/s/borotjba>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n676>

Черняк Наталія Петрівна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

Корупція є одними з основних чинників, що реально загрожують національній безпеці та конституційному ладу України. Вона має суттєвий негативний вплив на різні сторони суспільного життя: соціальну і правову сфери, економіку, політику, міжнародні відносини.

Слід наголосити на тому, що незважаючи на вжиті останніми роками організаційно-правові заходи щодо протидії корупції, досягти помітних зрушень у цій сфері не вдалося і по теперішній час.

Корупція проявляється в тому, що це явище:

по-перше, має соціальну обумовленість і свою ціну, яку платить суспільство в результаті корупційної діяльності;

по-друге, здійснює істотний вплив на всі соціальні процеси;

по-третє, має власні історичні джерела і властивість пристосовуватись до соціальних реалій і здатність до самовідтворення та уникнення соціального контролю і кримінального переслідування.

Зазначимо, що зменшення рівня корупції до безпечного в Україні можливе лише за умови вивчення та втілення в життя закордонного досвіду протидії цьому вкрай негативному соціальному явищу, зокрема успішно діючих в інших країнах політичних, правових та організаційних механізмів подолання корупції. Слід погодитись з думкою Чепелюк В., який зазначає, що вивчення закордонних програм, які спрямовані на протидію корупції та неправомірній вигоді (хабарництву), що довели на практиці свою ефективність, розкриває величезні перспективи для запозичення позитивного іноземного досвіду, особливо за відсутності власного реально діючого механізму протидії корупції [1].

Тому, вибір Україною курсу на інтеграцію в Європу та транснаціональний характер корупції зумовлюють необхідність укладання країною низки угод про оперативне співробітництво з міжнародними спеціалізованими поліцейськими інституціями. Як зазначає Онашко А. В., така необхідність виникла як результат потреби у створенні дієвого механізму усунення наслідків системної корупції, що прогресувала в Україні останніми роками. Одним із таких наслідків є потреба в поверненні в Україну коштів і майна, яке набули чиновники-корупціонери в незаконний спосіб [2, с. 212].

Відповідно до загальних положень і мети боротьба з корупцією має будуватися на таких принципах:

- системності, яка визначає, що боротьба з організованою злочинністю і корупцією повинна бути системною, охоплювати запобіжні, контрольні, правоохоронні, тактико-спеціальні, ресурсозабезпечуючі та інші заходи;
- комплексності, що передбачає поєднання стратегічних і тактичних завдань, правового, кримінологічного, управлінського та інших аспектів, з визнанням визначальними соціально-економічних і політичних факторів;
- динамічності, котра обумовлює комплексний підхід до проблем боротьби з організованою злочинністю і корупцією в їх розвитку;
- провадження діяльності суб'єктів боротьби виключно з метою захисту інтересів суспільства і держави від протиправних посягань;
- чіткого розмежування повноважень та єдності зусиль суб'єктів боротьби;
- послідовності, наступальності, плановості, поетапності у здійсненні цієї діяльності;
- тісної співпраці з місцевими органами державної виконавчої влади;
- доступності для населення інформації про діяльність всіх суб'єктів боротьби у встановленому законодавством порядку [3].

Отже, зменшення ступеня корупційних діянь в Україні можливе лише за умови координації зусиль та засобів різних державних структур, суспільства, міжнародних організацій, а також шляхом формування у суспільстві негативного ставлення громадськості до цього явища як до суспільно негативного. Досвід Європейського Союзу у боротьбі з корупцією, покращить та посилить в Україні спроможність суспільства в ефективному контролі над владою на різних рівнях. А це включає в себе можливості для кращого діалогу з владою, можливості інформування про корупційні злочини, а також технічні можливості для вивчення бюджетів, баз даних та адміністративної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Чепелюк В. Международно-правовое сотрудничество в противодействии взяточничеству / В. Чепелюк // Проекты ВОО «Успешная Украина». Опыт зарубежных стран в борьбе с коррупцией 2012 г. URL: http://anticorruption.in.ua/anticorruption/anticorruption/news/o_ur/2324.html (дата звернення: 25.11.2021 р.)
2. Використання можливостей міжнародного оперативного співробітництва з метою ефективного розслідування фактів системної корупції в інститутах державної влади / А. В. Онашко // Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення : матеріали наук.-практ. семінару (Харків, 17 жовт. 2014 р.) / редкол. : С. Є. Кучерина, В. В. Федосєєв та ін. – Х. : Право, 2014. – Вип. 6. – С. 209–213.
3. Боротьба з організованою злочинністю та корупцією: актуальні проблеми та шляхи вирішення URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/10607/> (дата звернення: 25.11.2021 р.)

Чередник Катерина Олегівна

начальник відділу Державної експертизи Головного управління Держгеокадастру в Дніпропетровській області, кандидат юридичних наук

**КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ, ЯКІ
ЗОРГАНІЗУВАЛИСЯ У СТІЙКЕ ЗЛОЧИННЕ ОБ'ЄДНАННЯ ДЛЯ
ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ НА РИНКУ НЕРУХОМОСТІ**

Формування ринку нерухомості в Україні характеризується нерівномірним розвитком його сегментів, недосконалістю законодавчої бази, низькою платоспроможністю громадян. Разом з тим, великі обсяги готівкових коштів, які обертаються на ньому, притягують значну кількість різноманітних шахраїв та злочинців. Жодним чином не бажає підвищити безпеку своїх громадян при проведенні трансакцій об'єктів нерухомості і держава. Поряд з цим, значне коло громадян, не маючи достатніх юридичних знань та досвіду і потребуючи відповідних послуг, мимоволі довіряються різним комерційним структурам і приватним особам, професійний статус яких не визначений [1, с. 151].

Ринок нерухомості обрали сферою здійснення злочинної діяльності й організовані злочинні угруповання.

Обґрунтованою є думка О.В. Дикого, що на ринку нерухомості активно діє так званий «кримінальний бізнес». Самі ж кримінальні аспекти нерухомості є часткою більш загальної проблеми – проблеми організованої злочинності. Це зумовлене насамперед тим, що злочинні дії в цій сфері, як правило, вчиняються стійкими злочинними групами, які мають достатньо повну інформацію про осіб, вимушених у силу багатьох обставин змінювати свої житлові умови. Злочинність з нерухомим майном є найбільш небезпечною, оскільки групи осіб, які їх вчинюють, найбільш стійкі, і їм притаманні всі ознаки організованих злочинних груп: внутрішня структурованість, ієрархічність, чіткий розподіл функцій. Разом з цим злочини у сфері ринку нерухомості вчиняються й представниками інших, зовні благополучних прошарків суспільства, що дає підстави стверджувати, що злочинність у цій сфері в нашій країні стала свого роду способом життя. Крім того, злочинності в сфері ринку нерухомості характерна висока латентність, що є надзвичайно небезпечним, адже потерпілі не можуть відновити свої порушені права, а в деяких випадках залишаються без засобів на виживання. Як зазначається кримінологами, «штучна латентність перевищує масштаби зареєстрованої злочинності не менше ніж в сім разів. Реальною стає загроза латентної віктимізації населення, коли жертви злочинів масово не звертаються до правоохоронних органів в зв'язку з втратою до них довіри» [2, с. 590].

Специфіка шахрайств, вчинених кримінальними угрупованнями, у тому, що організатори злочинної діяльності намагаються використовувати об'єктивну обстановку, що склалася на ринку нерухомості, у тому числі й недоліки в

законодавстві, у злочинних цілях. В більшості випадків вони пристосовують цю обстановку під себе. Як показав аналіз дослідження, у більшості випадків злочинні угруповання намагаються створити умови, що забезпечують безперешкодне досягнення злочинного умислу, спрямованого на заволодіння об'єктами нерухомості або грошима, інвестованими для будівництва таких об'єктів в новобудові. Пристосування до умов відбувається через: встановлення корупційних зв'язків з органами державної влади та правоохоронними органами; здійснення підробки документів; входження у змову з особами, які супроводжують угоди щодо нерухомості; здійснення впливу на потерпілих, свідків та інших учасників групи; пристосування умов місця для створення враження законної діяльності тощо.

Ряд вчених підтверджують роль корумпованих зв'язків у діяльності організованих злочинних угруповань в різних сферах: торгівлі, кредитно-фінансовій, у сфері приватизації, у сфері нерухомості та адаптації до умов, що склалися. У цьому контексті М.А. Погорецький зауважує, що понад 50 % кримінальних доходів витрачається на підтримку кримінальних корумпованих зв'язків. Найбільш корумпованою в Україні є виконавча влада, яка посідає особливе місце серед гілок державної влади, оскільки забезпечує реальне втілення в життя законів та інших правових актів держави, практичне застосування всіх важелів її управлінського впливу на важливі процеси суспільного розвитку. Саме її представники мають можливість розпоряджатись грошовими коштами, нерухомістю, матеріальними цінностями, вирішувати питання щодо виділення земельних ділянок, оренди, видачі дозволів, ліцензій, кредитів під гарантії уряду тощо [3].

Натомість, як зазначає В.П. Корж, організатори злочинних груп у різних сферах економіки нерідко пристосовуються до часто повторюваних та приблизно однакових умов, до типових факторів у схожих умовах, а також типових факторів, що обумовлюють вибір способу вчинення злочину та приховування слідів. Внаслідок чого з'являється типовий почерк організованої злочинної діяльності, що складається під впливом певних факторів, що обумовлюють вибір засобів досягнення злочинних цілей [4, с. 245].

Не можна не погодитися з такою позицією, оскільки даний факт підтверджується й результатами нашого дослідження. Так, аналіз наявної емпіричної бази показав, що навіть при вчиненні злочинів у сфері нерухомості є «фаховість» напрямків діяльності злочинних угруповань. Так, співвідношення шахрайств, вчинених на первинному та вторинному ринку нерухомості становить приблизно 1/3. При цьому, якщо на первинному ринку нерухомості характер дій в основному полягає у заволодінні коштами інвесторів, призначених для будівництва об'єктів нерухомості, то на вторинному ринку нерухомості спектр дій є набагато ширшим. На нашу думку, цей факт пов'язаний із різноманіттям цивільно-правових угод та можливостей отримання права на чужу нерухомість у різний спосіб (спадкування, дарування, міна, купівля-продаж тощо). При цьому, мова йде не тільки про вчинення злочинним угрупованням шахрайських дій, але й більш тяжких злочинів – вимагань,

вбивств тощо. Нерідко в межах злочинної діяльності відбуваються й обманні дії на вторинному ринку нерухомості, пов'язані з орендою як житлових, так і комерційних приміщень.

Особистісна типологія членів організованого злочинного угруповання має визначені соціально-демографічні показники. Зокрема, у групах, що чинять злочини у сфері економіки, у тому числі на ринку нерухомості, підвищуються віковий рівень їхніх учасників, спеціальна підготовка, трудовий і посадовий професіоналізм. Виділяються визначені типи лідерів ОЗУ: ідеолог (виконуючий функції радника, консультанта з планування та реалізації кримінальних планів як психологічно сильний авторитет), організатор, а також лідери змішаного типу. Серед виконавців виділяються активні члени групи, що входять до організаційної мережі, рядові виконавці. Під впливом різноманітних причин внутрішнього і зовнішнього характеру в середовищі членів групи діють доцентрові та відцентрові сили (прагнення розширити сфери впливу, претенденство на лідерство, розділ прибутків тощо). Спрямованість злочинної діяльності ОЗГ як важлива її характеристика визначається загальною метою отримання значних кримінальних прибутків і конкретизується сферами прояву кримінальних інтересів [5, с. 569-606].

Слід сказати, що більшість осіб є мешканцями великих міст та є громадянами України. В основному вони мають освітній рівень вище середнього. Середню освіту можуть мати тільки ті особи, які виконували другорядні ролі у складі групи. Шахрайства на ринку нерухомості нерідко вчиняються нотаріусами, особами, які виступають управителями фінансових коштів, забудовниками, працюють в організаціях, які мають відношення до видачі дозвільних документів на будівництво, проведення будівельних робіт. Нерідко вчиненню злочинних дій сприяють особи, які оформлюють права на об'єкти нерухомості на стадії введення їх в експлуатацію. Зустрічалися факти, коли злочинці є засновниками ріелторських агентств та інших фірм, організацій, що здійснюють функції щодо супроводження правочинів з нерухомістю.

В основному шахраї мають сім'ю та дітей, постійне місце проживання. Інтелектуальний рівень та освіченість осіб, які мали прямо або опосередковано до вчинення шахрайств на ринку нерухомості дуже високі.

Криміналістичне дослідження особи, що вчиняє шахрайства у сфері обігу нерухомості, потребує розгляду й біологічних властивостей та ознак, таких як стать, вік особи, її фізичні властивості та ін. Так, частіше за все ці злочини вчиняють особи, віком від 35 до 50 років, що закономірно, оскільки саме в цьому віці більшість людей працездатні, мають достатній життєвий досвід, винахідливі. Більшість злочинців чоловічої статі.

Оцінюючи морально-психологічні ознаки злочинця, що вчиняє шахрайства у сфері обігу нерухомості, слід звернути увагу на той факт, що здебільшого такі особи цинічно переступають норми моралі, не мають співчуття до ошуканих громадян.

Розглядаючи проблеми групової згуртованості, доцільно вивчити також питання лідерства як одного з найбільш важливих факторів, що згуртовує групу та з найбільшим ефектом сприяє досягненню групової мети. У цьому контексті І.В. Сервецький і В.В. Гелетей відзначають, що незалежно від тієї чи іншої злочинної спрямованості організованого злочинного угруповання та злочинів, які вони вчиняють, їм притаманні узагальнені ознаки лідера, які зводяться до того, що це особа, яка:

- здатна об'єднати навколо себе членів організованого злочинного угруповання;
- керує діями членів організованого злочинного угруповання;
- планує такі заходи, що є найефективнішими для досягнення злочинного результату;
- організовує і діє на підставі визначених правил членами організованого злочинного угруповання для досягнення злочинного результату;
- має велике бажання і вміння мобілізувати членів організованого злочинного угруповання;
- виступає гарантом керівного становища серед членів організованого злочинного угруповання;
- має силу волі та здатність вести членів організованого злочинного угруповання до поставленої мети;
- має вплив на членів організованого злочинного угруповання і здатний мобілізувати їх на вчинення будь-яких злочинних дій [6, с. 159].

Отже, структура криміналістичної характеристики осіб, що посягають на правовідносини у сфері обігу нерухомості, істотно відрізняється від криміналістичної характеристики осіб, які вчиняють інші корисні злочини.

Список використаних джерел:

1. Фесак С. Ринок нерухомості як об'єкт державного регулювання в Україні: URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/3/06.pdf>.
2. Дикий О.В. До питання вивчення злочинності на сучасному ринку житлової нерухомості в Україні // Актуальні проблеми держави і права. 2012. С. 586-592.
3. Погорецький М.А. Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії: URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
4. Корж В.П. Теоретические проблемы методики расследования преступлений в сфере экономической деятельности, совершаемых организованными преступными образованиями. Монографія. Харьков, 2002, 504 с.
5. Криминология: Учебник / Под ред. В.Н. Кудрявцева и В.Е. Эминова. М., 1997. С. 258-261.
6. Сервецький І.В. Деякі ознаки лідера організованого злочинного угруповання / І.В. Сервецький, В.В. Гелетей // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. Луганськ, 1999. Вип. 3. С. 151-160.

Чаплинський Костянтин Олександрович

завідувач кафедри криміналістики та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх прав
доктор юридичних наук, професор

Калюга Тетяна Олегівна

завідувач сектору з питань регулювання земельних відносин
юридичного управління Дніпропетровської обласної державної
адміністрації, кандидат юридичних наук

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В ОГЛЯДІ ДОКУМЕНТІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Ефективне розслідування злочинів неможливе без участі спеціалістів, які розширюють практичні можливості слідчого у виявленні, закріпленні і дослідженні джерел доказової інформації. Застосування спеціальних знань і навичок сприятиме й швидшому розкриттю та розслідуванню шахрайств у сфері туризму.

Згідно кримінальному процесуальному законодавству, використання спеціальних знань проявляється у залученні спеціаліста до участі у слідчих (розшукових) діях і при призначенні та проведенні судової експертизи. Між тим, аналіз криміналістичної літератури свідчить, що реальні потреби та напрямки застосування спеціальних знань у стадії досудового розслідування є набагато ширшими і більшість авторів допускають використання спеціальних знань у практиці розслідування як у процесуальних, так і в непроцесуальних формах.

У справах щодо шахрайств у сфері туризму важливу роль відіграє консультативно-довідкова допомога спеціаліста, що найчастіше організовується для ознайомлення з умовами і правилами роботи тієї чи іншої організації, до розслідування незаконної діяльності якої приступає слідчий. Зокрема, специфіка такого шахрайства зумовлює необхідність в отриманні певної інформації консультативного характеру (як у письмовій, так і в усній формі) про види угод та порядок їх укладання, права та обов'язки учасників цивільних правовідносин, особливості правового регулювання туристичного бізнесу; надання інформації про функціонування та призначення електронних реєстрів, в яких містяться дані про суб'єктів туроператорської діяльності; надання інформації про функціонування та призначення облікових, реєстраційних, довідкових, звітних паперових документів у паперовому та електронному вигляді та порядок доступу до них.

Разом з тим, спеціаліст певного напрямку може надати допомогу у правильному визначенні переліку документів, інших речових доказів, які необхідно вилучити під час обшуку, тимчасового доступу до речей та документів тощо. В нагоді стане й отримання професійної допомоги при

оцінюванні висновку експерта, вивченні змістовної частини документів, а також при перевірці певної інформації за обліками криміналістичного та іншого призначення [1].

Слід сказати, що механізм вчинення шахрайств у сфері надання туристичних послуг передбачає існування великої кількості паперових документів, а також документів, інформація в яких зафіксована на електронних носіях (жорстких дисках, комп'ютерах, серверах, мобільних телефонах тощо). Вказане зумовлює необхідність у їх вилученні. У свою чергу, вилучені документи підлягають ретельному огляду із застосуванням техніко-криміналістичних засобів, за участю обізнаних осіб, які можуть допомогти запобігти їх можливому знищенню або внесенню певних змін з метою приховування слідів злочину.

Під час огляду окремих документів спеціаліст звертає увагу слідчого на ту частину документа, що має значення для справи, застерігає від неправильного добору чи недодання до справи необхідних документів. Крім того, слідчий, вивчаючи за допомогою спеціаліста-бухгалтера документи і знайомлячись з їхнім змістом, одержує оперативну інформацію про стан справ на підприємстві або в установі, зокрема таких, як показники виконання плану, стан обліку і звітності тощо. Важливе значення має також знання спеціалістом відповідної термінології (точний зміст спеціальних термінів, наявність необхідних реквізитів, назви документів та їхніх форм), що нерідко може бути необхідним під час огляду, вилучення та обшуків. Допомога спеціаліста може бути потрібна і у разі встановлення значення окремих документів, що вилучаються, або їхніх частин. Слідча і судова практика свідчить про те, що іноді злочинці знищують або приховують умисно перевернуті облікові та звітні документи з метою завуалювання слідів злочину. У такому разі слідчий, установивши за наявною в архіві підприємства або установи номенклатурою документів відсутність тих чи інших із них, повинен запропонувати посадовим особам, відповідальним за їх збереження, видати ці документи, а якщо вони видані не будуть, провести обшук [2].

В цілому перелік документів, до яких необхідно здійснити доступ або вилучити їх шляхом обшуку, залежить від низки умов. Як показав аналіз кримінальних проваджень у справах щодо шахрайства у сфері туризму, в основному підлягають вилученню та подальшому огляду такі документи:

- реєстраційні документи, що посвідчують законність діяльності суб'єкта туристичної діяльності. За загальними правилами, реєстрація відбулась, якщо відповідний запис внесений в Державний реєстр, а підприємству видано свідоцтво про реєстрацію відповідної форми;

- документи, що підтверджують відкриття розрахункових рахунків у банківській установі;

- установчі документи. Так, засновницькими документами туристичного підприємства є установчий договір, підписаний його засновниками (учасниками) та статут. У ході огляду реєстраційних та установчих документів, необхідно з'ясувати наявність всіх обов'язкових реквізитів і перевірити ці

документи на наявність ознак підробки. Крім того, необхідно направити запити до державних органів, які видавали дозвіл на відкриття туристичного підприємства та перевірити наявність записів в Державних реєстрах про реєстрацію даного підприємства;

- ліцензійні документи. Згідно Закону України «Про туризм», суб'єкт господарювання не має права у своїй назві використовувати слово «туроператор» без отримання ним ліцензії на здійснення туроператорської діяльності. Згідно статті 17 вказаного нормативного акту, суб'єкт підприємницької діяльності, який отримав ліцензію на туроператорську діяльність, має виключне право на надання послуг з оформлення документів для виїзду за межі України [3];

- агентські угоди між турагентством та туроператором. На підставі ліцензії туроператор, окрім туроператорської діяльності зі створення та просування туристичного продукту, може здійснювати також і турагентську діяльність. Водночас, для того, щоб турагент отримав право на реалізацію туристичного продукту, він повинен укласти агентську угоду з туроператорами. Агентська угода (договір) передбачає передачу турагентству права на продаж окремих видів послуг та інклюзив-турів від імені та за рахунок туроператора [4];

- договори з іншими організаціями, підприємствами та приватними підприємцями, які беруть участь у формуванні та просуванні туристичного продукту (з постачальниками та підрядниками: вітчизняними та закордонним партнерами, щодо забезпечення туристів належними умовами розміщення, харчування, засобами транспорту, організацією екскурсій і відпочинку;

- договори з клієнтами. Реалізація туристичного продукту здійснюється на підставі договору про туристичне обслуговування, згідно якого суб'єкт туроператорської діяльності за встановлену договором оплату зобов'язується забезпечити певний комплекс туристичних послуг. Крім того, оскільки страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками, огляду підлягають договори на таке страхування;

- доказом досягнення згоди між суб'єктом туристичної діяльності та туристом є отримання документа, що підтверджує оплату послуг (розрахунковий документ).

З цього виходить, що у більшості випадків вилученню та огляду підлягають саме різні види договорів. Втім, з метою трактування змісту низки документів та їх реквізитів, а також встановлення ознак підробки, змін, внесених у документ, актуальним є запрошення фахівця відповідного профілю.

Спеціаліст допоможе звернути увагу на наявність та зміст реквізитів і підписів, які необхідні для даного виду документа, на відповідність форми та змісту документа і правильність оформлення. Наприклад, особливістю складання договору туристичного обслуговування є наявність наступних його елементів: заголовок (назва) юридичного документа; місце укладення договору; дата укладення договору; найменування сторін. Водночас, якщо турагент діє від

імені і за дорученням туроператора, в договорі обов'язково повинна зазначатися інформація, на підставі якого Агентського договору на реалізацію туристичних продуктів здійснюється діяльність, його номер, адреса та інші реквізити. Також повинні відображатися дані про Ліцензію на туроператорську діяльність (серія, номер, ким видана, коли). Обов'язковими позиціями договору є предмет договору, права та обов'язки сторін, порядок бронювання турів та порядок розрахунків, відповідальність сторін та порядок вирішення суперечок, посилання на форс-мажорні обставини, інші умови та домовленості, юридичні та банківські реквізити тощо.

Варто відзначити також роль магнітних, електронних носіїв інформації та копій електронних документів, включаючи обов'язкові реквізити документа. Для виявлення та огляду подібних слідів необхідно залучити спеціаліста з комп'ютерної техніки та програмного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Птушкін Д.А. Організаційні заходи та визначення напрямів розслідування шахрайств, учинених щодо об'єктів нерухомого майна громадян, відповідно до типових слідчих ситуацій. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. № 3. С. 151-154.
2. Правові засади участі спеціаліста-бухгалтера у слідчих (судових) діях: URL: <http://uristinfo.net>.
3. Про туризм: Закон України № 31 1995 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 31, ст.241: URL: <http://www.rada.gov.ua/>
4. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Навчальний посібник. Чернівці: Книги-XXI, 2003. 300 с.

Ігор Шинкаренко

кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри права, Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Іріна Шинкаренко

кандидат юридичних наук, доцент кафедри ОРД та розкриття злочинів Харківського національного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЯК ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗЛОЧИННИХ СПІЛЬНОТ

У Стратегії боротьби з організованою злочинністю схваленої Кабінетом Міністрів України 16 вересня 2020 р. вказано, що до загальної загрози організованої злочинності в Україні відноситься «відсутність системного підходу до ведення боротьби з організованою злочинністю, неналежний рівень взаємодії правоохоронних органів у відповідній сфері, застаріле та

розбалансоване нормативно-правове забезпечення з питань боротьби з організованою злочинністю, недосконалість процедури моніторингу криміногенної ситуації, відсутність консолідованої об'єктивної методології оцінки загроз організованої злочинності, використання застарілих форм і методів боротьби з таким явищем призводить до загострення проблем, пов'язаних з організованою злочинністю, та низького рівня ефективності боротьби з нею» [1].

Як наслідок, вивчення статистичних даних свідчить, що спостерігається:

- щорічне зниження кількості повідомлень про підозру за статтями, що передбачають кримінальні правопорушення щодо діяльності злочинних спільнот та злочинних організацій (у 2020 році це склало 50% від загальної кількості зареєстрованого виду кримінальних правопорушень);
- набуло сталої тенденції збільшення кожний рік відсотку нерозглянутих в судах кримінальних проваджень, вчинені в організованих формах;
- з кожним роком зменшення відшкодованя матеріальних збитків, завданих кримінальними правопорушеннями, що вчинені злочинними спільнотами та злочинними організаціями (у 2020 році – 20,3%, у 2019 році – 53,6%) [2].

Аналіз наукових публікацій [3; 4, С. 12-13.], практики протидії організованій злочинності після 2015 рока та чинного нормативно-правового забезпечення у цій сфері свідчить, що причинами такого становища є:

- знаходження правоохоронних органів та особливо Національної поліції та Служби Безпеки України у стані постійної модернізації та реформування, що виключає формування їх проактивної діяльності у сфері протидії діяльності злочинних спільнот;
- не відповідність структури, функцій-задач правоохоронних органів сучасним викликам протидії організованій злочинності та змінам у чинному Кримінальному кодексі України;
- не узгодженість положень кримінального законодавства та інших законодавчих актів, що регламентують організаційно-правові засади протидії організованій злочинності;
- руйнування системи агентурно-оперативного моніторингу оперативної ситуації у сфері кримінальної активності злочинних спільнот.

І як наслідок, розпорошення з 2015 по 2019 рр., засобів та професійного ядра Національної поліції, що спеціалізувалося на протидії організованій злочинності методами оперативно-розшукової діяльності, гласного та негласного розслідування кримінальних правопорушень вчинених учасниками діяльності злочинних спільнот та злочинних організацій то що.

Означене вимагає здійснення наукових досліджень з метою формування правового та організаційного підґрунтя протидії організованій злочинності.

Слід відзначити, що теоретичні розробки у сфері протидії організованій злочинності, в умовах сьогодення, можливо поділити на наступні групи:

- формування загальних теоретичних, кримінологічних, кримінально-правових та організаційних засад протидії організованій злочинності

(В. Берназ, О. Бандурка, В. Бакальчука, Ю. Белоусова, О. Богучарова, А. Веденіна, Ф. Глазиріна, О. Дручека, Н. Жержа, О. Катуніна, Л. Катеринюка, В. Коновалова, В. Коробкова, В. Корольова, В. Образцова, Б. Петеліна, О. Подільчака, Ю. Черкасова, В. Шепітька);

– вивчення досвіду різних країн світу щодо протидії організованій злочинності на міжнародному та національному рівні (О. Бусол, О. Джужа, М.Л. Філяніна та ін.) [5; 6, С. 13-21; 7, С. 434-437];

– визначення проблем формування стратегії боротьби з організованою злочинністю в Україні (Р. Перелигіна, Ю. Дмитришак, П. Комірний та ін.) [8, С. 314-317; 9, С. 320-324];

– узагальнення досвіду кримінально-правової протидії організованій злочинності (А. Толкач, О. Шульженко та ін.) [10, С. 84-88; 11, С. 163-166];

– вивчення досвіду використання кримінально-правових методів протидії особам, віднесеним до категорії «злочинців у законі» (В. Василичук, І.Калабашкін, С. Павленко та ін.) [12, С. 91-94; 13, С. 287-297; 14, С. 73-79]

Результатом означених та великої кількості інших наукових та публіцистичних публікацій стала реанімація підрозділів з функціями протидії організованій злочинності у Національній поліції України - Департамент стратегічних розслідувань. Департамент створено у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2019 року № 867 «Про утворення територіального органу Національної поліції» та як наслідок Наказом Національної поліції України від 23.10.2019 року № 1077 затверджено «Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України» [15; 16]. Відповідно до Положення, Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України та підпорядковані йому підрозділи здійснюють оперативно-розшукову діяльність у сфері боротьби з організованою злочинністю. На департамент та його підрозділи покладено завдання з виявлення, припинення та попередження незаконної діяльності суспільно небезпечних організованих груп і злочинних організацій у тому числі в органах державної влади та місцевого самоврядування, які впливають на криміногенну ситуацію ета окремих її регіонах [Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 23.10.2019 року № 1077 «Про затвердження Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України»].

Наступним кроком створення сучасної правової бази протидії організованій злочинності стало внесення змін до КК України в термінологічному та сутнісному змісті [17; 18].

Відповідно до статті 255 «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній», було запроваджено поняття злочинної спільноти, тобто об'єднання двох чи більше злочинних організацій [18].

В той же час у Стратегії боротьби з організованою злочинністю схваленої Кабінетом Міністрів України 16 вересня 2020 р. та згаданих нормативних актах ДСР використовується застаріла термінологія і таких понять як злочинна

спільнота не вказано та не здійснено відповідні зміни до Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України.

У Стратегії боротьби з організованою злочинністю конкретизовано органи, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю:

«- державні органи, основною функцією яких є боротьба з організованою злочинністю (спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції та оперативні підрозділи СБУ);... [1]».

Враховуючі на те, що у результаті реформи Служби Безпеки України, її діяльність буде зосереджена на напрямках контррозвідальної протидії загрозам державній безпеці, боротьби з тероризмом, забезпеченню кібербезпеки, захисту державного суверенітету та територіальної цілісності, охороні державної таємниці та планованою ліквідацією підрозділів «К» необхідно вилучити з першого пункту спеціально визначений підрозділ СБУ.

Враховуючі наведене вважаємо за доцільне з метою удосконалення нормативно-правового забезпечення протидії діяльності злочинної спільноти або злочинною організацією здійснити зміни :

До Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»:

Надати у наступній редакції:

Стаття 1. Поняття організованої злочинності

1. Під організованою злочинністю в цьому Законі розуміється сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю *злочинної спільноти або злочинної організації*.

2. Види та ознаки цих кримінальних правопорушень, а також кримінально-правові заходи щодо осіб, які вчинили такі кримінальні правопорушення, встановлюються Кримінальним кодексом України.

Стаття 5. Система органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю

2. До державних органів, спеціально створених для боротьби з організованою злочинністю, належать:}

в) спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції.

Враховуючі зазначене необхідно здійснити відповідні зміни до статей Закону враховуючи категорію спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції наприклад: Стаття 10. Спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю; Стаття 11. Компетенція спеціально визначених підрозділів у структурі Національної поліції по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю; Стаття 12. Права спеціально визначених підрозділів у структурі Національної поліції по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю;

Надати у наступній редакції Статтю 13. Використання негласних співробітників

«1. При здійсненні боротьби з організованою злочинністю спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю мають право, якщо інших заходів для розкриття

організованої злочинності та притягнення винних до відповідальності недостатньо, використовувати штатних і нештатних негласних співробітників, які вводяться під легендою прикриття в організовані злочинні угруповання.

2. Введення негласного співробітника в організовані злочинні угруповання здійснюється за наявності відомостей про організовану злочинну діяльність та на підставі письмового доручення про виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи, злочинної організації чи злочинної спільноти згідно з положеннями статті 272 Кримінального процесуального кодексу України.

3. Для виконання доручення негласний співробітник вправі під легендою прикриття вступати в трудові, цивільно-правові та інші відносини. Не є кримінальним правопорушенням вимушене заподіяння шкоди правоохоронним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх кримінально протиправної діяльності. Негласний співробітник підлягає кримінальній відповідальності лише за особливо тяжкі злочини передбачені ч. 2 та за вимогами ч. 3 ст. 43 Кримінального кодексу України.

4. Питання діяльності негласних співробітників, соціальні та інші гарантії для них регулюються спеціальними нормативно-правовими актами та Положенням про негласного співробітника спеціально визначеного підрозділу у структурі Національної поліції по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю, яке затверджується Кабінетом Міністрів України».

Таким чином багатовекторна діяльність у протидії діяльності злочинних спільнот та злочинних організацій потребує у першу чергу створення сучасної законодавчої бази, підґрунтям якої повинно бути кримінальне законодавство до якого необхідно внести зміни щодо конкретизації понять статусу суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусу "вора в законі", злочинної спільноти та узгодити їх з положення Загальної частини Кримінального Кодексу України що.

На його підґрунті повинні бути внесені зміни до всього спектру законодавчих актів, що регламентують оперативно-розшукову діяльність, Кримінальний процесуальний кодекс та ін. На другому етапі приведення відомчих нормативних актів у відповідність до національного законодавства, здобутків юридичної науки та міжнародних стандартів протидії організованій злочинності з конкретизацією функцій – задач кожного суб'єкту протидії діяльності злочинних спільнот.

Список використаних джерел:

1. Стратегія боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінета Міністрів України № 1126-р від 16 вересня 2020 р. «Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>.

2. Баганець О. Стан організованої злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (в порівнянні зі статистичними даними за 2016-2019 роки) URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/stan-organ-zovano-zlochinnost-ta-protid-.html>.

3. Бусол О., Романюк Б. Організована злочинність в Україні: від примітивізму до професійної витонченості» *Юридичний вісник України*. 4 травня 2021 (№ 21). URL: <https://yvu.com.ua/organizovana-zlochynnist-v-ukrayini-vid-prymityvizmu-do-profesijnoyi-vytonchenosti-reanimatsiya-zabutoyi-problemy-yaka-nabula-rafino-vanogo-vyglyadu/>.

4. Бусол О., Романюк Б. Організована злочинність в Україні: (реанімація забутої проблеми, яка набула рафінованого вигляду). Частина 11. Безробіття та бідність як мотиватори організованої злочинності. *Юридичний вісник України*. 2021. 6-12 серп. (№ 31). С. 12-13.

5. Бусол О. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності (в контексті незалежності Державного бюро розслідувань в Україні). URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2269:mizhnarodnij-dosvid-pobudovi-ta-funksionuvannya-spetsializovanikh-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti&catid=8&Itemid=350.

6. Джужа О. Досвід зарубіжних країн у наступальній стратегії боротьби з організованою злочинністю. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (16). С. 13-21. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/13717/1/3.pdf>.

7. Філяніна Л.А. Міжнародний досвід запобігання і боротьби з організованою злочинністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2019. С. 434-436. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/107>. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2019/109.pdf.

8. Комірний П.О. Загальнодержавні підходи щодо протидії організованій злочинній діяльності. *Порівняльно аналітичне право*. №6. 2017. С. 314-317.

9. Перелигіна Р.В., Дмитришак Ю.І. Щодо стратегії боротьби з організованою злочинністю (на прикладі України та Іспанії). *Часопис Київського університету права*. 2019. №4. С. 320-324. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.55.

10. Крот М. А., Шульженко О. В. Злочинна організація та її ознаки. *Право та державне управління*. 2019 р., № 1 (34) том 1. С. 84-88. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2019/tom_1/16.pdf

11. Толкач А.М. Міжнародний досвід кримінально-правової боротьби з організованою злочинністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2021. С. 163-166. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-6/44>. URL: <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/andle/123456789/24216/%?sequence=1&isAllowed=y>.

12. Василичук В. І., Данченко Л.І. Окремі дискусійні питання запровадження у національному законодавстві кримінальної відповідальності стосовно осіб, віднесених до категорії «злодії в законі». *Боротьба з*

організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. 2015. № 1 (34). С. 91-94.

13. Калабашкін І.М. Протидія організованій злочинності засобами кримінального права *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. №1. 2016. С. 287-297.

14. Павленко С. О. Шляхи удосконалення правового регулювання протидії особам, віднесеним до категорії «злочинці у законі» в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016.- Вип. 6. Т. 3. С. 73-79. (Серія Юрид. науки).

15. Про утворення територіального органу Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2019 року № 867 «Про утворення територіального органу Національної поліції».

16. Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 23.10.2019 року № 1077 «Про затвердження Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України».

17. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2019, № 17, ст.71.

18. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 42, ст.343.

Шиян Анатолій Григорович

старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін ННІ права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРУПОЮ ЧИ ЗЛОЧИННОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Необхідність приведення норм кримінального процесуального законодавства України до європейських стандартів, зокрема в частині пріоритетності охорони, захисту, відновлення прав особи та законних інтересів у кримінальному провадженні, зумовлюють звернення особливої уваги на ті положення Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), які визначають договірні засади врегулювання відносин між учасниками кримінального провадження. Як відомо, такі договірні засади в КПК регулюються двома видами угод – про примирення і про визнання винуватості [1].

Актуальність наукових досліджень інституту угод у кримінальному

провадженні викликана гуманізацією та демократизацією кримінально-правових норм, тенденцією до розширення використання процедур відновного (реституційного) правосуддя, головною метою якого є створення примирливих умов для потерпілого, підозрюваного чи обвинуваченого.

Угода про визнання винуватості – оформлена відповідно до вимог статті 472 КПК України домовленість, за якою прокурор та підозрюваний/обвинувачений досягають згоди про повне та беззастережне визнання підозрюваним/обвинуваченим своєї винуватості, про обов'язки підозрюваного/обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення чи проступку, вчиненого іншою особою (якщо це питання ставиться в рамках домовленості), а також про наслідки, які настануть для підозрюваного чи обвинуваченого в результаті укладення угоди (про міру покарання або звільнення особи від кримінальної відповідальності) [2].

Застосування угоди про визнання винуватості можна умовно поділити на такі етапи: 1) етап ініціювання, в якому беруть участь прокурор, підозрюваний чи обвинувачений; 2) етап підготовки та укладення угоди, який охоплює сукупність дій сторін угоди; 3) етап затвердження угоди судом; 4) етап виконання угоди.

Основні правила укладення та затвердження угоди про визнання винуватості визначаються положеннями глави 35 КПК (ст.ст. 468-470, 472-476). Ними є:

1) така угода може бути укладена за ініціативою прокурора або підозрюваного чи обвинуваченого;

2) укладення угоди може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку;

3) у разі якщо кримінальне провадження здійснюється щодо кількох осіб, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні одного або кількох кримінальних правопорушень, і згода щодо укладення угоди досягнута не з усіма підозрюваними чи обвинуваченими, угода може бути укладена з одним (кількома) з підозрюваних чи обвинувачених. Кримінальне провадження щодо особи (осіб), з якими досягнути згоди, підлягає виділенню в окреме провадження;

4) при вирішенні питання про укладення угоди про визнання винуватості прокурор повинен врахувати обставини, визначені ст. 470 КПК;

5) зміст угоди про визнання винуватості має відповідати вимогам, передбаченим ст. 472 КПК. В угоді зазначається дата її укладення та вона скріплюється підписами сторін;

б) якщо угода досягнута під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду;

7) розгляд щодо угоди проводиться під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників

судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для розгляду;

8) якщо суд переконається, що угода може бути затверджена, він ухвалює вирок, яким затверджує угоду і призначає узгоджену сторонами міру покарання.

Важливим є питання, в яких саме кримінальних провадженнях може бути укладена угода про визнання винуватості. Відповідно до ч. 4 ст. 469 КПК така угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим укладається у провадженні щодо:

1) кримінальних проступків, нетяжких злочинів, тяжких злочинів;

2) особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами;

3) особливо тяжких злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами.

Аналіз положень пункту 3 частини 4 цієї статті вказує на те, що визнання винуватості за визначеними ним обставинами характеризується певними особливостями, а саме:

– підозрюваному має інкримінуватися вчинення особливо тяжкого злочину;

– підозрюваний не повинен бути організатором такої групи чи організації;

– підозрюваний повинен викрити злочинні дії інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів;

– повідомлена підозрюваним інформація щодо викриття інших осіб має бути підтверджена доказами;

– збирання цих доказів прокурор забезпечує під час досудового розслідування:

– збирання таких доказів не може переноситися на стадію підготовчого судового провадження чи судового розгляду, де вирішується питання про затвердження угоди.

Висновок про те, що докази стосовно викриття підозрюваним інших осіб повинні збиратися прокурором під час досудового розслідування, підтверджується постановою Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 07 квітня 2020 року у справі № 761/13021/19 (провадження № 51-409 км 20). Так, цим судом визначено, що «За змістом ст. 474 КПК перевірка доказів щодо викриття підозрюваним дій інших учасників групи чи інших вчинених групою злочинів не належить до повноважень суду при прийнятті рішення щодо затвердження угоди про визнання винуватості. Натомість відповідно до приписів ст. 470 КПК обов'язок враховувати ступінь і

характер сприяння підозрюваного чи обвинуваченого у проведенні кримінального провадження щодо нього або інших осіб при укладенні угоди про визнання винуватості покладено саме на прокурора. *За наявності сумнівів у достовірності повідомленої підозрюваним інформації щодо викриття злочинних дій інших учасників групи чи інших вчинених групою злочинів прокурор на підставі ч. 1 ст. 474 КПК вправі був відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до завершення проведення слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації відповідних доказів, однак з огляду на вимоги касаційної скарги цього не зробив. Тому доводи прокурора про порушення судом вимог процесуального закону у зв'язку з затвердженням угоди за відсутності у матеріалах кримінального провадження доказів викриття ОСОБА_1 інших учасників групи чи інших вчинених групою злочинів є безпідставними» [3].*

Насамкінець необхідно зазначити, що визначення особливостей укладення та затвердження угоди про визнання винуватості за обставинами, передбаченими п. 3 ч. 4 ст. 469 КПК, сприятиме правильному застосуванню слідчим, прокурором положень цього специфічного інституту в кримінальному судочинстві України, належним чином забезпечить захист прав та законних інтересів підозрюваного.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Кримінальне провадження на підставі угод. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/>
3. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 07 квітня 2020 року у справі № 761/13021/19 (провадження № 51-409 км 20). URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/88707488>

Щербіна Марія Геннадіївна

аспірант кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
Національного університету «Запорізька політехніка»

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ «ФАЛЬСИФІКАЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ АБО ОБІГ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ»

Об'єкт кримінального правопорушення є елементом будь-якого складу кримінального правопорушення, за відсутності якого відсутній склад кримінального правопорушення, не може йти мова про кримінальне правопорушення і кримінальну відповідальність за такі діяння. Не вступаючи в полеміку щодо концепцій визначення об'єкта кримінального правопорушення, візьмемо за основу ту, що формулює його як суспільні відносини, які

охороняються кримінальним законом та яким заподіюється шкода або створюється загроза її заподіяння.

Відповідно до триступеневої класифікація об'єктів злочину загальним об'єктом кримінального правопорушення у вигляді фальсифікації лікарських засобів або обігу фальсифікованих лікарських засобів виступає сукупність суспільних відносин, що охороняються кримінальним законом (конституційний лад, економічна система, громадська безпека, правопорядок у цілому тощо). Однак, І. А. Коваленко вказує, що практично вся сукупність суспільних відносин не може бути об'єктом як елемент складу злочину. Це, по суті, об'єкт кримінально-правової охорони, який не слід ототожнювати з поняттям об'єкта злочину [1, с. 77]. Далі автор визначає об'єкт кримінально-правової охорони, але так і не визначає загальний об'єкт кримінального правопорушення.

В. М. Мельничук загальним об'єктом фальсифікації лікарських засобів або їх обігу вважає суспільні відносини, що забезпечують кримінально-правову охорону здоров'я населення [2, с. 85]. Однак, не вдаючись у тривалу дискусію щодо змісту (суті, сутності) об'єкта кримінального правопорушення (злочину), з цим твердженням можна посперечатись. Оскільки як відомо з теорії кримінального права, загальний об'єкт (складу) кримінального правопорушення є вся сукупність суспільних відносин (соціальних (суспільних) цінностей, соціальних (суспільних) благ, інтересів, прав тощо), що поставлені під охорону кримінального закону, і яким заподіюється (завдається) шкода, або створюється загроза заподіяння (завдання) такої шкоди. Отже, загальним об'єктом будь-якого кримінального правопорушення є не конкретні суспільні відносини, а вся їх сукупність (система), що поставлені під охорону кримінального закону, і яким заподіюється (завдається) шкода, або створюється загроза заподіяння такої шкоди. Тому, на нашу думку, загальний об'єкт кримінального правопорушення не відрізняється у різних складах кримінальних правопорушень.

Проблема родового об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 КК, також є дискусійним у науці кримінального права. Науковці родовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених розділом XIII Особливої частини КК визнають: здоров'я населення (Ю. В. Баулін, М. І. Мельник, М. І. Хавронюк); право особи на охорону здоров'я (І. І. Митрофанов, А. М. Притула, Є. Л. Стрельцов); систему заходів, спрямованих на охорону здоров'я населення (Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко); врегульовані законом суспільні відносини щодо охорони здоров'я людей, які проживають або перебувають на території України (Г. В. Почкун); фактичний або максимально досяжний в Україні стан організму людей, що в ній проживають чи перебувають, необхідний для забезпечення їх біологічного існування, здатності до активного тривалого життя і відтворення здорового людського покоління (Є. В. Фесенко); відносини сертифікації та стандартизації у сфері державної фармакопеї, економічні відносини, нормальний порядок діяльності фінансової системи держави, законний обіг лікарських засобів, безпечне та якісне лікування, здоров'я і життя

людини, тобто встановлений із метою захисту здоров'я населення порядок обігу лікарських засобів (В. М. Мельничук).

Через певний час В. М. Мельничук змінює свою точку зору, і зазначає, що родовим об'єктом цього кримінального правопорушення є відносини у сфері обігу фальсифікованої лікарської продукції на фармацевтичному ринку [2, с. 85]. Проте, ця позиція є дискусійною, оскільки суперечить положенням теорії кримінального права про родовий об'єкт кримінального правопорушення (злочину) та правила групування складів кримінальних правопорушень у розділі Особливої частини КК за родовим об'єктом кримінальних правопорушень. Оскільки злочин, передбачений ст. 321-1 КК, перебуває у розділі XIII «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення» Особливої частини КК, то і родовим об'єктом цього кримінального правопорушення є суспільні відносини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші суспільні відносини у сфері здоров'я населення. А якщо спрощено говорити, то – суспільні відносини у сфері здоров'я населення.

Зазначений об'єкт охоплює безпеку біофізіологічного та психічного стану, що фактично склався, невизначеного кола осіб від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, отруйних, сильнодіючих речовин і одурманюючих засобів, біологічних агентів і токсинів, радіоактивно забрудненої продукції, а також від поширення епідемій.

Здоров'я як належне населенню благо і водночас – один із компонентів цінностей, на які може посягати група кримінальних правопорушень, передбачених розділом XIII Особливої частини КК, – це фактичний або максимально досяжний в Україні стан організму людей, що в ній проживають чи перебувають, необхідний для забезпечення їх біологічного існування, здатності до активного тривалого життя і відтворення здорового людського покоління.

В. М. Мельничук визнає, безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 321-1 України, відносини, що виникають при виготовленні, придбанні, перевезенні, пересиланні, зберіганні з метою збуту або збуті завідомо фальсифікованих лікарських засобів [2, с. 85]. І. А. Коваленко безпосереднім об'єктом досліджуваного суспільно небезпечного діяння встановлює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення якості лікарських засобів, тобто їх властивостей за допомогою яких, дані засоби задовольняють споживачів відповідно до свого призначення і відповідають вимогам, встановленим законодавством [1, с. 82].

В. М. Мельничук пише, що додатковим безпосереднім об'єктом цього злочину є життя та здоров'я населення [2, с. 85]. Однак як нами з'ясовано здоров'я населення є родовим об'єктом досліджуваного кримінального правопорушення. А як додатковий об'єкт цього злочину може бути здоров'я

особи, тобто конкретного індивіда, певної людини, а не населення. На відміну від цього автора І. А. Коваленко вказує, що додатковим обов'язковим об'єктом посягання виступають у випадку завдання тривалого розладу здоров'я чи смерті особі суспільні відносини у сфері охорони життя та здоров'я особи [1, с. 83–84]. Ю. О. Данилевською, Д. В. Каменським зазначено, що додатковим об'єктом цього злочину виступають життя і здоров'я особи, а також майнові блага [3, с. 253]. Майнові блага скоріше за все застосовується в розумінні майна. Згідно з ч. 1 ст. 190 Цивільного кодексу України майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Майнові права можуть визнаватись об'єктом кримінального правопорушення. Однак як відомо з теорії кримінального права речі (матеріального світу) можуть бути визнані лише предметом кримінального правопорушення, а не його об'єктом. На нашу думку, більш правильним є твердження, що додатковим об'єктом виступають життя та здоров'я особи, а також право власності. І. А. Коваленко пише, що додатковим обов'язковим об'єктом посягання виступають суспільні відносини у сфері обігу лікарських засобів, порядок якого регламентований чинним законодавством України [1, с. 83–84]. Однак встановлений законом порядок виготовлення й обігу лікарських засобів Ю. О. Данилевська, Д. В. Каменський правильно визначають як основний безпосередній об'єкт розглядуваного суспільно небезпечного посягання [3, с. 253]. Поряд з цим, може бути наявним факультативний додатковий об'єкт, який становлять суспільні відносини пов'язані із порядком оподаткування та/або репутацією виробника оригіналу фальсифікованого лікарського засобу [1, с. 83–84].

Таким чином, загальним об'єктом кримінального правопорушення у вигляді фальсифікації лікарських засобів або обігу фальсифікованих лікарських засобів є не конкретні суспільні відносини, а вся їх сукупність (система), що поставлені під охорону кримінального закону, і яким заподіюється (завдається) шкода, або створюється загроза заподіяння такої шкоди. Родовим об'єктом цього кримінального правопорушення є суспільні відносини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші суспільні відносини у сфері здоров'я населення. Основний безпосередній об'єкт кримінально-протиправного посягання, передбаченого ст. 321-1 України, – встановлений законом порядок виготовлення й обігу лікарських засобів. Додатковим об'єктом виступають життя та здоров'я особи, а також право власності.

Список використаних джерел:

1. Коваленко І. А. Кримінальна відповідальність за фальсифікацію та обіг фальсифікованих лікарських засобів : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2017. 257 с.
2. Мельничук В.М. Кримінальна відповідальність за фальсифікацію лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів в Україні: дис.. канд. юрид. наук. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2017. 273 с.

3. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: Видавництво «Елтон – 2», 2012. Т. 2. 704 с.

Юр'єв Денис Сергійович

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 206-2 КК УКРАЇНИ (ПРОТИПРАВНЕ ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ, ОРГАНІЗАЦІЇ)

Одним з головних напрямків політики сучасної України є інтеграція у міжнародний економічний простір задля економічного та соціального розвитку нашої держави. Зазначеного результату можливо досягти лише у разі створення сприятливих умов для заняття господарською діяльністю та захисту цієї діяльності від протиправних посягань.

Нині державна політика спрямована на реалізацію не тільки економічних, а й правових реформ, метою яких є спрощення ведення бізнесу, залучення іноземних інвестицій, послаблення регуляторного тиску на підприємництво, запобігання рейдерським атакам та захист від них.

Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації є однією з істотних економічних загроз національній безпеці України. Поширеність цього явища перешкоджає інтеграції України у європейський простір, а отже, є нагальна потреба ефективної протидії йому з боку держави. Причинами розповсюдження цього явища є чимало негативних чинників, серед яких є недосконалість вітчизняного законодавства та високий рівень корупції в державі.

Кримінальну відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємств, установ, організацій встановлено порівняно недавно, після прийняття ВР України ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 10.10.2013, який набрав чинності 29.03.2014. Згідно з законом, до Кримінального кодексу України внесено ст. 206-2, згідно якої передбачено кримінальну відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації, зокрема частками, акціями, паями їх засновників, учасників, акціонерів, членів, шляхом вчинення правочинів із використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації [2]. Стаття стала фактично спеціальною нормою, призначеною для охорони від рейдерства. З уваги на те, що наведена норма у кримінальному законодавстві з'явилася віднедавна, а аналіз наукової та спеціальної літератури засвідчив недостатній рівень наукової розробленості проблемних аспектів протиправного заволодіння майном

підприємства, установи, організації, постає нагальна потреба ґрунтовного кримінально-правового вивчення окресленого питання. Зазвичай думки науковців є одностайними щодо необхідності визначення на законодавчому рівні поняття рейдерства, а також розроблення дієвого механізму притягнення до відповідальності за його вчинення. Попри те, що держава намагається вживати необхідних заходів із протидії протиправному заволодінню майном підприємств, установ, організацій, ця проблема досі не вирішена. Масовість рейдерських атак визнається державою і на найвищому рівні. Зокрема, нещодавно Президентом України підписано Указ від 22.07.2019 № 542/2019 «Про заходи щодо протидії рейдерству».

Освітлюють проблеми протидії рейдерству й українські науковці. Деякі аспекти її порушували такі вчені, як О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, Б. М. Грек, С.С. Титаренко, Є. Д. Калмикова та інші.

Попри належну увагу до питань кримінальної відповідальності за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації, чимало питань, які стосуються ефективності конструкції ст. 206-2 КК України, розуміння складу злочину, закріпленого в цій статті, та її практичного застосування, є і надалі дискусійними або такими, що не отримали наукового вирішення.

Чимало фахівців зазначають, що основною проблемою того, що рейдерство в Україні існує і розвивається, є недосконалість правоохоронної системи, а також низка політичних та економічних проблем, що і зумовлює такий високий рівень подібних злочинів.

Поширеність у сьогоднішній Україні специфічного економіко-правового явища у вигляді протиправного захоплення суб'єктів господарювання віддзеркалює всю глибину і складність комплексу існуючих економічних проблем. Сучасний стан кримінально-правової протидії «рейдерству» характеризується відсутністю єдиної концепції, фрагментарною криміналізацією його окремих проявів, недотриманням вимог як сучасної кримінально-правової політики України, так і усталених стандартів нормотворчості. З урахуванням цього необхідним є виважене вдосконалення КК України шляхом не механічного посилення кримінальної відповідальності за певні протиправні діяння, а продуманої (у т. ч. з урахуванням ознаки бланкетності диспозицій відповідних кримінально-правових заборон) нормативної деталізації меж злочинної поведінки. Протидіяти «рейдерству» як поширеному системному явищу виключно в системі координат регулятивного законодавства в українських реаліях неможливо, що слугує одним з аргументів на користь збереження нормативних підстав кримінальної відповідальності за протиправне захоплення суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к96-ВР в ред. від 01.01.2020 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 01.11. 2020 р.: (офіц. текст). – К. : Паливода А.В., 2020. – 264 с. – (Кодекси України).

3. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-25 в ред. від 04.02.2020 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Андрушко П. П. Об'єкт кримінально-правової охорони, об'єкт злочину, об'єкт злочинного посягання та об'єкт злочинного впливу: основний зміст понять та їх співвідношення. *Адвокат*. 2011. № 12 (135). С. 4–10.

5. Александров Ю. В. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. К.: Юридична думка, 2004. 352 с. URL: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/697/24/>.

6. Уголовное право Украины. Общая часть: учебник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулин, В. И. Борисов и др. К.: Юринком Интер, 2003. 512 с.

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-141>.

8. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. 2-е вид., перероб. і допов. / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. К.: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.

9. Бандурка І. О. Об'єкт злочину як кримінально-правова категорія. *Право.іа*. 2015. № 2. С. 70–75.

10. Василяка О. К. Родовий об'єкт господарських злочинів: дискусійні питання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2016. № 41. Т. 2. С. 110–112.

Юр'єв Денис Сергійович

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Некlesa Олександр Вікторович

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПОСЯГАНЬ В РОЗРІЗІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність даної тематики не викликає жодного сумніву, адже наразі великого розвитку та важливого соціально-правового становища в суспільстві та державі набуває цифрова економіка, яка приходить на місце вже застарілої ринкової економіки. Проте, перш ніж впроваджувати її в основні економічні важелі державної економічної системи, необхідно комплексно дослідити її переваги та недоліки. Необхідно відзначити, що на сьогодні, основним нашим завданням буде дослідження саме безпеки використання та впровадження тих

механізмів, які повинні будуть задіяними при реалізації перенаправлення курсу економічної сфери державного регулювання, та забезпеченням механізмів її безпеки від злочинних кримінальних посягань в цілому.

Ефективна секторальна структура економіки, що відповідає соціально орієнтованій моделі економіки ринкового типу та базується на використанні як конкурентних переваг у світовому поділі праці, так і економічних переваг міжнародної інтеграції, є гарантом незалежності будь-якої країни й запорукою її динамічного розвитку. Отже, нині неможливо не враховувати такий великий та важливий сектор економіки, як цифрова економіка. На чолі цієї економіки стоять інформаційні та комунікаційні технології, а також всевітня інтернет-мережа, що дає змогу здійснювати багатогранний розвиток, створювати нові ринки, обмінюватися досягненнями та іншим досвідом учасників. Зі зростанням населення й споживання ресурсів у сучасному світі цифрова економіка не обмежує свого впливу тільки сферою бізнесу й торгівлі. Вона також має не менший вплив на галузь освіти та банківську сферу. Зрозуміло, що це стосується лише високорозвинених країн «золотого мільярда», але все більше зачіпає країни так званого другого й третього світу.

Одним з основних механізмів забезпечення кримінологічної безпеки, можна вважати моніторинг факторів, що визначають кримінологічні загрози. Так, в сучасних умовах необхідно отримання відомостей про результати моніторингу соціально-економічного розвитку соціально-економічної та соціально-політичної ситуації в країні. Особливу увагу слід приділяти дослідженню злочинності та проблемних питань протидії її проявів. Отримані результати дослідження дозволять визначити прогноз зміни структури протиправних проявів і виявити особливості впливу розвитку цифрових технологій на зміни, що відбуваються не тільки в економічній, політичній і соціальній сфері, але і в структурі злочинності. [1]

Статистичні звіти, які представлені на сайтах правоохоронних органів повністю не відображають реальної картини криміногенної ситуації в країні. Найчастіше досліджуються тільки статистичні показники зареєстрованої злочинності, в рідкісному випадку - вказується збиток. Прийшов час відмовитися від такого роду моніторингу та здійснювати аналіз, основою якого повинні стати результати роботи з використанням методів і програм штучного інтелекту, аналізу великих даних і математико-статистичних методів. Така підготовка повинна вестися абсолютно на новому методологічному рівні. Якщо весь названий масив інформації постійно поповнювати і аналізувати з урахуванням нових цифрових технологій, то буде сформований новий, неповторний обсяг профільної інформації про злочинність, який може стати основним і навіть ключовим джерелом здобуття інформації для оперативно – розшукової діяльності правозахисних органів та допоміжною підмогою для підвищення якісної та ефективної діяльності всіх суб'єктів. Для реалізації зазначеного необхідно:

Заборонити в політичних цілях використовувати кримінальну статистику;

Створити єдину базу даних по злочинності, яка буде орієнтована на машинну обробку даних і кількісний аналіз, що дозволить «використовуючи одні фрагменти даних, витягувати глибші висновки з інших, здавалося б, не пов'язаних з першими базами даних»;

Поповнювати базу даних відкритих досліджень злочинності, внутрішньою статистикою правоохоронних органів, при цьому провести поділ за критерієм достовірності інформації про події, ситуації, суб'єкти, організації і т.п.;

Доповнити інформацією про діяльність громадських приймалень, молодіжних і ветеранських організацій, навчальних закладів, а також результатами моніторингу в інтернет-середовищі;

Приділити особливу увагу аналізу та прогнозування злочинності, з її регіональним аспектом, особистості злочинця, причинного комплексу з метою прогнозування та протидії тим новим викликам кримінологічної безпеки, яким необхідно протистояти. [2, с.167-174]

Саме результати такої діяльності повинні бути покладені в основу підготовки цільових програм з протидії злочинності в сфері економіки. Наступним механізмом забезпечення кримінологічної безпеки є прогнозування соціально-економічного, соціально-політичного розвитку суспільства і соціальних наслідків, з урахуванням факторів і процесів, що загрожують кримінологічної безпеки держави. У їх числі мова повинна йти і про наукове передбачення в сфері протидії злочинності. Вона дозволяє на основі результатів спостережень, вивчення закономірностей і тенденцій, особливо кримінологічних закономірностей суспільних відносин і результатів науково обґрунтованого кримінологічного прогнозу, вивчення законодавчої бази і визначення певних станів, що визначають злочинні прояви, прогнозувати властивості злочинних проявів в майбутньому. [3]

Таким чином можемо підсумувати, що перехід до цифровізації всього масиву економічних відносин суспільства і держави в цілому – є безповоротним процесом, який супроводжується великими позитивними змінами, які комплексно вплинуть на покращення рівня економічної сфери державного регулювання. Також це може бути підставою для подальшого комплексного розгляду питання про внесення нових статей у кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство у сфері новоствореної та впровадженої цифровізації економічних процесів суспільства і держави.

Список використаних джерел:

1. What is digital economy? Unicorns, transformation and the internet of things [www2.deloitte.com](https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/technology/articles/mt-what-is-digital-conomy.html). Retrieved from <https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/technology/articles/mt-what-is-digital-conomy.html>

2. Паршина О.А., Паршин Ю.І., Савченко Ю.В. Економічна безпека в умовах діджиталізації: сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного

суспільства : Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 2, м. Дніпро, с. 167-174.

3. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. [Електронний ресурс] / HITECH office. – грудень 2016. – 90 с. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Антіпов А.Д.

здобувач вищої освіти 4-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук В.Г.

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Організована злочинність призводить не просто до корупції в органах державної влади, а до відродження інститутів влади, які перестають працювати на державу і суспільство, замінюючи це своїми інтересами. Злочинні організації проникають в органи державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронні та інші державні органи, внаслідок чого нормальні суспільні відносини замінюються злочинними. Вирішенню існуючих проблем боротьби з організованою злочинністю сприятиме активізація наукових розробок та впровадження в практику найбільш прогресивних з них.

Організована злочинність є узагальнюючим поняттям для наявних її видів, що передбачені у Кримінальному Кодексі України, тому необхідно перелічити їх та зазначити, якими статтями регулюється той чи інший вид організованої злочинності:

1. організована група – ч. 3 ст. 28 КК України.
2. злочинна організація – ч. 4 ст. 28 КК України.
3. транснаціональна організація – ч. 5 ст. 143 КК України.
4. група, діяльність якої здійснюється під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів і поєднана із заподіянням шкоди здоров'ю людей або статевою розпустою – ч. 1 ст. 181 КК України.
5. озброєна банда – ст. 257 КК України.
6. терористична група та терористична організація ст. 258-3 КК України.
7. не передбачене законом воєнізоване або збройне формування – ст. 260 КК України [1].

Дослідники зазначають, що одним із факторів поширення організованої злочинності в Україні є тіньова економіка, яка є джерелом цього явища. За своїми розмірами та можливостями тіньова економіка впливає на всі сфери життя держави та суспільства, складає основу незаконного механізму перерозподілу суспільного багатства, хабарництва та корупції в державних

структурах, злиття бізнес-структур з організованою злочинністю та корумпованою бюрократією [2, с. 5]. З часом організовані злочинні угруповання вийшли далеко за межі території держави, встановлюючи зв'язки як із злочинними структурами, так і з легальними суб'єктами господарювання. Зміцнювалася їх матеріально-технічна та фінансова база, зростав професіоналізм, організованість та взаємодія з подібними структурами за кордоном.

Докторська дисертація Л.І. Аркуші «Основи виявлення та розслідування легалізації доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності» містить аналіз основ виявлення та розслідування легалізації доходів, одержаних організованою злочинністю. Узагальнено сучасні тенденції нормативно-правового забезпечення протидії легалізації доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності, з визначенням пріоритету кримінологічних та оперативно-розшукових методів протидії; визначено та систематизовано особливості технології легалізації доходів, одержаних внаслідок організованої злочинної діяльності та досліджено окремі її елементи та напрями виявлення[3].

Отже, у системі протидії злочинності виявлення кримінальних правопорушень потрібно розглядати як окремий блок, поряд із запобіганням кримінальним правопорушенням і реагуванням на них. У теорії та практиці ОРД діяльність оперативних підрозділів з виявлення кримінальних правопорушень чітко відмежована від превентивної та реакційної.

Запобіжну діяльність оперативних підрозділів традиційно досліджують у межах категорії «оперативна профілактика». Діяльність з виявлення кримінальних правопорушень у теорії ОРД традиційно називають оперативним пошуком. У чинних нормативно-правових актах МВС України та Національної поліції використовують назву «оперативний (ініціативний) пошук». Дії, що відбуваються в межах оперативнорозшукового реагування на виявлені факти злочинної діяльності, охоплені змістом поняття «оперативна розробка».

Оперативна профілактика, оперативний пошук, оперативна розробка становлять окремі форми ОРД, які деякі сучасні науковці цілком слушно розглядають як стадії цієї діяльності. Першою стадією протидії кримінальним правопорушенням є запобігання. Ця стадія передує виявленню та припиненню кримінальним правопорушенням. Вона полягає в діяльності, що перешкоджає формуванню злочинного задуму та (або) не допускає його втілення, навіть у формі готування або замаху на вчинення кримінальним правопорушень. Виявлення кримінальних правопорушень – це діяльність з пошуку та фіксації інформації про: готування до кримінального правопорушення; замах на кримінальне правопорушення; учинення закінченого кримінального правопорушення. Припинення кримінального правопорушення – діяльність з недопущення кримінального правопорушення, який уже розпочався (зокрема перешкоджання готуванню, замаху та доведенню кримінального правопорушення до кінця).

Проаналізувавши наукові дослідження, можна сказати, що наявні праці

охоплюють широкий спектр питань саме протидії з організованою злочинністю, серед яких філософські підходи до розуміння цього явища. Сприятливою ситуацією для розвитку організованої злочинності є загроза її проникнення практично в усі сфери суспільних відносин, управління та економіки. Тому необхідно розробити більш ефективні організаційно-тактичні заходи, спрямовані на усунення причин і умов злочинних посягань, попередження та розкриття таких кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України відомості верховної ради України (ввр), 2001, № 25-26, ст. 131 [електронне видання]. – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Корнієнко М. В. Організована злочинність в Україні: сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії. К.: Фонд Юрнауки, 2004. 300 с.
3. Аркуша Л.І. Основи виявлення та розслідування легалізації доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2011. 40 с.

Грабовська А.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України встановлює можливості застосування оперативної розшукової діяльності у кримінальній справі тобто провадженні, з опорою проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Прикладна проблематика застосування оперативної розшукової діяльності у кримінальному процесі полягає у декотрих непогоджених положень посеред кримінального процесу й теоретичної діяльності оперативно-розшукової діяльності, тобто процесуальна практика є гласною, що встановлюється забезпеченням процесуальних заборук учасників кримінальної справи, а також вона бере до участі в проведенні окремих слідчих розшукових дій захисника, спеціаліста, судово-медичного експерта та й інших учасників кримінального провадження. ОРД окреслює негласний зміст здійснення негласних слідчих (розшукових) дій.

Аналізуючи Закон України «Про ОРД» дає такі підстави щодо висновку, що доктрина ОРД розкриває мету та завдання як один з видів правової, юридичної діяльності, яка має процедуру її застосування, державний характер та здійснюється виключно в інтересах держави спеціально уповноваженими органами, має чітко виражену правову основу, яка спрямована на строгу відповідність згідно правових норм та відповідає вимогами законності.

Щодо форми оперативної розшукової діяльності може надати зовнішнє вираз змісту діяльності, який проводить в двох формах які поєднують одне одного, і це є гласність та негласність. Виходячи з певної в ситуації, а також точної мети, оперативні підрозділи користаються правом, що залежить у гласності представляти інтереси відповідного державного органу. А якщо виходячи з іншої ситуації то оперативні підрозділи у час застосування оперативної розшукової діяльності, можуть використовувати своє право на негласну правову діяльність.

Залежно від конкретних правових цілей, функції ОРД можна підрозділити на основні і додаткові. До основних функцій входить: попередження, виявлення кримінального правопорушення, надання інформації слідчому, прокурору про фактичні дані, які свідчать про підготовку кримінального правопорушення, отримання від слідчого судді ухвали на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та їх проведення; сприяння кримінальному судочинству. Додаткові функції передбачають: забезпечення прав, інтересів та безпеки учасників кримінального судочинства; сприяння міжнародним правоохоронним організаціям і органам іноземних держав відповідно до національного оперативно-розшукового законодавства і міжнародних договорів.

Законність ОРД гарантується прокурорським наглядом, відомчим контролем, а також у разі отримання ухвали слідчого судді на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Кримінальний процес визначив нові положення перевірки фактичних даних шляхом негласних слідчих (розшукових) дій. Механізм проведення негласних слідчих (розшукових) дій, елементи їх проведення слідчим потребують розгляду цілого ряду положень, пов'язаних з визначенням правового статусу оперативних підрозділів, процесуального закріплення фактичних даних, як доказів. Практичні положення проведення негласних слідчих (розшукових) дій у КПК України ще не визначені. По-перше, до вступу в дію нового КПК проведення негласних слідчих (розшукових) дій було віднесено до повноважень оперативно-розшукових підрозділів. По-друге, слідчі дії є гласними, вони проводилися у рамках кримінального провадження, учасники процесу повинні ознайомитися з процедурою проведення слідчої дії, надати свої заперечення, або оскаржити результати її проведення. По-третє, всі елементи оперативної діяльності були предметом розгляду науки оперативного права. Дані елементи були цілком таємними, не підлягали розголошенню, методичні розробки були доступні тільки для оперативних співробітників.

Висновок. Пропонуємо встановити процесуальні гарантії проведення негласних слідчих (розшукових) дій відносно окремих учасників кримінального провадження. По-перше, необхідно визначити елементи оперативного права у

кримінальному процесі, встановити засади, методи проведення негласних оперативних дій. По-друге, визначити статус оперативних підрозділів та їх повноваження під час проведення негласних слідчих розшукових дій, застосування слідчого та можливість ознайомлення його з окремими елементами оперативної діяльності. По-третє, визначити статус слідчого під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та встановити гарантії прав та обов'язків учасників кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 року // ВВР України. 1992. № 22. Ст. 303 (з наступними змінами та доповненнями).
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України: кодекс від 05.04.2001, редакція від 25.09.2020 [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» від 13.04.2012р. № 4652-VI // Х.: Одиссей, 2012. 360 с.
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року // ВВР України. 2015. № 2. Ст. 124.

Антіпов А.Д.

здобувач вищої освіти 4-го курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СПІВРОБІТНИЦТВО З ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У БОРОТБІ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Протидія сучасній злочинності, якій властиві організованість, професіоналізм, транснаціональний характер, корупційні зв'язки в правоохоронних і судових органах, глибока законспірованість, неможлива без застосування правоохоронними органами негласних форм і методів та їх постійного удосконалення. На удосконалення таких форм і методів спрямований КПК України 2012 р. [1], яким введено інститут негласних слідчих (розшукових) дій (гл. 21 КПК України). Проте практичне застосування цього

інституту у правозастосовній діяльності та використання, зокрема, конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України) викликали певні труднощі, що актуалізує необхідність його наукової розробки.

У науковій літературі неодноразово висловлювалася думка про те, що новий КПК України надає слідчим оперативно-розшукових функцій, що призводить до невиправданого змішування двох відносно відокремлених видів державно-владної діяльності, не враховує специфіки теоретичної і практичної підготовки працівників слідчих підрозділів, не вирішує питання щодо того, які суб'єкти сприятимуть органам досудового слідства у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, де слідчі братимуть спеціальні технічні засоби для їх проведення. Висловлювалися погляди щодо недоцільності надання слідчим форми допуску до державної таємниці, оскільки це може призвести до непотрібного розголошення форм і методів роботи правоохоронних органів, що загалом знижуватиме ефективність їхньої діяльності [2, с. 8–9].

У ході наукових дискусій, що тривали як під час підготовки проєктів нового КПК, так і після набуття новим КПК України чинності, неодноразово наголошувалося, що така таємна спрямованість більш притаманна не процесуальній, а оперативно-розшуковій діяльності, а зазначені дії мають бути передбачені у спеціальному законі та не відносяться до слідчих дій, що по суті розслідування включає проведення слідчих дій й оперативно-розшукових заходів, які відповідно називаються слідчі (розшукові) і негласні (розшукові) дії (гл. 20 і 21), назва яких не є коректною через чітке розмежування в процесуальній літературі й законодавстві слідчих, оперативно-розшукових та розшукових дій; застосування низки положень нового КПК України взагалі змінює уявлення про оперативно-розшукову діяльність, суб'єктів ОРД та оперативно-розшукові заходи [3, с. 43].

Відповідно до чинного КПК України досудове розслідування полягає у збиранні фактичних даних, інформації про обставини вчинення злочинів і кримінальних проступків та встановленні осіб, які їх вчинили, як гласними, так і негласними методами. Саме негласні слідчі (розшукові) дії, що визначаються законодавцем як різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України (ч. 1 ст. 246 КПК України), є цими негласними методами (точніше – засобами) збирання фактичних даних, отримання інформації про обставини вчинення злочинів.

У чинному КПК України вперше передбачено норму щодо конфіденційного співробітництва, яке широко застосовувалося в ОРД. Не вдаючись докладно до викладення наукового аналізу проблем теорії та практики конфіденційного співробітництва під час здійснення ОРД, яке глибоко розроблено українськими правознавцями, зазначимо лише під конфіденційним співробітництвом, слід розуміти встановлення та підтримання негласних відносин між оперативним працівником та особою, яка залучається до виконання конкретних функцій із забезпечення виконання завдань правоохоронних органів держави. Ці відносини починаються з моменту, коли

особа свідомо та добровільно дає згоду сприяти у виконанні покладених на неї завдань, яка може надаватися як в усній, так і в письмовій формі [4 с.24].

Отже, відповідно до чинного законодавства, конфіденційне співробітництво, під яким слід розуміти встановлення та підтримання негласних відносин між оперативним працівником та особою, яка залучається до виконання конкретних функцій із забезпечення виконання завдань правоохоронних органів держави, може бути використане не тільки під час проведення ОРД, але й в ході досудового розслідування. Вважаємо, що від того, чи ця діяльність здійснюється в ході ОРД, чи кримінального процесу, її сутність не змінюється. Тому до чинних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, що регламентують використання конфіденційного співробітництва в ході здійснення ОРД, необхідно внести відповідні зміни, що б дозволяти здійснювати цю ж діяльність у ході досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 474.
2. Глушков В.О. Актуалізація проблеми вдосконалення законодавства України про оперативно-розшукову діяльність / В.О. Глушков // Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів в сучасних умовах: матер. Міжвід. наук. – практ. конф. (м. Київ, 19 трав. 2011 р.). – К.: Наук. – вид. відділ НА СБ України, 2011. – С. 6–11.
3. Грошевий Ю.М. До питання про можливість проведення негласних слідчих дій у кримінальному процесі України / Ю.М. Грошевий // Теоретичні основи забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовчої діяльності у сфері боротьби зі злочинністю в Україні: матер. наук. конф. (Харків, 15 трав. 2009 р.) / ред. кол. В.І. Борисов (голов. ред.) та ін. – Х.: Право, 2009. – С. 29–33.
4. Шумило М.Є. Оперативно-розшукові і слідчі дії: взаємозв'язок і розбіжність (гносеологічна і правова природа) / М.Є. Шумило // Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України: матер. круглого столу (Київ, 7 жовт. 2011 р.). – Київ: Видавець Ліпкан О.С., 2011. – С. 24–29.

Антропов Б.О.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Єфімов В.В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансових та стратегічних
розслідувань, Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сьогодні правоохоронні органи виконують чи не малу роль в функціонуванні держави та суспільства. Дана роль виконується через захист осіб, суспільства, держави від кримінальних правопорушень, здійснення охорони прав і свобод, передбачених Конституцією України та законних інтересів громадян. Також, на правоохоронні органи покладаються обов'язки щодо здійснення та забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування та здійснення опретивно-розшукової діяльності (далі ОРД).

ОРД – це діяльність підрозділів, до яких входить підрозділи кримінальної та спеціальної поліції України. Дана діяльність становить систему гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Вище наведені підрозділи безпосередньо співпрацюють та взаємодіють з громадянами. Крім того, завдання ОРД спирається на пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діянні осіб і тісна співпраця і взаємодія поліції із вище наведеними групами є необхідною. Згідно з статтею 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» Підрозділи, які уповноважені здійснювати ОРД мають таке право для виконання завдань, як опитування осіб за їх згодою, використовувати їх добровільну допомогу [1].

Опитування – це спілкування працівника кримінальної поліції з громадянином. Таке опитування у формі спілкування, може мати різний характер як гласний так і негласний, в залежності від умов, в яких буде відбуватись спів розмова оперативного працівника з особами, які становлять оперативний інтерес. Тому, існує відповідна тактика, та тактичні прийоми щодо проведення опитування.

Встановлення психологічного контакту є однією із основних тактичних складових опитування. Нині, встановлення психологічного контакту під час опитування є не простим завданням для працівника оперативного підрозділу. Адже, кожне проведене опитування є не повторним і не має певного шаблону, оскільки кожна наступна людина не є копією іншої. Тому, уразі не встановлення психологічного контакту між співробітником поліції та особою опитування

існує ймовірність отримання хибної інформації або взагалі відмовою надавати будь-яку інформацію. Тому, важливим аспектом для поліцейського обирати вірну тактику під час опитування. Для обрання тактики потрібно знати певні особливості особистості та особу опитування. Важливу роль грає вік особи, соціальне становище і сімейний стан. Наприклад, неповнолітня або малолітня особа якій відомі факти кримінального правопорушення або була свідком таких чи інших злочинних подій. Складність опитування таких осіб полягає у особливому сприйнятті ними життя, розвитку особистості та рівні особистих знань. Також, психічне ставлення та виникнення певних реакцій під час опитуванні такої особи майже непередбачуване. Неповнолітній може весь час мовчати, перебуваючи в шоківому стані, або навпаки – перебільшувати та надавати хибну інформацію задля привертання уваги. Також, варто не забувати що діти більш вразливі, та не здатні себе повноцінно захистити, а іноді, коли щодо них вчиняють насильство, навіть не розуміють, що з ними відбувається, або через страх не можуть правильно інтерпретувати перебіг подій. Якщо кривдником є близька особа, у 90 % випадків дитина взагалі відмовляється давати відповіді на запитання або каже неправду [2, с. 50-56].

Отже, опитування особи для співробітника кримінальної поліції – це не вільне спілкування. Це особлива форма спілкування, яка потребує певної підготовки та знання про особистість та особу опитування. А в становлення психологічного контакту під час опитування є фундаментом подальшого спілкування з певною особою та отримання відповідної інформації. Тому, обрання правильної тактики опитування є важливим аспектом для встановлення психологічного контакту.

Список використаних джерел:

1. Про оперативну-розшукову діяльність. Закон України «Про оперативну-розшукову діяльність» від 24.20.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (Дата звернення 09.03.2021)
2. Парус Д., Калашник О..Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство. Київ – 2015. С. 108.

Бучко М.О.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

Проблема корупції на сьогодні залишається одним з найважливіших питань, актуальних не тільки для України, але і для більшості країн світу. Боротьба з корупцією актуальна в усі часи існування державних інституцій та привертає увагу багатьох вчених.

На сьогоднішній день вивчення такого складного соціального явища, як корупція та аспекти протидії їй, присвячено роботи багатьох видатних вчених та дослідників, серед них ми можемо зазначити Л. І. Аркуша, А. А. Бова, М. В. Буроменський, Л. М. Доля, О. П. Мірошник, В. С. Лукомський, А. О. Сафоненко, О. В. Сердюк та інші. Одним із різновидів злочинних посягань є корупційні кримінальні правопорушення. Їх регламентація в Особливій частині Кримінального кодексу України покликана сприяти протидії корупції як одній з найактуальніших соціальних проблем, розв'язання якої для багатьох країн, у тому числі й для України, є надзвичайно важливою і складною справою [2, с. 255].

Питання щодо дослідження проявів діянь форм, що мають ознаки корупції у сфері здійснення публічних закупівель у контексті нового антикорупційного законодавства має доволі важливе значення для нашої держави. Корупція має місце в багатьох країнах світу, але серед них Україну в світі сприймають як державу, де корупція та хабарництво набули значного поширення. На сьогоднішній день, на жаль, можна констатувати таке негативне явище, як зміцнення в суспільстві стереотипів терпимого ставлення до корупції, що послаблює здатність громадян до активної участі в антикорупційних діях.

Корупція є одним із найнебезпечніших факторів, що загрожує одному із головних принципів, а саме принципу верховенства права, а також економічному та демократичному розвитку держав у всьому світі, оскільки корупція проявляє себе зсередини. Дефініцію поняття Корупції визначено в статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» який вступив в дію 26.04.2015 року.

Положеннями прийнятого закону є встановлення відповідальності юридичних осіб за корупцію та визначення порядку притягнення їх до відповідальності, встановлення антикорупційних обмежень на державній службі, запровадження спеціальної перевірки при вступі на службу,

встановлення заборони отримувати подарунки, пов'язані зі службою, декларування майнового стану державних службовців та їх близьких родичів, запровадження антикорупційної експертизи тощо.

На сьогоднішній день питання про проведення публічних закупівель регулюється Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 року. Метою вказаною Законом є створення правових засад здійснення процедур закупівлі товарів, робіт і послуг за рахунок державних коштів, економне і раціональне їх використання та запобігання проявам корупції у сфері державних закупівель. Фахівцями Національної академії внутрішніх справ спільно з представниками громадської спілки «Центр запобігання та протидії корупції» та представниками Управління запобігання корупції та проведення люстрації МВС України розроблено методичні рекомендації, в яких розкрито порядок здійснення перевірки посадовими особами Управління запобігання корупції та проведення люстрації, працівників МВС України, а також особами, відповідальними за реалізацію антикорупційної програми в закладах, установах, підприємствах, що належать до сфери управління МВС України, заяв і повідомлень про вчинення в системі МВС України корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень [1].

Прояв корупції в публічних закупівлях спостерігається доволі таки часто. Приклади ознак корупції в публічних закупівлях можна навести такі як :

1. Пов'язаність учасників між собою – робиться для того щоб встановити формальні і неформальні зв'язки між учасниками ;
2. Конфлікт інтересів;
3. Та неформальні зв'язки – наприклад наявність однакової адреси щодо місця проживання , номери телефонів учасників, сусідні адреса учасників, спільність службових осіб , мають родинні зв'язки , невідповідність підписів учасників .

Корупція в публічних закупівлях завдає значної шкоди , а найголовніше втрата довіри громадян до держави, що також є однією з причин подальшого росту рівня корупції та втрата іміджу України. Також слід зазначити й те, що корупція завдає значу шкоду й нашому суспільству, що призводить до значних фінансових втрат державних коштів у зв'язку із завищеними закупівельними цінами, у які закладені так звані додаткові витрати для виграшу в тендері.

Отже, питання Корупції в публічних закупівлях є доволі важливою темою для розгляду. Корупція є загальнодержавною проблемою, тому належну протидію цьому соціальному явищу у сфері державних закупівель може забезпечити лише комплексний підхід з використанням різних видів методів та засобів впливу як на державному, так і на місцевому рівнях.

Список використаних джерел:

1. Перевірка уповноваженими посадовими особами МВС України інформації про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення : метод. рек. / О. М. Стрільців, А. Б. Фодчук, В. О. Мартиненко та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. С. 17–25.

2. Литвинов О. М., Орлов Ю. В. Нариси з кримінології постмодерну : монографія. Харків : Право, 2019. 278 с.

Бересток К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ АЗАРТНИХ ІГОР

Азартні ігри, як і ідея легалізації грального бізнесу, стикаються із різко негативною оцінкою суспільства. Більшість населення вважає, що азартні ігри аморальні, руйнують психічне здоров'я людини, формують в нього залежність і не допустимі у світі. Справді, причин відносити азартні ігри до негативних і деструктивних явищ досить, однак, вважаємо, що всі вони (за винятком релігійного аспекту) є наслідком недосконалого законодавства, що стосується організації регулювання сфери грального бізнесу. Гральний бізнес через свою прибутковість завжди був одним із потужних джерел фінансування діяльності організованих злочинних організацій. Організовані злочинні організації також мають глибокі корупційні зв'язки з правоохоронними органами, що практично унеможлиблює виявлення, розслідування та розкриття скоєння ними злочинів.

Організовані злочинні організації та азартні ігри пов'язані між собою дуже давно. Такі організації дуже часто легалізують (відмивають) доходи. Це поширений спосіб, який використовується в майже всіх країнах світу, де не заборонені азартні ігри. Тому легалізація азартних ігор на території країни стикається з проблемою відмивання грошових коштів, адже вести контроль за кількістю грошей доволі складно, а це призводить до нових злочинних схем, так як реальні доходи можуть значно відрізнятись від тих, що будуть зареєстровані. Організовані злочинні організації можуть здійснювати легалізацію (відмивання) доходів, наприклад, через казино.

Через нього проходить велика кількість клієнтів та потоків грошей, у тому числі й готівки. Таким чином, казино завжди були привабливим місцем для відмивання "брудних" грошей – для України це переважно готівка, отримана від корупції чи інших видів шахрайства. Серед ключових індикаторів можна виділити: - купівля великої кількості фішок (особливо для рулетки, де немає номіналу); одночасні ставки, що повторюються, на червоне і чорне; здавання фішок без або з недовгою ігровою активністю; здавання фішок особою, яка їх не купувала (фішки могли використовуватися як валюта для розрахунку); дроблення сум виграшів нижче за порогову суму, щоб уникнути верифікації особи, фальшиві ідентифікуючі документи.[1]

Тому не варто забувати про безпеку: легалізація азартних ігор має супроводжуватися суворим законодавчим регулюванням. 11 серпня Президент України Володимир Зеленський підписав Закон України від 14.07.2020 р. №768-IX «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» (він же законопроект №2285-д) [2]. Але можна сказати, що за час існування закону, він не досяг усіх поставлених цілей, які в ньому зазначені.

По-перше, провал офіційних гральних зон в Україні полягав у виборі місця. Виділити земельну ділянку та побудувати на ній казино ще недостатньо. Важливою умовою для успішного розвитку грального бізнесу у цій зоні є наявність досить розвиненої інфраструктури: аеропорту, хороших доріг, магазинів та готелів. Обов'язковою умовою при виборі місця розташування гральної зони має бути добре розвинена інфраструктура. Більш того, гральні зони можна підлаштувати під туристичну та готельну спрямованість, що буде ще вигіднішим з економічної точки зору, як для самої зони, так і для розвитку території. Показовий приклад із містом-курортом Одеса. Доцільно створити для казино таку ситуацію на ринку грального бізнесу, за якої конкуренція виключить дрібні та незаконні організації, а основна «боротьба» відбуватиметься лише між найуспішнішими великими центрами. У такому разі незаконні казино не зможуть утриматись на «ігровій арені» та самоліквідуються [3].

По-друге, серйозною причиною є надмірна суворість податкового законодавства стосовно юридичних осіб, які бажають отримати ліцензію на розвиток грального бізнесу.

По-третє, важливу роль у цьому питанні грає корупція. Система грального бізнесу за межами гральних зон не заважає десяткам казино успішно працювати в Києві та інших великих містах. Ці заклади досить великі та комфортні, у зв'язку з чим гравцям немає сенсу далеко їхати у спеціальні гральні зони.

Більшості властиве бажання швидкого накопичення багатства без будь-яких витрат, пристрасть до збагачення будь-яким шляхом, прагнення отримати легкі гроші з усвідомленням того, що їхня діяльність є злочином, проте суб'єктивно внутрішньо не погоджуючись з цим, вважаючи свою діяльність звичайним бізнесом. Ці особи не бажають втрачати легких прибутків, які вони отримували, не докладаючи зусиль і не відповідаючи за злочинну діяльність. Тому ними створюються з розподілом ролей виключно з метою організації мережі гральних закладів Виявлення «реального організатора» азартних ігор є вкрай складним для органів досудового розслідування, оскільки зазвичай відсутні будь-які документальні підтвердження його зв'язки з гральним закладом. Крім того, такі особи мають тісні зв'язки у правоохоронних органах та з іншими представниками влади, які можуть протидіяти розслідуванню.

Національна поліція України найчастіше не володіє необхідним інструментарієм для здійснення протидії зазначеним злочинам, і саме це створює складності їх виявлення та розкриття. Це призводить до неможливості

притягнення членів злочинної організації до кримінальної відповідальності. Для боротьби з незаконним гральним бізнесом у мережі Інтернет застосовують блокування ігрових сайтів за рішенням суду.

Чи може Україна заробляти на гральному бізнесі? Так, але для цього потрібні чіткі, суворі, обґрунтовані обмеження. У гральному бізнесі має бути один господар — держава, а сам гральний бізнес перетворений на легальний, цивілізований, привабливий вид відпочинку з розгалуженою інфраструктурою та відповідними світовими стандартами.

Список використаних джерел:

1. Стаття: «Виклики шахрайства для казино в Україні» URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/05/26/674296/> (дата звернення 20.11.2021)

2. Стаття: «Легалізація грального бізнесу в Україні: закон опубліковано!» URL: <https://news.dtki.ua/state/laws-and-regulations/64222> (дата звернення 20.11.2021)

3. В. М. Опанасенко. Чи існує економічна обґрунтованість легалізації азартних ігор на території України? Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_12_24 (дата звернення 20.11.2021)

Барсуковський О.Р.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук В.Г.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Основною домінуючою тенденцією у процесі розвитку сучасної злочинності є зростання та посилення впливу організованої злочинності, різноманітної за своєю сутністю та конкретними видами спеціалізованої протиправної діяльності. Безперечно, що правоохоронна система України постійно удосконалює методи та засоби оперативно-розшукової протидії даного виду злочинності. В Україні за 2015 та 2016 роки було виявлено 135 та 136 організованих груп та злочинних організацій відповідно. У 2017 році кількість виявлених груп та організацій зросла до 210 (+54,4%), 2018-го – до 288 (+37,1%), 2019-го – до 293 (+1,7%). За минулий рік правоохоронці виявили 377 організованих груп та злочинних організацій, які скоїли 3 тисячі 595

кримінальних правопорушень. Більшість злочинів (1 тисяча 178) стосувалися обороту наркотиків та психотропних речовин. Також було 160 випадків привласнення та розтрата майна шляхом зловживання службовим становищем, 144 крадіжки, 123 пограбування. Протягом січня-квітня 2021 року було виявлено 217 організованих груп та злочинних організацій. Вони скоїли 1 тисячу 905 злочинів, більшість також пов'язані з обігом наркотичних речовин. Однак проблема підвищення ефективності механізму протидії організованій злочинності як кримінально-правового, так і оперативно-розшукового залишається актуальною та потребує постійного контролю та пошуку все більш інноваційних рішень [1, с. 23].

Організована злочинність являє собою негативне соціальне явище, сутність якого полягає у скоєнні злочинної (або незлочинної) діяльності для отримання, примноження та легалізації злочинних доходів, а також це сукупність ієрархічно побудованих організованих злочинних формувань, які використовують для досягнення своєї мети корупційні зв'язки і мають латентність, внаслідок функціонування власної системи нейтралізації всіх форм соціального контролю. Даний вид злочинності відрізняється не тільки стійкістю злочинних намірів, розподілом рольових функцій та скоєнням тяжких та особливо тяжких злочинів, але також має тенденцію до залучення до злочинної діяльності насамперед молодого покоління, при цьому на різних стадіях скоєння злочину та з різним рівнем їх використання, а також розуміння того, що вони, молоді люди, залучені до злочинної діяльності.

Ми не випадково згадали про молоде покоління: середній вік членів організованих груп з торгівлі людьми – 30–34 років, а їхніх жертв – 24–25 років у жінок та 17–24 – у чоловіків, третина постраждалих – діти. Незважаючи на те, що торгівля людьми відповідно до міжнародних стандартів є грубим порушенням основних прав і свобод людини та громадянина, міжнародні документи вимагають розглядати цей феномен як злочини проти особистості та як одну з форм організованої транснаціональної злочинності. У нашій країні загальна небезпека даних явищ досі як така була по суті оцінена. Відповідальність за цей вид злочину в Кримінальному Кодексі передбачена статтею 149, що частково встановлюють очевидні для практиків та теоретиків техніко-юридичні вади цієї норми та її протиріччя з міжнародними нормативно-правовими актами.

В даний час не існує достовірної статистичної інформації в галузі торгівлі людьми у зв'язку з тим, що більшість жертв цього виду злочинів ніколи не визначаються як такі імміграційною владою, також дані щодо торгівлі людьми в більшості країн збираються досить рідко. Також однією з ключових причин можна вважати депортацію, загроза якої зазвичай стримує жертв цього виду злочинів, переважно вони звертаються до офіційної влади, що «приховує» їх від статистики. Однак відсутність даних щодо такого феномену не применшує прагнення вітчизняної правоохоронної системи вдосконалювати практику протидії організованій злочинності в Україні, крім цього відсутність статистики «гальмує» процес удосконалення оперативно-розшукової протидії організованій

злочинності в цілому.

В основу успішної практики оперативно-розшукової протидії організованій злочинності, у тому числі в торгівлі людьми, має бути покладено ефективно побудований алгоритм дії оперативних співробітників при виявленні та прихованні конкретного злочину. Для цього необхідно виділення оперативно-розшукових ситуацій, тобто реальної обстановки, що склалася в процесі виявлення та розкриття конкретної кримінальної події, оцінка яких важлива для прийняття рішень про вибір сил, методів та засобів, спрямованих на вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності, зокрема у сфері протидії [2, с. 30].

Оперативно-розшукові ситуації, що складаються у процесі діяльності оперативних підрозділів, на думку К.В. Васильченко, є основним в інформаційно-пізнавальному та посвідчувальному видах оперативних служб при боротьбі з різноманітними злочинами. Це твердження справедливе, оскільки практика боротьби з організованою злочинністю показує, що первинна інформація про скоєння тих чи інших злочинів, що надходить у розпорядження оперативних підрозділів, часто буває неконкретною, невірною, спотвореною, нерідко помилковою, що зумовлює необхідність проведення комплексу організаційних та оперативно-розшукових заходів щодо її актуалізації [3, с. 130].

Таким чином, на першому етапі розкриття злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, найбільш типовими є наступні оперативно-розшукові ситуації: по-перше, поява заяви від родичів, знайомих, колег та інших про раптове зникнення людини без явних на те причин; по-друге, звернення самого потерпілого або його родичів, друзів, колег із заявою про вчинення щодо нього діяння, що підпадає під ознаки складу злочину, передбаченого Кримінальним Кодексом України; по-третє, володіння оперативним співробітником інформацією, отриманою оперативним шляхом, факти підготовки чи скоєння конкретного злочину. З розрахунком на дані ситуації та на знання ознак оперативно-розшукової характеристики злочинів, що пов'язані з торгівлею людьми, підрозділи кримінальної поліції здійснюють систему початкових оперативно-розшукових заходів щодо перевірки та вирішення заяв по суті.

Список використаних джерел:

1. Юхно О.О. Правове регулювання діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності / О.О. Юхно // Південноукраїнський журнал права. - 2009, № 1. – С. 21 – 25.
2. Корсікова Н.А. Торгівля людьми як актуальний підвид організованої злочинності// Сучасна наука. 2011. № 1. С. 30.
3. Васильченко К.В. Оперативно-розшукові ситуації у протидії кримінальному рейдерству // Вісник . 2008. № 22. С. 130–136.

Браун Д.І.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЕКОНОМІЧНОГО НАПРЯМКУ У СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Житлово-комунальні господарства (далі – ЖКГ) займають одне з провідних місць у економіці держави. Великі фінансові обсяги, залучені до житлово-комунального сектору, привертають увагу осіб, які бажають використати ситуацію для своїх корисливих цілей. Кримінальну активність виявляють як посадові особи органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування, від яких залежить розподіл субсидій, інших бюджетних коштів, що спрямовуються на реалізацію проектів у сфері ЖКГ, прийняття рішень, що впливають на організацію управління та ремонт житлового фонду, а також керівники керуючих організацій, товариств власників житла, житлових та житлово-будівельних кооперативів, підрядних організацій, що надають послуги, проводять роботи та ремонт спільного майна багатоквартирних будинків.

Слід зазначити, що окремі аспекти оперативного обслуговування сфери ЖКГ були предметом досліджень К.В. Антонова, А.В. Баб'яка, О.М. Бандурки, А.В. Губської, М.В. Стацака, В.В. Шендрика ін.

Відзначимо, що у структурі Національної поліції України функціонують підрозділи захисту економіки, які спеціалізуються на протидії економічним злочинам, зокрема у сфері житлово-комунального господарства. Відповідно до Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України, затвердженого наказом Національної поліції України від 07.11.2015 р. № 81, до завдань вказаного підрозділу відноситься виявлення, запобігання та припинення злочинів у сфері економіки, в тому числі вчинених суспільно-небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну і криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах [1]. Як відомо, високий рівень злочинності у сфері ЖКГ може реально вплинути на соціально-політичну ситуацію у окремому регіоні чи державі в цілому.

Складність боротьби з економічними злочинами у сфері ЖКГ характеризується цілою низкою обставин:

- складність та різноманіття правовідносин у даній сфері, що регламентуються великою кількістю нормативно-правових актів різного рівня;

- різноманітність форм та джерел фінансових потоків, що становлять інтерес для скоєння злочинів: кошти громадян (плата за житлове приміщення, комунальні платежі, капітальний ремонт); кошти фондів, створених для реформи ЖКГ; кошти місцевого бюджету, проведення капітальних ремонтів спільного майна багатоквартирних будинків тощо;

- різноманіття видів економічних злочинів, скоєних у сфері житлово-комунального господарства та їх латентність;

- велика кількість суб'єктів, залучених у кримінальні схеми: посадові особи органів державної влади різних рівнів, муніципальних утворень, підрядні організації, відповідальні представники власників приміщень багатоквартирного будинку тощо;

- різноманітність кримінальних схем та засобів скоєння економічних злочинів у розглянутій сфері тощо.

Ефективність діяльності працівників оперативних підрозділів економічної безпеки та протидії корупції, щодо виявлення латентних злочинів у сфері ЖКГ багато в чому залежить від знання ними типових способів скоєння таких злочинів. Дана інформація дозволяє оперативним співробітникам виділяти та згодом виявляти пошукові ознаки, що вказують на підготовку або вчинення аналізованої категорії економічних злочинів.

Проаналізувавши судову практику, можна виділити найпоширеніші способи скоєння злочинів у сфері ЖКГ:

1. Продаж майна організації фізичній чи юридичній особі з метою незаконного отримання прибутку від її подальшої здачі в оренду.

2. Розкрадання коштів організації за допомогою укладання з фізичною особою фіктивного трудового договору .

3. Розкрадання коштів організації за допомогою укладання фіктивних договорів про виконання робіт, надання послуг.

5. Привласнення коштів керуючої організації особою, яка має повноваження з управління фінансовою діяльністю підприємства ЖКГ, шляхом отримання їх у підзвіт та невикористання їх за призначенням.

6. Розкрадання коштів, що виділяються на соціальну підтримку окремих категорій громадян у сфері оплати житлово-комунальних послуг.

7. Розкрадання бюджетних коштів, що виділяються як субсидії на оплату житлового приміщення та комунальних послуг.

Заслуговує на увагу судження О.Ф. Долженкова, що сьогодні потрібні принципово нові підходи до вирішення питань боротьби зі злочинністю, оскільки навіть простий набір цілком правильних прийомів та методів, але в неправильній послідовності може призвести до негативного результату. Потрібно говорити вже не тільки про методи і засоби оперативно-розшукової діяльності, але й про вдосконалення її організації [2, с.23], зокрема, оперативного обслуговування сфер, ліній чи об'єктів.

Отже, у сучасних умовах житлово-комунальне господарство є однією з найбільш криміногенних сфер в економічній сфері діяльності нашого суспільства. Як й інші галузі економіки, які отримують фінансову допомогу з

бюджету (у вигляді субсидій і дотацій), ЖКГ отримало найбільший вплив зі сторони злочинності. Відсутність належного контролю за витратами грошових і матеріальних засобів, які виділяються на розвиток і модернізацію цієї галузі економіки, обумовило можливість здійснення корупційних кримінальних правопорушень і впровадження в цю сферу організованих злочинних груп.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України: наказ Національної поліції України від 07.11.2015 № 81.

2. Долженков О. Ф. Теоретичні проблеми становлення політики протидії створенню інфраструктури злочинного світу засобами оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ : автореф. дис. докт. юрид. наук . 21.07.04. К., 20017. 31 с.

Богомол А.І.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Юрій Іванович

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЙ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

У сучасному суспільстві дуже гостро постає питання протидії корупції у всіх країнах світу, не виключенням виступає й Україна. Вивчаючи дану проблему ми повинні наголосити, що на сьогодні вона посідає одне з найглобальнішим проблем нашої держави.

Відтак вивчаючи даний аспект ми повинні зазначити, що за індексом сприяння корупції у 2020 році Україна посіла 117 місце з 180 країн світу [1]. Дана статистика свідчить нам про те, що на сьогодні наша держава все ще потребує змін з метою зменшення кількості даних правопорушень.

Необхідно зазначити, що саме поняття корупція законодавець нам надає у статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а саме – це використання службовою особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб [2].

Ми не можемо не зауважити, що Україна на сьогодні активно протидіє правопорушення котрі вчиняються службовими особами, відтак законодавець визначає кримінальну відповідальність за них у розділі XVII Особливої частини

кримінального кодексу [3]. Саме цей факт нашо́вхує нас на думку, що на сучасному етапі наша держава намагається зменшити кількість правопорушень в даній сфері.

Звісно кримінальні відповідальність за даний вид правопорушень відіграє важливу роль для нашої держави проте не менш важливим аспектом виступає їх кількість. Відтак проаналізувавши єдиний державний реєстр судових рішень, ми виявили, що за період поточного року судом було винесено 1265 вироків [4]. Дана кількість правопорушень у даній сфері змушує нас замислитись над ефективністю вітчизняного законодавства. Саме то ми можемо дійти висновку, що необхідно впроваджувати зміни в законодавстві з метою зменшення корупційних проявів у нашій державі.

Такий науковець, як Пасічник В.М. у своїй роботі наголошує на тому, що важливою умовою успіху антикорупційної боротьби є посилення покарання за корупційне правопорушення, введення кримінальної відповідальності за вчинення цього злочину. Таким чином, боротьба з корупцією у Грузії досягла позитивних результатів, так як широко застосовувалися арешти і звільнення з роботи, зокрема, за короткий проміжок часу було звільнено не менше 15 тисяч поліцейських і майже 40% співробітників; а у Китаї за відмивання брудних грошей, отримання хабарів або інший корупційний проступок чекає страта і конфіскація всього майна. У Франції, коли до влади прийшов генерал Шарль де Голль, всі судді цієї країни були звільнені в один день [5, С. 6–7].

Тобто ми розуміємо, що цілком реально подолати прояви корупції, для цього просто необхідно впроваджувати зміни у законодавчій базі, відтак ми пропонуємо звернути особливу увагу на досвід зазначених вище країн, оскільки їм вдалося подолати дану проблему, та запровадити імплементацію норм їхнього законодавства у нашу нормативно-правову базу.

Відмітимо, що одним із характерних елементів корупції в Україні виступає тіньова економіка. Корумпованість чиновників істотно ускладнює вільний доступ суб'єктів підприємницької діяльності на ринок. Деякі учасники ринкових відносин не бажають легалізувати власну діяльність, що призводить до поширення корупції серед урядовців. У свою чергу, створення нерівних умов для різних суб'єктів економіки надає негативний вплив на ділове середовище та формують систему незаконних переваг в отриманні доступу до влади, матеріальних ресурсів та благ, виключаючи вільну ринкову конкуренцію, порушуючи принципи демократії та соціальної справедливості.

Необхідно підсумувати, що данні факти дуже сильно впливають на економіку нашої країни, що змушує її піднімати податки й ми опиняємося у замкненому колі від якого страждає законний бізнес України. Відтак на сьогодні необхідно впроваджувати негайні зміни у законодавчу базу, адже за таких умов розвиток законного підприємництва буде зазнавати все більших страждань, допоки й законослухняним громадянам не набридне платити величезні податки через недоотримання державою їх від інших підприємців.

Відтак ми можемо дійти висновку, що на сьогодні існує величезна кількість проблем пов'язаних з економічною складовою нашої держави., саме

тому необхідно негайно запроваджувати нові методи законодавчого регулювання даного аспекту з метою зменшення кількості корупційних проявів у нашій державі.

Список використаних джерел:

1. Індекс сприяння корупції 2020: статистичні дані Трансперенсі Інтернешнл Україна. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattyakoruptsiyi-2020/> (дата звернення 12.11.2021).

2. Закон України: Про запобігання корупції від 14.10.2014, № 1700-VII, поточна редакція 10.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 12.11.2021).

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III, поточна редакція 04.10.2021 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 12.11.2021).

4. Єдиного державного реєстру судових рішень: офіційний сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 12.11.2021).

5. Пасічник В. М. Демократизація державного управління у контексті забезпечення національної безпеки та боротьби з корупцією. Демократичне врядування. 2014. Вип. 13. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik13/fail/Pasichnyk.pdf (дата звернення 12.11.2021).

Буряк А.С.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Створення ефективної системи протидії економічній злочинності вимагає формування адекватної та продуманої кримінально-правової політики у цій галузі. На жаль, кількість зареєстрованих звернень та виявлених правопорушень в економічній сфері в період з 01.01.2021 по 01.11.2021 рік становить понад 37000 правопорушень, при чому, розкритими з них є лише близько 22500 справ [1].

Низька ефективність протидії економічній злочинності пояснюється недосконалістю чинного законодавства та сформованими, ще за старих часів, системами виявлення, розслідування, судового розгляду кримінальних справ даної категорії, а також проблеми у доведенні криміналістичних аспектів, що стосуються факторів економічного злочину та окремих його обставин. У цій

роботі йдеться саме про криміналістичні аспекти, пов'язані із розслідуванням економічних злочинів [2].

Сьогодні, щоб збудувати кримінально-правову характеристику більшості економічних злочинів, яка, як ми бачимо, є каркасом у формуванні предмета та меж доказування у розслідуванні, необхідно консолідоване застосування багатьох галузей правових знань. Це різко ускладнює формування криміналістичної методики розслідування економічних злочинів загалом та з окремих видів, зокрема, злочинної діяльності в кредитно-розрахунковій сфері, правопорушень у сфері використання бюджетних коштів, злочинів у сфері оподаткування, службові злочини тощо. У формуванні складів економічних злочинів часто присутні абстрактні ознаки та суб'єктивний розсуд (наприклад: поняття обман, зловживання довірою, інші документи тощо). Це ускладнює практичну діяльність щодо виділення злочину з інших економічних деліктів, ускладнює процес їх виявлення та процедуру доведення під час досудового та судового слідства, тобто вирішення криміналістичних завдань [3].

На жаль, поки що немає наукової концепції і не сформульовані правові підстави включення тих чи інших деліктів до розряду економічних злочинів. До їх переліку за вказівками Генеральної прокуратури та Міністра внутрішніх справ України зараз відносять усі злочини, скоєні у процесі існування виробничо-господарської діяльності. Не сформульовано криміналістичну характеристику цього виду злочинної діяльності. У науковій та практичній літературі в основному дається кваліфікаційна характеристика злочинної діяльності, складена виходячи з кримінально-правового опису злочину. Кримінально-правова схема та криміналістична характеристика не можуть перебувати на одному класифікаційному рівні, та відсутність останньої ускладнює формування криміналістичної методики та криміналістичних аспектів розслідування економічних злочинів [4].

Зміст криміналістичної характеристики економічних злочинів відрізняється від багатьох інших злочинів. Поки що не ясно, яка має бути структура їхньої криміналістичної характеристики. Можлива структуризація способів, видів та механізмів, а також слідів економічних злочинів. Далеко не всі економічні злочини зараз відбуваються на основі особистої корисливої зацікавленості. Сформована та сформульована криміналістична характеристика економічних злочинів дозволить вирішити багато криміналістичних проблем, пов'язаних із розслідуванням цих справ [3].

Формування доказової бази в більшості економічних злочинів та криміналістична діяльність зі збору доказів та джерел інформації складається з етапів виявлення даних злочинів. Сучасні економічні злочини вчиняються добре замаскованими способами, а багато оперативних працівників не мають достатніх знань та досвіду, та не залучають до роботи відповідних спеціалістів з економіки [5].

Отже, низька ефективність виявлення та розслідування економічних злочинів виражається недосконалим законодавством та через відсутність спеціальних знань у співробітників правоохоронних органів. Зазначені вище

обставини визначають основні проблеми побудови криміналістичної методики розслідування економічних злочинів. Вирішення цих проблем дозволить сформулювати основні положення системи протидії економічним злочинам у діяльності правоохоронних органів.

Список використаних джерел:

1. Результати опитування українських респондентів у рамках Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства 2021 року: основні тенденції - зростання обсягу шахрайства та економічних злочинів. Веб-сайт. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/25.03.2021.pdf (дата звернення: 09.11.2021);
2. Протидія економічній злочинності. Веб-сайт. URL: <http://dspace.hepu.edu.ua/xmlui/handle/1/665> (дата звернення: 09.11.2021);
3. Криміналістична профілактика економічних злочинів: поняття та сфера реалізації. Веб-сайт. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17710/1/Shevchuk_25-36.pdf (дата звернення: 09.11.2021);
4. Економічна безпека, як одна із складових національної безпеки України. Веб-сайт. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Ekonomichna-bezpeka.pdf> (дата звернення: 09.11.2021);
5. Особливості доказування економічних злочинів. Веб-сайт. URL: <file:///C:/Users/Anna/Downloads/160-Article%20Text-306-1-10-20200322.pdf> (дата звернення: 09.11.2021).

Бортнік Дар'я Володимирівна

слухач магістратури 2-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов Андрій Олександрович

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

На сьогоднішній день, не тільки для України, а й для багатьох держав світу впровадження кримінального аналізу для правоохоронної системи вважається одним із найважливіших завдань для розвинених та демократичних держав у всьому світі. Адже, постійне та неупереджене прагнення до

трансформаційних перетворень, які охоплюють сферу кримінального аналізу в діяльності правоохоронної системи, є головною метою задля зміцнення довіри громадян до компетентних органів публічної влади та правоохоронної системи в цілому, розглядається як необхідна передумова ефективності державної політики у відповідній сфері.

Кримінальний аналіз - це діяльність співробітників правоохоронних органів, пов'язана із використанням інтелектуального програмного забезпечення та системного підходу щодо збору відповідної інформації, аналітичного вивчення певних характеристик, тенденцій з метою встановлення взаємозв'язків між фактами, подіями, явищами, суб'єктами та об'єктами, оптимізації управління правоохоронними органами на державному, територіальному рівні та під час вирішення конкретних задач протидії злочинності [1].

Збір інформації для виконання завдань кримінального аналізу може здійснюватися з різних джерел, в тому числі тих, які знаходяться у відкритому доступі. Так, одним із джерел інформації є єдиний державний веб-портал відкритих даних. Відповідно до ст. 10¹ Закону України «Про доступ до публічної інформації» функції створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних, передусім покладено на центральний орган виконавчої влади, державного веб-порталу відкритих даних що реалізує державну політику у сфері електронного урядування [2].

З 2015 року Україна почала демонструвати свою готовність до формування концепції відкритих даних, про що свідчить проведення певних заходів у цій сфері. Загалом цей процес розпочався впровадженням системи електронних державних закупівель «Prozorro» та прийняттям ряду нормативно-правових актів. Згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних» від 09.04.2015 р. № 319 було створено Єдиний державний веб-портал відкритих даних та введено інститут відкритих даних. В свою чергу, Закон України «Про внесення змін до статті 28 Бюджетного кодексу України щодо доступу до інформації про бюджетні показники у формі відкритих даних» від 09.04.2015 р. № 313 відкрив для громадськості можливість знайомитись з інформацією про виконання державного та місцевих бюджетів у державі; Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 р. № 183 врегульовує питання публікації інформації щодо використання коштів у державі [3].

Головною ціллю «Єдиного державного порталу відкритих даних» є першочергове забезпечення зберігання публічної інформації у відкритій формі відкритих та надання доступу до неї широкому колу осіб за принципами, визначеними у Міжнародній хартії відкритих даних, до якої Україна приєдналася у жовтні 2016 року, також забезпечувати вільний доступ до публічної інформації органів влади та її подальше використання, забезпечення для всіх користувачів загальних правил оприлюднення відкритих даних; забезпечення повноти, достовірності та своєчасності інформації, яка

публікується. Це засвідчує про те, що кожен громадянин України без перешкод може вільно копіювати, публікувати, поширювати або іншим способом використовувати дані, які розміщені на порталі у відкритому доступі. Портал створено на вимогу Закону України «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних».

На сьогодні в Україні відсутня чітко визначена та врегульована законодавча база, яка б у свою чергу забезпечувала належне врегулювання питань, які пов'язані із використанням результатів кримінального аналізу в діяльності правоохоронних органів. Проблемним у становленні кримінального аналізу є недостатнє фінансування цього напрямку та недостатнє технічне забезпечення. Проте вказані обставини не заважають підрозділам Національної поліції вже використовувати відповідні методики кримінального аналізу під час протидії кримінальним правопорушенням в межах оперативно-розшукового чи кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Проблеми запровадження кримінального аналізу в діяльність підрозділів кримінальної поліції: теоретико-історичне підґрунтя. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/125/1/34.pdf>.

2. Відкриті дані як інструмент інформаційного забезпечення прозорості публічної влади. М. О. Дурман, І. М. Тохтарова. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування : електрон. наук. фах. вид. Херсон. нац. техн. ун-т. 2017. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/ttpdu_2017_1_15.pdf.

3. Відкриті дані в Україні: сутність та стан розвитку URL: <https://forumprava.pp.ua/files/066-073-2018-2-10.pdf>.

Волошина Ю.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Гаркуша А.Г.

доцент кафедри кримінального процесу Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, ЗМІСТ ТА ФОРМА В РОЗРІЗІ ПАРАГРАФУ 5 КПК УКРАЇНИ

Визначаючи життя людини, її права і свободи найважливішими людськими цінностями, кожен з нас хоче мати впевненість в тому, що будь-хто, вчинивши правопорушення, буде притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, до нього не буде застосований необґрунтований процесуальний примус, і,

головне, кожному учаснику кримінального провадження буде гарантовано належну правову процедуру, яка унеможливить обвинувачення або засудження невинної особи.

Водночас, встановлення вини або невинуватості особи, щодо якої порушено кримінальне провадження, здійснюється на підставі процедури доказування, джерелами якого, відповідно до статті 87 КПК України, слугують: показання, речові докази, документи, висновки експертів [1]. Розгляду останнього, певним чином специфічного доказу, насамперед, і присвячена дана робота, оскільки саме це джерело доказу, спираючись на проведені додаткові дослідження вже відомого та встановленого факту, використовуючи логіку, особистий досвід, наукові, технічні та спеціальні знання, дозволяє експерту отримати певним чином вже новий вид доказу [2].

Разом з тим, пункт 1 статті 101 КПК України визначає висновок експерта як докладний опис проведених ним досліджень та зроблених за їх результатами висновків, обґрунтованих відповіді на запитання, поставлених особою, якою був залучений експерт, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи [1].

Таким чином, можемо зробити висновок, що за своєю суттю, висновок експерта є документом, адже, згідно з вимогами пункту 7 статті 101 КПК України, надається в письмовій формі та, водночас, відповідно до вимог пункту 1 статті 102 КПК України повинен містити реквізити як самого експерта так і установи, де цей висновок було складено. Слід також зауважити на тому, що як і будь-який інший документ, висновок експерта завіряється печаткою та реєструється як вихідна кореспонденція.

Зрозуміло, що як документ, висновок експерта повинен мати певну структуру, до складу якої обов'язково включають: вступну частину, необхідність якої полягає в обґрунтуванні проведення даної експертизи; дослідницьку частину, в якій зазначається інформація щодо застосованих методик експертного дослідження та отриманих на їх основі результатів та заключну частину, де мають бути відображені ті висновки, до яких, власне, і дійшов експерт, відповідаючи на поставлені перед ним питання або зауважуючи щодо неможливості їх вирішення [3].

При цьому слід додати, що експертні висновки мають свою класифікацію. Так, за ступенем підтвердження він може бути категоричним та ймовірним; за якістю зв'язування – позитивним або негативним; в залежності від характеру відносин між наслідком і його підставою – висновок може бути умовним та безумовним; за ступенем однозначності - однозначним чи альтернативним; виходячи з повноти наданих відповіді на поставлені слідчим або судом запитання - повним (вичерпним) і частковим (невичерпним); з урахуванням ступеня можливості - можливим та дійсним (неможливим).

Як правило, висновок експерта супроводжується додатками, які відображають хід проведення дослідження, викладений у дослідницькій частині висновку експерта та можуть бути представлені в якості зразків, різного роду таблиць, схем, графіків чи будь-яких інших ілюстрованих матеріалів, та

одночасно слугувати підтвердженням виключно цього висновку, як його невід'ємної частини. Кожен з цих додатків в обов'язковому порядку має бути підписаний експертом особисто та містити пояснювальні надписи [4].

Основні висновки. Отже, висновок експерта являє собою одне з джерел доказів, передбачених КПК України, займаючи при цьому особливе місце в системі доказів. Так, аналіз статей 101 та 102 КК України дозволив нам з'ясувати, що висновок експерта, з одного боку, є новим доказом, створеним ним на підставі отриманих результатів дослідження з використанням спеціальних знань та навичок, а з іншого – за формою та змістом - офіційним документом, оскільки містить всі необхідні реквізити.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 30.10.2021)
2. Шульженко А.В. Експертний висновок як доказ у кримінальному процесі URL: http://www.pp-law.in.ua/archive/1_2017/22.pdf (дата звернення 30.10.2021)
3. Воробчак А.Р. Висновок експерта як джерело доказів у кримінальному провадженні URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12104/Воробчак%20А.Р..pdf?sequence=3&isAllowed=y> (дата звернення 30.10.2021)
4. Юнацький О.В. Конспект лекцій з дисципліни «Експертологія» URL: <https://dduvs.in.ua/wpcontent/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1130/3.1.pdf> (дата звернення 21.10.2021)

Волкова А.О.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Березняк В.С.

доцент кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Злочинність неповнолітніх являється однією з найбільш актуальних проблеми сучасного суспільства, частка в загальній структурі злочинності незмінно висока, крім цього залишається незмінним суспільна небезпечність діянь, що вчиняються неповнолітніми особами. Покарання - це способів реакції суспільства на протиправну поведінку неповнолітніх. Але при вирішенні проблеми відповідальності неповнолітніх за скоєні злочини, необхідно

враховувати, що навіть неповнолітній, який вчинив злочин, через свій вік є об'єктом підвищеного правового захисту. Це визначає особливу структуру системи поведінки з неповнолітніми правопорушниками та наявність у ній специфічних засобів впливу на осіб зазначеної категорії.

Установлюючи ці особливості, законодавець виходив з психологічної характеристики цього віку – нестійкості психічних процесів, відсутності достатнього життєвого досвіду, знань і навичок, соціальної поведінки. Зазначені особливості не протиставляються загальним інститутам відповідальності та покарання, а деталізують щодо неповнолітніх зміст і межі загальних інститутів, виходячи з реальних особистих особливостей неповнолітніх. Законодавець визнає, що неповнолітній – це злочинець особливий, який потребує не лише примусового впливу, але і захисту з боку суспільства та держави. У зв'язку з цим кримінальна відповідальність неповнолітніх, особливо у формі покарання, коригується низкою спеціальних норм [1].

Відповідно до ст. 98 ККУ до неповнолітніх можуть застосовуватися такі основні покарання як: штраф, громадські роботи та виправні роботи, арешт та позбавлення волі на певний строк, а як додатковий - штраф та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певними видами діяльності [1].

Насамперед, слід зазначити, що зміст та умови застосування передбачених ч. 1 ст. 98 ККУ видів покарання неповнолітніх мають певні особливості порівняно з такими ж покараннями у разі їх застосування до повнолітніх осіб. Відповідно до ч. 1 ст. 99 ККУ штраф застосовується лише до неповнолітніх з самостійним доходом, власними коштами або майном, яке може бути вилучене. Частина 2 цієї статті передбачає, що розмір штрафу, у тому числі за скоєння злочину, за який передбачено основне покарання лише у вигляді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, встановлюється судом залежно від тяжкості злочину та з урахуванням майнового стану неповнолітньої особи в межах до п'ятисот встановлених законом неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [1].

Значно пом'якшені і такі види покарань, як громадські та виправні роботи. Згідно зі ст. 100 Кримінального кодексу України ці види покарання можуть бути призначені лише неповнолітнім віком від 16 до 18 років. Терміни цих покарань набагато коротші: громадські роботи можуть бути призначені строком від тридцяти до ста двадцяти годин і полягають у виконанні робіт у вільний від навчання час або основної роботи, їхня тривалість не може перевищувати двох годин на день; строк виправних робіт встановлюється від двох місяців до одного року та здійснюється за місцем роботи, а відрахування у дохід держави визначається судом у розмірі від п'яти до десяти відсотків [1].

На підставі статті 101 КК арешт полягає у триманні неповнолітнього в умовах ізоляції в спеціально пристосованих установах і може призначатися тільки неповнолітнім, які досягли на момент постановлення вироку шістнадцяти років, на строк від п'ятнадцяти до сорока п'яти діб. Позбавлення волі згідно з частиною 2 ст. 102 КК узагалі не може бути призначене неповнолітньому, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості. Покарання у

вигляді позбавлення волі особам, які не досягли до вчинення злочину вісімнадцятирічного віку, може бути призначене на строк від шести місяців до десяти років, крім випадків, передбачених пунктом 5 частини третьої цієї статті [2].

Аналіз норм кримінального законодавства свідчить, що застосування до осіб, які на момент винесення вироку не досягли шістнадцятирічного віку, такі покарання, як громадські роботи та виправні роботи, а також арешт не передбачено законом. У зв'язку з цим на сьогоднішній день позбавлення волі є найпоширенішим видом покарання за скоєння тяжких та особливо тяжких злочинів, що призначаються неповнолітнім. Але таке покарання для зазначеної категорії осіб дуже негативно впливає на їх індивідуальні якості.

Зробивши аналіз практики застосування кримінального покарання щодо неповнолітніх можна зробити висновок, що призначення позбавлення волі, а також у багатьох випадках звільнення від відбування покарання з випробувальним терміном вважаються практично правильним заходом при реалізації кримінальної політики щодо неповнолітніх. Вікові особливості неповнолітніх та специфіка вчинених ними злочинів, свідчить про необхідність розробки таких покарань, в яких акцент зміщується з каральних на виховні та профілактичні заходи. Таким чином, розробка теоретично обґрунтованого та практичного комплексу заходів кримінально-правового впливу на неповнолітніх, які вчинили злочини з метою виключення в ньому переваги позбавлення волі, оскільки це покарання, як ніяке інше, впливає на життя неповнолітнього, і, як правило, змінює його поведінку на більш негативну.

Отже, у майбутньому такі питання, як постановка мети покарання неповнолітніх та розробка спеціальних систем покарання для неповнолітніх осіб, що ґрунтуються на результатах соціологічних та кримінологічних дослідженнях та закордонних держав, потребують поступового та системного вирішення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 3 серпня 2020 року. К.: Паливода А.В., 2020. 292 с.
2. Казначеева Д.В. Проблеми призначення покарання щодо неповнолітніх. Вісник кримінологічної асоціації України. 2020. № 1(22). С. 1-7.

Ворона Ю.С.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних
розслідувань ННП ПФПП Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Живучи у епоху коли будь-яка діяльність людини пов'язана з грошима, саме тому ми повинні розуміти, що організована злочинність у сфері фінансової безпеки відіграє важливу роль для нормальної життєдіяльності суспільства.

Ми повинні розуміти, що організована злочинність у фінансовому секторі виступає широко розповсюдженим явищем, котре прижилося у всіх сферах функціонування економіки держави та завдає величезної шкоди її розвитку. Отже, подолання цього явища стає складною проблемою та створює загрозу для розвитку держави, стабільності та безпеки суспільства та сприяє підриву демократичних інститутів та цінностей. Вивчаючи дане питання ми повинні звернути увагу на той факт, що протидії організованим злочинностям в фінансовій сфері тісно пов'язаний з протидією проявам корупції у нашій державі. Говорячи про даний аспект ми повинні звернути увагу на те, що відповідно до статті 3 Конституції України безпека людини визнається найбільшою цінністю держави звідси фінансова безпека також входить до охоронюваного законом право [1].

Ми повинні звернути увагу на той факт, що саме організована злочинність та корупція в нашій державі визнанні як головні перешкоди на шляху до розвитку нашої держави. Також ми повинні акцентувати увагу на те, що одним із напрямів забезпечення економічної безпеки є як системне протистояння організованим економічній злочинності, так і «тінізація» економіки на основі формування переваг легальної економічної діяльності та зміцнення інституційної безпеки фінансових, податкових, митних і правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних груп і їх конфіскація [2]. Вивчаючи дану тематику ми повинні наголосити на тому, що Кабінетом Міністрів України було затверджено Стратегію боротьби з організованою злочинністю. У якій визначається напрями боротьби з організованою злочинністю та механізми державної політики у відповідній сфері.

Відтак вона спрямована на створення ефективної системи боротьби з організованою злочинністю. Його розробкою займалися українські спеціалісти та міжнародні партнери з орієнтацією на найкращі міжнародні практики та стандарти, однак основним нормативним актом щодо безпосереднього

регулювання боротьби з організованою злочинністю у фінансовому секторі слід вважати Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [3].

Також ми повинні наголосити, що основними зусиллями щодо запобігання та боротьби з організованою злочинністю є виявлення, розслідування, зупинка та запобігання злочинам і притягнення винних до відповідальності. Водночас ігноруються інші складники, які законодавець визначив пріоритетними напрямками боротьби з організованою злочинністю. Вважається доцільним переглянути низку показників, що визначають ефективність заходів щодо запобігання цим негативним суспільним явищам, з метою створення нової парадигми запобігання та попередження злочинності, а не боротьби з наслідками злочинності.

Відтак ми можемо дійти висновку, що організована злочинність відіграє важливу роль для розвитку держави, саме тому необхідно запроваджувати нові методи боротьби з нею з метою покращення економічної складової нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII, поточна редакція 01.08.2021, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 15.11.2021).
2. Стратегія національної безпеки України: рішення ради національної безпеки та оборони України від 26.05.2015 р. № 287/2015, поточна редакція 16.09.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Text>. (дата звернення 15.11.2021).
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993, № 3341-XII, поточна редакція 03.07. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12/ed20200703#Text> (дата звернення 15.11.2021).

Гречишкін І.К.

Здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Пожидаєв М. Ю.

старший викладач кафедри спеціальної-фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

На сьогоднішній день однією із найважливіших проблем із якою стикається Україна на шляху до європейської інтеграції, є питання боротьби із

таким негативним суспільним явищем, як корупція. Серед основних суб'єктів, на яких відповідно до чинного законодавства покладено обов'язки із протидії корупції є представники таких правоохоронних органів як Державне бюро розслідувань, Служба безпеки України, Національне антикорупційне бюро України, а також спеціалізовані органи прокуратури та суду тощо. Однак у системі даних суб'єктів вирішальне місце відведено саме Національній поліції України, що вимагає наявності висококваліфікованих кадрів, здатних повноцінно реалізувати свої повноваження для виконання покладених обов'язків.

Актуальність даного питання підкреслюється високим рівнем пріоритетності боротьби із корупцією на всіх рівнях, відповідно до існуючого стратегічного курсу України.

Основоположну роль у підготовці кадрів Національної поліції відведено вищим навчальним закладам зі специфічними умовами навчання системи МВС України.

У зв'язку із тим, що корупція є багаторівневим системним негативним явищем, яке часто є нерозривно пов'язаним із тіньовим сектором економіки та діяльністю органів державної влади, питання боротьби із нею є досить складним й вимагає від правоохоронців неабиякої попередньої підготовки.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» розрізняють два види суспільно небезпечних діянь у корупційній сфері. Перш за все, це власне корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність[1].

Другим видом виступає правопорушення, пов'язане з корупцією - діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність[1].

Під ознаками корупції про які йдеться у вищезазначених термінах слід розуміти використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей[1].

З наведених вище тверджень можна зробити висновок, що корупція, як негативне явище охоплює чисельні сфері суспільної діяльності, та що важливіше всі існуючі види юридичної відповідальності. Виходячи з цього

правоохоронці повинні бити не тільки обізнаними у них, але й також здатні реалізувати здобуті знання на практиці.

Говорячи про підготовку поліцейських у сфері протидії корупції, то, на нашу думку, вона являє собою цілісний комплекс елементів, кожний з яких нерозривно пов'язаний один з одним, та вони функціонують як єдиний механізм.

Першим таким елементом є теоретична підготовка фахівців правоохоронної сфери. Вона полягає у здобутті поліцейськими необхідної інформації та знань у сфері як загально-правового спрямування, а саме норм кримінального права, кримінального процесуального права, господарського права та інших галузей, а також спеціалізованого законодавства з протидії корупції, яке представлено Законом України «Про запобігання корупції», Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» тощо. Варто зазначити, що подібне навчання повинно бути здійснено не лише як звичайне надання на засвоєння законодавчої бази із теоретичними поглядами наукового співтовариства на цю проблему. До нього має бути інтегровано практичні зайняття із діючими досвідченими фахівцями у галузі протидії корупції, які здатні звернути увагу майбутніх правоохоронців на основні аспекти та помилки, що можуть мати місце при виконанні їх повноважень[2].

Наступним елементом є комплексна тактична та фізична підготовка правоохоронців. У зв'язку із тим, що корупційна злочинність фактично є елементом так званої «білокомірцевої злочинності», то суб'єктами протиправних діянь у цій сфері зазвичай є представники посадовців різних рівнів органів державної влади чи місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в незалежності від форм власності, а в окремих випадках навіть працівники правоохоронних органів. Через у більшості випадків для розкриття подібних правопорушень виникає потреба у проведенні спеціальних операцій. Від поліцейських, які до них залучаються, вимогами є наявність достатніх тактичних навичок для своєчасного затримання правопорушників, фіксації події правопорушення, а також запобігання приховування та втрати слідів правопорушення, та об'єктів необхідних для формування доказової бази. Крім того, у таких ситуаціях правоохоронці діють в умовах обмеженого часу на реагування. Діяти необхідно швидко та ефективно, а для досягнення цієї мети важливим чинником є наявність високого рівня фізичної підготовки правоохоронців, можливості застосування ними на практиці раніше набутих спеціальних прийомів, спеціальних засобів, а в окремих випадків й вогнепальної зброї. У зв'язку із цим, процес тактичної та фізичної підготовки є невід'ємною складовою професійної підготовки працівників поліції.

Заключним елементом, який на наш погляд, посідає важливе значення, та обов'язково має бути інтегрований у процес підготовки, є профілактика корупційним проявам при здійсненні працівниками правоохоронних органів своєї службової діяльності. Незважаючи на той факт, що державна політика

України вже багато років направлена на боротьбу із корупцією у правоохоронній сфері та на сьогоднішній день вже має певні здобутки у цьому, однак, на жаль, в сучасних реаліях дане деструктивне явище ще не вдалося повністю ліквідувати. При здійсненні професійної підготовки майбутніх поліцейських, обов'язково повинні мати місце зайняття з викладачами та навіть психологами, направлені на формування уявлень про можливу відповідальність за корупційну злочинність, не просто як норму закону, а як реально існуючий факт. Поліцейські повинні ще на стадії навчання усвідомити той факт, що за кожне порушення закону буде призначена відповідальність, якої не можливо буде уникнути. Для забезпечення цієї мети, на нашу точку зору, доречними будуть ознайомчі відвідування установ виконання покарань, у яких майбутні правоохоронці зможуть особисто ознайомитися із наслідками для особи, яка порушила вимоги законодавства щодо протидії корупції[3].

Підводячи підсумок, ми можемо справедливо стверджувати, що корупція в Україні на сьогоднішній день є однією з ключових проблем нашої держави. Єдиним виходом для повноцінної її ліквідації, є формування в населення поглядів щодо усвідомлення недопущення корупції для прогресивного майбутнього. А для цього необхідним фактором є наявність ефективно діючої правоохоронної системи у цій сфері, працівниками якої є висококваліфіковані спеціалісти, які багатогранно розвинені та мають всі необхідні знання та навички для виконання свої повноважень, тобто поліцейські нової формації.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 26.11.2021)
2. Загуменна, Юлія Олександрівна. "Професійна підготовка працівників правоохоронних органів як основа конструктивної взаємодії поліції та громади." Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.): зб. наук. ст. і тез доп. на наук.-практ. конф. до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку в Харкові (м. Харків, 25 листоп. 2017 р.)/МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 124-126., 2017.
3. Бондаренко, Валентин Володимирович. "Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями. Professional training of patrol police officers: content and promising directions." (2018).

Гречишкін І.К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМАТИКА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ:
ПОНЯТТЯ ТА МІСЦЕ У СИСТЕМІ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА
МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Розвиток суспільства є невіддільним процесом, який відбувається у всіх сферах людської діяльності. Однак його наслідки супроводжуються як появою нових позитивних явищ на кшталт підвищення рівня правового захисту населення, формування нових методів господарської діяльності, що значно підвищують рівень життя та забезпечення необхідними для існування ресурсами та послугами з однієї сторони, так й підвищенням рівня організації злочинної діяльності та сучасними формами її здійснення з другої. У зв'язку із цим на органи державної влади та світове наукове співтовариство покладається відповідальний обов'язок з розробки необхідних та ефективних теоретико-практичних методів, прийомів та засобів боротьби із викликами реалій сьогодення та формування прогресивної законодавчої бази, що буде здатна забезпечити на достатньому рівні охорону прав та свобод суспільства та держави.

Однією із найбільш важливих проблем сучасного суспільства є боротьба із злочинністю в економічній та пов'язаних із нею сферах, що у науковій спільноті носить назву «білокомірцева злочинність». Серед її проявів особливе місце посідає легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Актуальність даного питання підтверджується тим, що виділення легалізації, як кримінально-протиправної діяльності, відбулося відносно нещодавно, незважаючи на її існування в системі суспільства протягом тривалого часу. Крім того, проблема посилюється дотичністю сфери даної злочинної діяльності із функціонуванням органів державної влади й місцевого самоврядування.

Поява терміну «відмивання» грошей тісно пов'язана із процесами, що відбувалися у США у 80-х роках 20 століття, а саме із зростанням рівня наркозлочинності у країні та подальшими спробами кримінальної спільноти вести гроші, отримані злочинним шляхом у легальний обіг. Наслідком цього стала доповідь президентської комісії США з боротьби із організованою злочинністю, що датується 1984 роком, у тексті якого вперше було подано дефініцію «відмивання» грошей на офіційному рівні. Таким чином, було запропоновано розуміти під легалізацією доходів сукупність діянь та процесів,

направлених на приховування факту існування грошових коштів, що одержані з підстав не передбачених законом та їх використання, із подальшим маскуванню джерел походження таких доходів та впровадження їх у легальний обіг під виглядом законноодержаних[1].

На міжнародному рівні першим нормативно-правовим актом, який хоч прямо й не розглядає проблематику легалізації доходів, однак містить норми, які визначають її як складову кримінально-протиправної діяльності стала Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 року, яка була ратифікована Верховною Радою України 27 листопада 1991 року. Відповідно до положень даного міжнародного документа не було безпосередньо встановлено термінологію «відмивання» доходів, однак вона закріпила, що будь яке приховування джерела одержання грошових коштів в наслідок злочинної діяльності також є суспільно-небезпечним діянням, із яким сторони даної Конвенції, серед яких наразі є й Україна, мають рішуче боротися[2].

Фактично дані події стали поштовхом до активізації локальних органів державної влади окремих країн та загальних міждержавних організації у сфері протидії легалізації доходів, як супутнього явища злочинності будь-яких рівнів, та розробки нормативної бази, що регламентує дану правоохоронну діяльність.

Вітчизняне кримінальне законодавство нашої держави, зовнішнім проявом якого був Кримінальний кодекс від 28 грудня 1960 року, не містив жодних положень відносно цього питання, що свідчило про його застарілість та нездатність протидіяти проблематиці злочинності нової формації.

Вирішенням стало прийняття нового Кримінального кодексу України у 2001 році. З цього моменту законодавцем нашої держави вперше на офіційному рівні було встановлено кримінальну відповідальність за дії пов'язані із майном та доходами, одержаних без законних на те підстав. У сучасній редакції статті 209 КК України, яка й визначає легалізацію подано, що будь які дії пов'язані із набуттям, володінням, використанням чи розпорядженням майном, при наявності фактичних обставин про одержання його в наслідок протиправної діяльності будь-якої форми, а також приховування джерела походження такого майна чи володіння ним, якщо особа знала чи мала знати про злочинний характер надходження такого майна, є «відмиванням» та має наслідком кримінальне переслідування особи, що вчинила дане правопорушення із подальшим притягненням винної особи до відповідальності в міру її вини[3].

Проте, найвищим проявом, що свідчить про намір боротьби України із злочинністю у даній сфері стало прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення» Об грудня 2019 року. Даний законодавчий акт у своїх положеннях закріпив основну термінологію щодо сфери його діяльності, а також права та обов'язків суб'єктів, що здійснюють моніторинг та протидію легалізації доходів. Варто зауважити, що в основу даного закону було покладено рекомендації розроблені на базі міжнародного досвіду FATF (Financial action task force / Робоча група з

фінансових дій щодо відмивання грошей)[4].

Підводячи підсумок, на нашу думку, слід зазначити, що протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є одним із складових пріоритетного напрямку України щодо протидії корупції та пов'язаних із корупцією проявів у векторі європейської інтеграції, основною вимогою є наявність сучасної законодавчої доктрини у всіх сферах діяльності суспільства із можливістю забезпечення її функціонування на практиці.

Список використаних джерел:

1. Кашпур Л.М. Протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом/ наукова стаття: Інвестиції: практика та досвід № 3/2018 – с.103-106
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 року, ратифіковано ВРУ 25.04.1991 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text (дата звернення 23.11.2021)
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 23.11.2021)
4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 23.11.2021)

Гога І.Р.

курсантка IV курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук В.Г.

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НЕГЛАСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Аналіз сучасного законодавства України дозволяє однозначно стверджувати, що основним положенням, центральною ланкою в системі інституту таємної співпраці є ст. 275 КПК України. Такий висновок може здатися безпідставним, оскільки в Україні (та інших пострадянських країнах) негласна співпраця традиційно вважається інструментом оперативно-розшукового, а не кримінального провадження. Це належить до компетенції оперативних підрозділів, а не до повноважень органів досудового

розслідування. Його практична реалізація ґрунтується на нормах Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та положеннях підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність [1].

Проте саме до ст. 275 КПК України направляє п. 14 ч. 1 ст. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Цим пунктом встановлено право оперативних підрозділів використовувати конфіденційне співробітництво відповідно до положень статті 275 КПК України. Так, у ч. 1 ст. 275 КПК України передбачено, що під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право використовувати відомості, отримані в результаті конфіденційної співпраці з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених ст. цього Кодексу. Частина 2 цієї статті забороняє залучати адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів до конфіденційної співпраці під час проведення негласних слідчих дій, якщо така співпраця пов'язана з розголошенням конфіденційної професійної інформації [1], [2].

Щодо змісту цих норм, перш за все, слід підкреслити, що КПК України не дає визначення конфіденційної співпраці ні в статті 275 «Конфіденційне співробітництво», ні в статті 3, яка визначає основні положення Кодексу. Також КПК не визначає повноважень слідчого щодо встановлення конфіденційної співпраці з особами та її організацією.

Водночас слід зазначити, що КПК України не встановлює повноважень органів досудового розслідування щодо наявності негласних працівників та правового механізму користування їх послугами. Це створює ситуацію, коли слідчий не може використовувати конфіденційну співпрацю у кримінальному провадженні інакше як на підставі наказу оперативному підрозділу [3 с.256].

Таким чином, у даному випадку спостерігаємо розчленування (розпорошення) та розлад елементів системи правового регулювання негласної співпраці (правові норми інституту негласної співпраці); наявність непотрібних елементів, які зайво заплутують всю систему, а також відсутність необхідного, що не дозволяє належним чином регулювати суспільні відносини.

Важливим питанням правового регулювання негласної співпраці є відсутність системності. Забезпечити таку систему цілком можливо, внівши зміни та доповнення до законодавства про негласну співпрацю. Лише на основі визначення конкретного напрямку законодавчої реформи та взаємозв'язку та взаємозв'язку окремих ідей у цій концепції можна сформулювати конкретні пропозиції щодо забезпечення системного механізму правового регулювання негласної співпраці.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. // Голос України. – 2012. – 19 травня (№ 90–91).
2. Остапенко О. І Правовий аналіз забезпечення безпеки учасників оперативно-розшукових заходів. Порівняльно-аналітичне право: електрон. наук. фахове вид. URL: http://www.pap.in.ua/5_2014/116.pdf.

3. Тарасенко Р. В. Безпека учасників кримінального судочинства: кримінальні, процесуальні та оперативно-розшукові засади : монографія. Одеса: ОДУВС, 2015. 510 с.

Гордейченко Р.Р.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Моніторинг діяльності органів влади. Однією з головних цілей моніторингу є забезпечення підзвітності уряду та бізнесових структур перед громадянами. Організації громадянського суспільства за допомогою моніторингу можуть також контролювати, якою мірою обрані громадянами депутати законодавчої влади дійсно представляють інтереси своїх виборців.

Захист прав та свобод громадян. Впровадження механізмів та каналів подання скарг. Досвід країн з усталеною демократичною системою свідчить, що даний вид діяльності дає змогу посилити вплив громадян на процедури прийняття рішень органами влади, створити сприятливе інформаційне поле та тиск на владу з боку ЗМІ, підвищити рівень довіри населення до власної спроможності захисту прав і свобод.

Забезпечення інформаційної відкритості в суспільстві про стан корупції та результативність антикорупційних заходів. Тому що в інформаційному просторі України політична корупція практично не висвітлюється як складна, багатоаспектна проблема. Організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами. Правова просвіта громадян та захист їхніх прав є важливим етапом у процесі протидії корупції.

Сучасне суспільство називають інформаційним, оскільки інформація утворює найважливіший елемент його життєдіяльності. Інформатизація, як процес початку інформаційному суспільству торкнулася всіх сфер людського життя. Успішне рішення завдань, які стоять перед органами державної влади, сьогодні неможливо без використання інформаційних технологій. По справедливому зауваженню Т.Т. Гапоева, «Інформація – це освіта, комерція, творчість, незалежність від корупціонера та бюрократа. Вона стимулює внутрішній попит, допомагає стартапам, без неї немислимі інноваційні прориви, залучення іноземних інвестицій [3]. Через війну інформація сприяє підвищенню конкурентоспроможності нашої економіки.

Для того щоб українець отримував необхідну інформацію в будь-якому місці та в необхідному обсязі, потрібні нові технології, інфраструктура, грамотне економічне регулювання, освіта. Для вирішення цих завдань передбачено кілька основних напрямів роботи: зниження технічних обмежень та зняття економічних порогів доступу до інформації, а також подолання бюрократичних, відомчих, давно застарілих нормативних бар'єрів доступу до інформації» [2]. Проблема протидії корупції є одним із ключових напрямів забезпечення національної безпеки поряд із загальними проблемами протидії організованій злочинності та побудови інформаційного суспільства.

Особлива увага у здійсненні такої взаємодії приділяється питанням виявлення, попередження та розкриття правопорушень у кредитно-фінансовій системі, у галузі видобутку, переробки та реалізації сировинних ресурсів, у сфері управління державним майном, зовнішньоекономічних зв'язків, промисловості (у тому числі підприємств оборонного комплексу), будівництва, архітектури та комунального господарства, сільського господарства, охорони природи та природокористування, культури, науки, освіти та охорони здоров'я, захисту та зайнятості населення, фондового та споживчого ринку. Деякі автори ділять систему державних органів, які здійснюють боротьбу з корупцією, на дві нерівні частини. Перша – велика – покликана здійснювати боротьбу з корупцією всередині своїх органів як одна з додаткових внутрішніх функцій, друга - менша - однією з основних зовнішніх завдань [1, с. 14].

Інформаційно-аналітичне забезпечення теорії та практики оперативно-розшукової діяльності розглядається як комплекс спеціальних заходів щодо створення, накопичення осмисленої (переробленої до рівня знання) інформації та використання системи оперативно-розшукової діяльності з метою виявлення, попередження, розкриття та розслідування аналізованих видів злочинів [2].

Найбільш ефективним інструментарієм у створенні таких систем оперативно-розшукової інформації став науковий та практичний метод аналітичної розвідки та аналітичного пошуку. Цей метод повністю орієнтований на постійне та безперервне здійснення аналітичної розвідки в цілях відшукування, накопичення та аналітичного опрацювання оперативно значущої інформації, що містить первинні ознаки злочинної діяльності на території, що обслуговується або в галузях економіки [3, с. 468 - 490].

Відомості про злочини, які зафіксовані у реєстраційних картках та поміщені до банку даних реєстраційної інформації про правопорушення, щодня за робітниками днями суд передає електронними каналами до облікового підрозділу за місцем знаходження суду [4].

Відомості про злочини, вміщені до банку даних реєстраційної інформації про правопорушення, слідчі ізолятори, виправні установи, виправні установи відкритого типу, кримінально-виконавчі інспекції, інспекції у справах неповнолітніх органів внутрішніх справ щодня у робочі дні повинні передавати по електронним каналам в облікові підрозділи за місцем знаходження вищевказаних органів. Надійшли до облікового підрозділу з реєструючого органу електронними каналами відомості про адміністративні правопорушення

не пізніше ніж через добу після них надходження поміщаються до територіального банку даних про правопорушення.

Протягом доби обліковий підрозділ, після поміщення до територіального банку даних про правопорушення відомостей про адміністративні правопорушення, надсилає по електронним каналам до реєструючого органу відповідне повідомлення [3].

Відомості про адміністративні правопорушення, передані до облікового підрозділу реєструючим органом з порушенням порядку надання реєстраційного номера цього адміністративного правопорушення, фіксації відомостей про адміністративне правопорушення та їх передачі до органів внутрішніх справ, обліковий підрозділ протягом доби від часу надходження повертає назад, тобто передає цю інформацію реєструючий орган. Відповідно реєструючий орган також протягом доби повинен усунути зазначені порушення та повторно передати відомості про адміністративні правопорушення в облікове підрозділ.

Список використаних джерел:

1. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України № 3341-ХІІ (зі змінами). 1993. № 35. ст. 358.
2. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) : навч. посіб. О.Г. Фролова. 1997. 207 с.
3. Боротьба з організованою злочинністю : підручник. авт. кол.; кер. авт. кол. Є.Д. Скулиш. Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. 256 с.
4. Серватко Т. Проблемы борьбы с организованной преступностью в Польше и в Украине. Институт государства и права имени В.М. Корецкого, 2002. 207 с.

Дегтярьова М.Д.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Для регулювання діяльності, що стосується обраної для розгляду теми, в Україні існує Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Саме в ньому зазначені основні поняття, що надають змогу зрозуміти зміст та актуальні питання оперативно-розшукової діяльності.

На нашу думку, найбільш актуальним питанням є доцільність та законність використання заходів оперативно-розшукової діяльності. Як зазначено у ст.4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», її основними принципами є верховенство права, законність та дотримання прав і свобод людини. Права та свободи громадян, що повинні забезпечуватись, визначені Конституцією України, а саме :

– усі громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (ст. 24);

– кожна людина має право на свободу й особисту недоторканність (ст. 29);

– кожному гарантується недоторканність житла (ст. 30);

– кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31);

– ніхто не може зазнавати втручання в особисте та сімейне життя; не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про громадянина без його згоди. [1, с. 12]

Усі ці категорії слід визнати як гарантію держави щодо забезпечення прав громадян. Але зазначимо, що законом надається право у виняткових випадках застосувати ці права інакше. Загалом це відбувається у випадках забезпечення врятування життя та майна особи або з дозволу володільця житла.[2, с.13]

Велику роль у протидії злочинності відіграють працівники підрозділів Національної поліції, адже це і є їх основною метою. Відмінний результат, зазвичай, досягається старанною співпрацею всіх підрозділів Національної поліції України та загально-встановленою метою - протидії злочинам. Але питання оперативно-розшукової діяльності у протидії злочинності не вважається достатньо вивченим, через надання пріоритетності іншим підрозділам Національної поліції.

На наш погляд, до основних питань, пов'язаних з організацією оперативно-розшукової протидії злочинам слід віднести такі: 1) сутність та місце оперативно-розшукової протидії злочинам в системі протидії злочинності на території обслуговування; 2) структурні елементи організації оперативно-розшукової протидії злочинам на території обслуговування; 3) зміст структурно-функціонального забезпечення оперативно-розшукової протидії злочинам; 3) механізм правового регулювання оперативно-розшукової протидії злочинам підрозділами кримінальної поліції відділів (відділень) територіальних органів Національної поліції. [3, с. 15-16]

Отже, узагальнюючи вивчені питання, актуальним є забезпечення прав та свобод громадян, а також учасників оперативно-розшукової діяльності. Зазначимо, що для того, щоб результативність оперативно-розшукової протидії злочинам зростає – необхідно надати їй відповідну пріоритетність та забезпечити необхідними умовами, оперативно-технічними засобами та кваліфікованими кадрами.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30.Р.2 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Горбачов О.В. Матеріали науково-практичного семінару Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 25.05.2017 року. «Окремі аспекти законодавчого забезпечення використання можливостей громадян у протидії злочинності в негласній формі».

3. Гостіщев О.Є. Матеріали науково-практичного семінару Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 25.05.2017 року. «Організація оперативно-розшукової протидії злочинам підрозділами кримінальної поліції відділів територіальних органів Національної поліції України : сучасний стан та проблеми».

Давиденко А.Д.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАДАЧ

Корупція – це соціальне явище з яскраво вираженим політичним характером. Корупція часто призводить до закінчення кар'єри політиків та державних службовців, а також до зміни політичних режимів, занепад держав тощо.

Метою моєї роботи є проаналізувати проблему протидії корупції на державній службі, визначити вихідні умови виникнення корупції на рівні державної служби, обґрунтувати сутність та зміст адміністративно-правових заходів щодо протидії корупції в сфері державної служби.

Відомо, що корупція найбільш негативно впливає на розвиток економіки та соціальної інфраструктури, насамперед на державну службу та владу. Через значну корупцію частина державних службовців витісняється зі сфери вільних чиновників. Причиною є, насамперед, те, що люди починають вимагати гроші за ті послуги, які мають надаватися безкоштовно. Обов'язкові послуги у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення: безкоштовна державна освіта, соціальні та адміністративні послуги та інше.

Корупція дозволяє тим, хто порушує закон, ухилятися від юридичної відповідальності. Це породжує безкарність та знижує авторитет судових та правоохоронних органів, а також державних органів загалом в очах громадян,

що в кінцевому підсумку призводить до небезпечного явища – правового нігілізму [1]. Різні об'єктивні та суб'єктивні фактори сприяють зростанню корупції, особливо хабарництва, що є її найбільш соціально небезпечним проявом.

Сьогодні у світі немає жодної держави, де б взагалі не було корупції. Однак у багатьох промислово розвинутих зарубіжних країнах діє система припинення корупції – небезпечного соціального явища, яке створило атмосферу нетерпимості в суспільстві.

Корупція як масове соціальне явище в системі державної влади, а також у системі державна служба ще не отримала необхідного громадського осуду. Представники бізнес-спільнот, а часто й громадяни, які не є підприємцями в цілому є толерантним до корупції серед урядовців, і багато хто вважає, що корупція може вирішити багато проблем. А деякі урядовці думають про хабарі майже як «законна» форма додаткової оплати їхньої праці.

Ефективність застосування адміністративно-правових засобів запобігання корупції на державній службі полягає в ряді правових, організаційних, технічних та політичних, але насамперед – від точного визначення її специфічних ознак у сфері державного управління.

Зараз держава визнала існування суспільно небезпечної загрози корупції, а також її широке та систематичне поширення в різних державних органах і системах. Наслідки корупції завжди впливають на рівень розвитку соціальної та економічної інфраструктури держави. Як вже зазначалося - найбільша загроза політична і адміністративна корупція, а також корупція в судовій системі та правоохоронних органах.

Запобігання корупції є поширеною правовою проблемою. Хочу наголосити, що до боротьби та запобігання корупції мають бути залучені норми всіх галузей права. Проте слід зазначити, що основні інструменти, які слід використовувати для запобігання корупції на державній службі, тобто адміністративно-правові інструменти.

Більшість адміністративних справ з ознаками корупції подають скаргу на неправомірні дії посадових осіб та державних службовців. Статистика свідчить, що за рік виникає близько 120 тис. таких скарг [2]. Часто у публічно-правових спорах судова влада самовільно залучає своїх учасників у корупційних інтересах закону.

Висновки. Таким чином, необхідно використовувати всі законні засоби для ефективної боротьби з корупцією на державній службі. Однак центральне місце в механізмі протидії корупції на державній службі слід відвести адміністративно-правовим засобам. Це пов'язано з тим, що норми адміністративного права визначають режим державної служби, визначають режим державного управління в цілому, регулюють надання послуг юридичним особам, а також відносини різних суб'єктів у сфері виконавчої влади.

Список використаної літератури:

1. Баранов-Мохорт С.М. Стратегія запобігання і протидії корупції

(адміністративно-правовий аспект) / С.М. Баранов-Мохорт // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 65–70.

2. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 7 квітня 2011 року № 3206-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.

Дердель С.Ю.

здобувач вищої освіти 4-го курсу

факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КОНФІДЕНЦІЙНОГО (НЕГЛАСНОГО) СПІВРОБІТНИЦТВА З НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

На основі Конституції України розроблені принципи оперативно-розшукової діяльності і конфіденційного співробітництва громадян з оперативними підрозділами Національної поліції України. До них належать: верховенства права, законність, дотримання прав і свобод людини. Ці конституційні принципи знайшли своє нормативно-правове закріплення у ст. 4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [1].

Принципи конфіденційного співробітництва є керівними принципами, нехтування якими негативно вплине на діяльність оперативних підрозділів. Проаналізувавши принципи оперативно-розшукової діяльності, ми виділили найбільш необхідні для використання в межах конфіденційного співробітництва з Національною поліцією.

Найважливішими для конфіденційного (негласного) співробітництва є такі галузеві принципи ОРД:

а) конспірації, що забезпечує зберігання в таємниці від об'єктів ОРД та їх оточення фактичних цілей, завдань, заходів і засобів здійснюваної оперативно-розшукової діяльності;

б) добровільності залучення осіб до виконання завдань ОРД;

в) конфіденційності в довірчих стосунках оперативних підрозділів із такими особами;

г) забезпечення безпеки, а також правового й соціального захисту осіб, які сприяють оперативно-розшуковій діяльності [2, 37].

Перший принцип, на якому базуються конфіденційні відносини, тлумачиться так: уповноважена особа, залучаючи до конфіденційного

співробітництва особу, гарантує тим самим збереження факту такого співробітництва в таємниці від сторонніх осіб. Таким чином, між уповноваженими особами і особами, яких залучають до співробітництва існує певний взаємозв'язок, який може бути як взаємозалежним як функціонально, так і лінійно, але в умовах конфіденційної співпраці - повністю незалежними один від одного.

Тобто у конфіденційних відносинах між уповноваженою особою та особою, яку залучають до конфіденційного співробітництва закладено основний принцип, яким є безпосередня взаємодія між цими суб'єктами. Уповноважена особа зобов'язується дотримуватися гарантій, наданих довіреній особі законодавцем. Зауважимо, що з огляду на завдання, які виконують суб'єкти ОРД, конфіденційні відносини бувають як короткостроковими, так і довгостроковими. Проте, спираючись на досвід практичних працівників, вважаємо, що беззаперечна перевага віддається довготривалим конфіденційним відносинам. Перш за все, це визначається умовами, які потребують залучення осіб до вирішення завдань ОРД, а саме їх складністю та тривалістю.

Наприклад, допустимість залучення осіб до конфіденційного співробітництва. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» встановлює заборону на залучення медичних працівників, священнослужителів, адвокатів до виконання оперативно-розшукових завдань, якщо особою, щодо якої вони мають проводити оперативно-розшукові заходи, є їх пацієнт або клієнт [3, с. 331].

Наступним принципом є – добровільність. Цей принцип слід розглядати з такими правами, як: право на отримання винагороди (грошової переважно) за надану інформацію, про кримінальні правопорушення, що готуються або вчинені, та про загрозу безпеці суспільства і держави (п. 15 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність») [1], тобто така інформація сприяла розкриттю, припиненню та документуванню кримінального правопорушення; викриття причин та умов, що сприяють їх вчиненню, а також для надання допомоги в організації чи проведенні окремих оперативно-розшукових заходів чи негласних слідчих (розшукових) дій. Конфіденційний характер відносин у процесі співпраці не виключає, не зменшує та не обмежує будь-які права та свободи особи, крім випадків, прямо передбачених законом.

Принцип безпеки, а також правового та соціального захисту осіб, які сприяють оперативно-розшуковій діяльності, спрямований на забезпечення превентивних заходів безпеки з метою запобігання ймовірним і реальним загрозам життю та здоров'ю осіб, які допомагають правоохоронним органам.

Правове, а також практичне значення принципів функціонування оперативних підрозділів під час конфіденційного (негласного) співробітництва полягає в тому, що вони відіграють важливу роль у системі законодавчого забезпечення діяльності, пов'язаної з конфіденційною та негласною роботою оперативних підрозділів, та забезпечують поєднання законодавства та його виконання у діяльності уповноважених оперативних підрозділів під час конфіденційного (негласного) співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22.
2. Ксенко В. Ф. Використання конфіденційної допомоги громадян у боротьбі зі злочинами: погляд сьогодення : монографія/ Ксенко В. Ф., Некрасов В. А., Мацюк В. Я. К.: КНТ, 2007. 204 с.
3. Сервецький І. В. Науково-практичний коментар Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» / Сервецький І. В., Дашко В. А. К., 2006. 400 .

Дума А.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) КОШТІВ, ЯКІ ЗДОБУТІ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Говорячи стосовно злочинів, які вчиняються у вигляді відмивання коштів то треба сказати, що вони здійснюються у більш випадках з метою прибутку. Відмивання коштів, являє собою саме процес, який дає змогу приховати незаконне походження цього. Адже коли кримінальна діяльність породжує значні ці прибутки, злочинці знаходять різні способи здійснення маніпуляцій із коштами так, щоб не привернути увагу до діяльності, що є їх джерелом, або до осіб, які беруть участь у даній діяльності. Злочинці досягають цього шляхом приховування джерел, зміни форми або переміщення коштів туди, де менша ймовірність привернути до них саме уваги.

Єдиного обґрунтованого поняття «відмивання коштів» у науковій юридичній літературі немає, але часто вживають його синоніми - легалізація коштів або «брудні гроші». Наприклад, С.Б. Чернов розуміє це поняття як умисне надання легітимного вигляду користуванню, володінню чи розповсюдженню фінансовими коштами, іншим майном [1, с. 52].

Також аналізуючи позиції науковців цієї проблеми, можна виділити ще й те, що «відмивання» містить у собі методи і способи, за допомогою яких кошти, здобуті злочинним шляхом, перетворюються на легальні доходи з приховуванням порушень законодавства.

Відсутнє єдине уніфіковане визначення і серед вчених, а саме, криміналістів. Вони розуміють це як:

- виведення «брудних» коштів зі сфери обігу тіньового капіталу з наданням видимості їхнього законного походження;

- типові схеми, що полягають у здійсненні у певній послідовності «елементарних» фінансових і господарських операцій;
- невід'ємний складник технологій злочинного збагачення, що поєднаний єдиним ланцюгом злочинної поведінки, де власне легалізація є останньою ланкою [2,с. 182].

В основному поняття «відмивання» та «легалізація» розглядають як тотожні поняття. Однак не всі науковці погоджуються з цією саме позицією. С.Г. Гуржій вважає не зовсім коректним є те, що закон фактично ототожнює ці поняття. Його позиція така, що «відмивання» коштів є кримінальним діянням, а «легалізація» ні, бо як правило, воно не є результатом злочинної діяльності [3,с. 122].

З введенням в дію з 1 вересня 2001р. Кримінального кодексу України сформульоване чітко визначення цим поняттям. Це «Вчинення фінансової операції чи правочину з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, а також вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів» [4,с. 742].

Як і будь-яка злочинна діяльність, відмивання коштів здобутих злочинним шляхом, має причини та умови вчинення. Причини становлять собою явища, які безпосередньо пов'язані з відмиванням, а умови в основному являють собою негативні процеси в суспільстві, які сприяють вчиненню цього. Залежно від змісту детермінанти поділяються на економічні, політичні, правові та організаційні.

Економічні в Україні зумовлені такими факторами, як тінізація економіки, інфляція, та монополізація сфер господарської діяльності.

Політичні тісно переплітаються з економічними перетвореннями, адже існує прямий взаємозв'язок з ефективністю державної політики, оскільки лише грамотна економічна політика спрямована на забезпечення гідного рівня життя населення, здатна усунути причини корисливої злочинності.

Правові полягають у нестабільності законодавства щодо запобігання і протидії відмивання «брудних коштів», адже за останній час в нього було внесено досить багато поправок та змін, що дуже часто впливає на оцінку щодо боротьби з цим явищем.

Організаційні причини та умови полягають у відсутності механізмів налагодження взаємодії між різними органами державної влади, до компетенції яких входить протидія процесу відмивання злочинних коштів [5,с. 288].

В Україні питання протидії та боротьби з відмиванням коштів, здобутих злочинним шляхом, стало дуже актуальними одразу після незалежності нашої держави. Через високий рівень злочинної діяльності щодо цього та відсутності

ефективних заходів протидії відмиванню у 2002р. була сформована група з розробки фінансових заходів боротьби (FATF), що внесла Україну до списку країн з високим рівнем криміналізації економіки, які несуть потенційну загрозу світовому товариству. Україну було внесено до «чорного списку», але у 2004 р. вже виключено.

Однак це не гарантувало подальшого ефективного розвитку системи протидії і зменшення рівня злочинності пов'язаної з відмиванням коштів.

Слід зазначити, що Державна служба фінансового моніторингу співпрацює з міжнародними інституціями у сфері протидії відмиванню «брудних коштів». Вона активно співпрацює з Міжнародними групами із протидії відмиванню та Комітетами.

Характерною рисою процесу відмивання незаконних коштів в Україні є не введення злочинних доходів до легітимної сфери капіталообігу, а навпаки, їх вилучення з легітимної сфери у вигляді готівки, що є джерелом функціонування «тіньового» сектора економіки. В умовах глобалізації в Україні вилучення коштів з легітимного обороту з метою як ухилення від сплати податку, так і їх розкрадання для багатьох організованих злочинних угруповань стало професійним видом господарської діяльності.

Отже, з метою розбудови дійсно правової держави України впроваджує міжнародні стандарти боротьби з відмивання незаконних доходів, що позитивно впливає на формування національної стратегії. Рекомендації та принципи FATF, які Україна зобов'язалась виконувати, сприяють побудові ефективної системи щодо протидії відмиванню коштів, здобутих злочинним шляхом.

Список використаних джерел:

1. Соловій Я.І. Легалізація(відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: монографія/ Івано-Франківськ: 2008р. – 231с.
2. Журавель В. Предикатний фактор у структурі елементів криміналістичної характеристики легалізації доходів // Вісник Академії правових наук – 2005р. – 182с.
3. Мезенцева І. Антилегалізація законодавства: світовий досвід // Вісник – 2012р. 122-124 с.
4. Кримінальний кодекс України/2021- 1416с.
5. Інформування про результати роботи Державної служби фінансового моніторингу за 2021р. – URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultati-roboti-derzhfinmonitoringu-za-I-pivrichchya-2020-roku.html> (дата звернення 09.11.2021).

Євдокименко Г.О.

слухач магістратури 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНИЙ СТАН ПОШУКУ ЗЛОЧИНЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

В сучасних умовах глобального розвитку соціально-економічного та суспільного життя відбувається стрімке зростання злочинності, розширюються її кордони, удосконалюються способи вчинення «традиційних» кримінальних правопорушень і виникають нові форми злочинної діяльності. Для ефективного вирішення проблем, що виникли в результаті певних тенденцій, представляється необхідним розробити якісно новий підхід до організації й тактики пошуку працівниками оперативних підрозділів Національної поліції інформації про кримінальні правопорушення.

Процес виявлення та розслідування кримінальних правопорушень безпосередньо пов'язаний з пошуком, фіксацією, аналізом, оцінкою і використанням інформації про певні об'єкти і події. Важливу роль серед його джерел займають сучасні інформаційні системи, які розвиваються і удосконалюються під впливом комп'ютеризації та сучасних мережевих технологій. Завдяки інформатизації такі системи перетворилися в унікальні комплекси для накопичення інформації, її обробки, аналізу, зберігання та подання в зручному вигляді [1, с.268]. Так, теоретичні та практичні основи використання соціальних мереж та додатків для мобільних пристроїв потребують наукової розробки, оскільки перспективи використання можливостей таких ресурсів залишаються за межами поля зору вчених. Заслуговує уваги те, що сьогодні існують різноманітні методи збору інформації, що використовуються комплексно або окремо. Одним із таких є Open source intelligence (OSINT) - розвідка на основі відкритих джерел, яка включає в себе пошук, відбір, структурування інформації, отриманої з загальнодоступних джерел, а також її аналіз. Термін «відкритий» вказує на загальнодоступність джерела (на відміну від секретних джерел і джерел з обмеженим використанням). На нашу думку, під поняттям «інформація з відкритих джерел», у контексті кримінального аналізу, слід розуміти окремі дані, записи, відомості, звіти, оцінки тощо, які мають значення для діяльності

правоохоронних органів, не потребують дотримання юридичних вимог або застосування будь-якого типу негласних методів для їх збору та одержання [2, с.114].

Відомості з відкритих джерел, зокрема засобів масової інформації (газет, журналів, радіо та телебачення, всесвітньої мережі Інтернет), використовуються оперативними підрозділами правоохоронних органів, як доповнення до розвідувальної інформації, що надходить іншими каналами. Розкриваючи зміст даного дослідження, слід проаналізувати значимість соціальних мереж та мобільних додатків в процесі пошуку інформації про конкретну особу, об'єкт, предмет чи подію. Соціальні мережі дають можливість створювати інформацію та обмінюватися нею (професійними інтересами, ідеями, а також фотографіями, відео тощо) в віртуальних товариствах і мережах. Соціальні мережі використовують діалогову систему передачі даних (багато джерел – багато отримувачів). Соціальна мережа – це онлайн-платформа, яка допомагає користувачам створювати загальнодоступний профіль та взаємодіяти з іншими користувачами. Після встановлення зв'язків новий користувач може переглядати та здійснювати пошук у мережах своїх друзів, а також формувати нові зв'язки [3, с.124].

Соціальні мережі – це джерело інформації, тому пошук інформації в них є унікальним інструментом для її збору. Доречно використовувати можливості соціальних мереж, зокрема Facebook, Instagram під час пошуку людей, скориставшись додатком, який потрібно встановити на мобільному пристрої. Так, якщо додаток встановлено на телефон, то в разі пошуку друзів система пропонує сторінки людей, які зареєстровані в соціальній мережі й розміщені в телефонній книжці даного телефона. За результатами дослідження Інтернет-аудиторії України, проведеного Gemius Ukraine, кількість зареєстрованих українських користувачів лише однієї соціальної мережі Facebook на січень 2021 року складає 7,5 млн. Враховуючи те, що на січень 2019 року цей показник дорівнював 3,85 млн, за останні роки кількість користувачів зростає майже на 100%, що в абсолютних цифрах дорівнює 3,65 мільйонам. Користувачі активно розміщують на своїх сторінках інформацію особистого характеру: абонентські номери, адреси, місце роботи, посаду, місце свого знаходження, фотографії, плани на майбутнє, що несе загрозу для самих користувачів та значно звужує коло потенційних жертв для зловмисників [4, с.272].

За допомогою месенджерів (Viber, Telegram, WhatsApp, Hangouts) також можна дізнатись інформацію про особу, однак потрібно знати абонентський номер, оскільки саме він зберігається на серверах цих месенджерів після реєстрації. Для цього потрібно відкрити месенджер і додати відомий абонентський номер. Далі потрібно зачекати, доки інформація оновиться, і після цього в переліку контактів можна знайти особу, яка цікавить. Зазвичай ми отримуємо ще й фото абонента. Також цікавим з точки зору кримінального аналізу є додаток GetContact, за допомогою якого можна дізнатися, як особа підписана в контактах інших користувачів та побачити ту інформацію, яка не

була знайдена в інших додатках та соціальних мережах.

Підводячи підсумок, варто зробити висновок, що у кожному з вищезгаданих додатків ми можемо знайти унікальну інформацію про особу злочинця, його зв'язки, в тому числі кримінальні. Використовуючи сучасні соціальні мережі та мобільні додатки (Facebook, Instagram, Viber, Telegram, WhatsApp, Hangouts, GetContact), працівники оперативних підрозділів Національної поліції мають в своєму арсеналі надзвичайно важливий та один з самих недооцінених засобів щодо збору інформації про конкретну особу, використання якого сприятиме більш швидкому та якісному розкриттю та попередженню кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Гіда О. Ф. Соціальні мережі як засіб деструктивних впливів через інформаційний простір. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2013. № 3 (31). С. 268-278.
2. Косолап О. В. Соціальні мережі як об'єкт криміналістичного дослідження. Вісник кримінального судочинства. 2016. № 1. С. 112-117.
3. Гаркуша Ю. О. Соціально-правова характеристика соціальних мереж. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 19. С. 123-125.
4. Гавловський В. Д. Щодо використання соціальних мереж для виявлення, розкриття та попередження злочинів. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). Київ: Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з організ. злочинністю. 2012. № 2 (28). С. 271-282.

Жукоцький В.О.

здобувач вищої освіти 4-го курсу

факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук В.Г.

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету
підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ ДО НЕГЛАСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Зазначимо, що з прийняттям КПК України у 2012 році було модернізовано чинне кримінальне процесуальне законодавство, посилено його актуальність, посилено захист прав і свобод людини, розширено процесуальні гарантії підозрюваним та обвинуваченим, розширено коло прав потерпілих,

удосконалено систему запобіжних заходів. докорінно змінено підхід до організації та проведення процедури досудового розслідування.

Сучасна теорія ОРД та кримінального процесу не має унікального підходу до розуміння сутності та змісту конфіденційної співпраці із зацікавленими сторонами, які виконують покладені на них завдання [1].

На підставі ст.275 КПК України конфіденційне співробітництво - негласна слідча-розшукова дія широко використовується на практиці, особливо при документуванні правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Враховуючи, що відомості про факт та умови здійснення цієї дії є державною таємницею, яка доступна лише особам, які мають доступ до державної таємниці, відповідно суб'єктом її здійснення можуть бути лише ті особи, які мають доступ до державної таємниці.

Однак у практичній діяльності органів досудового розслідування до проведення негласних слідчих дій залучаються не лише правоохоронці, а й інші особи. Так, відповідно до ч. 6 ст. 246 КПК України слідчий має право проводити негласні слідчі (розшукові) дії або уповноважені оперативні підрозділи за його дорученням. За розпорядженням слідчого або прокурора до таких дій можуть бути залучені інші особи [2]. Законом не передбачено перелік осіб, які можуть бути залучені до будь-яких негласних слідчих (розшукових) дій, але, на нашу думку, до них входять особи, які не є працівниками оперативних підрозділів. Вважаємо, що незалежно від того, чи здійснюється ця діяльність в рамках ОРД чи кримінального провадження, її суть не змінюється.

Конфіденційне співробітництво регулюється такими нормативними актами:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність».

2. Підзаконні акти - відомчі Інструкції з грифом обмеженого доступу. Конфіденційна інформація використовується під час НСРД у кримінальному провадженні (ст. 275), але немає переліку кримінальних правопорушень, за які НСРД можуть бути скоєні за участю довірених осіб, і це невідповідно. Загалом КПК України (ст. 275) визначає дві форми використання конфіденційної співпраці:

1. Використання інформації, отриманої в результаті конфіденційної співпраці, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій;

2. Залучення до проведення негласних слідчих (розшукових) дій осіб, з якими встановлено конфіденційне співробітництво. Застосування негласної співпраці не є негласною слідчою (розшуковою) дією, а є заходом безпеки [3].

Так, відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» право мати гласних і негласних штатних і позаштатних працівників (п. 13), а також на конфіденційне співробітництво (п. 14) наділені підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність(ст. 8). Конфіденційна робота є складовою ОРД оперативних підрозділів правоохоронних органів. Воно базується на конфіденційній співпраці з громадянами і здійснюється з метою запобігання, виявлення, припинення

правопорушень, пошуку та фіксації фактичних даних про протиправні дії осіб і груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним процесуальним кодексом України, в інтересах кримінального провадження та отримання інформації для забезпечення безпеки громадян, суспільства та держави [4].

Підсумовуючи викладене зазначимо, що згідно з чинним законодавством конфіденційна співпраця, під якою слід розуміти встановлення та підтримання негласних відносин між оперативним працівником та особою, яка бере участь у виконанні конкретних функцій щодо забезпечення виконання завдань правоохоронних органів, може використовуватися не лише під час ОРД, а й під час досудового розслідування. Ми вважаємо, що незалежно від того, чи здійснюється ця діяльність в ході ОРД чи кримінального процесу, її суть не змінюється. Тому до чинних законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють використання конфіденційного співробітництва при здійсненні ОРД, необхідно внести відповідні зміни, щоб дозволити проведення такої ж діяльності під час досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Салтиков С., Талалай Д. Конфіденційне співробітництво та негласні слідчі (розшукові) дії. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/48.pdf> (дата звернення .11.2021).
2. Кримінально-процесуальний кодекс України: станом на 07.08.2018 р. /Верховна Рада України. Офіц. вид. Київ: Парлам. вид-во, 2018. 407 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / За заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1328 с.
4. Сергеева Д.Б.Негласне співробітництво в кримінальному процесі. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2016_Sergeeva.pdf (дата звернення 15.11.2021).

Жовтяк Я.І.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВИЯВЛЕННЯ ТА КОНФІСКАЦІЯ ЗЛОЧИННИХ АКТИВІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Інтенсивний розвиток телекомунікаційних систем, що дозволяє коштам у вигляді фінансової інформації практично миттєво переміщатися в будь-яку

точку світу, ставить перед компетентними органами правоохоронної системи пріоритетне питання організації та, насамперед всього, виконання реальних заходів, спрямованих на боротьбу з відмиванням грошей, отриманих як результат від скоєних протиправних дій.

При цьому такі фінансові ресурси, що потрапляють до міжнародної банківської системи, через таємний характер свого походження ускладнюють в першу чергу процеси визначення їх джерел і в подальшому здебільшого не дозволяють зробити сумарний «підрахунок» загальної суми минулих «відмивання» та легалізацію коштів [4].

О.Г. Карпович пов'язує питання протидії відмиванню злочинних доходів в Україні з процесами становлення та розвитку ринкової економіки держави [2, с. 4].

О.М. Лопашенко виділяє такі види економічні відносини: свобода економічної діяльності; законні підстави провадження економічної діяльності; сумлінна конкуренція; економічна діяльність, заснована на принципі добросовісності; неприпустимість кримінальних форм поведінки учасників економічної діяльності [3, с. 11].

Однією з кримінальних форм поведінки суб'єктами економічної діяльності, безумовно, є легалізація (відмивання) злочинних доходів. Вчинення економічних злочинів спричиняє прямі збитки національної економічної безпеки держави в цілому та окремим суб'єктам економічних відносин зокрема.

У термінах науки власне економічна безпека є стан рівноваги споживача, який отримує задану корисність набору благ (у теоретичних побудовах зазвичай оперують двома благами), що задовольняють його першочергові потреби, з мінімальними витратами коштів (бюджету) [2]. Економічна безпека як комплексне поняття – це стан рівноваги споживача, який отримує максимальну корисність набору благ, що задовольняють його раціональні потреби, при заданому доході (бюджеті) [4].

Доходи від діяльності такої організації будуть оподатковуватись: для юридичних осіб 20%, фізосіб - 13% з нерозподіленого прибутку їх іноземних організацій [1].

Ступінь цієї участі має становити 25% для окремого резидента, або якщо кількох резидентів з часткою більше 10% сукупності мають понад 50%. Якщо компанія буде визнана податковим резидентом, то її доходи підлягатимуть оподаткування за нормами. Вжиті заходи будуть спрямовані на підвищення прозорості фінансових операцій та посилять контроль за їх законністю.

Успіх у боротьбі з легалізацією злочинних доходів залежить від міжнародного співробітництва зі зближення норм законодавства у питаннях запобігання виникненню центрів легалізації та координації спільних зусиль контролюючих органів різних країн щодо виявлення та припинення зазначених правопорушень [3].

Додатковими перевагами фінансових розслідувань є встановлення додаткових доказів, свідків, співучасників, кінцевих бенефіціарних власників та притягнення до відповідальності організаторів, виявлення мотивів, цілей,

асоціацій та зв'язків з людьми та організаціями, визначення використання інших послуг, таких як телефони, транспорт, новітні платіжні інструменти (криптовалюти, електронні гроші тощо), що мають стосунок до справи, визначення місцезнаходження та ідентифікація підозрюваних, свідків або жертв, одержання інформації про дії, поведінку та зв'язки підозрюваних осіб, відстеження осіб, включаючи тих, що переховуються від слідства.

Список використаних джерел:

1. Лист про наміри з МВФ. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2002_06_2020.pdf.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX // Відомості Верховної Ради України від 19.06.2020 – 2020 р., № 25, стор. 5, стаття 171.
3. Хосе М. К. Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності. Фінансові розслідування // Матеріали тренінгу «Протидія відмиванню коштів / повернення активів: міжнародне співробітництво та кращі практики ЄС». URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1OkuLZIq1elyHCaKGB6JiRK98INzjo9UA>.
4. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. – К., 2016. – 208 с. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.pdf

Збишко І.В.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА КОРУПЦІЇ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ

Корупція як соціальне явище має давню історію, однак і сьогодні залишається однією з найактуальніших проблем в багатьох країнах світу. За даними опитування, проведеного у 2020 році дослідницькою агенцією «Info Sapiens» за підтримки Антикорупційної Ініціативи Європейського Союзу в Україні та Національного агентства з питань запобігання корупції, населення нашої держави вважає корупцію другою за значущістю суспільною проблемою сьогодення після військових дій. Найкорумпованішими, на думку людей, інституціями є митниця, суди, Верховна Рада України, прокуратура, поліція та

інші. Хоча в останні роки антикорупційне законодавство України було приведене у відповідність до міжнародних стандартів, значно активізувалася робота щодо протидії корупції, були створені НАБУ і НАЗК, корупція, як на вищому, так і на побутовому рівнях, утруднює нормальне функціонування громадських механізмів, викликає у суспільстві недовіру до державних, судових, правоохоронних органів.

Термін «корупція» походить від латинського «*corruptio*», що означає «псувати». У сучасній лексиці цей термін використовується для позначення можливості підкупу (продажності) політичних діячів, державних службовців[1]. У Законі України «Про запобігання корупції» надається офіційне визначення цьому поняттю: корупція – це використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. Відповідно до ч. 1 ст. 3 вищевказаного Закону до таких осіб належать посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, особи рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, поліцейські [2]. Цей перелік свідчить, що правоохоронна та судова сфери потенційно розглядаються законодавцем як такі, в яких можливі прояви корупції.

За Конституцією України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їхні гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [3]. Втілення цих принципів у життя покладено найперше на суди та правоохоронні органи держави. Тому, коли посадові особи цих органів використовують владу з корисливою метою – це великий ризик для самої сутності ідеї захисту прав людини у демократичній державі, відвертий виклик усьому суспільству.

На думку Трепака В. для кримінологічних цілей корупційні діяння в правоохоронній та судовій сферах можна поділити на ті, що: а) вчиняються спеціальними суб'єктами в межах здійснення їх загальної компетенції; б) вчиняються ними під час розслідування (документування) або розгляду справ про корупційні діяння [4].

Важливість такого поділу полягає у виділенні пріоритетів протидії корупції у судах та правоохоронних органах. Адже «корупція в справах про корупцію» є одним з найбільш корупціогенних факторів в Україні. Корупція в судовій та правоохоронній системах становить особливу небезпеку також через

пряму залежність результатів протидії корупції від їхньої діяльності. Корумпованість тих, хто сам покликаний протидіяти цьому явищу у всіх його проявах, робить завідомо безнадійними антикорупційні зусилля інших суб'єктів, дискредитує цю діяльність і ускладнює ситуацію з корупцією в країні [5].

Корупція у правоохоронних органах та судах негативно впливає на результати боротьби зі злочинністю. Вона є тим чинником, який сприяє уникненню злочинцями від відповідальності, впливає на дотримання самими працівниками правоохоронних органів та судів дисципліни та законності, призводить до девальвації моральних цінностей, змінює мотивацію службових осіб у сфері державного управління, а також громадян у різних сферах соціального життя [6]. Ефективним заходом протидії корупції в правоохоронних органах представники громадськості вважають використання різних засобів технічного спостереження за співробітниками органів внутрішніх справ та суду. Зараз вживаються організаційні та технічні заходи щодо оснащення патрульних автотранспортних засобів підрозділів поліції засобами відеофіксації зовнішньої обстановки і відеоспостереження всередині салону автомобіля з функцією зберігання відео-інформації. Обладнуються входи та виходи з адміністративних будівель технічними засобами спостереження з функцією фіксування та зберігання інформації. З кримінологічної точки зору, безперечно, це виправдано і, на нашу думку, давно необхідно. Зазначені профілактичні заходи мають високий антикриміногенний потенціал і спрямовані на недопущення самого факту вчинення порушення закону, в т.ч. корупційного правопорушення та злочину.

Однак важливе значення для існування корупції як явища має не лише те, що існують службові особи правоохоронних органів чи судів, котрі готові отримати неправомірну вигоду, а й ті, громадяни, які готові її запропонувати. Адже практика свідчить, що самі громадяни ініціативно пропонують хабарі і готові «відкупитися» від відповідальності за скоєне правопорушення та злочин. Цей факт під час опитувань відзначають понад 80% респондентів – співробітників органів внутрішніх справ. Тобто, рушійною силою, провокатором корупційної поведінки державних службовців часто стають самі громадяни, бо вони в цьому зацікавлені. Громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів на даний момент носить здебільшого декларативний характер і не досягає поставлених цілей. В умовах слабкості, пасивності самого суспільства залучення його представників до контролю за діяльністю поліції, так само як і використання суспільної думки в якості оціночної категорії діяльності правоохоронних органів є питанням складним і спірним, що вимагає детального опрацювання [7].

Таким чином, за результатами соціологічних досліджень, населення, міжнародні організації, експерти оцінюють ступінь корумпованості всіх сфер правовідносин в Україні, в тому числі, правоохоронних органів, як високий. Найбільш актуальними напрямками попередження корупційних правопорушень серед співробітників органів внутрішніх справ є адекватне своєчасне фінансове

та літерально-технічне забезпечення, чітка правова регламентація діяльності, застосування організаційних та технічних заходів щодо оснащення службових приміщень, автотранспортних засобів для підрозділів поліції, оснащення засобами відео фіксації, посилення дисципліни шляхом особистого прикладу прийняття законних рішень керівниками, активізація громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів.

Список використаних джерел:

1. Береза О., Соловйов В. Сучасний стан та особливості корупційних проявів у правоохоронних органах України. *Вісник Національної академії державного управління*. 2011. Вип. 3. С. 90 – 97.
2. Іванець М. Корупція як негативний фактор в діяльності правоохоронних органів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 3. С. 59-63.
3. Івасенко С. Умови виникнення корупції серед працівників правоохоронних органів. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 3. С. 226-233.
4. Конституція України : Закон України від 28.05.1996. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Дата звернення: 25.11.2021).
5. Плекан В. Особливості та причини виникнення корупції в правоохоронних органах України. *Підприємництво, господарство і право*. Кримінологія. 2021. №4. С. 231-238.
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Дата оновлення: 25.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (Дата звернення: 25.11.2021).
7. Трепак В. М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні: дис. д-ра юр. Наук: 12.00.08 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Київ, 2020. 482 с.

Іванчук О.С.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С., викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

У сучасному світі корупція серйозно загрожує правам людини та соціальній справедливості в суспільстві. Вона стримує розвиток демократичних

інститутів та заважає економічному розвитку держави. Корупція є однією з основних перешкод для політичного та економічного прогресу в Україні. Поняття “корупція” походить від лат. слова *corruptio*, що має декілька значень: 1) псувати, пошкоджувати, призводити до занепаду; 2) виснажувати; 3) спокушати, підкуповувати; 5) фальсифікувати; 6) ганьбити.

Багато науковців висловлюють свою думку щодо проблем взаємодії інститутів влади та громадянського суспільства у запобіганні корупції. Серед досліджень цього напрямку слід виділити таких фахівців, як: В. Борисова, Л. Бугайчук, С.Кравченко А. Махненко, Л. Гаєвська. Так, Л.А. Гаєвська висвітлює головні ідеї та підходи тлумачення змісту громадянського суспільства, а також розглядає його взаємозв'язок з державою.

Громадський сектор України характеризується різноманітністю інститутів та організацій громадянського суспільства (громадські та благодійні організації, профспілки, організації роботодавців та їх об'єднання, друковані та електронні засоби масової інформації тощо). Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції регулюється законодавством України, а саме: статтями 14 та 21 Закону України «Про запобігання корупції», статтею 31 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», а також законами України «Про громадські об'єднання», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян».

Антикорупційна діяльність громадського сектору направлена на захист прав громадян, моніторинг функціонування державних органів, аналіз антикорупційного законодавства (надання рекомендацій органам державної влади щодо їх удосконалення), участь у роботі громадських рад при виконавчих органах влади, здійснення інформаційно-просвітницьких заходів.

Інститути громадянського суспільства відіграють важливу роль у виявленні та висвітленні випадків корупції та покарання за такі діяння, інформуючи населення про наслідки вчинення корупційних дій. Так, діяльність національного відділення Transparency International, яке сформувалося з Творчого об'єднання «ГОРО» у 1999 році в центрі України, спрямована на боротьбу з корупцією. Організація налічує близько 100 національних осередків, та відома своїми антикорупційними дослідженнями, зокрема Індексом сприйняття корупції. Також активно функціонує Центр політико-правових реформ, основною метою якого є проведення громадської експертизи важливих законопроектів та сприяння проведенню реформ у політико-правовій сфері задля утвердження в Україні демократії, верховенства права.

Особливу увагу слід приділити участі засобів масової інформації у висвітленні корупційних проявів, адже їх участь у виявленні корупції потребує ефективного вирішення на законодавчому рівні проблем щодо отримання об'єктивної інформації та її поширення. Тому важливим чинником протидії корупції є створення ділового механізму доступу громадян, і передусім журналістів, до інформації про діяльність державних органів та їх посадових осіб.

При виявленні громадським сектором фактів корупції виникає чимало

проблем, таких як: залежність ЗМІ від їх власників, недостатність умов функціонування прозорого медіаринку та відсутність реального впливу недержавних організацій на стан боротьби з корупцією.

Отже, зважаючи на особливості існування в Україні інститутів громадянського суспільства та для подальшого посилення їх ролі, необхідно закріпити відповідними законодавчими актами права та повноваження інститутів громадянського суспільства, що збільшить вплив громадського контролю щодо протидії корупції, створити правовий механізм забезпечення захисту джерел інформації журналістів, налагодити співробітництво правоохоронних органів з населенням щодо виявлення фактів корупції в органах державної влади, запровадити механізми заохочення населення за надання об'єктивної інформації про факти корупції, забезпечити ефективний захист та безпеку осіб, які повідомляють про факти корупційних діянь.

Список використаних джерел:

1. Гаєвська Л.А. Феномен громадянського суспільства і його вплив на становлення державно-громадського управління освітою (теоретико-методологічний аспект/ Л. А.Гаєвська // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07glatma.htm>

2. Кравченко С.О. Взаємодія держави та громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції / Запобігання та протидія корупції: навч. посіб. / авт. кол.: А.М. Михненко (кер.авт.кол.), Р.П. Марчук, А.М. Мудров та ін. ; за ред. проф. А.М. Михненка. – К.: НАДУ, 2010. – 360с.

3. Михненко А. М. Проблеми взаємодії інститутів влади і громадянського суспільства та суспільна безпека / А. М. Михненко, М. П. Месюк /Теорія та практика держ. упр. : зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ, 2009. – Вип. 1. – С. 32–41.

Качан І.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

к.ю.н., доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ ТА ВИЗНАННЯ НЕДОПУСТИМИМИ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Проголошення незалежності України не лише позитивно вплинуло на майбутнє країни, але й поставило перед нею купа цілей та обов'язків, яких

потрібно було досягати та виконували. Новоутворена країна не могла б існувати без свого національного законодавства, а тому тодішня влада прийняла рішення не лише запозичити деякі норми із законодавства інших країн, але й ратифікувати деякі нормативно-правові акти. Особливу увагу заслуговували норми, котрі стосувалися захисту прав та свобод людини і громадянина. Аналізуючи ситуацію, на початку існування України як окремої держави, було прийнято рішення створити Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс та інші закони та кодекси, котрі б захищали особу в разі порушення таких прав та свобод.

Порушення конституційних прав та свобод як було, так і залишається частим явищем, і тому, на правоохоронні органи покладається завдання детального ознайомлення з неприємною ситуацією, котра призвела до їх порушення. Загалом, законодавством України зазначаються різні дії, котрі варто вживати при вирішенні таких справ, але особливу увагу заслуговують негласні слідчі (розшукові) дії.

Питання негласних слідчих (розшукових) дій було актуальним завжди, оскільки, незважаючи на стрімкий розвиток суспільства та держав, кількість правопорушень лише збільшується, а для того, щоб припинити цей негативний розвиток, варто детально вивчати питання.

Метою даної роботи є ознайомлення з питанням негласних слідчих (розшукових) дій, а також аналіз їх результатів, котрі вважаються недопустимими.

Із моменту створення держав та до сьогоднішні, одними із головних завдань країни була охорона прав та свобод людини, а також забезпечення комфортного та спокійного життя населенню. Зрозуміло, що безпечним життя людей важко назвати, якби злочини вчинялися, а за їх здійснення не було б ніякого покарання, тому питання розкриття правопорушень та припинення появи нових є вкрай важливим. Наразі, одним із найбільш ефективних інструментів у попередженні виникнення нових правопорушень є саме негласні дії. Згідно законодавства України, негласними (слідчими) розшуковими діями є різновид слідчих дій, інформація про факт та методи їх проведення не можуть розголошуватися, за винятком випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом [1, ст.246]. Неможливо не зазначити, що вони мають назву негласних, оскільки їх проведення є таємним, і приховується від інших, окрім осіб, яких чітко зазначає законодавець.

Негласні слідчі (розшукові) дії – це частина процесуальних дій, які є важливим способом збирання, закріплення та перевірки доказів, і зрозуміло, що такі дії мають проводитися уповноваженими органами і посадовими особами згідно порядку, який встановлений кримінальним процесуальним законодавством [2, с.436]. Здійснення таких дій можливе лише за наявності відповідного рішення, яке надається слідчим або ж прокурором, а також викладається у постанові. Наступним важливим кроком у проведенні таких дій є фіксація ходу негласних слідчих (розшукових) дій і їх результатів проведення. Фіксація є необхідною, оскільки завдяки ній можна побачити докази, котрі

допоможуть у судовому процесі, але, окрім цього, спостерігати за законністю їх проведення та знати особливості таких дій. Доречно вказати, що після проведення негласних слідчих (розшукових) дій, їх результати мають зазначатися у протоколі, і, за необхідності, можуть долучитися додатки. Окрім того, такі дії можуть фіксуватися технічними чи іншими засобами.

Як раніше вже раніше зазначалося, негласні слідчі (розшукові) дії не підлягають розголошенню, тому є очевидним, що отримана інформація, документи чи речі не можуть розголошуватися чи показуватися на загальний огляд. Варто зазначити, що усе, що було отримано під час НСРД чи відноситься до отриманих матеріалів підлягає захисту.

Як відомо, негласні слідчі (розшукові) дії проводяться з метою отримання будь-яких даних, котрі мають значення для кримінального провадження, але потрібно зазначити, що є випадки, коли суд визначає отримані результати недопустимими. Відповідно до законодавства, недопустимими вважаються докази, що були отримані внаслідок істотного порушення кримінального процесуального законодавства. Загалом, суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення, і в разі встановлення недопустимості, вказує на неможливість його дослідження або припинення такого дослідження в судовому засіданні, якщо воно було розпочате. Зрозуміло, що сторони кримінального провадження, потерпілий мають право подавати клопотання і наводити заперечення проти визнання доказів недопустимими [3, с.254]. Доречно зазначити, що недопустимими можуть вважатися докази, які були отримані під час істотному порушенні проведеннях негласних (слідчих) розшукових дій, наприклад, обшук без понять, відсутність детальної інформації про отриманні докази у протоколі і т.д.

Загалом, докази, що були отримані при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій мають чітко підтверджувати чи спростовувати вину конкретної особи, оскільки при неправильному винесенні рішення, на яке впливали докази, можна нанести шкоду іншим та порушити закон.

Таким чином, негласні слідчі (розшукові дії) є необхідними у сучасному світі, оскільки допомагають розкрити велику кількість справ та відновити справедливість.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. Відомості Верховної Ради України. № 4651-VI, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88
2. Сало О.М. Правова регламентація проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Львів: Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, №4, 2013, с.436-446 (04.10.2021).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. Ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко – Х.: Одісей, 2013. – 1104 с.

Кухар В.О.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тінін Д.Г.

викладач кафедри ТСП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

За останні трьох десятиліть організована злочинність визнається у світі одним із найгостріших викликів сучасності, що підштовхувало країни та міжнародні інституції на рівні Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та Європейського Союзу прийняти низку міжнародно-правових актів, направлених на протидію цьому явищу.

У документах відзначається підвищений рівень небезпеки організованої злочинності, яка:

1) загрожує внутрішній безпеці та стабільності незалежних держав, впливає на національну економіку, загальносвітову фінансову систему, правопорядок та основні соціальні цінності [1];

2) в національних і транснаціональних аспектах дестабілізує міжнародні відносини, враховуючи міжрегіональне, регіональне, субрегіональне і двостороннє співробітництво, за допомогою впливу на політику, засоби масової інформації, органи державного управління, судову владу та економіку за рахунок побудови структур комерційного і підприємницького характеру [2];

3) є динамічним та інтегрованим в бізнесі, гнучким в реакції на зміни ринкових сил і ситуацій, не обмежених державними кордонами, налагоджує партнерські відносини як всередині, так і за межами Європейського Союзу, залучає фахівців і структури, не пов'язані зі злочинністю, бере участь як в легальному, так і в незаконному втручанні на ринок, використовуючи переваги, пов'язані з вільним переміщенням грошей, товарів, персоналу та послуг [3].

Висока організованість, наявність транснаціональних зв'язків зробили організовану злочинність глобальною загрозою для світової цивілізації та міжнародного правопорядку, створили непереборні перешкоди соціально-економічному прогресу людства.

У цих умовах контроль над організованою злочинністю, особливо транснаціональною, SOCTA - 2017 був визначений як вищий пріоритет для Європейського Союзу і частина його міжнародної політики. У Європі в 2017 році були визначені п'ять основних загроз організованої злочинності: кіберзлочинність, виробництво, обіг і поширення наркотиків, незаконне ввезення мігрантів, організована злочинність щодо власності, торгівля людьми.

Організована злочинність загрожує національній безпеці і демократичному розвитку України, підриває конституційний лад і державний суверенітет, як за своїми масштабами, так і за руйнівним впливом. Поширення транскордонної організованої злочинності є безпековим викликом, який може посилювати загрозу застосування воєнної сили проти України (п. 1 розділу II Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України) [4].

Посилення інтересу до України з боку міжнародної організованої злочинності у сферах незаконної міграції, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, контрабанди зброї, небезпечних матеріалів та наркотичних засобів, відходів біологічних та хімічних речовин, ядерних матеріалів є фактором, який сприяє ймовірності поширення тероризму в Україні, що набуває загрозливого характеру (розділ II Концепції боротьби з тероризмом в Україні) [5].

Протидія організованій злочинності є одним з пріоритетів діяльності правоохоронних органів України та основним напрямком подальшого реформування системи правоохоронних органів:

1) Концепція розвитку та захисту сектору безпеки України визначається одним з основних завдань сектору боротьби з організованою злочинністю, а ефективного виконання Національною поліцією України функцій у вказаній сфері названо умовою адекватного реагування на загрози національній безпеці. Зосередження уваги на вирішенні питань щодо виявлення та протидії транснаціональним і міжрегіональним організованим злочинним угрупованням, боротьба з проявами організованої злочинності в різних сферах є метою реформування Служби безпеки України;

2) Стратегію національної безпеки України [6] серед напрямів та завдань реформування й розвитку сектору безпеки і оборони з метою системного захисту України від загроз національній безпеці визначено забезпечення системності реформування Національної поліції України, посилення кримінальної поліції та органів досудового розслідування, зокрема у сфері боротьби з організованою і транснаціональною злочинністю.

Отже, протидія організованій злочинності, що характеризується високим рівнем небезпеки, входить до числа пріоритетних завдань України перед світовою спільнотою і в одим з найважливіших пріоритетів діяльності правоохоронних органів держави, і є перспективним напрямком їх подальшого реформування.

Список використаної літератури:

1. Неапольська політична декларація і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності : від 23.12.1994 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_787 (дата звернення: 22.11.2021).

2. Рамкова Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти організованої злочинності : від 21.07.1997 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_786#Text (дата звернення: 22.11.2021).

3. Запобігання та контроль організованої злочинності : Стратегія Європейського Союзу на початок нового тисячоліття (2000/С 124/01) : від 01.01.2000 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_233 (дата звернення: 22.11.2021).

4. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України : затв. Указом Президента Ук- раїни від 14.03.2016 No 92/2016 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016> (дата звернення: 22.11.2021).

5. Концепція боротьби з тероризмом в Україні : затв. Указом Президента України від 05.03.2019 No 53/2019 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019> (дата звернення: 22.11.2021).

6. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та страте- гічне співробітництво : від 14.12.2016 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16 (дата звернення: 22.11.2021).

Крипович С.І.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СТАН ТА СУЧАСНІ НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

В цілому запобігання корупції у приватному секторі на сьогодні знаходиться у зародковому стані. Наразі не можна ідентифікувати бодай якісь репрезентативні результати запровадження засобів протидії корупції у приватному секторі. Усі дослідження стану корупції в публічній сфері підкреслюють основне. Суспільству необхідно прищепити «антикорупційну культуру», і головне - це починати з себе: не брати і не давати хабарів, тому що кожний п'ятий українець стикається з хабарництвом, або бере, або дає хабарі. Особливо це стосується корупції у приватній сфері [1, с. 157].

Корупція - це загроза суспільству і державі, це явище яке завдає шкоди повному і всебічному розвитку будь-якого суспільства. У законодавстві України під корупцією розуміється зловживання службовим становищем, дача хабара, отримання хабара, зловживання повноваженнями, комерційний підкуп або інше незаконне використання фізичною особою свого службового становища всупереч законним інтересам суспільства і держави з метою отримання вигоди у вигляді грошей, цінностей, іншого майна або послуг майнового характеру, інших майнових прав для себе або для третіх осіб або

незаконне надання такої вигоди зазначеній особі іншими фізичними особами [2]. Корупція підриває авторитет державної служби і боротьба з цим явищем є на сьогоднішній день однією з найактуальніших напрямків діяльності для держави [1, с. 160].

Заходи протидії корупції:

Проведення роз'яснювальної роботи з метою недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів, врегулювання конфлікту інтересів у разі його виникнення та невідкладного, у письмовій формі, повідомлення безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів та вжиття всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів [2].

Ужиття заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів, а саме суперечності між особистими інтересами та службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих посадовій особі службових повноважень.

Забезпечення обов'язкового надання особами, які претендують на зайняття посад в Департаменті охорони здоров'я, відомостей про близьких осіб, які будуть працювати з ними в одній сфері та можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів під час виконання нею своїх посадових обов'язків після призначення її на посаду [4].

Попередження осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «Б» і «В» про спеціальні обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції». Здійснення, у межах компетенції: перевірки фактів своєчасності подання електронної декларації. Здійснення невідкладного, у письмовій формі, інформування працівником Департаменту охорони здоров'я про обставини, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів свого безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів з метою термінового вжиття заходів щодо усунення таких обставин.

Сьогодні проблема корупції, придушення різних її проявів і протидії її поширенню, вироблення і практичної реалізації ефективної антикорупційної політики є гранично гострою і життєво важливою для України. Ні для кого не секрет, що корупція є небезпечне явище для суспільства і держави, вона характерна не тільки для сфери політики і державного управління, а й для освіти [5, с. 403]. Як соціальне явище корупція досить багатоліка і багатогранна. Корупція проявляється у вчиненні:

-злочини корупційної спрямованості (розкрадання матеріальних і грошових коштів з використанням службового становища, дача хабара, отримання хабара, комерційний підкуп і т.д.);

-Адміністративні правопорушення (дрібне розкрадання матеріальних і грошових коштів з використанням службового становища, нецільове використання бюджетних коштів і коштів позабюджетних фондів і інші склади, що підпадають під склади Кодексу про адміністративні правопорушення);

-дисциплінарних правопорушень, тобто використанні свого статусу для отримання деяких переваг, за яке передбачено дисциплінарне стягнення;

-заборона цивільно-правових угод (наприклад, прийняття в дар або дарування подарунків, надання послуг держслужбовцю третіми особами).

Це злочин, який відбивається не тільки на фінансовому благополуччі організації, але і на добробуті кожного.

Антикорупційна діяльність, передбачає проведення ряду заходів, спрямованих на протидію корупційним проявам. На цій сторінці ви можете ознайомитися з відповідними документами, а також повідомити за телефонами «гарячої лінії» або залишити анонімну запис у відповідній формі на сайті про всі відомі вам факти, що вказують на корупційні прояви [4]. Вся інформація, що надходить (через форму розділу) потрапляє тільки уповноваженим співробітникам. Ви самі вирішуєте, як надати інформацію: анонімно або назвавши себе.

Список використаних джерел:

1. Білецький А. В. Корупція у приватному секторі та роль громадськості у її запобіганні // Проблеми законності : зб. наук. праць / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2016. Ст. 157-166.
2. Згідно з дослідженнями ЕУ, керівникам не вдається ефективно формувати принципи ділової етики. URL: <https://utka.su/vWSB1>.
3. Index of economic freedom. URL: <https://www.heritage.org/index/ranking/>
Опитування Американської торгової палати показало ставлення українських бізнесменів до боротьби з корупцією. URL: <http://tyzhden.ua/News/161979>.
4. Дослідження Національного агентства з питань запобігання корупції - https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/mzk_files/doslidzhennya/8.pdf Науковий керівник: к.ю.н., доцент Мельничук Т. В.
5. Алфьоров С. М. Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. 403 с.

Кочкіна Д.Д.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Березняк В.С.

кандидат юридичний наук, старший науковий співробітник,

доцент кафедри кримінального права та кримінології

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СМЕРТНА КАРА: СПРАВЕДЛИВА ВІДПЛАТА ЗА СКОЄНЕ НАСИЛЬСТВО ЧИ КАТУВАННЯ, ЩО ПРИНИЖУЄ ГІДНІСТЬ

Наразі в Україні все частіше постає питання про скасування мораторію на смертну кару, що пов'язано зі стрімким зростанням показників вчинення

особливо тяжких злочинів з антисоціальними мотивами та цинічним характером. Тому доцільно було б розглянути більш дієві види покарань до осіб, що вчинили такі злочини, а саме такий вид покарання як смертна кара.

Цю тему досліджували такі вчені сучасної науки, як В.І. Анісімова, Ю.В. Бауліна, М.Й. Коржанського, В.В. Костицького, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, проте вони так і не дійшли до якогось спільного висновку, адже їх праці мали зовсім протилежний характер, що свідчить про складність та неоднозначність винесеного на огляд питання [1, с. 121].

Поняття «смертної кари» тлумачиться як найсуворіша юридична міра покарання, яка полягає в позбавленні людини життя, та здійснюється в межах правових норм і легітимних повноважень держави відповідно до вироку суду або за рішенням інших державних чи військових органів.

Смертна кара є своєрідним превентивним заходом запобігання вчинення особливо тяжких злочинів, механізмом залякування, адже як зазначив науковець Ернест Ван Гаг: «Смертної кари бояться більше від усіх покарань, бо вона не просто необоротна, а остаточна». Цей вид покарання є також стовідсотковою гарантією того, що злочинець понесе відповідальність за вчинений ним злочин повною мірою; довічне ж позбавлення волі не дає нам такої гарантії, оскільки згідно з ч. 7 ст. 151 Кримінально-виконавчого кодексу України засуджений до довічного позбавлення волі після відбуття не менше 25 років покарання має право подати клопотання про його помилування до Президента України.

Звісно не виключенням є можливість виникнення судової помилки. Найяскравішим таким прикладом на території України є засудження невинного Олександра Кравченко до смертної кари, який був реабілітований вже посмертно, за вчинені Андрієм Чикотило злочини. Проте є раціональне вирішення цієї проблеми, яке практикує США, а саме наявність проміжку часу терміном у 5 р. між винесенням вироку судом та його виконанням.

Ще можна зазначити, що станом на 2018 р. вартість утримання одного злочинця в рік варіюється від 37 до 53 тис. грн в залежності від установи, в якій він відбуває своє покарання. Станом на 2020 рік кількість засуджених дорівнює 52,9 тис. осіб, отже, підрахувавши можна визначити середню кількість коштів, які витрачаються на утримання засуджених в рік в Україні. Ця цифра становить близько 2,5 млн грн, що є значним ударом по й так нестабільній економіці України. За 2019 р. було вчинено 15368 особливо тяжких злочинів [2]. Таким чином наша держава могла заощадити близько 691,6 тис. грн, закріпивши смертну кару як найсуворіше покарання на законодавчому рівні.

Отже, це питання є доволі суперечливим: в країнах, де дозволена смертна кара наголошують на її заборону, а в країнах, де вона заборонена навпаки обговорюють поновлення такого покарання. За проведеним опитуванням у 2021 р. 51% виступила за скасування даного мораторію, 45% - проти, а 4% - не змогли відповісти на зазначене питання [3]. Отож більшість українців підтримують повернення застосування смертної кари як найсуворішого покарання, проте чи можливо це зробити не порушивши приписи таких

організацій як ООН, Ради Європи, в складі яких перебуває Україна, та суперечивши рішенням Конституційного суду України [4]. Наразі немає відповіді на це запитання, тому й далі обговорень скасування мораторію на смертну кару не заходить, однак, на думку вчених, ця тема буде залишатися актуальною доки будуть вчинятися такі моторошні нелюдські злочини.

Список використаних джерел:

1. Савченко С. О. Університетські кримінально-правові та кримінологічні читання. Смертна кара: за чи проти?: зб. тез доповідей і всеукраїнської курсантсько-студентської науково-практичної конф. Харків: ХНУВС, 2017. С. 121.
2. Новий Кримінальний кодекс. Статистика: веб-сайт. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/statistics> (дата звернення: 11.11.2021).
3. 51% українців виступає за відновлення смертної кари в Україні, – опитування: веб-сайт. URL: <https://espreso.tv/51-ukraintsiv-vistupae-za-vidnovlennya-smertnoi-kari-v-ukraini-opituvannya> (дата звернення: 11.11.2021).
4. Злочин і кара. Чи потрібно поновити в Україні смертну кару?: веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1114359.html> (дата звернення: 11.11.2021).

Каратонов Є.В.

здобувач вищої освіти 4-го курсу
факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО ФОРМ ЗАКРІПЛЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРОТИДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗЛОЧИННИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

Аналізуючи ст. 275 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1], можна стверджувати, що законодавчо закріплено лише дві форми взаємодії з конфідентами в рамках кримінального провадження:

- використання інформації, отриманої внаслідок конфіденційного співробітництва;
- залучення конфідентів до проведення НС(Р)Д.

В рамках цього дослідження хочеться звернути увагу на іншу позицію щодо залучення конфідентів. На наш погляд, враховуючи специфіку негласних відносин, залучення особи до конфіденційного співробітництва повинне

відбуватися на засадах добровільності. Якщо проводити аналогію з ОРД, то слушною є позиція С.Р. Тагієва та Ю.І. Гекової, які зазначають, що, згідно з положеннями п. 1, п. 6, п. 13 ч. 1 ст. 8 та ч. 2 ст. 11 Закону України «Про ОРД», на оперативних працівників покладається обов'язок дотримуватися умови добровільності у разі використання допомоги громадян [2, с. 361].

При проведенні негласних слідчих (розшукових) дій існує три види оформлення такої співпраці:

- усна угода (застосовується, коли отримання письмової згоди на співпрацю неможливе або недоцільне);
- розписка (підписка на співпрацю) як акт одностороннього волевиявлення громадянина;
- контракт.

На нашу думку, позиція щодо можливості надання такої згоди як усно, так і письмово виглядає неоднозначною, лише письмова форма буде явним і незаперечним фактом вираження волі особи співпрацювати з органами досудового розслідування.

Усна форма закріплення факту співпраці передбачає наявність угоди між окремим громадянином та органом, який здійснює негласну слідчу (розшукову) діяльність (в особі його представника - слідчого або оперативним працівником за дорученням слідчого) про надання допомоги останнього при розкритті кримінального провпорушення.

Згода громадян на встановлення співпраці з правоохоронними органами, як правило, оформлюється в письмовій формі у формі розписки на співпрацю або договору і може мати як постійних так і тимчасовий характер, а участь громадян у негласних слідчих (розшукових) діях може бути залежно від їх бажання та природи виконувала завдання.

Договір дозволяє детально визначити та закріпити відносини сторін, умови та види співпраці. Перелік умов, що обумовлюються в договорі, визначається індивідуально і залежить від характеру виконуваної роботи, особистих і ділових якостей особи, яка бере на себе зобов'язання сприяти досудовому розслідуванню, її реальної можливості брати участь у певній діяльності.

Необхідні для залучення особи до конфіденційної співпраці за ст. 275 КПК України, можна виділити:

- письмова згода особи-конфідента;
- постанова слідчого про залучення до конфіденційного співробітництва;
- протокол попередження про недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування/або пам'ятка про процесуальні права та обов'язки конфідента;
- постанова слідчого про забезпечення конфіденційних відомостей про особу;
- повідомлення прокурора про факт залучення особи до конфіденційного співробітництва [3, с. 49].

На нашу думку, з огляду на те, що органи, які здійснюють досудове

розслідування, вступають у конкретні цивільно-правові відносини з окремими громадянами, особа, яка уклала договір, має право на отримання одного примірника договору. Тому рекомендується передбачити можливу форму зберігання підписаного договору.

Слушною з цього приводу є думка Федорова А.В., який вважає, що контракт має складатися в двох примірниках [4, с. 32 - 33], а місце їх зберігання повинно визначатися сторонами, що укладають контракт.

Отже, можна стверджувати, що наразі правове регулювання залучення громадян до конфіденційного співробітництва в Україні знаходиться на стадії становлення. Тому необхідний комплексний підхід до законодавчого забезпечення всіх спірних питань щодо форм закріплення конфіденційного співробітництва особи зі слідчим під час кримінального провадження, так як це сприяє протидії злочинним організаціям.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 14.11.2021).
2. Тагієв, С.Р., Гекова Ю.І. Особливості використання інформації, отриманої внаслідок конфіденційного співробітництва, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листопада 2016 р.). Харків, 2016. С. 360–363.
3. Сергєєва Д.Б. Негласне співробітництво в кримінальному процесі. Вісник кримінального судочинства. № 4. 2016. С. 47–54.
4. Федоров А. В. Содействие граждан органам, осуществляющим оперативно-розыскную деятельность: учебное пособие / А. В. Федоров, А. В. Шахматов. М.: ИМЦ ГУК МВД России, 2004. 140 с.

Кишинська І.О.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ ЯК НЕГАТИВНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

Об'єктивні фактори, що визначають плюралізм думок пов'язані зі складністю і різноманіттям аналізованого явища. У свою чергу, суб'єктивні фактори пов'язані з тим, що потреба у синтезованому дослідженні

феноменології корупції передбачає вивчення складних, комплексних «артефактів» людської цивілізації, до яких належать правове регулювання та державне управління як самостійні феномени.

Дослідження корупції є діяльність людей. Тож корупція руйнує державний апарат і роз'їдає моральні підвалини суспільства. Рівень корупції – своєрідний термометр суспільства, показник його морального стану та здібності державного апарату вирішувати завдання не у власних інтересах, а у інтересах суспільства. Подібно до того, як для металу корозійна втома означає зниження межі його витривалості, так суспільство втома від корупції означає зниження його опірності.

Існують і образні порівняння корупції, наприклад: «Корупція – це соціальне явище, що полягає у розкладі влади, коли державні (муніципальні) службовці та інші особи, уповноважені на виконання державних функцій, використовують своє службове становище, статус та авторитет займаної посади в корисливих цілях для особистого збагачення або у групових інтересах» [1].

Поняття «корупція» в окремих суспільних науках викладаються по різному. Якщо у соціологічному розумінні корупція розглядається та визначається з двох точок зору, як:

- форма девіантної поведінки окремої особи, асоційованої з певною мотивацією, зокрема, з отриманням особистої вигоди за громадський рахунок;
- особливий соціальний інститут, вбудований у систему всіх інших, в тому числі політичних інститутів, що містить деструктивну по відношенню до чинних суспільних норм і моралі, систему.

То, у свою чергу, політична наука підходить до визначення корупції, перш за все, як до фактора, що деформує політичну організацію суспільства. Політологічне дослідження корупції передбачає визначення причинно-наслідкових зв'язків цього феномену із системою політичних відносин, владою, політичними інститутами та процесами.

Взаємозв'язок корупції з іншими формами злочинності, зокрема організованою злочинністю та економічною злочинністю, включаючи відмивання коштів, перетворило корупцію на транснаціональне явище, яке зачіпає суспільство та економіку всіх країн.

Корупція — складне соціальне явище, яке має різні форми прояву, які завжди очевидні. Різноманітність формулювань корупції не завжди дозволяє виявити всі її суттєві ознаки [1].

Загальноприйнятим є розуміння корупції як використання посадовцем своїх владних повноважень та довірених йому прав з метою особистої вигоди, що суперечать встановленим правилам. Характерною ознакою корупції вважатимуться конфлікт між діями посадової особи та інтересами її роботодавця або конфлікт між діями виборної особи та інтересами суспільства.

Корупція є надзвичайно складним соціально-політичним феноменом, що не має одноваріантних, чітких та ясних трактувань у соціальних науках. Саме ця обставина потребує систематичних досліджень, що спираються на міждисциплінарну методологію з метою вивчення не окремих сторін, якостей,

рис корупції, а розгляду її як системи. [2]

Корупція є коригувальний акт громадського розподілу, внаслідок якого державним службовцем (посадовцем) порушується нормативно закріплений порядок дозволу питань, пов'язаних із забезпеченням законних прав громадян, особливо у процесі розподілу матеріальних благ чи пільг.

Корупція є феноменом, породженим конфліктом сфери «публічного» та «приватного», об'єктивно властивого всім державним системам, що передбачають делегування суспільством влади окремим індивідам та соціально-політичним інститутам. [3]

Основними засадами протидії корупції можна назвати такі принципи:

1) визнання, забезпечення та захист основних прав та свобод людини та громадянина;

2) законність;

3) публічність та відкритість діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;

4) невідворотність відповідальності за вчинення корупційних правопорушень;

5) комплексне використання політичних, організаційних, інформаційно-пропагандистських, соціально-економічних, правових, спеціальних та інших заходів;

6) пріоритетне застосування заходів щодо запобігання корупції [4].

Корупція як соціально-економічне явище є наслідком недосконалості чи неефективності обслуговуючих суспільство у різних сферах життя державних інституцій. При цьому від конкретних видів організації громадських інститутів залежать форми та масштаби корупції. Загальним трендом у розвитку корупційних відносин сучасного суспільства є поступове ускладнення конкретних форм їх прояви. Корупційні відносини в сучасному суспільстві останнім часом набувають загрозливих масштабів, що стримує поступальний цивілізований соціально-економічний розвиток держави та загалом загрожує національній безпеці.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700 // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 49. Ст. 2056.

2. Запобігання та протидія корупції: навч. посібн. / [А. М. Михненко, Р. П. Марчук, А. М. Мудров та ін.]; за ред. проф. А. М. Михненка. К.: НАДУ, 2018. С.70.

3. Багрій-Шахматов Л. В. Організована злочинність і корупція / Л. В. Багрій-Шахматов // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ.К., 2019. № 2. С. 3.

4. Литвиненко В. І. Концепція адміністративно-правового забезпечення протидії корупції в Україні: наук.-аналіт. доп. / [В. І. Литвиненко, П. Я. Пригунов та ін.]; за заг. ред. В.І. Литвиненка. Київ : Персонал, 2016. 89 с

Коляда Д.В.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тінін Д.Г.

викладач кафедри ТСП Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ В БОРОТБІ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ ТА КОРУПЦІЄЮ, ЯК УЧАСНИКА МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

В умовах сьогодення кожен з нас щоденно стикається з інформацією про організовану злочинність та корупцію як в світі, так і в Україні. Ці обидва явища надзвичайно глибоко запустили своє коріння в осередки суспільства, та таким чином підривають функціонування держави, її політику, роботу органів державної влади, авторитет громадян до державної влади. Дана ситуація також створює народні стереотипи щодо корупції, та в свою чергу сприяють вирішенню різних питань шляхом хабарництва. Тому питання боротьби з корупцією та організованою злочинністю стоїть дуже гостро в кожній державі.

По- перше ,щоб краще подолати ці явища потрібно розуміти їх масштаби. Так, правоохоронні органи говорять, що розкриття таких злочинів доволі малий відсоток – приблизно 1 % держслужбовців притягуються до відповідальності щорічно.

На сьогоднішній день для усунення названих явищ в законодавстві були вжиті такі заходи, зокрема, прийняті: Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовтня 2014 року № 49, Закон України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки, Указ Президента України від 14.10.2014 № 808/2014 "Про Національну раду з питань антикорупційної політики". Крім того, Україною були ратифіковані базові міжнародні документи у сфері боротьби з корупцією (Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 01.01.2010 № 251-V), які зобов'язують держав-учасниць вживати заходи щодо розробки єдиної антикорупційної політики держави. Інституційне забезпечення цього процесу в Україні було здійснено шляхом створення спеціальних підрозділів: Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Вищий антикорупційний суд України (ВАСУ). Дана політика боротьби з корупцією в кожній державі обумовлена розвитком суспільства[1].

Також, проводячи повний аналіз ситуації ,що склалася, було запроваджено концепцію утворення та організації Державного Бюро Розслідувань. Його основним завданням стало: запобігання, виявлення,

припинення, розкриття та розслідування злочинів, які вчиняються вищими посадовими особами, службовими особами Національного антикорупційного бюро України чи Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або військовими. Та на сьогоднішній день цього замало, при чому замало не тільки в Україні, але й в світі.

У липні 2019 року Рада Безпеки ООН провели засідання з обговорення міжнародного миру та безпеки. На цьому засіданні було вирішено, що одним з пріоритетних напрямів являється вжиття дієвих заходів для регулювання боротьби з організованою злочинністю. Основною міжнародною організацією, яка спрямована на подолання міжнародного тероризму, організованою злочинністю та кіберзлочинністю являється Інтерпол [2]. Також є дуже багато на міжнародному рівні існує достатній перелік проектів для боротьби з тероризмом та кіберзлочинами, наприклад: «Nexus» із фокусом на країни Європи; «Pacific» (країни Південно-Східної Азії та Тихоокеанські острови); «Kalkan» (країни Середньої Азії); «Unmask», «Strikeback», «Aces», «Simbabotnet», «Singapore». У рамках боротьби з організованою злочинністю «Форталеза» (Project Fortaleza), що охоплює країни Латинської Америки та Карибського басейну, а також проект «Міленіум» (Project Millennium) — переважно країни СНД [2].

Україна працює у рамках проекту «Міленіум». Цей проект створив Інтерпол в 2000-му році через активізацію злочинних угруповань, особливо з країн колишнього СРСР на території Європи та країн Євросоюзу. Тож, вони займаються транснаціональною євразійською організованою злочинністю. Їх мета припинити поширення впливу на Східну Європу та Кавказ євразійських злочинних угруповань. В цьому проекті Україна співпрацює з 42 державами-учасниками. У травні 2018 у Львові пройшла міжнародна конференція, в якій вони визначили пріоритетним взаємодію щодо посилення обміну інформацією про осіб із статусом, який ще не криміналізовано в українському законодавстві.

Таким чином, створилася спеціальна база даних Criminal Analysis File (CAF). Ця база заснована на обміну інформації між правоохоронними органами країн-учасниць. В ній містяться персональні дані, біометрія різних злочинців, які відносяться до злочинних організацій, їх фізіологічних дані (татування, шрами і т.д.). Українські правоохоронні органи користуються саме нею.

В оперативно - розшукових або контррозвідувальних цілях правоохоронці використовують «Міленіум». Особливістю цього проекту є те, що українські правоохоронці обмінюються інформацією з іноземними державами. В результаті чого, деяким іноземцям може бути відмовлено у в'їзді на територію України.

Працюючи з цією системою, адвокати стикаються з проблемою отримати інформацію про свого клієнта, адже правоохоронці не розголошують дану інформацію. Надати таку інформацію може лише Комісія з контролю за файлами Інтерполу за запитом на розкриття інформації (Request for access) про особу.

При цьому виникла необхідність створення органу, який максимально швидко та безперешкодно міг би обмінюватись інформацією з іноземними правоохоронними органами. Під час зустрічі у Львові та обговорення проекту "Міленіум", Україна повідомила про створення Департаменту стратегічних розслідувань. Це спеціальний підрозділ Національної поліції у складі кримінальної поліції, який займається боротьбою та протидією організованої злочинності та корупцією, у тому числі в органах державної влади, місцевого самоврядування.

Підсумовуючи можемо сказати, що стан організованої злочинності та корупції – це реальна проблема багатьох держав, а не лише України. Одним із основних сил на міжнародному рівні для боротьби з ними виступає Інтерпол. Ця організація створює різні проекти для подолання цих проблем. Саме така співпраця та взаємодія багатьох держав допоможе зменшити кількість організованої злочинності та корупції як в Україні, так і в цілому.

Список використаних джерел:

1 Кулаковський Р.В. Сучасні проблеми боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Міністерство юстиції України. Офіційний сайт. // - URL: https://minjust.gov.ua/m/str_5179 (дата звернення 19.09.2021).

2 Яковенко К.А. Впровадження міжнародного досвіду боротьби з організованою злочинністю в Україні: організаційні питання. Кримінальне право. Судовий вісник. 23.12.2020. URL: <https://equity.law/press-center/publications/1163.html> (дата звернення 19.09.2021).

Копасєв В.В.

здобувач вищої освіти Національної академії внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИМ ГРУПАМ І ЗЛОЧИННИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ ПІДРОЗДІЛАМИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Суспільна небезпечність організованої злочинності полягає у тому, що це явище має негативний вплив на функціонування державного апарату, тим самим підриваючи авторитет держави, державної влади, довіру громадян до органів державної влади як політичного інституту, та становить загрозу національній безпеці держави.

У відповідності до вимог Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» під організованою злочинністю розуміється сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку з створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань. [1]

Важливе місце еред правоохоронних орнів які протидіють організованим групам та злочинним організаціям відводиться підрозділам стратегічного розслідування Національної поліції, до основних завдань якого віднесено

виявлення, припинення і запобігання незаконної діяльності суспільно небезпечних організованих груп (далі — ОГ) і злочинних організацій (далі — ЗО), у тому числі в органах державної влади та місцевого самоврядування, які впливають на криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах;

протидія корупції серед посадових осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», вжиття заходів з метою виявлення корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, та їх припинення відповідно до законодавства України;

здійснення оперативно-розшукової діяльності, спрямованої на здобуття інформації про криміногенні процеси в злочинному середовищі, пов'язані з протиправною діяльністю окремих осіб та злочинних угруповань, схеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом тощо.

У своїй діяльності підрозділи стратегічного розслідування акцентували увагу саме на організованих формах кримінальної корупції, відійшли від практики гонитви за показниками за рахунок рядових працівників закладів охорони здоров'я і освіти.

Лиши спільними зусиллями усієї правоохоронної системи та нульовою толерантністю до корупції можливо змінити ситуацію на краще, досягти позитивної динаміки на цьому напрямку

Пріоритети сьогодні для підрозділів стратегічного розслідування – ефективна протидія організованим групам та злочинним організаціям в органах державної влади та місцевого самоврядування, вжиття дієвих заходів щодо ліквідації злочинних схем, спрямованих на легалізацію доходів, одержаних у результаті злочинної діяльності ОГ і ЗО.

Аналіз криміногенної ситуації в країні свідчить про те, що організовані злочинні угруповання постійно трансформуються, змінюють свої види, виходять за межі національних кордонів однієї держави, набувають транскордонний і транснаціональний характер, тому боротьба з ними є одним з пріоритетних напрямів діяльності поліції.

З початку року за матеріалами підрозділів стратегічних розслідувань направлено до суду 215 кримінальних проваджень стосовно організованих злочинних груп, в т.ч. 31 – злочинних організацій, загалом 46,8 % від загальної кількості груп і злочинних організацій, виявлених органами Національної поліції України (459).

Серед викритих організованих груп і злочинних організацій, 56 – з міжрегіональними зв'язками, 55 – з корумпованими зв'язками, 42 – причетні до розкрадання бюджетних коштів, 33 – сформовані на етнічній основі та 3 – з транснаціональними зв'язками.

Слід зазначити, що групи діяли: 167 – з тривалістю дії до одного року, 39 – до двох років та 9 – від трьох до шести років.[2]

Наступним основним напрямком на якому зосереджено увагу підрозділів стратегічного розслідування – зменшення кримінального впливу так званих «ворів в законі».

Підсумовуючи вищесказане слід зазначити, що для ефективної протидії організованим групам та злочинним організаціям слід налагодити ефективний обмін інформацією між усіма правоохоронними відомствами, задіяними в протидії організованій злочинності. Крім того, змін потребує і чинне законодавство, що регламентує діяльність правоохоронних органів у цій сфері [3], зокрема прийняття нового закону «Про оперативно-розшукову діяльність»

Список використаних джерел

1. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року № 3341-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/DSI.police.ukraine/>
3. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://censor.net/ua/n3089494>

Кузьменко М.

здобувач вищої освіти 3 курсу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Галенко Ю.П.

викладач кафедри українознавства та іноземних мов

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

THE ROLE OF ENGLISH LANGUAGE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF POLICE OFFICERS

What role does English now play in our life? On the whole, political, economic, scientific and sport life of the whole world "flows" English. Various summits and meetings of state heads, signing the decrees as well as debates are all conducted in English. International trade, work of the banking system, activity of a transport system come true by English. International conferences, sharing experience and exchange with information take place only with the use of English. But that there to talk – Olympic Games and various competitions between countries choose exactly English as an official language. We did not yet take into account cinematography and musical stage. Movies of the American production entered our life firmly, and any popular singer considers it prestigious to sing not less than one song in English.

The orientation of our state on outer educational space is related to aspiration of confession of our home specialists and standards of education in the most developed countries [1]. All greater actuality is acquired by the question of necessity of not only study foreign languages with the aim of forming speech competence, but also create new methods of learning vocabulary on a particular speciality. Now the "Professional Foreign Language Studies" course is one of the most powerful and major industries in the system of education at higher education establishments of

Ukraine. However, there are certain features that necessarily need to be taken into account in the process of drafting of on-line tutorials, methodical materials as well as planning, organizing and implementing practical application.

However, under the conditions of communicative and personality-oriented approach in foreign language studies and walking away from traditional withstand methods where the role of grammar prevailed, there is a tendency to reduce the volume of grammatical material. Moreover, a certain selectivity in relation to what grammatical phenomenon to study, in particular, by students of “non-language” specialities with the aim of practical application in different types of professional communication exists. Now students more often use machine translation during their work with reports, presentations or technical texts that is set on independent working. Actually grammatical and logical discrepancies may occur, but artificial intelligence has already come close to the maximum possible perfection in translations.

Besides, the phenomenon of the language interference caused by deviation from the norms of English as a result of calque translation from Ukrainian language, for instance, takes place due to ignorance of grammatical rules and unformed automatic skills in terms of using grammatical constructions in a corresponding language or speech situation. As a result, machine translation into English accommodates quite another way of expression and tries to "adapt" forms and constructions of an original language at grammatical level.

The value of English in the modern world is so significant that knowing it is not a luxury anymore, but a must. English language is taught everywhere: at schools, universities and special language courses. Any well-educated person simply is under an obligation to know English, since it is a key to further self-education and self-perfection for everyone of us.

And if to speak about police officers, we can say with confidence that having sound knowledge of English and other widely-used foreign languages is of great use in their professional activity, since internationalisation engages them in the global process of investigating criminal cases, which leads to the necessity of collaborating with their foreign colleagues from EUROPOL, INTERPOL and other international special units. Interaction without knowing English becomes impossible in such cases. Thus, application of foreign language communication skills becomes a part of daily work of the National Police of Ukraine.

REFERENCES

1. Бартіш Г. В. Самоосвітня діяльність студентів немовних факультетів як чинник формування іншомовної компетенції (в рамках вивчення курсу «Іноземна мова») [Електронний ресурс] / Г. В. Бартіш. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_NIOXXI_2008/Pedagogica/35682.doc.htm

Костюк Ю.А.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних
розслідувань Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ

Бюджетне регулювання є важливою складовою економічної політики держави, від якої залежить соціально-економічний розвиток територіальних громад і держави в цілому. Саме через видатки бюджету проявляється роль держави у регулюванні економічних процесів та в соціальній сфері. Видатки бюджету за своєю суттю – це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. У складі видатків бюджетів виділяють видатки розвитку та видатки споживання. Якщо видатки розвитку – це видатки бюджетів на фінансове забезпечення наукової, інвестиційної та інноваційної діяльності, то видатки споживання – це частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ. Видатки споживання відповідно до економічної класифікації видатків формуються за рахунок, зокрема, поточних видатків [1].

Зазначимо, що державні видатки – це витрати, пов'язані із діяльністю органів публічної адміністрації, за допомогою яких забезпечується споживання суспільних благ. Державні видатки мають бути ефективними і обґрунтованими та стимулювати економічне зростання. Значна частина дослідників звертає увагу на необхідність зміни структури видатків держави, стримування їх рівня, оскільки необґрунтовані видатки збільшують розмір державного боргу та витрат на його обслуговування. Закладення у бюджет обґрунтованих видатків, ефективне управління ними та належний контроль за використанням бюджетних коштів є запорукою збалансованого бюджету. Аналіз Законів України про Державний бюджет України за період 2016–2022 р.р. свідчить про те, що частка видатків споживання загального фонду Державного бюджету України значно перевищує видатки розвитку та простежується поступове збільшення видатків розвитку спеціального фонду Державного бюджету України над видатками споживання.

Варто констатувати недосконалість бюджетної політики держави в частині виділення коштів на видатки розвитку в Державному бюджеті України. У довгостроковій перспективі видатки розвитку можуть мати наслідком зниження видатків споживання у зв'язку із автоматизацією виробництва на основі сучасних стандартів і технологій, запровадження інноваційних способів

виробництва товарів тощо, тобто необхідно встановити нормативну пропорційність залежності між видатками розвитку та видатками споживання, що дозволить легко контролювати це співвідношення, керувати його змінами, розробляти оперативні заходи щодо його коригування [2].

На думку Міняйла О.І. від політики державних видатків в певній мірі залежить не тільки забезпечення платоспроможності держави, її бюджетної безпеки, але й економічне зростання, соціальна справедливість тощо [3, С. 82]. Україна, як і більшість країн світу, є країною з дефіцитом бюджету, тобто державні видатки перевищують доходи бюджету. Динаміку граничного обсягу дефіциту Державного бюджету України .

Вбачається, що протягом 2016–2017 р.р. поступово зменшувався граничний обсяг дефіциту Державного бюджету України, тоді як починаючи з 2018 р. граничний обсяг Державного бюджету України почав стрімко зростати, внаслідок чого збільшувався і державний борг, а відтак і зростали витрати на його обслуговування, необхідність залучення додаткових фінансових інструментів та позик. У 2020 р. дефіцит Державного бюджету України досяг свого історичного максимуму, що пов'язано із збільшенням видатків на ліквідацію наслідків, спричинених пандемією COVID-19. Слід погодитись з думкою Міняйла О.І., стосовно того, що оптимізація видатків держави є ключовим завданням уряду, зниження державних видатків може бути досягнуто, в тому числі й за допомогою ефективно проведених публічних закупівель, чим опосередковано врегулюватимуться обсяги споживання та платіжний баланс нашої держави.

Кохан І.В. зауважує, що бюджетні видатки позитивно впливають на темпи зростання економіки, при цьому має значення не тільки їх обсяг, а й оптимальна структура, яка визначає їх напрями використання. Забезпечення шляхом державного регулювання оптимального розподілу ВВП між секторами економіки, соціальними групами населення, адміністративно-територіальними одиницями є безпосереднім завданням державної політики у сфері видатків бюджету [4].

Слід зазначити, що ми також погоджуємося з думкою Міняйла О.І. щодо необхідності оптимізації структури державних видатків, що може бути досягнуто лише за активного втручання держави. Уманців Ю.М. та Кравчук О.О. стверджують, що використовуючи бюджетні видатки, держава може маніпулювати сукупним попитом, рівнем цін і зайнятості, а також обсягом національного виробництва, доходу й іншими макроекономічними показниками [5, С. 97–99]. Одним з напрямів такого маніпулювання і є публічні закупівлі. Обсяг публічних закупівель в Україні щороку складає близько 13 % ВВП [6].

Динаміка завершених закупівель та економія бюджетних коштів протягом 2016–2020 рр. засвідчує, що держава щороку на закупівлю необхідних товарів, робіт і послуг витрачає значну частину бюджетних коштів. Водночас, зменшення видатків на публічні закупівлі є одним із факторів збалансування бюджету та зниження граничного обсягу дефіциту бюджету.

Отже, публічні закупівлі є однією із найважливіших складових державних видатків. За рахунок публічних закупівель держава щороку може економити мільярдні суми коштів, що сприятиме оптимізації державних видатків та забезпечуватиме економічне зростання нашої держави. Втім для їх ефективної дії потрібно подолати деякі проблемні аспекти: якнайшвидше впровадження в системі ProZorro можливості укладання договорів безпосередньо в електронному вигляді, із використанням цифрового підпису, що дасть змогу пришвидшити як сам процес укладання угоди так і підвищити рівень прозорості процесу; розглянути доцільність включення в Закон «Про публічні закупівлі» пункту про обов'язкове подання повного переліку кваліфікаційних документів лише для переможця торгів за низькобюджетними контрактами; посилити адміністративну та кримінальну відповідальність учасників тендерів, їх переможців та замовників за надання неправдивої інформації, неналежне виконання договорів або змову; запровадити в рамках електронної системи ProZorro «Чорний» та «Білий» реєстри учасників закупівель, куди б вносилися інформація про тих недобросовісних постачальників робіт та послуг; активізувати роз'яснювально-рекламну роботу серед представників вітчизняного бізнесу та громадськості з описанням переваг від участі у новій системі електронних торгів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 2.11.2021).
2. Державний бюджет: офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-budget> (дата звернення: 18.10.2021)
3. Міняйло О.І. Фіскальна політика у системі важелів стимулювання національної економіки. Банківська справа. 2018. № 4. С. 81-94.
4. Кохан І.В. Формування видатків у системі бюджетного регулювання економічної стабілізації. Ефективна економіка. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 28.10.2021).
5. Уманців Ю.М., Кравчук О.О. Інституційна обумовленість економічних функцій держави. Економічна теорія та право. 2017. № 4. С. 93-105.
6. Реформа державних закупівель: офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 2.11.2021).

Креніков Є.О.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних
розслідувань Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

В умовах кризової ситуації у засобах масової інформації все частіше і частіше порушуються питання про те, як і чим можна допомогти малому бізнесу та від кого ця допомога має виходити. Хтось вважає, що малий бізнес – це турбота держави, хтось перекладає відповідальність на банки, а хтось каже, що малий бізнес має допомогти собі сам. Змінюється законодавство, відбуваються зміни, які зачіпають не лише економіку країни загалом, а й кожен конкретний економічний суб'єкт. Таким чином, проблеми малого бізнесу актуальні та різноманітні. З якими саме проблемами стикається мале підприємництво та які способи їх вирішення, буде розглянуто нижче [1].

До основних проблем малого бізнесу можна віднести: зростання податків, частині зміни у податковому законодавстві, складність у отриманні необхідних фінансових ресурсів, недолік основних виробничих фондів, висока оренда, брак інвестицій, корупція, спад виробництва та інші. Зокрема, проведені опитування показали, що самі підприємці виділяють певне коло проблем, які є для них особливо важливими [3].

На перше місце постала проблема дефіциту професійних кадрів, тобто гостра нестача компетентних працівників. Пошук нових компетентних співробітників є серйозною проблемою для мінімальних економічних суб'єктів. Вирішенням цієї проблеми може стати організація ризик-менеджменту щодо кадрових ризиків. Проте, організувати управління кадровими ризиками на малому підприємстві складніше, ніж великому, оскільки велика компанія може дозволити собі створити спеціальний підрозділ, націлений на вирішення проблем з кадрами, а для суб'єктів малого бізнесу це значно складніше [3].

Все частіше на практиці зустрічається тіньовий бізнес, де вкладення мінімальні, а прибуток високий. Це обумовлено великим розміром ставок та податків [2].

Зараз стають популярні так звані «Хмарні технології», що виникли разом із розвитком інформаційних технологій. «Хмарні технології» мають на увазі, що інформаційна база знаходиться на віддаленому сервері, так званому «Хмарі», звідки здійснюється управління економічним суб'єктом. А також стає розповсюдженим торгівля через Інтернет-магазини, де покупці можуть подивитися, дати оцінку тому товару, який він збирається купувати [2].

Підсумовуючу вищевикладене можна зазначити, що можливості для розвитку є, але малий бізнес не так широко розвинений, як в інших країнах, тому великі надії у цьому питанні, безпосередньо, покладаються на державу. Але не варто забувати про розвиток інформаційних технологій, адже деякі проекти можуть кардинально змінити становище.

Список використаних джерел:

1. Балабенко О.В. Удосконалення механізму реалізації регуляторної політики держави щодо оподаткування господарської діяльності суб'єктів малого бізнесу. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. С. 9–15.

2. Цветкова В. Перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Вісник податкової служби України*. 2020. Вип.2, С. 24–29.

3. Уляницька О.В. Соціально-економічні проблеми господарської діяльності підприємств малого бізнесу. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 65–73

Лукомська А.А.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СУДДЯМИ

Однією з найбільш актуальних правових та суспільних проблем є протидія корупції у сфері правосуддя. Неправомірна вигода, виступаючи кримінально караним корупційним явищем в судовій системі України, виступає предметом особливої уваги міжнародних спільнот. корумпований зв'язок серед представників судової влади України зумовлює їхню залежність від кримінальних структур, що виливається у негативних наслідках прийняття неправосудних рішень з безпосереднім порушенням морально-етичних норм та вітчизняного законодавства.

Саме одержання неправомірної вигоди, яке сприяє поширенню в інститутах судової влади практичного досвіду що стосується неправосудного розгляду справ є найбільш небезпечним різновидом корупції в Україні. Таким злочином притаманний високий рівень латентності, а також особливість даних злочинів полягає у тому, що їх розслідування супроводжується відповідними складнощами виявлення та документування, а також правопорушники та інші

зацікавлені особи з метою приховання злочину та спроб уникнення відповідальності застосовують відповідні заходи.

Окрім цього, варто зауважити що супроводжується певною низкою складнощів досудове розслідування, що стосується одержання неправомірної вигоди суддями. Важливий засіб, який встановлює обставини вчинення кримінального правопорушення за таких умов є проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Кримінальним процесуальним кодексом України, прийнятий у 2012 році, було започатковано багато нововведень, серед яких – новітній різновид слідчих дій – негласні слідчі (розшукові) дії [1]. Запропонований інститут почав змінювати усталене уявлення, а також порядок здійснення відповідних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Тому актуальною проблемою сьогодення є визначення особливостей щодо механізму проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також законодавчих недоліків та переваг його правового регулювання у кримінальному провадженні [2].

Кримінальне провадження, що стосується одержання неправомірної вигоди суддею розпочинається слідчим, прокурором невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Відповідні відомості вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань і розпочинається розслідування (ч.1 ст.214 КПК України).

Відповідно до ч.5 ст.216 КПК України, при умові, якщо злочин, є передбаченим ст.368 КК України, вчинено суддею досудове розслідування злочинів здійснюється лише детективами Національного антикорупційного бюро України.

З погляду практики, найбільш ефективним приводом щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій вважається наявність звернення із заявою особи про вимагання від неї предмета неправомірної вигоди [3, с.103].

Тому, на наш погляд доцільно провести розгляд окремих негласних слідчих (розшукових) дій, які проводяться під час безпосереднього розслідування неправомірної вигоди суддями.

В тому числі, мається на увазі і аудіо-, відеоконтроль особи (ст.260 КПК України). Тому за допомогою даної негласної слідчої (розшукової) дії можемо зафіксувати фактичні переговори, що стосуються вимагання, а також отримання неправомірної вигоди.

Аудіо-, відеоконтроль особи виступає різновидом втручання в приватне спілкування, що проводиться без її відома на підставі ухвали слідчого судді, у тому випадку коли є достатні підстави вважати, що розмова даної особи або інші дії, рухи, звуки пов'язані з її безпосередньою діяльністю, чи місцем перебування тощо, можуть містити певні відомості, що мають суттєве значення для досудового розслідування.

Значущі відомості у кримінальному провадженні можна також отримати за допомогою проведення спеціального слідчого експерименту, який

передбачає створення слідчим, а також оперативним підрозділом певних умов в обстановці, яка є максимально наближеною до реальної, з метою перевірення реальних намірів відповідної особи, дії якої передбачають ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою і прийняттям нею певних рішень, що стосується скоєння злочину [4]. Важливу роль під час проведення спеціального слідчого експерименту відводиться таким негласним слідчим (розшуковим) діям, як аудіо-, відеоконтроль особи та місця, які проводяться в комплексі зі спеціальним слідчим експериментом.

Окрім цього, необхідно акцентувати увагу на тому, що досить велику роль у відповідному дослідженні займає така негласна розшукова дія, як обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст.267 КПК України). Дана негласна слідча розшукова дія полягає у таємному проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, прихована, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів у приміщення та інше володіння для відповідного встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи або з метою виявлення та фіксації слідів злочину, виявлення документів, речей, які мають суттєве значення для досудового розслідування, проведення огляду, виготовлення копій або їх зразків, виявлення осіб, що перебувають у розшуку, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження.

Так як перед тим як провести обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, передбачається здійснення інших негласних слідчих (розшукових) дій до початку її здійснення потрібно ретельно підготуватись. Підготовка об'єднує у собі декілька складника: вибір сил і засобів, що використовуватимуться в процесі обстеження; визначення мети та цілей обстеження; становлення часу обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; розподіл завдань осіб, що є залученими до обстеження; вжиття заходів щодо недопущення розшифрування проведення обстеження; здійснення обстеження, а за необхідності у комплексі встановлення технічних засобів для подальшого проведення інших негласних слідчих (розшукових) дій.

Також слід наголосити на такій слідчій (розшуковій) дії як безпосереднє зняття інформації с транспортних телекомунікаційних мереж (ст.263 КПК України). Воно диференціюється: на відповідний контроль за телефонними розмовами, що полягає у негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, відбору, спостереження та фіксація змісту певних телефонних розмов, інших сигналів та інформації (SMS, MMS, модемний зв'язок, факсимільний зв'язок тощо), що передаються за допомогою телефонного каналу зв'язку, який контролюється; зняття інформації з каналу зв'язку, який полягає у негласному одержанні, перетворенні і фіксації із застосуванням відповідних технічних засобів, зокрема які встановлені на транспортні телекомунікаційні мережі, у певній формі різних видів сигналу, що передаються за допомогою каналів зв'язку мережі Інтернет, а також інших

мереж передачі даних, що контролюються.

Відповідно слідча (розшукова) дія, як спостереження за особою, річчю або місцем (ст.269 КПК України), означає візуальне спостереження за особою для фіксації її контактів, переслідування, перебування у будь-якому місці, поведінки тощо або застосуванні с цією метою спеціальних технічних засобів спостереження.

Отже, узагальнюючи вище викладене варто виокремити, що негласні слідчі (розшукові) дії, які з використанням технічних заходів виступають дуже ефективними під час досудового розслідування одержання неправомірної вигоди суддею в кримінальному провадженні. Сюди слід віднести: відеоконтроль особи, аудіоконтроль особи, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, спостереження за особою, річчю або місцем тощо.

Проаналізувавши низку практичних джерел, можемо зауважити, що результати негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування отримання неправомірної вигоди суддями у кримінальних провадженнях мають значення суттєвих доказів щодо безпосереднього доказування вини судді у скоєнні злочину пов'язаного з корупцією.

Окрім цього, нами було визначено, що результати проведення спеціального слідчого експерименту за фактом передачі предмета неправомірної вигоди з подальшим затримуванням підозрюваного є досить суттєвим доказом у кримінальному провадженні. В той же час практична цінність відповідної слідчої розшукової дії визначається за допомогою змісту зафіксованих розмов, під час яких викриваються злочинні наміри судді.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України : URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Вільгушинський В. Щодо проблемних питань законодавчого регулювання інституту негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. URL: <http://www.viche.info/journal/4198/>

3. Коряк В.В., Василичук В.І., Сливенко В.Р., Сальков Г.В. Протидія хабарництву у бюджетній сфері підрозділами Державної служби з економічною злочинністю : науково-практичний посібник / за заг. ред. О.М. Джужі. Київ : ДСБЕЗ, 2011. 185 с.

4. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 лист. 2012 р. №№ 114 /1042/516/1199/936/1687/5/. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>

Леонтєєва В.С.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Єфімов В.В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансових та стратегічних
розслідувань Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОВОКАЦІЇ ТА СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ЗЛОЧИНАМ

Нестабільна ситуація у країні, низька правосвідомість, непрофесійність службових осіб та сприйняття корупції як звичайного явища ставлять особу в безвихідне становище, коли вона для реалізації законних прав просто змушена надати неправомірну вигоду. За даними опитування, близько 80% українців стикалися із цією ситуацією. Вимагання вчини певні дії у інтересах службових осіб пригнічують волю людини та обмежують її конституційні права, впершу чергу на свободу. Ефективно протистояти кримінальному злу без використання в рамках закону оперативно-розшукових операцій неможливо. Саме тому вітчизняні науковці доводять можливість декриміналізації провокації корупційних злочинів та визнання її одним з можливих способів боротьби з корупцією. Однак, не всі вітчизняні науковці підтримують таку точку зору. Так, М.І. Мельник вважає недоцільним декриміналізацію провокацію корупційних злочинів, висуваючи такі аргументи: ця норма є стримуючим фактором від зловживань з боку працівників правоохоронних органів; провокація суперечить морально-етичним засадам суспільства; наявність означеної норми в КК дозволяє відмежовувати правомірну оперативно-розшукову діяльність від незаконної; на користь існування такої норми свідчить той факт, що деякі країни, реформуючи своє кримінальне законодавство, передбачають відповідальність за провокацію корупційних злочинів [1].

Провокація – це спеціальний вид підбурювання до вчинення злочину. Адже, кримінальний закон не враховує мотиви поведінки співучасників злочину. Такі мотиви можуть бути різноманітними. Головним тут є усвідомлення особою того, що своїми діями вона порушує бажання у іншого співучасника вчинити конкретний злочин. [2]. По-друге, провокація завжди лежить поза площиною правового поля, вона завідомо для провокатора протизаконна. Особа усвідомлює, що правові підстави щодо її дій взагалі відсутні. По-третє, провокація передбачає штучне створення відповідних умов та обставин, які унеможливають в повному обсязі вибір варіанту поведінки. По-четверте, мета провокації – подальше викриття особи у вчиненні спровокованого злочину. Провокація підкупу, як власне і корупція, трапляється в будь-якій політичній та економічній системах та є складовою частиною

механізму використання суспільства бюрократичними структурами. В умовах функціонування демократичних або авторитарних механізмів забезпечення нормальної життєдіяльності соціуму корупція виступає другорядним явищем, яке істотно не впливає на загальнодержавну ситуацію або стає більш-менш контрольованою. Вітчизняне кримінальне законодавство безпосередньо поширює визначення провокації як самостійного злочину лише при провокації корупційних злочинів. При цьому, суб'єктом такого злочину виступає тільки службова особа. О.М. Литвак, аналізуючи сутність провокації корупційних правопорушень як можливого способу боротьби з корупційними проявами, справедливо зазначає, що виявлення та документування фактів корупційних злочинів – тим, що чинний закон надто суворо карає людину, що дала хабара. Дійсно, довести факт корупційного злочину майже неможливо, не більше перспектив і у добровільній заяві, якщо тільки її не готували задалегідь. Адже саме з цими двома умовами кримінальний закон пов'язує можливість звільнення особи від відповідальності за корупційні злочини [1].

Однак, являє собою спеціальний вид підбурювання, провокація як діяння можливе і відносно інших умисних злочинів, і не лише з боку службових осіб. Від цього вона не втрачає свого суспільно небезпечного характеру. Саме тому, вважаємо за доцільне доповнення Розділу VI Загальної частини Кримінального кодексу України окремою нормою, яка б визначала провокацію злочину як спеціальний вид співучасті. Чинний Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» взагалі не містить переліку оперативно-розшукових заходів [3]. Разом із тим, чинний Кримінальний процесуальний кодекс України у ст. 271 передбачає можливість застосування спеціального слідчого експерименту як виду контролю за вчиненням злочину у протидії злочинності [4].

Провокація, передбачає, як ми вже зазначали, завіdomу безпідставність, протиправність самих дій та усвідомлення про це особою. В свою чергу, спеціальний слідчий експеримент є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка проводиться в рамках та на підставах, які чітко визначені законодавством. Сутність такої дії полягає у моделюванні ситуації, яка є типовою для вчинення конкретного корупційного злочину. Визначення такої типовості передбачає, перш за все, ретельне вивчення обставин вже вчинених аналогічних корупційних злочинів, аналіз умов, які сприяють його вчиненню та наявної інформації (гласного та негласного характеру) щодо особливостей самого факту злочину, його підготовки та маскуванню тощо. В цьому, за нашим переконанням, полягає відмінність «моделювання типової ситуації» від «штучного створення обставин» при провокації злочину. Крім того, спеціальний слідчий експеримент прямо передбачений у нормах КПК України, тобто визнаний на державному рівні соціально прийнятним та правомірним. Отже, кримінальна відповідальність за надання неправомірної вигоди (пропозиції, обіцянки її надання) настає, навіть у разі її вимагання. Можливе звільнення особи у разі добровільної відмови від такого діяння, що передбачене ч. 5 ст. 354 КК України, а також у разі доведення, що злочин не було б вчинено,

якщо не провокуючі дії працівників правоохоронного органу, що позбавляє особу права на справедливий суд [5].

Поширеність провокації підкупу у повсякденному житті та її пристосованість до життєдіяльності населення, особливо в деяких сферах суспільного життя, стає в деяких випадках для людини нормою. Зміна видів та форм корупційних діянь інтегрується з урахуванням впливу задіяних наявних антикорупційних заходів, спрямованих на протидію цим явищам та їх обмеження. Сам процес організації та проведення спеціального слідчого експерименту, на відмінність від провокації, є формалізованим, тобто потребує обов'язкового документального оформлення. Корупційній злочинності, як соціальному явищу, притаманні значний динамізм та пристосовуваність до зміни умов сучасності. Корупційна злочинність стала більш освіченою. Саме тому, сьогодні нагально необхідні наукові підходи до вирішення завдань, які стоять перед правоохоронними органами, та подальші ґрунтовні дослідження, які б сприяли забезпеченню своєчасного виявлення, припинення та розслідування конкретних корупційних злочинів, запобігання та профілактиці злочинності в цілому.

Список використаних джерел:

1. Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії): монографія. К.: Юридична думка, 2004. 400 с.
2. Навроцький В.О. Провокація хабара як можливий спосіб боротьби з корупцією // Вісник Академії правових наук. К., 1998. № 4. С. 72–81.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-ХІІ із змін. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 20.11.2021).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 20.11.2021).
5. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / С.В. Албул, А.М. Бабенко, А.В. Воронцов та ін.; за ред. д.ю.н., проф. В.О. Меркулової, д.ю.н., доц. В.Я. Конопельського. Одеса: ОДУВС, 2017. 432 с.

Ленкова Т.Р.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Вирішення проблем боротьби зі злочинністю у всіх її проявах є першочерговим завданням політики будь-якої держави, у тому числі і України. Слід зазначити, що не останнє місце посідає в цьому складному процесі профілактика злочинності. Дуже важливо підвищувати культурний рівень населення, розвивати правосвідомість, правову культуру, з дитинства доводити дітям про високі моральні принципи та ідеали.

Не секрет, що часто вирішення реальних, часом дуже складних і комплексних проблем і завдань є дуже складним процесом. Це є в деяких моментах небезпечно, іноді важко доступно.

Як факт можна сказати, що одними лише профілактичними заходами у реальній боротьбі зі злочинністю не впоратись, особливо з організованими формами злочинності. Боротьба зі злочинністю та корупцією залишається найбільш гострою і турбує більшість населення.

Що ж ми повинні розуміти під організованою злочинністю? Організована злочинність – найбільш суспільно небезпечна форма протиправної діяльності. Наявність організованої злочинності у суспільстві вкрай негативно впливає на його розвиток, деформуючи суспільні відносини. На сьогодні вже ні у кого не викликає сумнівів факт існування організованої злочинності в нашому суспільстві [1].

Злочинність є поширеним явищем, держава, правоохоронні органи безпосередньо борються з цією проблемою, але результати боротьби є не зовсім такими яких очікували.

Організована злочинність являє собою характерну форму злочинності, систематична стійка злочинна діяльність, яка безпосередньо здійснюється організованими групами, злочинними організаціями. Ці групи мають свою ієрархічну структуру, матеріальну та фінансову базу, а також корупційні зв'язки з органами державної влади, місцевого самоврядування та іншими органами.

Організована злочинність має переважно інтернаціональний характер[2]. Злочинні групи стають все більше динамічними, легко адаптуються до сучасних реалій та умов, рівень їх спеціалізації стає все кращим і кращим, і з цим стає складніше боротись. Частиною таких угруповань можуть бути

спеціалісти певних галузей, фахівців права, економісти, державні службовці. Ці нові учасники зумовлюють виникнення та розвиток нових методів організованої злочинності, до боротьби з якими не завжди готові правоохоронні органи. В Україні поняття організованих груп та злочинних організацій наводиться в Кримінальному Кодексі України, а також відповідальність за вчиненні кримінальні правопорушення.

Як висновок можна сказати, що в даних тезах було висвітлено деякі проблеми організованої злочинності. Боротьба зі злочинністю це складний процес, але не можна сказати, що він зовсім не вирішуваний. Для цього повинні бути спеціальні фахівці, котрі будуть безпосередньо розглядати і вирішувати питання боротьби з організованою злочинністю. Наша країна Україна розвивається, проходять різні реформи, які в подальшому будуть допомагати правоохоронним органам та державі в цілому боротись з організованою злочинністю. Тому тільки час покаже наскільки можливим буде боротьба з організованою злочинністю.

Список використаних джерел:

1. Організована злочинність. *Кримінологія та пеналогія* : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Організована_злочинність (дата звернення: 10.11.2021)

2. Шостко О.Ю. «Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованій злочинності в європейських країнах»: автореф.. дис.. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2010. 38 с.

Лиходєд Д.Ю.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Корупційні кримінальні правопорушення, як правило, мають латентний характер, оскільки злочинці майже завжди прагнуть зберегти в таємниці кримінальні наміри та свої дії. Основним змістом діяльності оперативних підрозділів є оперативний пошук та фіксація інформації про кримінальні правопорушення, для подальшого використання у виявленні, попередженні, припиненні, розкритті кримінальних правопорушень і розшуку злочинців, що

сховалися, встановлення майна підлягає конфіскації у протидії корупції, тероризму та організованій злочинності [1, с.36].

Оперативно-розшуковій діяльності (ОРД) відводиться найважливіша роль у боротьбі з корупцією, організованою злочинністю, легалізацією (відмиванням) коштів, набутих злочинним шляхом, які з кожним роком стають дедалі більше професійними, використовуючи нові форми та методи скоєння кримінальних правопорушень.

Корупція — ширше явище, ніж хабарництво. Корупція має місце тоді, коли відповідальна особа чи сторона приймає незаконну винагороду, отримує перевагу чи порушує правила про недопущення конфлікту інтересів.

Хабарництво є найбільш небезпечний прояв корупції і в останні роки в нашій країні воно стало повсюдним та звичайним. Без корупції не було такого розгулу організованої злочинності. При цьому зазначений вид злочинного посягання є надзвичайно латентним, а саме, латентність корупційних кримінальних правопорушень і визначає пріоритетне значення оперативно-розшукової діяльності у виявленні цієї категорії кримінальних правопорушень. [2, с.112]

Отримання хабаря — одне з найнебезпечніших корупційних кримінальних правопорушень. Виявлення подібних фактів відбувається, зазвичай, у результаті проведення комплексу оперативно-розшукових заходів. Практика показує, що ефективність розкриття посадових (службових) кримінальних правопорушень у багато в чому визначається чіткою організацією та тактикою проведення оперативно-розшукових заходів та початкових перевірочних дій, спрямованих на виявлення та закріплення фактичних даних - слідів злочинної діяльності, що говорять про способи дій злочинців та обставини здійснення ними корупційних посягань [3, с.56].

Тактичні особливості попередження, виявлення, припинення та розкриття хабарництва визначаються умовами отримання інформації про скоєний або підготовчий злочин, а також повнотою та достовірністю цієї інформації. Важливе значення в даному випадку має співвідношення у часу моменту отримання вихідної інформації та факту скоєння кримінального правопорушення.

Найпоширенішими помилками співробітників оперативних підрозділів під час проведення оперативного експерименту є:

1. Надання слідчому до порушення кримінальної справи матеріалів, у яких заява особи про вимагання у нього хабаря датовано більше пізнім числом, ніж проведення найоперативнішого експерименту, організованого нібито у зв'язку з цим зверненням.

2. Відсутність заяви особи, щодо якої вчиняється злочин.

3. Проведення оперативного експерименту за участю належної особи (уявного хабародавця).

4. Неякісне проведення аудіо-відеозаписів, що унеможлиблює встановлення самого факту передачі незаконної винагороди, а також поверхове дослідження посадових обов'язків, осіб, що перевіряються. В результаті на

стадії проведення попереднього розслідування нерідко з'ясовується, що підозрюваний або не є посадовою особою, чи дії, які він отримав хабар, не входять у коло його обов'язків.

5. Неправильна оцінка дій посадових осіб, які отримали кошти або матеріальні цінності з метою розвитку матеріально-технічної бази очолюваних ними установ виходячи з бухгалтерських документів і розписок. Найчастіше оперативні співробітники, а нерідко і слідчі необґрунтовано вбачають у таких ситуація отримання хабаря. [4, с.86]

Небезпека корупції та організованої злочинності у сучасних умовах наростає. Організована злочинність намагатиметься використати свої корупційні зв'язки та процеси, які сьогодні відбуваються у Сирії, Україні (Донецьку, Луганську) деяких країнах Близького Сходу та Африки у своїх цілях.

Таким чином, саме організована злочинність та корупція стала реальною загрозою для безпеки всього людства, як за своїми масштабами, так і за руйнівним впливом. Особливо активно це виявилось в таких злочинах як: тероризм, незаконний обіг наркотиків, екстремізм, торгівля дітьми, організація нелегальної міграції, відмивання злочинних доходів, пограбування природних та біоресурсів, автобізнесу, збуту підроблених грошей та цінних паперів.

Список використаних джерел

1. Багрій-Шахматов Л. В. Організована злочинність і корупція / Л. В. БагрійШахматов // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1999. – № 2. – С. 3; Багрій-Шахматов Л. В. Соотношение коррупции, рэкета и организованной преступности / Л. В. Багрій-Шахматов // Юрид. освіта і правова держава: зб. наук. праць. – О., 1997. – С. 196–206.

2. Бровкін В. Проблеми боротьби з організованою злочинністю в державах з перехідною економікою / В. Бровкін // Проблеми боротьби з організованою злочинністю в регіоні (по матеріалах Харківської та Полтавської областей). – Х., 1999. – С. 22–23.

3. Зубов Ю. Щодо зв'язку між організованою злочинністю та корупцією / Ю. Зубов // Підприємництво, господарство і право. – 2000. – № 12. – С. 70–74.

4. Мельник М. Корупція і організована злочинність як чинники, що реально загрожують національній безпеці України / М. Мельник // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. – Львів, 1995. – Вип. 1. Економічна безпека України. – С. 10–13.

Лініченко Ю.А.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННП ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних
розслідувань Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Останніми роками Україна демонструє тенденцію зростання фінансової нестабільності підприємств. В умовах сучасної фінансової нестабільності банкрутство підприємств є головною проблемою держави. Велика кількість підприємців та юридичних осіб, які не можуть не тільки конкурувати на ринку, але й своєчасно розрахуватися зі своїми борговими зобов'язаннями й призводять до негативних наслідків не тільки фінансової кризи в компанії, а й кризи в країні. Важливо, що серед компаній, справи про банкрутство яких розглядаються, значний відсоток становлять ті, що перебувають у тимчасово скрутному становищі.

Внутрішня недосконалість, брак кваліфікованих кадрів, адекватне фінансування санаційного процесу, несвоєчасне виявлення проблем і можливого банкрутства часто призводять до банкрутства значної частини фінансово стабільних і потенційно платоспроможних компаній. Фінансова санація підприємства спрямована на вихід господарської одиниці з кризової ситуації та відновлення платоспроможності та фінансової стійкості.

Пандемія Covid-19 ще більше погіршила становище суб'єктів господарювання, адже карантинні обмеження фактично зупинили роботу багатьох секторів економіки та призвели до масового звільнення працівників.

Для більшості компаній пандемія коронавірусу досить негативно вплинула на їхній бізнес, що призвело до зниження прибутків. Це, у свою чергу, призвело до змін в організації підприємницької діяльності, що вимагало перегляду напрямків розвитку бізнесу. Однак не менш важливим для власників компанії та корпорацій має бути не лише збереження активів компанії, а й збереження кількості робочих місць на підприємстві, відсутність звільнень без відповідної правової підстави, дотримання їх соціальні гарантії.

Скрутне фінансове становище українських компаній, яке наближає їх до банкрутства або навіть ліквідації, підкреслює необхідність проведення санаційних оздоровчих заходів.

Санація – це система заходів, що здійснюються під час провадження в справі про банкрутство для запобігання визнання боржника банкрутом і його ліквідації, спрямовані на оздоровлення фінансового стану боржника, а також

задоволення повністю чи частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової та виробничої структур боржника [1, С. 141].

За умови стабільного процесу санації (реабілітації) або реструктуризації підприємство може розрахуватися зі своїми боргами та продовжувати свою діяльність [2].

Основними критеріями ефективності реорганізації підприємства є ліквідність і платоспроможність, прибутковість, конкурентоспроможність, просування та зміцнення ринкових позицій, відновлення ділової репутації боржника після кризи.

Причиною реструктуризації є наявність реального ризику банкрутства та бажання власників щодо вжиття стабілізаційних заходів. Найважливішим для санації є цілі компанії під час здійснення коригувальних дій [3]:

- запобігання банкрутству;
- підвищення конкурентоспроможності;
- підвищення платоспроможності;
- зниження собівартості продукції;
- покращення структури капіталу.

Отже, в складній економічній ситуації, яка склалася в Україні в сучасних умовах, впровадження коригуючих заходів є окремою темою покращення та подолання економічно нестабільного становища підприємств. Слід зазначити, що антикризове управління розглядає санацію як один із найважливіших методів запобігання банкрутству компаній, тому ефективні дії в процесі санації є необхідною умовою подолання кризи та подальшого функціонування компаній.

На сьогодні в Україні залишається актуальним питанням власне підтримка державою корпорацій, які здійснювали діяльність за тими напрямками, які в умовах карантинних обмежень не могли здійснюватися в цілому або здійснювали її частково. Тому залишається необхідним запровадження додаткових заходів, які стимулюють підтримку тих корпорацій (підприємницьких товариств, комерційних юридичних осіб) державою або територіальними громадами, які в умовах карантинних обмежень не могли в повній мірі здійснювати господарську діяльність з причин, за які вони не відповідають, а ці причини усунути або передбачити було неможливо.

Як підсумок цілком обґрунтованим та доцільним є підтримка учасників корпоративного сектору економіки, якщо вони забезпечують економічно, організаційно діяльність суб'єктів, які борються з пандемією. Це може мати вираз у наданні податкових пільг, зарахування сум благодійної допомоги в рахунок сплачених податків тощо.

Список використаних джерел:

1. Гасанов С.С., Штангрет А.М., Котляревський Я.В. Фінансова санація: теоретичні та прикладні аспекти. К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2013. 310 с.

2. Бухтіарова А.Г., Семенець В.П. Теоретичні підходи до трактування сутності поняття санації підприємства. Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 23 листопада 2017 р.). Суми, 2017. С. 68–72.

3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : Навч. посібник. URL: <https://www.twirpx.com/file/121959/> (дата звернення: 5.11.2021)

Лісовик А.О.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Корупція - це загроза суспільству і державі, це явище яке завдає шкоди повному і всебічному розвитку будь-якого суспільства. У законодавстві України під корупцією розуміється зловживання службовим становищем, дача хабара, отримання хабара, зловживання повноваженнями, комерційний підкуп або інше незаконне використання фізичною особою свого службового становища всупереч законним інтересам суспільства і держави з метою отримання вигоди у вигляді грошей, цінностей, іншого майна або послуг майнового характеру, інших майнових прав для себе або для третіх осіб або незаконне надання такої вигоди зазначеній особі іншими фізичними особами [2].

Корупція підриває авторитет державної служби і боротьба з цим явищем є на сьогоднішній день однією з найактуальніших напрямків діяльності для держави [1].

І далі констатують наступне, що сьогодні ситуація зі стимулюванням державних і муніципальних службовців йде ще гірше, ніж навіть в радянські часи. Зарплата відповідальних посадових осіб федерального рівня не порівнянна навіть з оплатою дрібних службовців комерційних банків і приватних фінансово-господарських структур. У підсумку, наприклад, федеральний міністр на свою зарплату не може за сформованими ринковими цінами щодня обідати в ресторані, купити престижну машину і квартиру, побудувати дачу, провести відпустку з сім'єю за кордоном, оплатити навчання своїх дітей в приватній школі або на платному відділенні вузу [3].

На порядку денному – створення та ефективне використання системи антикорупційних заходів, які мають включати:

- послідовне застосування адміністративних регламентів у службовій діяльності службовців органів державної влади та управління;
- оптимальне визначення прав, обов'язків, а також режиму юридичного відповідальності органів публічної влади, а також їхніх службовців;
- запровадження чітких процедур ухвалення адміністративних рішень;
- використання методики аналізу правових актів щодо корупціогенності;
- глибоке та широке роз'яснення антисоціального характеру корупції та її негативних наслідків для суспільства, держави та громадян [4].

Слід зазначити, що набір коштів, спрямованих на попередження та припинення корупційних проявів у діяльності службовців органів державної влади та управління, може бути досить різноманітним. У зв'язку з цим необхідно:

- досягти засвоєння всіма службовцями своїх прав та обов'язків та їх правильного використання;
- домогтися дотримання правил службової поведінки з боку державних та муніципальних службовців;
- суворо оцінювати діяльність та поведінку службовців з антикорупційної точки зору під час прийому на роботу (призначення, конкурсів, виборів, просування по службі), а також під час проведення періодичної атестації кадрів;
- забезпечити дотримання заборони заміщати після звільнення з державної та муніципальної служби протягом двох років посади та виконувати роботи в організаціях, якщо раніше до функцій службовця належав контроль за ними [2].

Дійсно, як показують сучасні наукові дослідження в області психології, подвійний моральний стандарт є важливою особливістю соціально-психологічного клімату в суспільстві. З одного боку, корупція, особливо у вищих ешелонах влади, вважається суспільно-неприйнятною [4]. Це всіляко підтримується і повсякденного мораллю, і засобами масової комунікації, і політичною практикою, яка експлуатує антикорупційну тематику в особистих або групових (корпоративних) цілях [2].

З іншого боку, корупція, особливо низова (а точніше «побутова»), є прийнятною частиною побуту нашого суспільства і пояснюється деякими вітчизняними фахівцями «культурними» традиціями або склалися соціальними стереотипами поведінки. У побутовій сфері життєдіяльності такий підхід до корупційного поведінки суспільством і окремими особами виправдовується сформованими традиціями в органах і установах, які обслуговують більшість населення [4].

Вихідці з таких органів і установ, проникаючи в федеральні і регіональні владні структури, приносять з собою в політичну сферу життя суспільства корупційну психологію і «культуру колективів цих органів і установ, яку в подальшому намагаються «прищеплювати» (поширювати або впроваджувати) і в органах державної влади і місцевого самоврядування, і в підконтрольних (підзвітних) установах, підприємствах, організаціях, і в політичних громадських організаціях, перетворюючи отриману владу в економічний

капітал, а державну чи муніципальну посаду в джерело отримання постійного нелегального доходу.

Список використаних джерел:

1. Білецький А. В. Корупція у приватному секторі та роль громадськості у її запобіганні // Проблеми законності: зб. наук. праць / відп. ред. В. Я. Тацій. - Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. - 2016. - Ст. 157-166.
2. Згідно з дослідженнями ЕУ, керівникам не вдається ефективно формувати принципи ділової етики. URL: <https://utka.su/vWSB1>.
3. Index of economic freedom. URL: <https://www.heritage.org/index/ranking/>
4. Опитування Американської торгової палати показало ставлення українських бізнесменів до боротьби з корупцією. URL: <http://tyzhden.ua/News/161979>.
5. Дослідження Національного агентства з питань запобігання корупції - https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/mzk_files/doslidzhennya/8.pdf
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Мельничук Т. В.

Мироненко А.О.

здобувач вищої освіти III курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Галенко Ю.П.

викладач кафедри українознавства та іноземних мов
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

CORRUPTION AS ONE OF THE MALPRACTICE FACTORS AT THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The organization of effective work to eradicate corruption and formation of anti-corruption model of law enforcement officers' behavior are one of the areas identified by the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the state as a whole. Anti-corruption issues have long been public concern and priority.

Corruption should be considered as malpractice, obtaining illegal benefits or other illegal use of his official position by an individual contrary to the legitimate interests of society and the state for own favour in the form of money, valuables, property or services, property rights for himself or the third parties as well as illegal provision of such benefits by other individuals or committing such acts on behalf of or in the interest of the state.

Corruption in law enforcement bodies leads to devastating social, moral and ethical consequences. Destabilization in the operation of the National Police, loosing

social trust, discrediting state power in the view of citizens, undermining patriotism, threatening the prospects of legal society are possible consequences of corruption, which is unacceptable. [1] It should be noted that the opinion of citizens today is one of the main criteria for assessing police performance.

The management of our state systematically pays attention to the fight against corruption, which indicates the relevance and significance of such work. However, given the high degree of latency of corruption offenses, it is not possible to talk about their exact number. Some reasons for the concealment of these offenses may be the presence of employees with special knowledge of criminal and forensic procedure, which allows officials adhering to a corrupt pattern of behavior in shadows. [3, p. 363] At the same time, corruption in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine stems from the state of discipline and legality, the strengthening of which should be considered as a fundamental factor in eradicating corruption, improving the management of the Ministry of Internal Affairs and ensuring its effectiveness. Another reason for the latency of these offenses is distortion of citizens' thinking, who do not report known facts of violation of the law, since they do not want to contact with employees due to disbelief in the possibility of applying punishment to the latter. [3, p. 364] Thus, not only development of anti-corruption culture in employees and increase in the authority of the National Police in society, but also the participation of citizens in this process, eradicating stereotypes of corruption in the collective consciousness of the Ukrainian people, including the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine plays significant role in combating corruption.

It should be noted that proactive measures to prevent corruption should be continuously applied and primarily aimed at forming lawful behavior in officials and motivating inadmissibility of violations of discipline and legality as well as creating conditions for employees in terms of work, law supremacy and social protection. A significant role in this case is played by maintaining the moral and psychological climate in a team as well as in the frames of individual work aiming at educational impact not only on employees committing misdemeanors, but also young employees transferred from other units. [2, p. 167] Requirements towards compliance with discipline and legality in the civil service are the prerequisite and their violation shall be considered unacceptable.

Law enforcement officers being representatives of the state power with large authorities must be a model of strict compliance with the law and duly execute law enforcement. Moreover, they are obliged to perform their duties and procedural actions stipulated by laws and regulations in compliance with legal prohibitions and restrictions.

REFERENCES

1. Markeeva O. Actual Problems of Anti-Corruption Policy of Ukraine: Analytical Note. National Institute for Strategic Studies. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/395>.
2. Rohulskyi S.S. Administrative and Legal Measures to Combat Corruption in Ukraine. Science: 12.00.07. Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv,

2005. 187 p.

3. Tiutiuhin V.I. Concepts and Signs of Corruption Crimes. Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine. 2015. No. 1 (4). Pp. 363-366.

Мирошнеченко Іван Васильович

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

науковий керівник:

Тінін Д.Г.

викладач кафедри ТСП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

На сьогоднішній день реальну загрозу національній безпеці створює організована злочинність та корупція. Це настільки розповсюдженні чинники, що вони охоплюють майже кожну сферу. Важливо знайти методи та способи для боротьби з цими чинниками. Організована злочинність та корупція здійснюють суттєвий негативний вплив на суспільне життя: правову, політичну, економічну, міжнародні відносини.

За результатами 2020 року показники Індексу сприйняття корупції (СРІ) в Україні покращилися — зросли до 33 балів зі 100 можливих. Це на 3 бали більше, ніж у попередньому році, втім, лише на 1 бал більше, ніж у 2018-му. У рейтингу країн світу Україна посіла 117 місце зі 180 [1]. Та хоч статистика говорить про покращення, фактично зміни відбуваються повільно.

Було створено систему боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Цю систему утворили такі органи, як Координаційний комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президентові України; спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України; органи Національної поліції і Служби безпеки України; органи прокуратури України; органи доходів і зборів, органи прикордонної служби України та органи державного фінансового контролю; органи та установи виконання покарань і слідчі ізолятори; розвідувальний орган Міністерства оборони України; Служба зовнішньої розвідки України; Національне антикорупційне бюро України [2].

Покращенню сприяло створення Вищого антикорупційного суду, перезапуск Національного агентства з питань запобігання корупції; надання НАБУ права самостійно «прослуховувати»; відновлення відповідальності за незаконне збагачення; зміни у сфері публічних закупівель.

Влада для боротьби з корупцією мала великі сподівання на Національне бюро з питань запобігання корупції. Та в 2021 році почалися спроби позбавити НАБУ незалежності, незаконне втручання в діяльність НАБУ та інших органів,

як передача розслідувань іншим правоохоронним органам за рішенням Офісу Генерального прокурора, Печерського районного суду Києва чи Окружного адмінсуду Києва. Не минує безслідно і криза конституційного правосуддя, що розпочалася восени ухваленням Конституційним Судом України двох рішень щодо закону про НАБУ. Тому сподівання влади не виправдалися. Проблема організованої злочинності та корупції залишилась.

Також, для стабілізації ситуації з організованою злочинністю та корупцією в 2020 році в Україні була схвалена Стратегія боротьби з організованою злочинністю. Вона включає в себе три етапи. Завданням першого етапу є проведення об'єктивної та всебічної оцінки ситуації, що склалася з організованою злочинністю в Україні. Другого - визначення обмеженої кількості стратегічних цілей згідно з висновками проведеної оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності. Третього - вживаються заходи, необхідні для реалізації комплексних планів заходів і досягнення цілей Стратегії в цілому. Та якихось суттєвих змін вона не принесла.

Величезною проблемою є те, що сучасна організована злочинність та корупція високопрофесійна та політизована. Для забезпечення своїх потреб олігархічно-злочинні клани, маючи велику кількість фінансових ресурсів переманювали на свій бік професійні кадри, у тому числі правоохоронних органів, створили специфічну систему влади. Тому наведені вище засоби та розроблені методи в нашій країні не працюють.

Отже, організована злочинність та корупція спіткає майже всі сфери соціального життя, що створює реальну загрозу національній безпеці держави.

Та держава намагається з цим боротися. Це видно в державній політиці. Створено певні органи для боротьби з організованою злочинністю та корупцією, а також розроблена Стратегія боротьби з організованою злочинністю. Та нажалі через те, що організована злочинність та корупція заповнили політичну сферу наведені вище органи та методи боротьби з організованою злочинністю не працюють певним чином.

Для покращення ситуації з рівнем організованої злочинності потрібно в першу чергу розробити план дій по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією в органах влади. Зробити Національне антикорупційне бюро України максимально незалежним. Також потрібно зробити жорсткіше покарання за укриття випадків організованої злочинності та корупції. Також, на нашу думку, у зв'язку з резонансом такого явища та труднощів щодо документування цього явища, потрібно затвердити більш жорстке покарання.

Список використаних джерел:

1 Індекс сприйняття корупції — 2020: результати України. Національне антикорупційне бюро України. Офіційний сайт. URL: <https://nabu.gov.ua/en/open-office/biblio/sociologiya/indeks-spriynyattya-korupciyi-2020-rezultati-ukrayini> (дата звернення 20.11.2021).

2 Мартиненко В. О. Характеристика суб'єктів запобігання зловживанню владою або службовим становищем, яке вчиняють державні

службовці. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4 (105).

Малиш Н.В.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Денис Сергійович

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Питання протидії організованій злочинності у фінансовій сфері є дуже актуальною і потребує постійних досліджень. Метою цієї роботи є дослідження протидії організованої злочинності у фінансовій сфері, а також аналіз нормативно-правових документів, які закріплюють норми щодо протидії даному виду злочину.

За результатами XI конгресу Організації Об'єднаних Націй з запобігання злочинності та кримінального провадження (далі – Конгрес ООН) [1], організована злочинність у фінансовому секторі завдає значної шкоди інвесторам, сприяє банкрутству та втраті робочих місць, шкодить діловій репутації, престижу компаній та фінансовим установам. Водночас ці негативні наслідки обмежені масштабами економіки в економічно розвинутих країнах та можливістю створення ефективних регуляторних механізмів запобігання подібним злочинам. Через слабку нормативну базу та обмежені можливості державного управління в країнах, що розвиваються, наслідки організованої злочинності у фінансовому секторі є більш значними та негативно впливають на економічний розвиток. Зокрема, через відсутність чіткого розуміння впливу організованої злочинності на фінансову сферу неможливо визначити реальні масштаби загрози для суспільства. Таким чином, категорія злочинів у фінансовій сфері в різних юрисдикціях включає різні правопорушення, які можуть мати суттєві відмінності в їх легальному визначенні, а також збір інформації про фінансові злочини, ускладненими відмінностями в системах реєстрації злочинів у різних країнах. Крім того, фінансові злочини, вчинені організованими злочинними угрупованнями, загалом характеризуються високим рівнем латентності [2].

Водночас є достатньо достовірної інформації про зростання масштабів організованої злочинності у фінансовій сфері. Результати міжнародного обстеження компанії з проблеми віктимізації показали, що більше третини респондентів (37%) стали жертвами економічних та фінансових злочинів організованих злочинних груп. У той же час цей показник перевищує

аналогічні показники попередніх обстежень. Цікаво, що найбільш важливі місця з точки зору віктимізації є у банківському та страховому секторі. [3]

Масштаби організованої злочинності у світовому фінансовому секторі можна оцінити за такими даними. Наприклад, шахрайство з чеками завдає підприємствам у США 10 мільярдів доларів на рік [4]. У звіті Європейського поліцейського управління про тенденції організованої злочинності також зазначається, що фальсифікація грошової валюти «євро» збільшилась [5]. Виходячи з цього, Міжнародний валютний фонд підкреслив, що за нинішніх темпів зростання, фінансові злочини можуть у майбутньому конкурувати з наркобізнесом, як джерелом доходу організованої злочинності [6].

Організовані злочинні угруповання, особливо ті, що мають високий рівень інтелекту, скористалися міжнародною кризою, створеною коронавірусом (COVID-19), щоб адаптувати свої методи або втягнутися в нову злочинну діяльність. За даними країн-членів ЄС, Європол назвав такі сприятливі умови для організованої злочинності під час COVID-19:

- високий попит на певні товари, захисне спорядження та фармацевтичні препарати;
- зменшення мобільності та доступу людей до або через ЄС;
- громадяни залишаються вдома і все більше працюють з дому, використовуючи цифрові технології;
- обмеження суспільного життя (злочинні дії менш помітні);
- зменшення поставок деяких нелегальних товарів до ЄС [7].

Таким чином, організована злочинність у фінансовій сфері є загрозою для соціально-економічного розвитку держав, і боротьба з нею має стати частиною боротьби із загрозами національній та міжнародній безпеці.

Відносно низький ризик розкриття діяльності організованої злочинності, притягнення до відповідальності та покарання. Винагорода перевищує ризик. Це також заохочує до участі транснаціональних агенцій до такої діяльності. Стирання межі між легальною та незаконною фінансовою діяльністю злочинних угруповань, широке використання як легальних комерційних структур для відмивання грошей, у тому числі шляхом інвестування незаконно отриманих доходів, так і нелегальних – «підставних» - з метою маскуванню протиправної діяльності.

Найпоширенішими фінансовими злочинами, вчиненими організованими злочинними угрупованнями є насамперед шахрайство з кредитними картками, крадіжкою особистих даних і фальшивомонетництво. Це пов'язано з двома факторами: збільшенням загальної кількості електронних банківських операцій та висока кримінальна прибутковість підробки кредитних та дебетових карток [8].

Слід погодитися з рекомендаціями Конгресу ООН про те, що державам варто зміцнювати міжнародні та регіональні механізми співпраці правоохоронних органів з метою боротьби з організованою злочинністю у фінансовій сфері. Основними елементами даного механізму повинні бути: вдосконалення міжнародно-правових актів і підвищення рівня взаємодії

правоохоронних органів, у тому числі в рамках існуючих міжнародних органів (організацій): Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу, Європейської поліцейської організації (Європолу), фінансових заходів для боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ), Бюро по координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів на території держав – учасниць Співдружності Незалежних держав та ін.

Список використаних джерел:

1. Тринадцятий Конгресс Організації Об'єднаних Націй по предупреждению преступности и уголовному правосудию (Доха, 12–19 апреля 2015 г.). URL: https://www.unodc.org/documents/congress/Documentation/Report/ACONF222_17r_V1502931.pdf (дата звернення: 23.11.2021).
2. Ernst and Young, Fraud: the Unmanaged Risk: 8-th Global Survey (2013).
3. Матеріали міжнародного веб-семінару «Стратегія стримування ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму» Доступні для ознайомлення. URL: <https://finmonitoring.in.ua/mizhnarodnij-veb-seminar-strategiya-strimuvannya-rizikiv-vidmivan> Nya-koshtiv-ta-finansuvannya-terorizmu/
4. Investigation and Enforcement Publications and Online Materials. 2018. URL: <https://www.ojp.gov/feature/fraud-awareness/> Investigation-and-enforcement
5. European Police Office, European Union Organized Crime Report, Open version, December, 2014. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/general/docs/dg_home_illicit_firearms_trafficking_final_en.pdf
6. International Monetary Fund, Financial System Abuse, Financial Crime and Money Laundering: Background Paper, 12 February 2001. 7 Viral marketing
7. Viral marketing Counterfeits, substandard goods and intellectual property crime in the COVID-19 pandemic. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/viral-marketing-counterfeits-substandard-goods-and-intellectual-property-crime-incovid-19-p>
8. Офіційний інтернет-сайт Інтерполу. URL: www.interpol.int/Public/creditcards/Default.asp (дата звернення: 24.11.2021)

Масюк С.С.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тінін Д.Г.

викладач кафедри ТСП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ЗЛОЧИНАМ

Відповідно до Антикорупційної стратегії на 2014-2017 роки, корупція була визнана однією з причин громадських протестів в Україні наприкінці 2013 – початку 2014 років. Високий рівень сприйняття корупції громадськістю пояснюється відсутністю ефективних антикорупційних реформ та неефективними діями правоохоронних органів щодо виявлення протиправної діяльності та притягнення винних до відповідальності [1].

Звісно, запобігання корупції має бути пріоритетом державної політики. Україна ухвалила антикорупційну стратегію на 2020-2024 роки. Цей документ є основою процесу розробки та затвердження Державної програми реалізації Антикорупційної стратегії, яка передбачає чіткий та конкретний план дій кожного із раніше створених державних органів та інших органів державної влади щодо протидії корупції. Проте, можна зробити висновок, що антикорупційна стратегія в Україні сьогодні певною мірою не працює. Як наслідок, через це антикорупційні органи діють неузгоджено. При цьому не враховується гостроту проблеми і серйозність ситуації.

Традиційно суб'єктами різноманітної політики є органи державної влади загальної та спеціальної компетенції.

У сфері запобігання та протидії корупції є такі органи спеціальної компетенції у загалом:

- Національне антикорупційне бюро України;
- Національне агентство з питань запобігання корупції;
- прокуратури;
- органи національної поліції.

Відповідно до положень антикорупційного законодавства до суб'єктів загальної компетенції належать:

– Президент України – у межах своїх повноважень ухвалює загальнодержавні програми, концепції тощо.

- Верховна Рада України. Визначає принципи антикорупційної політики. Крім того, не пізніше 1 червня проводить парламентські слухання щодо стану корупції, затверджує та оприлюднює щорічний національний звіт про реалізацію засад антикорупційної політики.

- Кабінет Міністрів України, який затверджує державну програму реалізації антикорупційної стратегії;

- керівники державних органів, визначених статтею 19 Закону України «Про запобігання корупції».

- уповноважених працівників юридичної особи на застосування антикорупційних стандартів і процедур.

Таким чином, дії вищезазначених органів у боротьбі з корупцією спрямовані на боротьбу з корупцією та її запобігання. Так, відповідно до ч.3 ст.65 Закону України «Про запобігання корупції» уповноваженими органами у сфері протидії корупції є слідчі органи з метою встановлення причин та умов, що сприяли корупції через поведінку посадових осіб, уповноваженими органами у сфері протидії корупції та Національне агентство - припис керівнику органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, яка вчинила корупційний злочин [2].

Отже, для досягнення реальних успіхів у запобіганні корупції нетерпимість до корупції має стати частиною нашої національної культури, менталітету нашої нації. Сьогодні це завдання має вирішуватися комплексно і одночасно в усіх сферах суспільного життя.

Важливим кроком у розробці державної політики у боротьбі з корупцією стала Антикорупційна стратегія. Крім того, для боротьби з корупцією створено спеціальні компетентні органи. Але сьогодні вони не працюють належним чином, рівень корупції зростає.

Тому необхідно постійно вдосконалювати антикорупційну стратегію та продовжувати вивчати це питання.

Список бібліографічних посилань

1. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014– 2017 роки : Закон України від 14.10.2014 № 1699-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18> (дата звернення: 22.11.2021).

2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 22.11.2021).

Морозова Я.О.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ НЕЗАКОННО ОТРИМАНИХ ДОХОДІВ

У сучасному світі існують різноманітні прояви негативних явищ економічного життя країни. Однією з форм його вираження є легалізація незаконно отриманих доходів. Економічні втрати, які зазнає кожна держава та її суспільство, щорічно досягають мільярдів гривень, які «відмиваються» за допомогою різних махінацій. В таких умовах судово-економічна експертиза у розділі фінансів та бухгалтерії, є одним із правових заходів у запобіганні та протидії у відмиванні доходів, що були отримані незаконним шляхом [1].

В нашій країні судово-економічна експертиза регламентується безпосередньо Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» та іншими законодавчими й нормативно-правовими актами, а також Конвенцією про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом [2]. Адже, аналіз фінансових операцій з метою запобігання використанню банківської системи для легалізації незаконно отриманих доходів, мають поширену актуальність, оскільки первинний та фінансовий рівень фінансового моніторингу не завжди дають змогу виявити дані факти внаслідок дії певних чинників.

Серед ключових питань, що вирішує судово-економічна експертиза у «відмиванні» незаконного прибутку, важливо виділити: формування обґрунтованості списання речових та валютних коштів, формування присутності чи відсутності речових цінностей і грошових коштів, встановлення точності ведення рахункового обліку, звітності та контролю.

Під час здійснення судово-економічної експертизи щодо легалізації доходів її об'єктом постають гроші та безготівкові розрахунки банків і фінансових установ та звіти банків про касові обороти, процедури первинного і державного моніторингу, фактографічні відомості з легалізації доходів.

Велику увагу приділяють також й обліковим регістрам за операціями зі статутним, пайовим капіталом, тому що один з найбільш відомих способів легалізації незаконних доходів вважається розміщення останніх у зазначених фондах щойно створюваного підприємства. Окрім цього, незалежно від стадії

формування життєвого циклу суб'єкта господарювання, вивчаються та досліджуються додатковий та резервний капітал.

Істотне поширення легалізації незаконно одержаних доходів за допомогою фінансово-кредитної установи, їх модифікація та ускладнення методики реалізації, вимагає у свою чергу безперервного розвитку та покращення судово-економічною експертизою власної теоретичної та науково-методичної бази, яка тільки в цьому випадку гарантує підвищення продуктивності їх виконання та дотримання законності в галузі економіки.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 18.11.2021).

2. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15> (дата звернення: 15.11.2021).

Мельник Д.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Співробітники оперативно-розшукових підрозділів (карного розшуку, спецпідрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, оперативних підрозділів, які ведуть боротьбу з контрабандою тощо) щоденно стикаються з резонансними злочинами, розкриття яких потребує застосування психологічних знань. Діяльність оперативно-розшукових підрозділів визначається такими суттєвими ознаками: попередження, виявлення, припинення злочинів з високим рівнем ризику, інтенсивність виконання оперативного завдання, непередбачуваний перебіг обставин, високий рівень пошукової активності, дефіцит часових меж, недостатність інформації щодо вагомих причин учинення злочину, напруженість у спілкуванні. Наведені ознаки вказують, що органи, які уповноважені реалізовувати оперативно-розшукові заходи, потребують системної організації постійного психологічного забезпечення. Поняття «системна організація психологічного забезпечення»

розуміємо як використання форм, методів, засобів професійної психології спецпідрозділами психологічного забезпечення, науково-дослідними установами, закладами вищої освіти стосовно підрозділів, які здійснюють ОРД для створення сприятливих умов виконання оперативних завдань співробітниками, підвищення рівня їхньої працездатності, розвитку здатності протистояти інтенсивним стресам, конфліктам, емоційному вигоранню (постійній напруженості).

У процесі вирішення оперативно-розшукових завдань співробітники уповноважених підрозділів мають впливати в психологічному аспекті на різні категорії громадян. Застосування базових психологічних знань набуває вагомого значення під час співпраці оперативно-розшукових підрозділів із своєрідним контингентом громадян, які здебільшого мають своєрідні індивідуально-психологічні якості. Загалом базові психологічні знання та практичні уміння надають можливість оперативному працівникові осмислити обставини, які мають психологічний зміст: відсутність психічних відхилень підозрюваного (обвинуваченого), потерпілого, свідка та інших осіб, причетних до вчинення протиправних діянь, що є ключовим моментом для правильного розв'язання оперативного завдання.

Зауважимо, що висококваліфіковане розслідування кримінального провадження незрідка супроводжують психологічні знання. Зазвичай у процесі розкриття злочину виникають раптові психологічні особливості, які демонструє підозрюваний (у більшості випадках), однак стосується й інших учасників кримінального провадження. Серед психологічних особливостей доречним вважаємо виокремити такі: розпалювання конфлікту, активний опір, спроба приховати значущі відомості та докази від уповноважених осіб, які виконують оперативно-розшукові функції, погрози розправитися фізично за розголошення відомостей чи направлення цих відомостей до суду, погроза завдати шкоди членам сім'ї службової особи. Однак оперативно-розшукова діяльність спрямована також на застосування психологічних ґрунтовних знань щодо протидії зазначеним особливостям, які демонструють учасники кримінального провадження, зокрема: активний опір злочинному елементу, його оточенню, з яким безпосередньо було встановлено контакт взаємодії, негласність щодо проведення оперативно-технічних заходів (негласний аудіо, відеоконтроль, оперативне проникнення до житла, іншого володіння) стосовно підозрюваних осіб, зашифрованість способів ведення комунікації, спроможність викликати почуття довіри серед злочинних елементів, своєчасне перевтілення в образ сторони, з якою здійснюється комунікація та яка вважається потенційним злочинцем.

Специфіка оперативно-розшукової діяльності така, що навіть невелика помилка, обумовлена психологічними особливостями суб'єкта, який уповноважений на виконання оперативно-розшукових функцій, зокрема такими, як невміння зосередитися та достовірно з'ясувати зміст екстремальної ситуації, неспроможність сформулювати конкретні наміри в нетиповій обстановці, нерозуміння відповідальності за власні діяння («відсутність права

на помилку»)), неготовність вступити до силового єдиноборства з потенційним злочинцем, може стати передумовою до серйозних наслідків, а можливо, до травмування чи смерті як співробітників, так і сторонніх осіб. Отже, реалізація психологічних знань та методик розпочинається для майбутніх співробітників оперативно-розшукових спецпідрозділів з відбору кандидатів. Метою професійного відбору є визначення здатності індивіда діяти в нетипових умовах з високим рівнем загрози для особистої безпеки та життя інших осіб, за наявності перешкод, дефіциту часу, за умови раптового застосування чи використання вогнепальної зброї чи спеціальних засобів тощо.

На сьогодні в нашій державі затверджено наказом МВС України Порядок організації системи психологічного забезпечення поліцейників, працівників Національної поліції України та здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейників. Указаний порядок визначає комплекс організаційних, методичних, просвітницьких, психопрофілактичних, практичних, психологічних заходів, спрямованих на запобігання впливу ризиконебезпечних чинників професійної діяльності, збереження фізичного та психічного здоров'я, підвищення психологічної стійкості, надійності та готовності для набуття професійно-психологічних якостей [3].

Щоденно підрозділи, які реалізують оперативно-розшукові заходи, стикаються із суттєвими труднощами, психологічним опором злочинців, їхньою озлобленістю, неусвідомлюваними та інтенсивними афектами, страхом бути ув'язненим. Тому психологія співробітника ОРД формується в умовах «критичного» різновиду професійної діяльності, за яких співробітник має розпізнати протиправні наміри злочинця та вчасно зреагувати у відповідь.

Для оперативно-розшукової діяльності властиві своєрідні особливості, такі як таємність, шифровка, конспірація, так зване «подвійне життя» (перевтілення в потрібний образ серед злочинного оточення). Зазначені особливості впливають на психологію особистості співробітника, який виконує оперативно-розшукові функції, стають основою для формування специфічних психологічних навичок. Проте особливості, які притаманні для ОРД, можуть зумовити як позитивні, так і негативні психологічні явища. Щодо позитивних аспектів професійної діяльності, співробітники оперативних спецпідрозділів пристосовуються до екстремальних умов, передбачають зміни щодо перебігу ситуації, налаштовані на умови праці в нічний час, тобто в них виникають нові якості та практичні уміння, які надалі зумовлюють виникнення образу «ідеального професіонала» (професіонала своєї справи). Однак під час реалізації оперативно-розшукових функцій серед особового складу оперативних підрозділів може бути виявлено небажані зміни в психіці, психічні патології, а саме: соматичні, психічні розлади, афективні розлади настрою, розумова відсталість, порушення психічного розвитку тощо. Деформації в психіці суб'єктів оперативної діяльності зазвичай виникають унаслідок екстремальності, стресогенності, постійної напруженості, понаднормового фізичного перевантаження, переживань щодо особистої безпеки. Тому

зауважимо, питання змін у психіці оперативних працівників залишається на сьогодні актуальним для осмислення та дослідження щодо забезпечення співробітникам оперативно-розшукових підрозділів психологічної допомоги. До того ж психічний стан оперативних працівників потребує систематичного відстеження з боку керівництва та практичних психологів для запобігання психічних захворювань, які унеможливають виконання оперативних завдань.

Заходи психологічного забезпечення загалом передбачають формування навичок в оперативних працівників управління неадаптивними та дезадаптивними станами, що виникають в екстремальних ситуаціях. Окрім того, такі заходи спрямовані на досягнення результату, тобто йдеться про готовність співробітників оперативно-розшукових підрозділів ефективно та безпомилково діяти в умовах ризику, інтенсивного стресу з мінімальними витратами адаптивних ресурсів.

Значущими показниками професійної психологічної готовності в умовах постійного стресу в екстремальних умовах виокремимо такі:

- емоційна стійкість під час прийняття відповідальних рішень;
- спроможність за дефіциту часових меж швидко встановити контакт зі злочинними елементами;
- вміння розглядати проблему різносторонньо (утілитися в образ співрозмовника, викликати почуття довіри);
- саморегуляція в конфліктних ситуаціях;
- адаптивність до стресостійкості;
- вміння тривалий час концентрувати стійку увагу попри стомленість, ненормований робочий графік виконання оперативних завдань та інші суттєві фактори;
- професійна психологічна надійність (координація дій через психологічний вплив на особистість).

Отже, психологічне забезпечення супроводжує оперативно-розшукову діяльність протягом усього періоду проходження служби співробітниками. Заходи психологічного забезпечення й собі сприяють підвищенню рівня професіоналізму, працездатності, збереженню особистого життя та здоров'я під час реалізації оперативно-розшукових функцій.

Список використаних джерел

1. Чухраєва Г. В. Психологія оперативно-розшукової діяльності працівників Національної поліції України : дис. на здобуття... докт. псих. наук : 19.00.01. Інститут психології імені Г. С. Костюка, Київ, 2019. 484 с.
2. Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності з протидії організованій злочинності. Матеріали міжн. наук-практ. Інтернет конф., Одеса: ОДУВС, 2017. 112 с.
3. Наказ № 88 МВС «Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України» від 06.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19>.

Макєєв О.С.

здобувач вищої освіти 4-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЩОДО ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ ОСІБ, ЯКИХ МОЖНА ЗАЛУЧАТИ ДО КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У БОРОТЬБІ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Досягнення реальних результатів у боротьбі з організованою злочинністю неможливе без здійснення розвідувальної діяльності серед осіб, які готують чи вчиняють тяжкі чи особливо тяжкі кримінальні правопорушення за допомогою осіб, у ході проведення НС(Р)Д. Дослідження показали, що організація використання слідчими конфіденційної співпраці з особами має стратегічний і тактичний рівень [1, с. 340].

На сьогодні у діючому КПК використання конфіденційного співробітництва під час досудового розслідування регулюється лише частково в статтях 272 та 275 КПК. Шляхами покращення цих взаємовідносин може бути внесення змін до чинного кримінально-процесуального законодавства та відповідних міжвідомчих та відомчих нормативних актів у частині уточнення організації використання конфіденційного співробітництва з фізичними особами.

Зокрема, власне законодавча конструкція ст. 275 КПК України уникає тлумачення як самого терміна «конфіденційне співробітництво», та основні вимоги (критерії), дотримання яких є необхідною умовою залучення конкретної особи до такої співпраці, за винятком певних обмежень щодо осіб, діяльність яких пов'язана з розголошенням конфіденційної інформації професійного характеру. Таким чином, без належного тлумачення та доктринального розуміння сутності цього інструменту доказування було б неправильно будувати правову площину його використання.

Так, згідно зі ст. 275 КПК під час проведення НС(Р)Д слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення НС(Р)Д дій у випадках, передбачених КПК [2]. Особи, які підтримують конфіденційні відносини з правоохоронними органами, можуть надавати допомогу та свої послуги, використовувати свої можливості при проведенні окремих НС(Р)Д, а також брати особисту участь в їх здійсненні. Відсутність у

законодавстві визначення суб'єкта, яке встановлює та використовує відносини конфіденційного співробітництва на стадії досудового розслідування, викликало дискусії серед науковців та практиків, які слушно зазначали, що слідчий органу досудового розслідування не має негласного апарату.

Кримінальний процесуальний закон не закріплює переліку осіб, конфіденційне співробітництво з якими може використовуватися під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а лише забороняє залучати до конфіденційного співробітництва адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру (ч. 2 ст. 275 КПК України).

До конфіденційного співробітництва в індивідуальному порядку залучаються лише особи, незалежно від громадянства (громадянин України, іноземець чи особа без громадянства, який постійно або тимчасово проживає в Україні), національності, статі, майнового, службового та соціального статусу, освіти, членства в громадських об'єднаннях, ставлення до релігії та політичних переконань [3, с. 237].

Вважаємо, що при встановленні та підтримці відносин конфіденційного співробітництва, уповноважені законом суб'єкти зобов'язані враховувати не лише відповідність особи, яка бере участь у такій співпраці вимогам щодо неї, які встановлені та закріплені у відповідних нормативно-правових актах, а й деяким етичним та правовим складовим вимогам цієї діяльності.

Зокрема, слід брати до уваги те, що національним законодавством визначено настання загального віку кримінальної відповідальності саме з 16 років. Враховуючи моральні критерії та виходячи з того, що згідно з законодавством України повна цивільна дієздатність настає з 18 років, пропонується обмежити використання неповнолітніх у конфіденційному співробітництві, закріпивши у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» і відомчих інструкціях норми, згідно з якими неповнолітні за відсутності небезпеки для життя та здоров'я залучаються до конфіденційного співробітництва з метою попередження чи розкриття тяжких злочинів, вчинених неповнолітніми [4, с. 125–134].

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що відповідно до чинного законодавства під конфіденційним співробітництвом, слід розуміти встановлення та підтримання негласних відносин з особами, з якими встановлено конфіденційне співробітництво для проведення негласних слідчих (розшукових) дій, виконання завдань державних правоохоронних органів. На наш погляд, до відповідних нормативно-правових актів необхідно внести певні доповнення, які б надавали, регламентували організаційні аспекти використання конфіденційного співробітництва, визначили ознаки та поняття особи, яка може бути залучена до конфіденційного співробітництва відповідно до ст. 275 КПК України.

Список використаних джерел:

1. Мороз С.Н. Напрямки удосконалення законодавчого регулювання організації використання слідчим конфіденційного співробітництва з іншими особами, Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, № 1, 2017, С. 339–348;
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 05.11.2021).
3. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України : у 4-х т. / за заг. ред. О. Стовби. Харків :Видавнича агенція «Апостиль», 2015. Т. 2. 329 с.
4. Тарасенко В.Є. Інститут конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковому праві: монографія / Тарасенко В.Є., Тарасенко Р.В. Луганськ: РВВДУВС, 2009. 176 с.

Масоха В.О.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Проблема корупції та організованої злочинності існувала завжди. Люди весь час хочуть «легких» грошей. На проблему легалізації (відмивання) злочинних доходів в Україні звертається значна увага. Цей процес викликаний глобалізацією та є її негативним проявом. Після інтеграції України у світове співтовариство, злочинна діяльність, пов'язана з відмиванням доходів, які незаконно отримано, почала стрімко зростати.

Капітал, отриманий таким шляхом, використовується як з метою збагачення організаторів, так і для підтримки їх подальшої діяльності. Через транснаціональний характер даної проблеми, можна зазначити необхідність згуртованості різних держав у сфері протидії цього негативного явища. Заходи протидії злочинцям з боку світової спільноти різко обривають плани та обмежують можливості використання нелегальних доходів.

Не так давно Україна прийняла Закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 року [1]. Настання кримінальної відповідальності за відмивання

«брудних» доходів є гарантією держави в економічних відносинах. Це сприяє захисту прав законослухняних суб'єктів господарської діяльності.

Процес легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, сприяє особам, які входять до злочинного угруповання, приховувати свій нелегальний заробіток та уникати кримінальної відповідальності [2]. Як наслідок, це шкодить міжнародному іміджу України та спонукає посиленні недоброчесної конкуренції.

У державі обов'язково повинна бути передбачена законодавством кримінальна відповідальність за участь у нелегальному обігу майна. Україна повинна боротись зі свободою ринкових відносин, адже на даному етапі свого розвитку, країна не може дозволити собі не контролювати обіг фінансів всередині неї.

На прикладі Сполучених Штатів Америки, країни з провідною економікою у світі, можна бачити, що вона одна з перших, хто почав вживати заходи щодо легалізації злочинних доходів. Влада країни активно боролась з різноманітними злочинними схемами, спрямованих на легалізацію доходів, отриманих незаконним шляхом. Тому було створено законодавчу базу, яка регулювала діяльність фінансових інститутів [3]. Так, у 1970 році було ухвалено Закон про банківську таємницю («Bank Secrecy Act»), який передбачає контроль за кожним грошовим переказом, що перевищує десять тисяч доларів Сполучених Штатів Америки. Згодом було прийнято більш як десять нормативно-правових актів, які регламентують протидію легалізації «брудних» доходів [4].

Також, важливим елементом системи американської боротьби з корупцією є її суб'єкти – федеральні та місцеві органи влади, до компетенції яких належить тотальний контроль обороту фінансів та моніторинг різних схем [5]. До основних заходів щодо запобігання корупції можна віднести такі ключові сегменти: формування скоординованої політики; створення органу або органів із запобігання корупції, які формують та імплементують таку політику; формування доброчесної публічної служби; етичні стандарти поведінки на державній службі; прозорі державні закупівлі й управління фінансами; державну звітність; незалежність судових органів та органів прокуратури тощо.

Таким чином, порівнявши законодавчу базу Америки та України, ми можемо бачити, що у Сполучених Штатах більш ефективний механізм протидії з організованою злочинністю. Тому державним органам України потрібно врахувати ефективні заходи щодо протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та використовувати їх у власній практиці боротьби з таким видом правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Закон України. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Відомості Верховної

Ради України (ВВР), 2020, № 25, ст.171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 14.11.2021).

2. Баранов Р.О. Формування та реалізація державної політики запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Київ, 2018.

3. Вейц О.І. Проблеми впровадження ризик-орієнтованого підходу до запобігання та протидії відмиванню коштів. Реформування соціально-економічної системи суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 22–23 грудня 2017 р.). У 2-х частинах. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. Ч. 2. С. 26–29.

4. Вейц О.І. Формування інструментарію оцінювання внутрішньо-банківських факторів легалізації доходів клієнтів банку. Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 11 травня 2019 р.): у 7 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 3. С. 33–35.

5. Баранов Р.О. Ініціативи щодо оптимізації механізмів забезпечення економічної безпеки. Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку: матеріали щоріч. всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2016 р.). К.: НАДУ, 2016. С. 348–350.

Мироненко А.О.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасному світі проблему національної безпеки виділено в окрему галузь, значення якої постійно зростає. Від рівня національної безпеки залежить саме існування та розвиток людини, суспільства, держави. Процеси глобалізації, посилення єдності світу з одночасним поглибленням його національної різноманітності, революція у військовій сфері призвели до зміни загроз і небезпек для людства, окремих націй і держав, вимагає нових підходів до глобальної, міжнародної та національної безпеки.

Найбільш гострою проблема національної безпеки виявилася для сучасних посткомуністичних держав, в тому числі і для України, що знаходяться в перехідному періоді. Для нього характерні загострення соціальних протиріч, які провокують конфлікти в різних сферах життя

суспільства, загрожують його національній безпеці. Існування, самозбереження та прогресивний розвиток України як суверенної держави залежать від здійснення цілеспрямованої політики щодо захисту її національних інтересів [1].

Серед основних принципів забезпечення національної безпеки виокремимо такі:

- верховенство права;
- пріоритет мирних способів вирішення конфліктів;
- демократичний цивільний контроль за військовою сферою, а також іншими структурами в системі забезпечення національної безпеки;
- дотримання балансу інтересів особистості, суспільства і держави, їх взаємна відповідальність;
- чітке розмежування повноважень органів державної влади тощо.

Національна безпека України за суспільними сферами функціонування поділяється на такі основні види: політичну, економічну, державну, соціальну, інформаційну, науково-технологічну, екологічну, гуманітарну та військову безпеку [1]. Вони характеризуються своєрідністю, але знаходяться в тісному взаємозв'язку і взаємозалежності. Зазначені елементи однаково важливі для формування комплексної системи безпеки, але, в залежності від історичних обставин, різних факторів кожна складова може набувати особливого значення. Політична безпека – це стан захищеності політичних інтересів особистості, соціальних груп, держав від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також система заходів щодо забезпечення цієї захищеності. У багатьох випадках вона ототожнюється з державною безпекою, проте її зміст значно ширше. Суть економічної безпеки полягає в здатності держави створити необхідні матеріальні передумови для всебічного розвитку суспільства, передбачає захист економічних прав і свобод, майна громадян, громадських організацій і держави із забезпеченням економічної рівноправності, свободи торгівлі, економічної діяльності в рамках чинного законодавства. Фундаментом національної безпеки України, поряд з економічною, є військова безпека. Військова безпека - це стан захищеності прав і свобод громадян, базових інтересів і цінностей суспільства і суверенної держави від можливих посягань із застосуванням військової сили.

У процесі функціонування національної безпеки реалізуються національні інтереси України – фундаментальні цінності, потреби, прагнення українського народу, без яких неможливе його існування [2].

Отже, національна безпека як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави є об'єктивною передумовою становлення і розвитку державної самостійності України, фактором утвердження демократичного суспільства. Захист національних інтересів передбачає діяльність з виявлення, попередження та усунення загроз національній безпеці у всіх важливих сферах життєдіяльності. Важливою умовою протидії основним загрозам для національної безпеки України є

створення ефективної системи забезпечення національної безпеки, правильне визначення пріоритетів державного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Національна безпека України URL: http://pidruchniki.com/10310208/politologiya/natsionalna_bezpeka_ukrayi (дата звернення: 15.11.2021)
2. Про затвердження Стратегії національної безпеки України: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. Офіційний вісник Президента України. 2015. № 13. Ст. 50. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070> (дата звернення: 15.11.2021)

Мінченко О.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

На сьогоднішній день найбільш актуальним є питання щодо протидії корупції та злочинності. Зупинимось саме на корупційному питанні, взагалі корупцією є негативне явище, яка полягає в отриманні неправомірної вигоди з метою особистого збагачення. Самою неправомірною вигодою, можуть виступати гроші або майно, пільги, послуги в будь-яких сферах, інші нематеріальні вигоди, що незаконно одержуються, надаються та пропонуються за допомогою обіцянки [1]. Це відбувається в сфері громадських та політичних діячів, службових осіб, шляхом використання ними своїх посадових перспектив. В сучасному світі це є найбільшою політичною проблемою, нині не існує держави яка не стикалася з проявом корупції. Завдяки корупції багатьом правопорушникам вдається ухилитися від відповідальності за свої протиправні діяння. Тому виникає поняття безкарності через що відбувається падіння престижу правоохоронних органів та державної влади, за результатами чого це призводить до правового нігілізму.

Для вирішення питання щодо протидії злочинності та корупції покладаються обов'язки на правоохоронні органи, які шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності сприяють припиненню кримінальних правопорушень під час кримінального судочинства [2].

Без оперативно-розшукової діяльності не можливо уявити ефективну протидію злочинності, адже вона має на меті провести оперативно-розшукові заходи в межах визначених для оперативних підрозділів повноважень, для захисту прав та свобод громадянина, забезпечення безпеки держави та суспільства від здійснення таких посягань. На сьогоднішній день, на думку вченого О.М. Бандурка, оперативно-розшукова діяльність виходить за свої межі та є засобом захисту не тільки держави та суспільства, а й економічних інтересів підприємств, установ та організацій інших суб'єктів не зважаючи на те, що закон чітко визначає коло суб'єктів цієї діяльності [3 с. 271-279]. Суб'єктами такої діяльності можуть бути особи, що користуються владними, розпорядчими та контрольно-наглядовими повноваженнями, у корисних для них цілях, також є випадки де чітко прослідковується використання державними службовцями свого авторитетного становища яке виходить за межі їхньої компетенції.

Підставами для проведення ОРД можуть виступати:

- 1) Інформація яке є достатньою та вимагає перевірки завдяки засобам та заходам оперативно-розшукової діяльності;
- 2) Здійснення запитів щодо перевірки осіб, через їх допуск до державної таємниці, роботи з ядерними матеріалами та установками, надання дозволу на перебування без супроводження в стерильних, контрольованих, обмежених доступом та критичних частинах зон аеропортів;
- 3) Проведення перевірки осіб, що призначаються на посади в розвідувальних органах України;
- 4) Отриманням від органів виконавчої влади, матеріалів, у сфері запобіганні легалізації доходів, які одержані кримінально-протиправними діями, шляхом реалізації державної політики [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що ця проблема потребує швидкого реагування як на організаційному так і на правовому рівні. Через що, задля запобігання та протидії корупції необхідно використовувати заходи адміністративно-правового характеру, а також проведенням оперативно-розшукової діяльності. Органами, які здійснюють контроль за проведенням оперативно-розшукової діяльності виступають органи: Національної поліції, ДБР, СБУ, НАБУ та іншими органами виконавчої влади. Під час застосування таких заходів для протидії злочинним посяганням необхідно врахувати ступінь тяжкості відповідного посягання, а також суспільну небезпечність загрози інтересам держави й суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII
URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 20.11.2021)
2. Бандурка О. М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності монографія О. М. Бандурка. Харків Золота миля, 2012. С. 620

3. Заброда Д.Г. Сучасні підходи до розуміння сутності корупції Д.Г. Заброда Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. 2005. № 3(22). С. 271–279.

4. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. №2135-ХІІ URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення 20.11.2021)

Нескаромних Н.А.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Боротьба зі злочинністю, незважаючи на деяке зниження її рівня в останні роки, продовжує залишатися однією з стратегічних завдань, що стоять перед нашим суспільством та державою, і оскільки злочинність зазіхає, перш за все, на життя, здоров'я, власність, права та свободи особи, гарантовані.

Оперативно-розшукова діяльність і кримінальний процес не пасивно пов'язані між собою, а активно взаємодіють при вирішенні спільних завдань. Така взаємодія оперативно-розшукової діяльності і кримінального процесу при використанні матеріалів ОРД у кримінальному процесі здійснюється, як правило, через їх суб'єктів – органи дізнання і слідства, уповноважені на виконання оперативно-розшукових і кримінально-процесуальних функцій, та досудового слідства[1].

Взаємодію правоохоронних органів, процес координації їх діяльності можна розглядати як складну систему, що розвивається і складається із багатьох взаємопов'язаних структурних елементів: слідчих, оперативно-розшукових, експертних дій та заходів організаційно-управлінського характеру[2].

Слід звернути увагу на те, що фактична організація правоохоронних органів не дозволяє говорити про вирішення завдань, які покладаються на ці органи, у повному обсязі. Аналіз діяльності та проведені дослідження виділили фактори, які негативно впливають на ефективність взаємодії правоохоронних органів.

Навіть в умовах надзвичайного стану не підлягають обмеженню право на життя, охорону державою гідності особистості, право на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю, захист своєї честі та доброго імені, право на житло, свобода совісті, віросповідання та ін. [4]

Слід зазначити, що з гарантуванням державою права і свобод найважливіша складова – його діяльність із створення фактичних умов, у яких можлива реалізація права і свободи.

Таким чином, до гарантій дотримання прав і свобод людини та громадянина при проведенні оперативно-розшукової діяльності відносяться:

1) перелік конституційних прав, забезпечити дотримання яких необхідно під час проведення ОРД: недоторканність приватного життя, особиста та сімейна таємниця, недоторканність житла та таємниця кореспонденції;

2) забезпечення суб'єктами ОРД дотримання прав та свобод людини та громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності;

3) можливість оскарження зазначених конституційних прав у порядку, встановленому ст. 9 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», до вищого органу, прокурору або до суду (контроль та нагляд за ОРД).

Причому гарантування державою кожного права окремо – це, зрештою, гарантування правового статусу людини та громадянина в силу взаємопов'язаності права і свободи. А участь у гарантуванні кожного з органів чи посадових осіб держави – це їхня участь у загальнодержавному гарантуванні. У цьому особливу актуальність набувають питання гарантій дотримання права і свободи людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Отже, процес правоохоронними органами повинен базуватися на суровому дотриманні вимог чинного законодавства, особистих високопрофесійних якостях кожного фахівця, їх особистій відповідальності за виконання в повному обсязі поставлених спільних завдань та досягнення високих кінцевих результатів. [2]

Зміст правових норм Закону, його публічність, спрямовані на те, щоб суспільство в цілому і будь-який громадянин могли бути впевнені в тому, що будь-яке вторгнення в сферу права і свободи особистості, можливо лише з цілком законних підставах й у умовах ефективного контролю та нагляду з боку відповідних державних та громадських структур. З цією метою Закон містить спеціальне положення про контроль та нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю.

Список використаних джерел:

1. Назаров В. В. Сутність обмеження конституційних прав громадян під час проведення оперативно-розшукової діяльності. Юридичний вісник, 2009 №2(11) С. 66-69.

2. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова діяльність: Підручник. Частина 1. Харків, 2002. С. 334.

3. Попов Н. М. Оперативне забезпечення досудової підготовки у кримінальному судочинстві: Нижній Новгород, 1997. С. 21.

4. Закон України « Про оперативно-розшукову діяльність». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст.303 від 15.03.2021 (дата звернення – 20.11.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

Носенко А.

Сташейко Р.

здобувачі вищої освіти 4 курсу ННП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Корогод С.В.

капітан поліції, викладач кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Корупція - це порочна практика, яка надає різноманітний руйнівний вплив на суспільство. Вона підриває демократію та верховенство закону, веде до порушення прав людини, «підвищує ціни, підриває довіру до бізнесу, відволікає державні кошти і руйнує принципи рівності та справедливості у суспільстві».

Серйозною перешкодою на шляху економічного та соціального розвитку в усьому світі є корупція, що випереджає розвиток інфраструктури чи відсутність освіти. Потреба «чесності і відповідальності» також одна із трьох головних питань, що викликають занепокоєння людей у всьому світі, згідно з дослідженням «Мій світ», проведеному напередодні прийняття Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року.

Громадянське суспільство відіграє стратегічну роль у боротьбі з корупцією, забезпечуючи систему стримувань та противаг для підвищення прозорості в державному та приватному секторах, особливо в країнах, які відрізняються нестабільністю, конфліктами та слабкими державними інституціями. Ефективне здійснення Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції — єдиного універсального та юридично обов'язкового інструменту боротьби з корупцією, до якого приєдналися 186 сторін, — передбачає, крім вкладу держав, активну участь окремих осіб та груп, які не входять до державний сектор. [1]

Різні соціальні групи, які беруть участь у вирішенні спільної проблеми – протидії корупції, не повинні працювати у лінійному порядку. Відповідальність однієї групи закінчується там, де починається відповідальність іншої. Тому різні учасники протидії корупції мають постійно обмінюватися ідеями та інформацією. Цього неможливо досягти без гармонійної корпоративної правової та політичної культури. [2]

Найважливіші постулати, які мають бути враховані всіма суб'єктами протидії корупції:

- Процес прийняття рішення має починатися з виявлення та чіткого формулювання конкретних цілей;
- Необхідне виявлення та аналіз можливих альтернативних шляхів досягнення

мети;

- Цілей окремих підсистем не повинні вступати в конфлікт з цілями всієї системи;
- Сходження від абстрактного до конкретного;
- Єдність аналізу та синтезу логічного та історичного;
- Вияв в об'єкті різноякісних зв'язків і взаємодій. [2]

Пріоритетне застосування заходів щодо запобігання корупції

Стратегічним пріоритетом первинної профілактики корупції слід розглядати створення системи позитивної профілактики, яка орієнтується не так на патологію, не так на проблему та її наслідки, але в формування в членів російського суспільства позитивних особистісних якостей, правильних світоглядних поглядів на духовне і фізичне здоров'я, сімейних цінностей, законослухняності, повагу до людини, державі, довкілля. Прийняття загальнолюдських цінностей та норм поведінки, розвиток позитивних якостей особистості є одними з основних духовних та морально-етичних бар'єрів, що перешкоджають появі корупціогенних факторів.

Антикорупційна освіта є цілеспрямованим процесом навчання та виховання на користь особистості, суспільства та держави, заснованим на додаткових загальноосвітніх та професійних освітніх програмах, розроблених в рамках національно-регіонального компонента державних освітніх стандартів та реалізованих в освітніх установах середнього загального та вищого професійної освіти для вирішення завдань формування антикорупційного світогляду, підвищення рівня правосвідомості та правової культури, а також підготовки та перепідготовки спеціалістів відповідної кваліфікації. [3]

Антикорупційна пропаганда є цілеспрямованою діяльністю засобів масової інформації, що координується і стимулюється системою державних замовлень і грантів, змістом якої є просвітницька робота в суспільстві з питань протистояння корупції в будь-яких її проявах, виховання у населення почуття цивільної відповідальності за долю реалізованих антикорупційних програм, зміцнення довіри до влади.

Моніторинг корупції та корупціогенних факторів, зацікавлених у протидії корупції суб'єктами – найважливіший засіб профілактики, що проводиться з метою забезпечення розробки та реалізації антикорупційних програм шляхом урахування корупційних правопорушень, аналізу документів, проведення опитувань та експериментів, обробки, оцінки та інтерпретації даних про прояви корупції. [4]

Для пересічних громадян корупція є обмежувальним фактором у забезпеченні їх гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та громадянина, дотримання принципів, притаманним правовій державі. Адже корупція порушує принципи рівності всіх перед законом та соціальної справедливості. Вона є тим чинником, який підмінює закон та встановлює свої правила в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Нестерович В.Ф. Роль громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики в Україні. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2016. Вип. 3. С. 5–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2016_3_3
2. Бусол О.Ю., Костенко О.М. Концепція протидії корупційній злочинності в Україні потребує нових підходів: основні тези. Публічне право. 2016. № 2. С. 143–151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_2_21
3. Ільєнок Т.В. Боротьба з корупцією: міжнародний досвід. Юридична наука. 2018. № 2. С. 71–77.
4. Левчук Н.М. Асоціальні явища як наслідок дефіциту соціального капіталу в Україні. Український соціум. 2017. № 1. С. 135–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2017_1_14

Новіков Д.О.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИМ ГРУПАМ ТА ЗЛОЧИННИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ У ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

Придбання товарів, робіт і послуг є невід’ємною частиною роботи будь-якої держави. Без добре налагодженої системи державних закупівель, держава не може в повній мірі виконувати свої функції. За останні три роки, 2018–2020 загальна сума витрат у сфері державних закупівель в Україні склала приблизно 1,1 млрд. грн., що складає від 15% до 32% від ВВП [1].

Зазначимо, що за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) України, обсяг державних закупівель товарів, робіт і послуг в 2014 році склав 260,2 млрд. грн., в першому кварталі 2015 року – близько 103,5 млрд. грн. Але значна частина коштів, що виділяються державою на придбання витрачається неефективно, а в деяких випадках, просто вкрадений.

Однією з основних причин неефективності використання державних ресурсів у цій галузі є високим індексом корупції. На думку експертів, щорічні втрати через зловживання корупції в сфері обліку державних закупівель на 10% видатків державного бюджету, тобто 35 до 50 млрд. грн. Причина цих значних втрат є поширення корупції та інших корупційних правопорушень з боку як керівників державних фондів і учасників [2].

Корупційні правопорушення в галузі державних закупівель відбуваються

як для керівників громадських фондів і учасниками торгів. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, найбільш поширені зловживання в Україні є наміри клієнтів, щоб купити продукти у певного заздалегідь визначеного виробника. У свою чергу, цей результат може бути отриманий шляхом уникнути конкурентних процедур закупівель та надання неправомірної вигоди одному з претендентів. Уникання конкурсів, ймовірно, залишилося найбільш поширеною проблемою в сфері державних закупівель. Незважаючи на значне скорочення в основі використання спрощених процедур закупівель в протязі останніх двох років, в січні-березні 2019 року, близько 62% від загальної вартості договорів, укладених на придбання товарів, робіт і послуг, представляли собою переговори покупки і придбання учасника. Значна частина цих контрактів пов'язана із закупівлями природних монополій, таких як громадські послуги, але різні злочини, також поширені. Таким чином, Державна фінансова інспекція виявила в 2018 році такі злочини:

- закупівлі без дотримання процедур, визначених Законом держзакупівлі;
- необґрунтоване застосування процедури закупівлі учасником;
- надання неправдивої інформації про застосування неконкурентної процедури закупівлі;
- поділ об'єкта придбання в партіях, щоб уникнути застосування правових процедур закупівель і т.д.

На жаль, проведення виклику для тендерів, відкритих клієнтом також не є гарантією чесної конкуренції між постачальниками товарів, робіт і послуг. Зловживання при проведенні тендерів починається з моменту розкриття інформації про постачання і підготовки тендерної документації. Найбільш поширеними є:

- встановлення невизначених або дуже жорсткі вимоги до кваліфікації учасників в конкурсній документації;
- розпливчате визначення, помахати предмет договору, який не завжди дозволяє мати правильне уявлення про характеристики споживання придбаних товарів (послуги, роботи);
- штучне зменшення предмета договору із зазначенням всіх цих технічних характеристик або інших характеристик товарів (робіт, послуг) для споживачів, які відповідають одному виробникові.

Інша категорія порушень від оферента є процедурні порушення в процесі проведення і оцінки конкурсних пропозицій, а саме:

- невинуватий відмова від пропозицій деяких учасників;
- незаконне визначення переможця тендера;
- забезпечують неповні і навмисно невизначені роз'яснення з цього питання і закупівель умов у відповідь на заявки від зацікавлених сторін;
- розкриття конкретного учасника з інформацією про кількість та ідентичності торгів отриманих;
- допуск до оцінки пропозицій на торгах учасників, які не відповідають вимогам конкурсної документації;
- допуск до пропозицій учасників, які є фіктивними компаніями (один день);
- підробка документів в пропозиціях тощо. В якості нагороди, клієнт отримує

«відкат» переможця.

Сума цих зборів, які можуть бути зроблені в збиток державних коштів, може доходити до 50% від вартості об'єкта завдання. Звичайно, в результаті таких аукціонів, закупівлі здійснюються за завищеними цінами. За інформацією з відділу безпеки України, в 2018 році, були виявлені +1156 злочинів цього типу, що призводить до втрати ресурсів держави на загальну суму близько 327 млн.грн. Важливі злочину уряду ринку також зустрічаються серед учасників торгів. Найбільш поширеним з них є змова між учасниками, щоб отримати перевагу над одним з них. Суть цих змов в тому, що конкуренти беруть перед початком торгів, який представить «краще» пропозицію для укладення договору. Іноді потенційні учасники торгів уникнути подали пропозицій, але частіше за все подавати пропозиції зі свідомо завищеними цінами або заниженими показниками якості. Переможець конкурсу визначається таким чином, потім встановлюються з учасниками змови на прибуток сприймається в прямій формі (срібло) або непрямой (субпідряд, взаємні положення).

Для усунення таких незаконних дій з боку учасників, законодавство розвинених західних країн світу встановлює попереджувальні заходи. Найбільш явне заборона змови між учасниками в канадському законодавстві. Розділ 47 Закону про конкуренцію Канади прямо забороняє маніпуляцію заявок, яка визначається як заздалегідь встановленої ставки або відмови деяких потенційних учасників торгів. Шахрайство з запитами караються позбавленням волі до 5 років і / або штрафу, розмір якого визначається судом. Крім того, проблема змови між претендентами вирішується в законодавстві Європейського Союзу. Стаття 85 Римського договору тисяча дев'ятсот п'ятдесят сім визначає як несумісне з принципом спільного ринку всі угоди, які прямо або побічно пов'язані з фіксацією акторів ціна продажу ринку, ціни покупки або інші комерційні умови. Санкції у разі порушення статті 85 встановлюються окремо від держав-членів ЄС. Таким чином, в законодавстві більшості країн світу змови між учасниками явно розглядається як злочин. Проте, визначення змови і довести, що це сталося, є важким завданням. Листи, телефонні розмови, електронні та інші документи є прямим доказом того через змову, але його отримання має практичні та юридичні труднощі. В результаті, в практиці економічних злочинів досліджень в західних країнах, вони часто використовують непрямі докази. В області державних закупівель, з метою виявлення можливої змови між учасниками торгів, рекомендується відповісти на такі питання: Чому деякі з учасників ринку, вони не брали участі в конкурсі; об'єкт покупки, для даної частини був сформований; Прийом або відхилення пропозицій були прозорі, деякі з претендентів пов'язаних сторін тощо [2].

Слід зазначити, що запровадження електронних закупівель складних ринків, але не повністю виключає можливість зловживання корупцією у державних закупівель. Досвід електронних громадських ринків в інших країнах світу вказує на те, що учасники, які не мають значного впливу на обмеження доступу до державних договорів та учасників ринку - координувати пропозиції, тобто скажіть змову.

Висновки цього дослідження та майбутніх перспектив розвідки в цьому напрямку. Вищезгадані правопорушення у державних закупівель значно знижують ефективність державних коштів. Сподіваємося, що введення електронних державних закупівель до України, заплановано після набрання чинності новими законом державних закупівель у 2021 році, допоможе зменшити зловживання корупцією у цій галузі. Також рекомендується вжити найкращий західний досвід у сфері державних закупівель, зокрема, збільшити відповідальність за змову між усіма учасниками торгів.

Список використаних джерел:

1. Каліна А. Корупція та державні закупівлі: міжнародні правові інструменти. URL: https://radnuk.com.ua/zhurnaly/koruptsiia-ta-derzhavni-zakupivli-mizhnarodni-pravovi-instrumenty/?gclid=CjwKCAiA1aiMBhAUEiwACw25MUWdRD64Upape3i7OczjhKjocrAmfU8Fy1e50hVWIODy5RHg6tplQhoCQTsQAvD_BwE (дата звернення: 9.11.2021)
2. Мельников О.С. Шляхи протидії корупції у сфері державних закупівель. Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 1. С. 44–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2016_1_9 (дата звернення: 7.11.2021)

Проценко Х.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Моніторинг діяльності органів влади. Однією з головних цілей моніторингу є забезпечення підзвітності уряду та бізнесових структур перед громадянами. Організації громадянського суспільства за допомогою моніторингу можуть також контролювати, якою мірою обрані громадянами депутати законодавчої влади дійсно представляють інтереси своїх виборців.

Захист прав та свобод громадян. Впровадження механізмів та каналів подання скарг. Досвід країн з усталеною демократичною системою свідчить, що даний вид діяльності дає змогу посилити вплив громадян на процедури прийняття рішень органами влади, створити сприятливе інформаційне поле та тиск на владу з боку ЗМІ, підвищити рівень довіри населення до власної спроможності захисту прав і свобод.

Забезпечення інформаційної відкритості в суспільстві про стан корупції та результативність антикорупційних заходів. Тому що в інформаційному просторі України політична корупція практично не висвітлюється як складна, багатоаспектна проблема.

Організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами. Правова просвіта громадян та захист їхніх прав є важливим етапом у процесі протидії корупції.

Сучасне суспільство називають інформаційним, оскільки інформація утворює найважливіший елемент його життєдіяльності. Інформатизація, як процес початку інформаційному суспільству торкнулася всіх сфер людського життя. Успішне рішення завдань, які стоять перед органами державної влади, сьогодні неможливо без використання інформаційних технологій.

По справедливому зауваженню Т.Т. Гапоєва, «Інформація – це освіта, комерція, творчість, незалежність від корупціонера та бюрократа. Вона стимулює внутрішній попит, допомагає стартапам, без неї немислимі інноваційні прориви, залучення іноземних інвестицій [3]. Через війну інформація сприяє підвищенню конкурентоспроможності нашої економіки.

Для того щоб українець отримував необхідну інформацію в будь-якому місці та в необхідному обсязі, потрібні нові технології, інфраструктура, грамотне економічне регулювання, освіта. Для вирішення цих завдань передбачено кілька основних напрямів роботи: зниження технічних обмежень та зняття економічних порогів доступу до інформації, а також подолання бюрократичних, відомчих, давно застарілих нормативних бар'єрів доступу до інформації» [2].

Проблема протидії корупції є одним із ключових напрямів забезпечення національної безпеки поряд із загальними проблемами протидії організованих злочинності та побудови інформаційного суспільства. Особлива увага у здійсненні такої взаємодії приділяється питанням виявлення, попередження та розкриття правопорушень у кредитно-фінансовій системі, у галузі видобутку, переробки та реалізації сировинних ресурсів, у сфері управління державним майном, зовнішньоекономічних зв'язків, промисловості (у тому числі підприємств оборонного комплексу), будівництва, архітектури та комунального господарства, сільського господарства, охорони природи та природокористування, культури, науки, освіти та охорони здоров'я, захисту та зайнятості населення, фондового та споживчого ринку.

Деякі автори ділять систему державних органів, які здійснюють боротьбу з корупцією, на дві нерівні частини. Перша – велика – покликана здійснювати боротьбу з корупцією всередині своїх органів як одна з додаткових внутрішніх функцій, друга – менша – однією з основних зовнішніх завдань [1, с. 14].

Інформаційно-аналітичне забезпечення теорії та практиці оперативно-розшукової діяльності розглядається як комплекс спеціальних заходів щодо створення, накопичення осмисленої (переробленої до рівня знання) інформації та використання системи оперативно-розшукової діяльності з метою виявлення, попередження, розкриття та розслідування аналізованих видів злочинів [2].

Найбільш ефективним інструментарієм у створенні таких систем оперативно-розшукової інформації став науковий та практичний метод аналітичної розвідки та аналітичного пошуку. Цей метод повністю орієнтований на постійне та безперервне здійснення аналітичної розвідки в цілях відшукування, накопичення та аналітичного опрацювання оперативно значущої інформації, що містить первинні ознаки злочинної діяльності на території, що обслуговується або в галузях економіки [3, с. 468 – 490].

Відомості про злочини, які зафіксовані у реєстраційних картках та поміщені до банку даних реєстраційної інформації про правопорушення, щодня за робітниками днями суд передає електронними каналами до облікового підрозділу за місцем знаходження суду [4].

Відомості про злочини, вміщені до банку даних реєстраційної інформації про правопорушення, слідчі ізолятори, виправні установи, виправні установи відкритого типу, кримінально-виконавчі інспекції, інспекції у справах неповнолітніх органів внутрішніх справ щодня у робочі дні повинні передавати по електронним каналам в облікові підрозділи за місцем знаходження вищевказаних органів. Надійшли до облікового підрозділу з реєструючого органу електронними каналами відомості про адміністративні правопорушення не пізніше ніж через добу після них надходження поміщаються до територіального банку даних про правопорушення.

Протягом доби обліковий підрозділ, після поміщення до територіального банку даних про правопорушення відомостей про адміністративні правопорушення, надсилає по електронним каналам до реєструючого органу відповідне повідомлення [3].

Відомості про адміністративні правопорушення, передані до облікового підрозділу реєструючим органом з порушенням порядку надання реєстраційного номера цього адміністративного правопорушення, фіксації відомостей про адміністративне правопорушення та їх передачі до органів внутрішніх справ, обліковий підрозділ протягом доби від часу надходження повертає назад, тобто передав цю інформацію реєструючий орган. Відповідно реєструючий орган також протягом доби повинен усунути зазначені порушення та повторно передати відомості про адміністративні правопорушення в облікове підрозділ.

Список використаної літератури:

1. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України № 3341-ХІІ від 30 червня 1993 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 35. Ст. 358.
2. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) : навч. Посіб. / О.Г. Фролова. К. : Арт Ек, 1997. 207 с.
3. Боротьба з організованою злочинністю : підручник / авт. Кол.; кер. Авт. Кол. Є.Д. Скулиш. – К. : Наук.-вид. Відділ НА СБ України, 2010. 256 с.

4. Серватко Т. Проблемы борьбы с организованной преступностью в Польше и в Украине : дис. ... канд. Юрид. Наук / Т. Серватко. К. : Институт государства и права имени В.М. Корецкого, 2002. 207 с.

Полоз А.М.

Слухач магістратури Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА
МОЖЛИВОСТІ НАБЛИЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА
ДО ЗАКОНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ**

В умовах сучасності все більшої актуальності набуває проблематика активного функціонування діяльності організованої злочинності, що сама по собі створює найбільшу небезпеку для політичного та економічного розвитку багатьох країн світу. Безпосередня активізація організованої злочинності визначається характерною рисою для всіх держав світу, що певним чином перебувають на етапах трансформації. Саме тому відповідна проблема, яка стосується організованої злочинності, цілком торкнулася і нашої країни, і, на сьогодні, становить для України загрозу національній безпеці. Задля подолання та подальшого викоренення даної негативної ситуації, необхідним постає факт того, що окремим країнам світу потрібно створити певну систему спільних скоординованих дій світового співтовариства, у тому числі це стосується усунення безпосередніх суперечностей між законодавством різних держав.

Наша країна все більш активно демонструє своє безпосереднє бажання інтегрувати до європейської спільноти, яка відповідним чином характеризується високим рівнем розвитку саме демократії, пріоритетів прав людини, верховенством права, а також безпосередніми високими стандартами безпеки та рівня життя всього населення, реальною дією принципу невідворотності покарання. Останнє певним чином свідчить про те, що особи, які безпосередньо вчинили протиправні діяння відносно людей, суспільства та держави в цілому, не зможуть уникнути покарання, яке чітко визначається статтями чинного законодавства країн Європейського Союзу.

Зазначимо, що безпосередній вхід до європейської спільноти для нашої незалежної країни, а також зміцнення демократичних інститутів стає неможливим через наявність негативних впливів корупції та організованої злочинності. Виходячи із аналізування законодавства та ситуації країн Європейського Союзу, висвітлюється те, що певною специфічною ознакою

сучасної організованої злочинності саме на Європейському континенті є те, що відповідні спільноти злочинців безпосереднім чином взаємодіють переважно у рамках не ієрархічних, етнічно однорідних об'єднань, а вільних злочинних мереж, а тому найбільш небезпечні злочинні угруповання не завжди мають сталу, чітко визначену організаційну будову.[1]

Поступове приведення українського законодавства у сфері протидії організованої злочинності у відповідність до загальноновизнаних Ради Європи, а також норм та положень права Європейського Союзу, в тому числі розробка нових нормативно-правових актів є безпосередніми практичними діями, які в подальшому можуть призвести до втілення в життя реформи в правовій сфері, вдосконалення вітчизняного законодавства та впровадження нових ефективних моделей запобіжної діяльності.

Необхідним є зазначити саме поняття організованою злочинності, яке чітко визначається в Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», а саме що це сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку із створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань.[2] Також, зазначимо, що види та певні ознаки цих кримінальних правопорушень, а також кримінально-правові заходи щодо осіб, які безпосередньо вчинили такі кримінальні правопорушення, встановлюються Кримінальним кодексом України.[3]

Щодо заходів, що діють в нашій країні, які направлені на здійснення протидії та запобігання злочинності, в тому числі і організованої, а також ті, що певним чином зосереджені на здійснення правоохоронними органами заходів, безпосередньо спрямованих на усунення тих чинників, які впливають на підвищення рівня злочинності, зазначимо: що дані заходи полягають у виявленні найбільш повного кола чинників, які сприяють розвитку організованої злочинності та прийняття відповідних рішень відносно їх нейтралізації та усунення; безпосереднє виявлення осіб, які готуються до вчинення кримінальних правопорушень та вчасне припинення даної діяльності та протидія їх повторенню.[4] Дані заходи, відповідним чином здійснюються спеціальними органами, діяльність яких цілком направлена на проведення оперативних заходів з метою отримання відомостей стосовно тих процесів, які відбуваються у злочинному середовищі та відповідно документування протиправної діяльності злочинних формувань.

Отже, можемо зробити висновок, що протидія організованої злочинності є нагальною проблемою не тільки в нашій країні, а також в країнах європейської спільноти, адже безпосередня активізація організованої злочинності визначається характерною рисою для всіх держав світу, що певним чином перебувають на етапах трансформації. Саме тому, необхідні зміни законодавства, його норм та положень відповідно до нормативно-правових актів країн Європейського Союзу, що в подальшому надасть змогу Україні наблизитися до вступу до Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Шостко О. Ю. Протидія організованим злочинності в європейських країнах: О. Ю. Шостко. Х.: право, 2009, 400 с.
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 №2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. №25-26.
4. Сергєєва Д. Б. Напрями використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесуальному доказуванні. Вісник кримінального судочинства, 2018. 81–91 с.

Пилипенко Б.К.

здобувач вищої освіти 4-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ НПУ ЩОДО ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Конфіденційне співробітництво використовується лише для виконання покладених на органи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність завдань а також для вирішення питань визначених законодавством. Загальні засади конфіденційного співробітництва визначаються положеннями ст. 275 КПК України.

Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених КПК України [1], хоча на практиці фактично здійснює оперативний працівник за дорученням слідчого.

Водночас, відносячи конфіденційне співробітництво до переліку НС(Р)Д, В.Г. Уваров наголошує, що такий спосіб отримання інформації має бути виключений із системи слідчих дій та отримати окремі нормативно-правові акти за межами процесуального законодавства як захід отримання розвідувальної та контррозвідувальної інформації [2, с. 168]

Насамперед слід зазначити, що використання інституту конфіденційного співробітництва у вирішенні проблем протидії злочинності мало місце на всіх історичних етапах розвитку суспільства, становлення та розвитку правової системи. Ці відносини починаються, коли особа свідомо і добровільно погоджується сприяти у виконанні покладених на неї завдань, які можуть бути надані як усно, так і письмово [3, с. 119].

Проаналізувавши визначення конфіденційного співробітництва, можна зробити висновок, що існує дві форми завдань, які виконують особи залучені до такого співробітництва, а саме:

- використання інформації, одержаної від конфідента під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- залучення конфідента до проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Схожої позиції дотримується й О.В. Музиченко, відповідно до якої основним завданням конфіденційного співробітництва є досягнення ефективності конкретної НС(Р)Д, яка може полягати в шифруванні діяльності правоохоронних органів, пов'язаної з підготовкою та проведенням НС(Р)Д, з'ясуванні змісту інформації, що міститься в технічних засобах тощо [4, с. 175].

Завдання конфіденційного співробітництва, можна визначити за такими напрямками:

- для безпосереднього використання інформації отриманої шляхом використання конфіденційного співробітництва у доказуванні;
- створення процесуальних умов для доказування (як підстави та підстави порушення кримінального провадження, як підстави для проведення окремих слідчих дій);
- для непрямого використання, тобто для забезпечення процесу доказування.

Використання інформації, отриманої під час конфіденційного співробітництва, при підготовці та проведенні обшуку чи виїмки також має свої переваги. Аналіз оперативної інформації дає змогу слідчому отримати відомості про предмети, що підлягають виявленню, їх особливості, можливі місця зберігання тощо, допомагає слідчому припинити спроби змови зі співниками та свідками, передбачити хитрощі, до яких має намір вдатися допитуваний, вивчати особистість допитуваного і застосовувати на основі отриманих знань найефективніші тактичні прийоми в даній слідчій чи оперативно-розшуковій ситуації.

Таким чином, можна стверджувати, що завдання, які вирішуються за допомогою конфіденційного співробітництва в Україні знаходиться на незадовільному рівні. Тому необхідно комплексно підійти до законодавчого забезпечення всіх спірних питань конфіденційної співпраці особи зі слідчим та оперативним працівником у кримінальному провадженні, та з урахуванням досвіду провідних країн світу, так як завдання, які вони виконують сприяють ефективному розкриттю злочинів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 05.11.2021).
2. Уваров В.Г. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми юридичної визначеності та ефективності. Правова позиція. 2016. № 2. С. 163–169.
3. Войтюк О.С. Проблеми конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності правоохоронних органів / Войтюк О.С. // Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів у сучасних умовах: матер. Міжвід. наук. – практ. конф. (Київ, 19 трав. 2011 р.). К.: Наук. – вид. Відділ НА СБ України, 2011. С. 118–121
4. Музиченко О.В. Система негласних слідчих (розшукових) дій за кримінальним процесуальним законодавством України. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 3. Том 3. С. 171–176.

Письменний Д.В.

Рубан І.Д.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Корогод С.В.

викладач кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ-ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Ми живемо у суспільстві де все базується на інтернет мережі, люди почали робити за допомогою інтернету все починаючи від знайомств завершуючи роботою. Саме тому ми повинні розуміти, що на даному етапі правопорушники також почали активно використовувати дану мережу. Тому на сьогодні питання, що таке «кіберзлочин» і як йому протистояти повинно посідати важливе місце для кожної держави світу, не виключенням повинна стати і Україна.

Для початку слід зрозуміти, що саме означає термін “кіберзлочинність” пояснення якого законодавець нам надає в Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» відтак під ним слід розуміти кримінально-протиправну діяльність, яка спрямована на шахрайство, викрадення цінних даних або ж вторгнення в приватне життя. Для досягнення цих цілей використовуються комп'ютери, комп'ютерні мережі або мережеві пристрої. [1].

Важливим аспектом кіберзлочинності є його множинно-локальний характер: дії можуть відбуватися в межах, розділених величезною відстанню. Це створює серйозні проблеми для правоохоронних органів, оскільки місцеві

чи національні кримінальні правопорушення зараз потребують міжнародної співпраці. Цим самим, кіберзлочинність охоплює різні сфери діяльності людини.

Розглядаючи даний аспект ми звертаємо особливу увагу на той факт, що основну частину кіберзлочинців становлять хакери. Вони вміють добре позбуватися доказів, а визначення їх особи становить надзвичайно складне завдання для правоохоронців. Саме тому ми повинні розуміти, що у департаменті протидії кіберзлочинності мають працювати досвідчені фахівці, які зможуть довести вину зазначених осіб.

Як і будь-які злочини вони завдають шкоду у першу чергу матеріальну, відтак відповідно до звіту Голови Національної поліції України про результати роботи відомства у 2019 році кіберзлочини завдали збитків у 28 мільйонів. З цього випливає, що на сьогоднішній день вони виступають одними з найбільш шкідливими для суспільства, а отже протидія їм повинні стати одним з провідних завдань Національної поліції [2].

Відтак необхідно зауважити, що на сьогодні у Кримінальному кодексі є розділ 16 особливої частини у якому мова йде й про кіберзлочини, тому ми розуміємо, що сучасне законодавство готове карати за такі види правопорушень, й особливе значення має те, що вони віднесені саме до кримінальних, а отже правопорушники будуть нести більш сувору відповідальність, що у свою чергу може зменшити їх кількість, проте також слід не забувати, що ми можемо отримати і зворотній механізм тобто вони діятимуть більш обачно. Саме тому ми повинні розуміти, що найважливішим аспектом протидії кіберзлочинам виступає саме досвідченість фахівців котрі їх розслідують [3].

Виходячи з цього ми можемо дійти висновку, що на сьогодні в Україні існує практичне питання протидії кіберзлочинам, тобто саме від якості роботи фахівців цієї сфери правоохоронної діяльності залежить результативність протидії даним злочинам.

Список використаних джерел:

1. Закон України : Про основні засади забезпечення кібербезпеки України від 05.10.2017, № 2163-VIII, поточна редакція 01.08.2021 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення 03.10.2021)
2. Звіти, у тому числі щодо задоволення запитів на інформацію в Національній поліції України : перелік, URL : <https://data.gov.ua/dataset/14908d9a-3382-4b88-a94e-acac27445683> (дата звернення 03.10.2021)
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III, поточна редакція 16.09.2021 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 03.10.2021)

Письменний Д.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

доцент, професор кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ І НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНИМ ІНТЕРЕСАМ У ГАЛУЗІ ПРИКОРДОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Безпека кордонів офіційно визначається як стан захисту життєво важливих інтересів людини, суспільства та держави в прикордонному просторі.

Актуальність забезпечення прикордонної безпеки України обумовлена прискоренням процесу глобалізації, багатством природних ресурсів нашої країни, зростанням відкритості її економіки. Політична ціль забезпечення безпеки кордонів України сформульована в ЗУ «Про державний кордон України». [1]

В останні роки зростає кількість спроб спецслужб низки іноземних держав, міжнародних терористичних та екстремістських організацій, що дестабілізує ситуацію в прикордонних регіонах України шляхом здійснення розвідувально-підливних, терористичних та інших дій. Наркотрафік через державний кордон, нелегальна міграція іноземних громадян та осіб без громадянства на територію України продовжує зростати.

Прикордонні органи безпеки захищають практично всі складові національної спадщини нашої країни від пошкоджень. Перш за все, це населення країни, включаючи здоров'я, освіту, кваліфікацію, морально-психологічний стан і багато іншого.

Крім того, прикордонні державні органи України так чи інакше захищають основні матеріальні цінності країни: територія та її ресурси (корисні копалини, водні ресурси, тощо), виробничі потужності (заводи, фабрики, машини, комп'ютери, ферми, трактори), енергетичні системи (електростанції, лінії електропередач тощо), інфраструктурні та транспортні системи (дороги, порти, аеродроми, трубопроводи, літаки, поїзди тощо), інформаційна інфраструктура та інформаційні системи, житлові та інші будівлі, лабораторне (наукове) обладнання, промисловість, сільське господарство та багато іншого. [2]

Запобігання і нейтралізація загроз національним інтересам у галузі прикордонної діяльності можна поділити на три етапи. На наш погляд, перший етап передбачає вирішення наступних завдань:

1. Створення умов для якісного вдосконалення прикордонної служби та створення нових форм і способів роботи в завданнях захисту морських біоресурсів, протидії наркотрафіку та нелегальній міграції.

2. Завершення структурної трансформації прикордонної служби пов'язане з переходом на територіальний лінійний принцип побудови прикордонних органів.

3. Розвиток нових ділянок державного кордону з новими технічними системами та елементами інфраструктури.

4. Розробити та впровадити сучасні інструменти та методики управління кордонами.

5. Формування єдиної системи безпеки.

Другий етап передбачає вирішення наступних завдань:

1. Використання спроможності прикордонної служби відповідати викликам захисту державного кордону, а також пілотування нових форм і способів роботи по боротьбі з основними видами транскордонної злочинності та негативними транскордонними потоками.

2. Оптимізація кількісного складу та структури прикордонних органів.

3. Подальший розвиток кордонів та розвиток прикордонної інфраструктури.

4. Формування системи міжвідомчого співробітництва.

5. Розробка та впровадження автоматизованих систем управління кордонами.

6. Розвиток інформаційно-аналітичної, наукової, матеріальної та соціальної системи забезпечення прикордонних органів.

Третій крок передбачає вирішення наступних завдань:

1. Подальше збільшення та використання спроможностей прикордонної служби відповідати викликам протидії повному спектру загроз безпеці України в прикордонній зоні.

2. Оптимізація структурно-функціонального будівництва прикордонної служби.

3. Добудова державного кордону та розвиток прикордонної інфраструктури.

4. Удосконалення обладнання та систем правозастосування прикордонних органів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991 зі змінами станом на 03.07.2020 URL: [Про державний кордон України | від 04.11.1991 № 1777-XII \(rada.gov.ua\)](#)

2. Курко М.Н. Зміст державного управління (теоретико-правовий аспект). Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2015

Пурик К.С.

студентка навчальної групи 746ю

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Науковий керівник:

Шинкаренко І.Р.

канд. юрид. наук, професор, професор кафедри права, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

На сьогодні протидія та запобігання організованої злочинності та корупції є однією з поширених проблем в Україні, необхідність боротьби з якими визначена серед пріоритетних завдань держави.

Корупція та пов'язана з нею організована злочинність загрожує Національній безпеці України, конституційному ладу, а також негативно впливає на формування і діяльність органів державної влади, підбиваючи довіру громадян до них, ускладнює відносини України з іноземними державами.

Слід зазначити, що більшість вчених схильні розглядати корупцію й організовану злочинність або як одне ціле, або як структурний елемент один одного. Ми згодні з думкою, що «організована злочинність призводить не просто до корупції в органах публічної влади, а до переродження інститутів влади. Які перестають працювати на державу й суспільство, підмінюючи це власними інтересами. [1, с.20].

Визначаючи сутність корупції, треба сказати, що це явище не може бути зведене до якогось конкретного суспільно-небезпечного діяння. Закон України «Про запобігання корупції» визначає, що корупція - це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [2].

Необхідно зазначити, що суспільна небезпечність організованої злочинності полягає у тому, що це негативне явище:

- здійснює згубний вплив на функціонування державного апарату шляхом встановлення корумпованих зав'язків, тим самим підбиваючи авторитет держави, державної влади, становить загрозу національній безпеці

держави, конституційному ладу;

- порушує гарантовані конституцією права та свободи громадян, які зазнають моральних та матеріальних страждань, значних збитків від організованої злочинної діяльності, втрачаючи при цьому віру в демократичні й гуманістичні цінності;

- призводить до гальмування і спотворення політичних, правових і соціально-економічних реформ, становить перешкоду на шляху України до європейської та міжнародної інтеграції;

- призупиняє розвиток ринкових відносин, насамперед у сфері середнього і малого бізнесу та обмежує надходження інвестицій в економіку країни;

- надає незаконні привілеї олігархічним групам;

- сприяє криміналізації та тінізації економічних відносин, легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом;

- порушує принципи соціальної справедливості, невідворотності покарання. [3].

За 2020 рік показники України в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI) виросли на 3 бали. Покращення нашої позиції у світовому рейтингу сприяло завдяки запуску Вищого антикорупційного суду з відповідною підсудністю та перезапуску Національного агентства з питань запобігання корупції. Саме ці події нарешті «завершили ланцюжок» створення антикорупційної інфраструктури в Україні, що до цього могла працювати лише частково.

Також на позитивний результат України у 2020 році вплинули антикорупційні зміни, впроваджені під час «турборежиму» Верховної Ради ІХ скликання. Йдеться, зокрема, про нові законодавчі норми щодо надання права самостійно здійснювати негласні слідчі дії для НАБУ, повернення відповідальності за незаконне збагачення, посилення захисту викривачів та необхідні зміни у сфері публічних закупівель [4].

З метою очищення влади України від корупціонерів 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про очищення влади» № 1682-VII, який набрав чинності 16 жовтня 2014 р. [4]. Окрім Закону, було вжито низку заходів, спрямованих на створення нормативної бази щодо очищення влади (люстрації), зокрема затверджено: Положення про Громадську раду з питань люстрації при Міністерстві юстиції України (наказ Міністерства юстиції України від 4 листопада 2014 р. № 1844/5), Порядок проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених ч. 3, 4 ст. 1 Закону України «Про очищення влади» (Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 563), План проведення перевірок відповідно до Закону України «Про очищення влади» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 1025-р). [5].

Наша держава намагається ліквідувати таке суспільне явище, як корупція та організована злочинність, але, на жаль, існує безліч проблем, які призупиняють їх усунення.

По-перше, на сьогодні не існує досконалої правової бази боротьби з такими явищами, які сприяють підриву демократичних інститутів та цінностей.

По-друге, не забезпечено незалежність та неупередженість органів антикорупційної сфери.

По-третє, недооцінюються і практично не враховується стан організованої злочинності, незадовільно аналізуються результати боротьби з нею.

По-четверте, ухилення керівників та членів організованих злочинних угруповань від кримінальної відповідальності.

На сьогоднішній день для подолання названих явищ в законодавстві були вжиті такі заходи, зокрема, прийняті: Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003, ратифікована Законом України від 18.10.2006 № 251-V, Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999, ратифікована Законом України від 16.03.2005 № 2476- VII, Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII, Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 № 1698- VII та інші нормативно-правові акти у сфері запобігання корупції

Виходячи із вище зазначеного, можна визнати, що подолання організованої злочинності та корупції є пріоритетним стратегічним напрямком розвитку України у рамках забезпечення національної безпеки та зміцнення України як незалежної суверенної держави. При цьому необхідно зосередити увагу на тому, що державне управління у сфері організації боротьби з організованою злочинністю потребує не лише розв'язання питання діяльності правоохоронних органів у зазначеній сфері, а й в удосконаленні, пошуку шляхів розвитку зв'язків між суб'єктами, уповноваженими на боротьбу з організованою злочинністю та корупцією [6]. Правове регулювання у зазначеній сфері потребує не лише приведення до внутрішньої узгодженості законодавства, а і його відповідність міжнародним нормативно-правовим актам, зобов'язанням нашої держави а також відповідність стандартам ЄСПЛ щодо забезпечення прав і свобод людини.

Список використаних джерел:

1. Доценко О.С. Генезис організованої злочинності та протидії їй в Україні. Південноукраїнський правничий часопис. №1. 2018. С. 18-21
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.
3. Міщенко Т.М. Актуалізація проблем боротьби з організованою злочинністю з корумпованими зв'язками в Україні. Адміністративне право і процес, фінансове право; інформаційне право. Том 29, № 4, 2018 http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/4_2018/21.pdf.
4. Індекс прийняття корупції 2020. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattyakoruptsiyi-2020/>
5. Про очищення влади : Закон України від 16 верес. 2014 р. № 1682-VI //

Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 44. – Ст. 204.

6. Боднар В. Є. Актуальні проблеми протидії корупції: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід// Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ, № 2 (10), 2015. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1286/1/21.pdf>

Попко С.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО
КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ
ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ**

Організована злочинність несла, несе, і буде нести серйозну загрозу світовій спільноті. Її зрощення з іншими видами протиправної діяльності (насамперед корупцією, тероризмом, злочинами у сфері економіки, проти довкілля, миру і безпеки людства тощо) ще більше посилює негативний ефект як для міжнародної спільноти, окремих держав та націй, так і для кожного члена суспільства. Мають рацію вчені в тому, що організована злочинність загрожує миру та безпеці людини, порушує права людини, підриває економічний, соціальний, культурний, політичний та громадянський розвиток суспільств у всьому світі [1].

Однак не усі держави адекватно оцінюють загрозу від діяльності організованих злочинних об'єднань, які в умовах тотальної корупції розширюють сфери своїх інтересів, проникають в органи державної влади як на місцевому, регіональному так і загальнодержавному рівні, встановлюють «смотрящих» над містами і в певних випадках навіть підміняють окремі функції держави.

До таких держав варто віднести і Україну з огляду на певні обставини. Насамперед через незавершене реформування сфери кримінальної юстиції та суттєві недоліки допущені в процесі такої діяльності. Нині правоохоронні органи не можуть в повній мірі впоратися з сучасними масштабами злочинності в державі. Це обумовлене комплексом різного роду причин, зокрема високим рівнем корумпованості усієї системи кримінальної юстиції, дефіцитом кваліфікованих кадрів, недостатнім рівнем матеріально-технічного забезпечення їх діяльності.

Водночас, окрему увагу слід акцентувати на системі законодавства, що використовується у протидії злочинності та певним чином створює складності у

роботі працівників правоохоронних підрозділів. З прийняттям нового КПК України 2012 р. навантаження на слідчі підрозділи відразу суттєво зросло і як наслідок майже кожен слідчий НП України має більше сотні кримінальних проваджень (в середньому від 100 до 300), які він просто фізично не в змозі ефективно розслідувати. Незважаючи на те, що пройшло чимало часу (понад 7 років з 2013 р. по 2020 р.) ситуація в кращу сторону не змінилася. Але, на щастя, в 2020 році був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» [2], який суттєво спростив роботу слідчих підрозділів у сфері протидії кримінальним проступкам (раніше злочини невеликої тяжкості) та іншим кримінальним правопорушенням.

Натомість сучасне законодавство зорієнтоване насамперед на захист прав і свобод особи, яка вчинила злочин, а не на потерпілих від злочинів та правоохоронців, які здійснюють їх виявлення та досудове розслідування, не на удосконалення практик та методик протидії злочинності.

2 грудня 2019 р. зареєстровано Проект Закону України, який було у подальшому підписано та прийнято 04.06.2020, «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» (№ 2513), який розроблено з метою припинення діяльності злочинних спільнот, учасників таких спільнот, притягнення до кримінальної відповідальності «злочинців у законі», а також інших учасників злочинних спільнот та осіб, причетних до створення та функціонування злочинних спільнот [3]. В умовах зростання загрози від організованої злочинності нові законодавчі ініціативи є безумовно необхідними, однак вони мають бути виваженими, адекватними та життєздатними.

Злочинна спільнота визначається як об'єднання двох чи більше злочинних організацій [3]. Аналіз ознак цього злочинного об'єднання свідчить про те, що воно абсолютно охоплюється поняттям злочинної організації. Тобто, якщо дві злочинні організації об'єдналися в одну, то дії їх учасників можна кваліфікувати як такі, що вчинені у складі злочинної організації.

Водночас пропозиція щодо введення нової форми співучасті є не просто необґрунтованою, а навіть шкідливою. Адже органам досудового розслідування необхідно буде довести кримінально-правові ознаки кожної окремо взятої злочинної організації, а потім додаткову ознаку – факт об'єднання злочинних організацій. За таких обставин правоохоронці замість того, щоб припинити діяльність першої злочинної організації відразу після завершення її документування, здійснити якомога швидше розслідування відповідного кримінального провадження (яке на практиці як правило навпаки занадто тривале) та передачу справи до суду, повинні будуть «притримувати» відповідні матеріали кримінального провадження, поки не буде задокументована друга злочинна організація та факт її об'єднання з першою. За таких обставин терміни розслідування кримінальних проваджень будуть ще довгими, а

сторона захисту матиме ще більше можливостей затягнути процес досудового розслідування.

Таким чином, наявних у КК України форм співучасті цілком достатньо для ефективною диференціації кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань. Вони повністю охоплюють усі можливі форми існування злочинних об'єднань, а введення нових – є зайвим навантаженням як на закон про кримінальну відповідальність, так і на роботу органів кримінальної юстиції.

У Законі України № 2513 від 04.06.2020 з'являються нові оригінальні норми, що запроваджують поняття «злочинного впливу» – ст. 255-1 КК України (має назву «Встановлення, посилення та поширення в суспільстві злочинного впливу»). Цікаво, що у кримінальному законодавстві інших пострадянських країн, зокрема у Грузії, аналогічні норми вже існують з 2005 року, що свідчить про зіткнення правоохоронних органів з організованою злочинністю та швидке реагування на її прояви.

Взагалі забезпечення кримінально-правової протидії представникам вищого рівня ієрархії організованої злочинної діяльності здійснюється шляхом криміналізації:

- 1) статусу таких суб'єктів;
- 2) їх дій відносно злочинного об'єднання (створення злочинного об'єднання, керівництва ним, участі у ньому та сприяння йому);
- 3) здійснення ними злочинного впливу;
- 4) сходки представників організованої злочинної діяльності;
- 5) звернення до представника організованої злочинної діяльності за допомогою.

Водночас якщо більшість із зазначених інструментів відомі світовій спільності, то встановлення кримінальної відповідальності за злочинний вплив – це унікальна розробка українських фахівців, що займаються дослідженням цієї проблематики, яка має свої безумовні переваги. Її існування обумовлене необхідністю притягнення до кримінальної відповідальності суб'єктів, які мають авторитет серед осіб, які вчиняють чи раніше вчиняли злочини за діяння, які нині не охоплюються жодною статтею КК України. Адже, якщо, наприклад, певний суб'єкт здійснює злочинний вплив у формі розподілу сфер впливу серед злочинних об'єднань, контролює фінансування злочинної діяльності, вирішує конфлікти між людьми, виступаючи в ролі третейського судді, то у більшості випадків відсутні підстави для притягнення його до кримінальної відповідальності. Якщо суб'єкт злочинного впливу надає дозвіл на вчинення певної категорії злочинів у певному районі для певної організованої злочинної групи, то виникає запитання за який конкретно злочин його можна притягнути до кримінальної відповідальності? Очевидно ні за який, оскільки відсутні відповідні підстави. У КК України організаторські, підбурювальницькі та пособницькі дії стосуються лише конкретних злочинів, а не злочинної діяльності в цілому, адже організована злочинність характеризується певними ознаками, зокрема наявністю єдиного умислу у всіх учасників злочинної

організації чи спільноти. Відтак вже давно назріла необхідність у запровадженні підстав кримінальної відповідальності для таких осіб. Отже, запровадження такого поняття як злочинний вплив є слушним.

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, варто зазначити, що стратегія протидії організованій злочинності повинна включати насамперед протидію корупції, оскільки навіть за наявності ідеальних законів про кримінальну відповідальність, представники організованої злочинної діяльності будуть уникати кримінальної відповідальності якщо не повністю, то принаймні справедливої її міри.

Список використаних джерел:

1. Sergi A. Divergent mind-sets, convergent policies: Policing models against organized crime in Italy and in England within international frameworks. *European Journal of Criminology*, 2015. Vol 12. Issue 6. P. 658–680. DOI: 10.1177/1477370815578196.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 17.06.2020 р. № 720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#Text>

3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: пояснювальна записка до проекту Закону України від 02.12.2019 р. № 2513. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67506

Рашевський Є.Ю.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Єфімов В.В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансових та стратегічних розслідувань ННІ Права та ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЩО ПРО ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЮ КОРУПЦІЇ В ДЕРЖАВНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ: ДОСВІД ШВЕЦІЇ

Боротьба з корупцією є одним з ключових пріоритетів в українській програмі нових реформ, розпочатих у 2014 році. Корупція в нашій країні вразила своїми метастазами не тільки середній управлінський персонал, а й вищий ешелон влади. Велику роль в посиленні боротьби з корупцією в Україні може зіграти міжнародний досвід. Метою даної роботи є теоретичне дослідження запобігання та протидії корупції в державних органах.

Згідно ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р № 1700-VII [1] спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є органи прокуратури, правоохоронні органи внутрішніх справ України, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Аналізуючи антикорупційну політику України, можна назвати чинники, які впливають на рівень корупції: непрозорість діяльності і невідповідність органів державної влади; відсутність (або дуже малий відсоток) політичної волі щодо запобігання та протидії корупції, не ефективна участь у цій роботі правоохоронних структур і органів національної безпеки держави; розгалуженість дозвільно-регуляторної системи; надмірний вплив певних олігархічних груп на прийняття державних рішень та процедуру кадрових призначень; нерегульованість конфлікту інтересів та інші [2].

Так, протягом 2015-2016 років в Україні було створено 5 нових правоохоронних та антикорупційних органів, які повинні подолати корупцію і злочинність в країні. Практично одночасно, з ініціативи МВС і ЄС в Україні з'явилися Національна поліція, Національне антикорупційне бюро, Спеціалізована антикорупційна прокуратура і Національне агентство з попередження корупції.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) стало першим новим органом. НАБУ займається розслідуванням корупційних злочинів, скоєних міністрами, депутатами, державними службовцями 1-2 категорії, суддями, працівниками Генпрокуратури, військовими вищого офіцерського складу, керівниками держпідприємств [3].

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) здійснює нагляд за дотриманням законів при проведенні досудового розслідування, яке проводить НАБУ, підтримує державне обвинувачення у відповідних виробництвах і представляє інтереси громадянина або держави в суді [4].

Вся робота у данних напрямках здійснюється в рамках реалізації єдиної державної антикорупційної політики. Також забезпечується постійний моніторинг та розгляд скарг і заяв від громадян на корупційні діяння з боку державних службовців архівних установ, які надходять на адресу держкомархіву.

Світовий досвід протидії корупції дає нам широкі можливості для дослідження стратегій та механізмів зниження проявів корупції. Сьогодні Швеція входить до трійки країн з найбільшим низким рівнем Корупції в світі за даними Transparency International [5].

Загалом, стосовно державних службовців, то їм виплачуються високі «законні» зарплати, але практично немає ніяких пільг і заохочень. Державні службовці щорічно надають звіти про свої доходи та витрати. Заборонено приймати будь-які подарки у вигляді грошей або в будь-який інший формі від людей, які перебувають з ними у ділових відносинах. Також заборонено приймати запрошення, які здатні поставити його в будь-якого роду залежність.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що рівень корупції можна знизити шляхом прийняття комплексних заходів по боротьбі з нею. Домогтися ефективної протидії цьому явищу можна лише об'єднавши зусилля всіх державних органів та інституцій громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Офіційний вісник України. 2014. № 87. Ст. 2474. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>
2. Овчар І.В. Форми і методи забезпечення антикорупційної політики и України (на прикладі діяльності Державного комітету архівів України). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26351/04Ovchar.pdf?sequence=1> (дата звернення 23.11.2021 р.).
3. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII (Редакція станом на 10.11.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18> (дата звернення: 25.11.2021).
4. Про внесення змін до Закону України "Про прокуратуру" щодо забезпечення прозорості в організації діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури з метою виконання рекомендацій Міжнародного валютного фонду: Закон від 18.02.2016 № 1020-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1020-19> (дата звернення: 25.11.2021).
5. Corruption Perceptions Index 2016: Results. URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016/ (дата звернення: 23.11.2021 р.).

Расторгуєв Н.О.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

науковий керівник:

Тінін Д.Г.

викладач кафедри ТСП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції

ПРОФІЛАКТИКА ТА ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД

Торгівля людьми є одним з найнебезпечніших та найсерйозніших злочинів проти людини. Враховуючи той факт, що кожного року кількість злочинів в даній сфері зростає, то дана проблема є і буде актуальною протягом довгого часу.

Слід зазначити, що поняття «торгівля людьми» охоплює широке коло соціальних явищ. Жертвою торгівлі може стати будь-яка особа, незалежно від статі та віку. Насамперед, чоловіків продають з метою експлуатації та праці,

дітей використовують для жебрацтва, а більшість жінок – для сексуального рабства, але не виключені випадки продажу людей для вилучення і трансплантації органів [1].

Також, такому явищу сприяє той факт, що цей злочин приносить досить великий дохід, оскільки він пов'язаний з експлуатацією осіб, якими злочинці торгують.

Поширеність торгівлі людьми пояснюється тим, що злочинці не замислюються щодо принципу невідворотності відповідальності при здійсненні цього злочину. Більшість винних, які вчиняють цей злочин, впевнені, що залишаться безкарними. Тобто, присутній високий рівень латентності цього злочину [2].

У рабовласницький бізнес втягнуто досить багато країн світу, що пояснюється досить широкою її географією. Торгівля людьми - одна з сучасних форм рабства, до яких також належать домашнє рабство, примусові шлюби та ін. Більшу частину жертв сучасних форм рабства становлять жінки та діти, які вивозяться за кордон з метою сексуальної експлуатації та примусової праці. Основною транзитною країною є США. Щорічно для сексуальної експлуатації до Сполучених Штатів ввозиться близько 50 тис. жінок та дітей. Причому всіх суб'єктів роблять об'єктом міжнародної сексуальної торгівлі для занять проституцією, примусової праці. Работоргівля може приймати й інші форми. Наприклад, викрадення дітей та їх заклик у державні збройні сили або повстанські армії, використання жінок і дітей в якості домашньої прислуги, що працюють на кабальних умовах, використання дітей у злочинних цілях, наприклад для вуличних крадіжок тощо.

За даними Мінсоцполітики на 2019 рік було встановлено, що 185 осіб постраждали від торгівлі людьми. Серед осіб, яким встановлено зазначений статус, 53 жінок, 119 чоловіків та 13 дітей (3 хлопчиків та 10 дівчаток) [3].

Складна економічна ситуація в Україні, високий рівень безробіття та правова необізнаність громадян являються основними умовами, що сприяють явищу торгівлі людьми. Прагнучи кращої долі громадяни виїжджають за кордон шукати іншу більш оплачувану роботу. Спритні ділки можуть використовувати таких шукачів у власних корисних цілях.

Основним законом України, що регулює організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми та надання допомоги таким людям є закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 2015 року.

Національна поліція кожного року вдосконалює свої оперативно-пошукові здібності, що видно зі статистики розкритих злочинів протягом останніх років. Вони визначають численні форми торгівлі людьми та вдосконалюють стратегії виявлення та розслідування таких злочинів. Серед профілактичних дій, що поліцейські рекомендують робити, щоб уникнути участі жертви, можна назвати:

1. Контроль за діяльністю посередників на території України, які отримали ліцензію Міністерства соціальної політики України.

2. Моніторинг оголошень в ЗМІ, Інтернеті, а також приватних оголошень про працевлаштування за кордоном.

3. Контроль за діяльністю тур-агентів та тур-операторів, які надають послуги візової підтримки та нелегально пропонують працевлаштування.

4. Взаємодія з «офіцерами зв'язку» та консулами країн Шенгенської угоди в сфері оформлення віз та отримання акредитації українськими суб'єктами підприємницької діяльності.

5. Профілактична та роз'яснювальна робота, виступи в ЗМІ.

Щодо досвіду боротьби з торгівлею людьми у зарубіжних країнах необхідно сказати, що один із способів посилення заходів впливу в світі являється встановлення жорстких санкцій за даний вид злочину. Наприклад, італійська прокуратура регулярно конфіскує майно торговців людьми та використовує ці кошти для виплат компенсації жертвам такої торгівлі.

Також, у квітні 1999 у в Бельгії було ухвалено Закон «Про боротьбу проти торгівлі людьми та дитячої порнографії» в листопаді 1997. На території Тайланду також було прийнято Закон «Про заходи щодо запобігання та переслідування торгівлі жінками та дітьми». Приклади можна наводити і далі, як і різні визначення торгівлі людьми і рабства.

Встановлення кримінальної відповідальності за вказаний злочин можна пояснити наступними причинами. По-перше, вони стали відносно поширеними, тож суспільно небезпечними. По-друге, торгівля людьми тягне за собою серйозні наслідки для людини, яка стала предметом торгівлі. Наприклад, потерпілий втрачає особисту свободу, зазнає експлуатації, отримує шкоду своєму здоров'ю, а часом навіть заповдіюється йому смерть.

Також приховану форму експлуатації праці колективу можна спостерігати у діяльності деяких приватних організацій. Наприклад, деякі керівники навчальних закладів заощаджують на заробітній платі викладачів, роками практично не підвищуючи її. Буквально щороку підвищується плата навчання, від чого збільшується дохід організації [4]. Але гроші, зароблені колективом викладачів від навчання, витрачаються для будівництва нових будівель, споруд, купівлю автомобілів, господарями яких є керівники цих організацій. Тут також можна спостерігати факти експлуатації людей, які за нинішнього рівня законодавства важко довести.

Отже, торгівля людьми це серйозна соціальна проблема, що становить небезпеку для фундаментальних прав людини: на життя, на свободу пересування тощо. Торгівля людьми характерна для всіх країн, як економічно розвинених, так і тих держав, які переживають перехідний політичний та економічний період, які постраждали від воєн та локальних конфліктів.

Отже, даний феномен набуває кризової відмітки та тенденція його росту вказує на необхідність боротьби з такими злочинами. В свою чергу, кожна країна, яка визнає наявність такого феномену на території своєї держави, показує готовність боротьби з ним та підвищення рівня своєї поваги до людини та громадянина.

Список використаних джерел:

1. Торгівля людьми як соціальна проблема в Україні: інформ.- метод. посіб. Житомир. 2019. Інфографіка: веб сайт. URL: <https://www.solor.gov.ua/docs/all/mediaua.pdf> (дата звернення 21.11.2021)
2. Актуальні проблеми аналізу складу злочину торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо передачі людини // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – Одеса, 2002. Вип. 16. С. 620, 623. (дата звернення 21.11.2021)
3. Протидія торгівлі людьми. Інфографіка: веб сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/protidiya-torgivli-lyudmi> (дата звернення 22.11.2021)
4. Обтяжуючі обставини торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо передачі людини // Митна справа. 2002. № 6. С. 84 – 87. (дата звернення 22.11.2021)

Рудий В.С.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНИЙ СТАН КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗЛОЧИННИХ СПІЛЬНОТ

Міжнародний стан боротьби з організованою злочинністю показав, що це негативне правове явище існує у кожній країні світу, яке становить пряму загрозу національній та міжнародній безпеці, пронизує політичну структуру, захищає свої власні інтереси у законодавчій владі. Все це створює загрозу державності, порушує нормальне функціонування державних інституцій та сприяє втраті довіри громадян до демократичних процесів.

Організована злочинність в Україні – явище диференційоване. Значні регіональні відмінності обумовлені географією, політичною структурою та історичною спадщиною. Надзвичайно актуальним це питання стало саме під час запровадження карантинних обмежень, коли активність організованих злочинних груп значно активізувалася на фоні ледве працюючого бізнесу[1, с.142].

На сьогоднішній час експерти ООН виділяють такі види організованої злочинності:

1) Клани мафії існують за принципом чіткої ієрархії. Вони встановлюють суворі правила та норми поведінки, за недотримання яких накладаються суворі покарання. Їм характерна велика кількість протиправних дій;

2) Правопорушники об'єднуються в організацію скоєння незначних протиправних дій.

3) Організовані групи, що розподіляють контроль над окремими територіями та сферами впливу, в економічній сфері поділяються на організовані злочинні групи (далі – ОЗГ); ОЗГ у сфері державного управління; ОЗГ у соціальній сфері; ОЗГ в сфері державного управління.

Злочинні групи можуть бути професійними чи непрофесійними; з використанням офіційних можливостей членами організованої злочинної групи та без таких можливостей; тих, хто має та використовує корумповані зв'язки, і тих, у кого їх зовсім немає.

Існує два основні підходи до боротьби з організованою злочинністю – традиційний та нетрадиційний. Традиційний підхід пов'язаний із належним функціонуванням системи кримінального правосуддя, що сприяє розвитку:

1) незалежного кримінального права, яке спрямоване на вирішення проблеми відмивання грошей та вилучення коштів, отриманих злочинним шляхом;

2) процесуальним правилам співробітництва у сфері юридичної допомоги. Наприклад, співробітництво в рамках Євроюсту (європейського агентства, що співпрацює з судовими та поліцейськими органами країн-членів ЄС);

3) коштів та ресурсів, які дозволяють належним чином розслідувати цю категорію справ (спеціальні центральні органи боротьби з небезпечними організованими групами).

Нетрадиційний підхід передбачає реалізацію превентивних заходів та регуляторної політики в основному на муніципальному рівні - надання громадянам інформації про злочинну діяльність організованих груп, що діють на їх території, інформації про збитки та ризики, пов'язані з їх незаконною діяльністю; запровадження гарячих ліній та постійний моніторинг ситуації у регіоні.

Ми зосередимося на традиційному підході до запобігання організованій злочинності за кордоном та перейняття цього досвіду в Україні. При цьому ми враховуємо досвід окремих країн, які мають різні правові системи та рівень розвитку держав у всіх важливих сферах життя.

Сьогодні більшість європейських країн традиційно використали систему кримінального правосуддя для боротьби з організованою злочинністю. Однак у деяких країнах застосовується адміністративний підхід. Прикладом такої реалізації є Нідерланди, які використовують традиційний підхід і вважають його найважливішим у боротьбі з організованою злочинністю. У 1990-х роках у країні розпочалася реалізація нової моделі караності, яка доповнила можливості правоохоронних органів у сфері протидії організованої злочинності, яка надає змогу проводити перевірки бізнесу на факт злочинної діяльності, та можливості відкликання ліцензії на зайняття бізнесом. Дана модель караності особливо актуальна станом на 2021 рік, адже саме в умовах карантинних обмежень в

країнах Європи, значно поширилася практика організованої злочинної діяльності майже у всіх сферах суспільної діяльності [2, с.79].

Також вартим уваги є створення та нещодавня реформація слідчих управлінь, які діють в Іспанії та Італії. Основними напрямками роботи Головного слідчого управління є:

- 1) боротьба з організованою злочинністю та злочинною діяльністю, що сприяє їх процвітанню (торгівля зброєю, вибуховими речовинами, і т. д.);
- 2) розкриття правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків (виробництво, контрабанда, обіг);
- 3) розкриття економічних злочинів (відмивання грошей, шахрайство, рейдерство, корупція).

У деяких країнах, наприклад, Польща та Чехія, крім поліції є ще агентство із запобігання та боротьби з організованою злочинністю, що одноосібно виконує функції протидії організованої злочинності в державі.

На закінчення ми хочемо сказати, що явище організованої злочинності є вкрай небезпечним та шкідливим явищем, яке пронизує всі гілки суспільного та політичного життя. Особливо гостро дане явище проявляється в умовах надзвичайної епідеміологічної ситуації, яка спричинена COVID-19. І саме тому політика нашої держави повинна спиратись на міжнародний досвід протидії даного явища для його оптимального та якісного подолання.

Список використаних джерел:

1. Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації України, професора Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. Справ, Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2021. 464 с.

2. Новітні кримінально-правові дослідження – 2021 : Альманах наукових праць. за ред. проф. Є.Л. Стрельцова, проф. О.В. Козаченка, PhD О.М. Мусиченко. Миколаїв : МІП НУ ОЮА, 2021. 262 с.

Рудницька К.С., Малиш Н.В.

здобувачі вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Корогод С.В.

старший викладач кафедри кримінального права та кримінології

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

На жаль, корупція є актуальною проблемою в Україні. Корупційні відносини все більше витісняють правовідносини, що, безумовно, ставить під

загрозу її майбутнє. Останнім часом надзвичайно складна соціально-економічна та політична ситуація, анексія частини країни та виступи сепаратистів у деяких регіонах, як через внутрішні, так і зовнішні чинники, зруйнували і без того неефективну антикорупційну політику держави, яка і так не працює в повному обсязі. Все це не дає підстави для оптимістичного прогнозу зниження рівня корупції в Україні.

Вартим уваги є те, що жодна країна світу не має повного імунітету від корупції – вони відрізняються лише розмірами, характером проявів та масштабами впливу на соціально-економічну та політичну ситуацію. У країнах, де корупція широко поширена, вона перетворюється із соціальної проблеми в закономірність та стає звичним способом вирішення проблем, стаючи нормою влади та способу життя для значної частини суспільства. У країнах, де це явище зустрічається відносно рідко, корупція у суспільній свідомості пов'язана з великою шкодою державі та її громадянам і не має істотного впливу на суспільне життя [1].

Подоланню корупції в нашій державі сприяло, серед іншого, ухвалення Верховною Радою України низки антикорупційних законів, спрямованих на створення нової антикорупційної платформи, запровадження електронного декларування та створення низки нових правоохоронних органів, зокрема Державного бюро розслідувань та Національного антикорупційного бюро.

Позитивним кроком у антикорупційній діяльності можна вважати підписання Україною Конвенції ООН проти корупції 11 грудня 2003 року. Крім того, на державному рівні впроваджено низку антикорупційних заходів, зокрема реформу кримінальної юстиції, судову реформу, оподаткування та адміністрування, а також вдосконалено механізм доступу громадян до публічної інформації, зокрема даних про осіб, які мають вчинили корупційні правопорушення.

Водночас, на думку міжнародних експертів, прориву в подоланні корупції, на жаль, не відбулося. У діяльності новостворених органів є системні недоліки, основними з яких є недостатня чіткість розмежування юрисдикції між ними, а також підпорядкованість різним гілкам влади (Прем'єр-міністру України та Президенту України відповідно).

Як наслідок, практичних кроків у боротьбі з корупцією все ще надто мало, а інструменти боротьби з корупцією, які використовувалися досі, виявилися малоефективними. Зростає кількість корупційних правопорушень, а кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень та засуджених, пов'язаних із корупцією, не відповідає фактичному поширенню цього негативного явища.

Вважається, що звітність про стан протидії корупції є недосконалою через відсутність загально визнаних критеріїв оцінки корупції, ефективності роботи правоохоронних органів з іншими органами державної влади у висвітленні цієї інформації. Корупція часто є найкращим способом боротьби з бюрократією.

Через складність та плутанину надання послуг українською владою, у багатьох випадках неправомірна вигода допомагає вирішити певну справу.

Українська державна система управління по суті залишилася радянською, і вона не в змозі ефективно функціонувати в умовах ринкової економіки. Корупція, яка стала своєрідним ринковим механізмом, робить його більш гнучким.

Слід зазначити, що більшість законодавчих ініціатив у сфері антикорупційної політики спрямовані на посилення відповідальності осіб за вчинення корупційних діянь, що безпосередньо впливає на зростання корупції: підвищується рівень відповідальності – підвищується рівень ризику притягнення до відповідальності – зростання корупції. Але такі заходи впливають на наслідки корупції, а не на їх причини. Докорінно змінити ситуацію можна лише шляхом усунення корупційних можливостей у чинному українському законодавстві, яке містить багато прогалин, можливостей «обійти» тієї чи іншої норми, ряд колізійних норм.

Проблем протидії корупції в українському суспільстві достатньо, і питання щодо їх подолання та посилення тиску на корупційну складову стає все більш актуальнішим й необхідним для України.

Список бібліографічних посилань:

1. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії/С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш, Д. Б. Клименко ті ін.; за ред. Ю. Г. Кальниша. Київ: Пріоритети, 2010. 88 с. URL: <http://sd.net.ua/2012/03/08/korupciya-v-ukrayini-vstup.html> (дата звернення: 30.10.2021).
2. Україна залишилася в другій сотні індексу сприйняття корупції – Transparency International // Радіо Свобода: офіц. сайт. URL: <http://www.radiosvoboda.org/a/news/28256274.html> (дата звернення: 30.10.2021).

Рудницька К.С.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Анісімов Д.О.

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Варто почати з того, що організаційна і політична нестабільність у результаті постійних змін структури виконавчої влади України з моменту проголошення незалежності, підрив престижу державної служби в процесі боротьби з бюрократією і номенклатурою, скорочення реальної оплати праці значної частини державних службовців, ослаблення державного контролю за чиновницьким апаратом у поєднанні з різким збільшенням у ході економічних реформ можливостей для їх особистого збагачення призвели до падіння

дисципліни в державному апараті, масового відпливу кваліфікованих кадрів з державної служби в комерційні структури, системній корупції. Ці та деякі інші обставини зробили значну частину апарату виконавчої влади малоефективною для реалізації важливих завдань, пов'язаних з регулюванням складних економічних процесів у державі й проведенням суспільних реформ.

Зазначимо, що запобігання та боротьба з корупцією, в тому числі у сфері державної служби, на сьогодні є одним з пріоритетів державної антикорупційної політики в Україні [1, с.76].

Протиправний бізнес у більшості випадків має організований характер, і для забезпечення безпеки функціонування, а також для максимізації прибутку практично завжди використовуються корупційні махінації в органах державної влади. Симбіоз економічної (нерідко олігархічної) і корупційної злочинності в українських умовах відбувається завдяки підтримці верхівки влади. Про масштаби і небезпеку корупції протягом останніх років свідчать висловлювання вищих посадових осіб держави. Тотальне поширення корупції, зумовлює проблему боротьби з організованою злочинністю. [1, с.77]

Важливим уваги є те, що явища, пов'язані з корупцією в системі державної служби, є практично в кожній державі, але це не означає що корупція всюди і завжди однакова. Причини її появи і поширення в системах державної служби різних країн досить різноманітні, і через це спроби розробити деякі універсальні державно-правові, в тому числі адміністративно-правові засоби попередження і запобігання корупції є малореальним. У розвинутих державах боротьба з корупцією здебільшого здійснюється за допомогою різноманітних державо-правових засобів.

Використання і врахування іноземного досвіду в справі попередження і запобігання корупції в системі державної служби в нашій країні зумовлено, як було зазначено, універсальністю функціонування основних законів чиновницького апарату.

В зв'язку з цим необхідні умови для формування чесного, компетентного і дисциплінованого апарату державного управління в будь-якому суспільстві включають такі елементи: дотримання принципу відбору і просування кадрів на основі об'єктивної оцінки їх професійної придатності, стабільність правових норм, які регламентують відносини, пов'язані з просуванням державного службовця по службі, його матеріальних і моральних винагород за результатами виконання службових обов'язків (ці складові проходження державної служби дають службовцям можливість планувати кар'єру, підвищувати свою кваліфікацію, а також створювати позитивний імідж як для себе особисто, так і для державної служби в цілому); забезпечення державним службовцям оплати праці й набору соціальних пільг, що достатньою мірою стимулюють добросовісний труд і гарантують високий престиж соціального становища державного службовця після своєї відставки; системи державного контролю за діями державних службовців, здатну запобігати всім можливим порушенням з їхнього боку [2, с.89].

На практиці корупція у сфері державної служби розглядається у аспектах: торгівля своїм впливом. Відзначається, зокрема, прийняттям подарунків в обмін на використання своєї посади заради виконання якихось дій; вимагання. Відбувається, коли державні службовці вимагають суми грошей, які вони не повинні вимагати; конфлікт інтересів. Може бути кримінальним правопорушенням, якщо державні службовці мають зацікавленість, як правило, фінансову, у компаніях, якими вони управляють, наглядають, або доглядають та з якими їхній департамент має контракти або бере фінансову участь в акціонерному капіталі. [2, с. 91]

Протидія корупції в державних органах можлива за наступних умов: підвищення рівня заробітної плати для всіх державних службовців; реформування процесу відбору на державну службу; створення в антикорупційних органах департаменту незалежного контролю за державними службовцями; переведення більшості державних послуг в електронний режим з відображенням операцій в реєстрах.

У висновках варто сказати, що ефективна боротьба з корупційними проявами не можлива в результаті разових і короткочасних акцій будь-якого ступеня активності та суворості на будь-якому рівні, а потребує довгострокових соціально-економічних, політичних і правових перетворень. Ця діяльність повинна базуватися на поєднанні профілактичних і репресивних заходів. Пріоритетна роль має надаватися профілактичним заходам на загальнодержавному рівні. Важливим кроком, який значною мірою полегшить попередження і запобігання корупції у сфері державної служби, на наш погляд, буде прийняття законів «Про правила професійної етики на публічній службі та запобігання конфлікту інтересів».

Список використаних джерел:

3. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності у контексті сучасної антикорупційної стратегії : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Бусол Олена Юріївна. Київ, 2015. 480 с.

4. Береза О. Д. Державна антикорупційна політика: сутність та особливості реалізації в постіндустріальному суспільстві : дис. канд. наук із держ. управ. ; Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 2016. 218 с.

Рудницька К.С.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

На нинішньому етапі становлення України як європейської держави реалізується комплекс стратегічних заходів щодо економічного розвитку в рамках європейської інтеграції, подолання бідності та боротьби зі злочинністю. В результаті соціальних змін, крім позитивних, з'являється все більше негативних тенденцій, які суттєво гальмують розвиток світової економіки.

Створення ефективної системи економічної безпеки держави дозволяє своєчасно виявляти загрози національним економічним інтересам та запобігати завданню шкоди соціально-економічній системі загалом.

Слід зазначити, що специфіка організованої злочинної діяльності організованих груп (злочинних організацій, угруповань) полягає в тому, що шляхом злочинного втручання в державний та приватний сектор економіки вони досягають злочинної мети – отримання та легалізація доходів, шахрайство в фінансовому секторі економіки, кримінальні правопорушення в сфері наркотичного обігу та зайняття гральним бізнесом.

Наприклад, організована злочинна група з метою здійснення фінансового шахрайства створює комплекс фіктивних фірм, які згодом використовуються для легалізації доходів від злочинної діяльності [1].

У цій ситуації розглядаються: фінансове шахрайство, фіктивне підприємництво та легалізація доходів від злочинної діяльності організованими групами, тобто три незалежні кримінальні правопорушення.

Можна стверджувати, що діюча система заходів щодо боротьби з організованою злочинністю у фінансовій системі ґрунтується на головному принципі: уряд надає одному з правоохоронних органів право координувати дії всіх правоохоронних та регулюючих органів у боротьбі з відмивання грошей та фінансуванням тероризму.

Слід зазначити, що організовані групи та злочинні організації продовжують контролювати левову частку тіньового капіталу, незаконну діяльність, пов'язану з розкраданням бюджету, легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, незаконним обігом наркотиків, нелегальною міграцією тощо.

Сучасний правовий механізм державного попередження та протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, ґрунтується на наступних принципах:

- введення спеціальних запобіжних заходів, що ускладнюють легалізацію (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом;
- надання необхідної інформації органам влади у зв'язку з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- встановлення відповідальності (адміністративної та кримінальної) за легалізацію (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом;
- участь у міжнародному співробітництві з даної проблематики.

Враховуючи це, легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, на сьогоднішній день є не лише негативним соціально-економічним явищем, а й системною проблемою, що становить серйозну загрозу для сталого розвитку національної економіки та негативно впливає на рівень життя.

Подібні тенденції, властиві сучасному світу, породжують незалежний напрямок досліджень у галузі державного управління, що стосується запобігання та контролю легалізації (відмивання) доходів від злочинної діяльності [2, с.995].

Підсумовуючи, слід зазначити, що держава має вжити певних заходів для запобігання легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, а саме:

1. Удосконалення правового механізму запобігання легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом (розробка та ухвалення відповідного закону);

2. Удосконалення організації національної системи фінансового нагляду та механізмів взаємодії її учасників (підвищення якості інформаційного та аналітичного забезпечення системи фінансового нагляду, деталізація порядку надання інформації органам державного фінансового нагляду, посилення співпраці між органами-учасниками у національній системі фінансового нагляду та первинного фінансового контролю);

3. Створення механізму міжвідомчої взаємодії (між Державною службою фінансового моніторингу України та правоохоронними органами, антикорупційними органами та судовою владою; правоохоронними органами країни та правоохоронними органами зарубіжних країн).

Список використаних джерел:

1. Захаров В.П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2171/vnulpurn201480134.pdf>.

2. Севрук В.Г. Правоохоронні органи, які здійснюють протидію злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями,

які сформовані на етнічній основі: український та міжнародний досвід. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 995–1005.

Рогозіна Т.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На сьогоднішній день є актуальна проблематика з протидією організованих злочинності та корупції. Тож почнемо з відкриття поняття нормативно-правового забезпечення, щоб порівняти актуальність проблематики та назва даної статті. Нормативно-правове забезпечення (далі НПЗ)- це механізми, а саме правові, які бувають на національному та міжнародному рівнях. Та вони можуть бути обов'язковими та примусовими чи добровільними. Розглянемо на прикладах , обов'язковими і примусовими є національні закони та правила, договірні зобов'язання, а добровільними – це наприклад пакти про доброчесність, кодекси поведінки чи угоди про контроль над озброєннями. Цей механізм існує як передумова для боротьби саме з корупцією. Хоча цього недостатньо та вони повинні супроводжуватися позитивними стимулами та іншими заходами щодо забезпечення порядності та честі .

Заходи, які застосовуються для боротьби з корупцією почався з законодавства. Не обов'язково специфічними вони є для обороненого сектора, тому що національні зусилля даної боротьби має прагнути бути якомога більше всеохоплюючими та включати в себе сфери державних витрат за якими-небудь обставинами. Хоча, добровільні правила можуть бути специфічними але вони відносяться до етичних норм та кодексів поведінки певної культури.

Чи є вони важливими ? Розглянемо це питання , нормативно-правова база недостатня для запобігання корупції та саме для боротьби з нею. Хоча, вона є для буд-яких аналогічних зусиль, саме передумовою. Механізм супроводжується її позитивними стимулами. Заходи з вихованням доброчесності являють систему стримувань та противаги, яка може саме запобігти цій проблематики. Дана діяльність повинна каратися санкціями, доходи, які отримують з незаконної дії повинна конфіскуватися, а корупційні прояви необхідно стримувати та запобігати. Це можна робити за допомогою позитивних заходів освіти , етичних принципів , кодексів поведінки та поведінки , а також існують негативні заходи, а саме санкцій, тобто покарання.

Значною мірою примусові заходи залежать від корупції, яка визначається

та приймається державою. Від того, що вважається корупцією юридично, то і застосовується різні примусові заходи. Санкції повинні за дане правопорушення повинні бути ефективними, пропорційними та стримуючими, вони можуть включати штрафи та позбавлення волі на певний строк фізичних осіб. Пам'ятаємо, що санкція також включає в себе справедливість та превентивність. Актуально, щоб дані санкції додержувались наступних керівних положень.

Санкції зобов'язані позбавляти особу даної вигоди від корупційних правопорушень з урахуванням активів, які пройшли таку процедуру, як «відмивання грошей».

Додатком до примусових заходів та санкцій, відображають добровільні принципи, кодекси поведінки, етичні рекомендації та освіта, вони значною мірою сприяють для боротьби з корупцією, саме запобігти корупційним проявам.

За кримінальну відповідальність, а саме за корупцію, особа буде відповідати відповідно кримінальному кодексу України, не відносно була вона ініціатором чи кінцевим одержувачем даної дії. У конвенції зазначено, що обіцянка, пропонування чи надання прямо або опосередковано будь-якою перевагою буд-кому, хто заявляє чи підтверджує, що він чи вона може надати та зловживати впливом для прийняття рішень, розглядається як кримінальне правопорушення. Це відноситься як до осіб, так і до підприємств та організацій.

Щоб більш зрозуміліше ознайомитися з даною темою, можна звернутися за такими джерелами, як (Центр доброчесності в оборонному секторі. *Criteria for Good Governance in the Defence Sector: International Standards and Principles* (2015); Управління ООН з наркотиків та злочинності, Конвенція ООН проти корупції).

Тож прочитавши вище написане, можна зробити висновок, що є немало запобіжних заходів для боротьби з корупцією, кожна особа, яка причетна до даного правопорушення буду покарана, що існує декілька санкцій задля покарання. Зазначу, що існують закони проти корупції, які відповідають міжнародним стандартам галузі права, вони не є надмірно репресивними та санкції чітко слідкують чітким керівним принципам. Також антикорупційні закони застосовуються як до державного, так і до приватного сектора, регулярно аналізується система кримінального права. Та саме головне, що кримінальне право передбачає відстеження, арештує, заморожує та конфіскує незаконний дохід від корупції.

Список використаних джерел:

1. НАТО-ДКЗС, (2010). Виховання доброчесності та боротьба з корупцією в оборонному секторі. Збірник прикладів (компендіум) позитивного досвіду. “Нормативно-правове забезпечення” ст. 176.
2. Див: Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції ЮНОДК: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/> ;
3. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів,

одержаних злочинним шляхом, Рада Європи:
<https://www.coe.int/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=141>

Радельчук К.О.

здобувач вищої освіти III курсу
 Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Галенко Ю.П.

викладач кафедри українознавства та іноземних мов
 Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

OFFICIAL AS A SUBJECT OF CORRUPTION CRIMES

According to Art. 19 of the Constitution of Ukraine, public authorities and local governments, their officials are obliged to act only within their powers and in the manner prescribed by the Constitution and laws of Ukraine. These constitutional requirements apply to all officials without exception, regardless of whether they are representatives of the legislative, executive or judicial branches of government, perform their duties in the state apparatus, in local governments or citizen associations, carry out official activities in legal entities of public or private law.

Not any official can become a subject of official crimes, but only ones who permanently, temporarily or by special authority perform the functions of government or local self-government representatives, as well as hold permanent or temporary positions in public authorities, local governments, state or communal enterprises, institutions or organizations related to the performance of organizational-administrative or administrative-economic functions.

It should be noted that a legislator, providing a definition of an official as in Art. 18 of the Criminal Code, and in the note to Art. 364 of the Criminal Code, connects the functional characteristics of the official not only with the fact that he performs the functions of a representative of the government or local government, but also with the performance of organizational and administrative and/or administrative and economic functions [1, p.232].

A person is an official not only when he performs the relevant functions or duties permanently, but also when he does so temporarily or by special authority, provided that these functions or responsibilities are assigned to him by a competent authority.

Considering the issues of organizational and administrative functions, it should be noted that a legislator does not disclose their content. This gap in the criminal law is filled with definitions developed by the theory of criminal law and established by case law (paragraphs 3, 4, paragraph 1 of the PPVSU as of April 26, 2002 p. No. 5). Although the above-mentioned resolution of the PVSU refers to organizational, administrative and economic responsibilities, but not functions, their content does not cause any doubts or differences in the scientific community in this regard, and

therefore these definitions may well be extended to organizational and administrative as well as administrative and economic functions [2, p.492].

When identifying an official as a subject of a crime, it is necessary to distinguish between official functions and professional responsibilities. In order to bring an official to criminal responsibility for committing a corruption crime, it is necessary to clearly and unambiguously establish which category of officials a person belongs to in connection with the acts committed by him, as holding a certain (specific) position may be related to functions of a representative of power, and organizational-administrative or administrative-economic duties.

REFERENCES

1. Slutskaya T.I. Criminal Liability for Abuse of Power or Official Authority. 2010. p. 232.
2. Resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine in Criminal Cases. 2007. p. 492.

Санакоев С.Д.

здобувач 1 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Єфімов В.В.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансових та стратегічних розслідувань ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ У КРАЇНАХ ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Використання нових інформаційно-комунікаційних технологій організованими злочинними угрупованнями є ключовим викликом для правоохоронних органів через складність явища, кількість залучених факторів і осіб, а також велику сукупність злочинних технологічних заходів, що використовуються для фінансування та підтримки злочинних і терористичних дій. Використання нових технологій цими групами зміцнює їх можливості для підтримки своєї діяльності (фінансування, відмивання грошей, вербування, планування терористичних атак, шахрайство з використанням особистих даних) та анонімного скоєння злочинів. Більше того, ці організації часто перебувають в авангарді технологічних інновацій для планування, здійснення та приховування своєї злочинної діяльності та доходів від неї, тоді як правоохоронні органи відстають.

Випередження – це пріоритетний напрямок для правоохоронних органів. Їм потрібні ранні та кращі знання та інтелект, щоб діяти на випередження. У цьому контексті фінансовий ЄС проект СОРКІТ [1] розробляє інструментарій

для підтримки методології раннього попередження/раннього реагування, яка дозволить правоохоронним органам випереджати нові технологічні розробки, що використовуються організованою злочинністю.

Рішення СОРКІТ допомагають пояснити, як розвивається злочинність, виявляють «слабкі сигнали» або тенденції, попереджають про нові ризики (раннє попередження), а також формують основу для надання допомоги особам, які приймають рішення, у розробці ранніх заходів (готовність, пом'якшення, запобігання та інші політики безпеки).

Дослідження та розробка інструментів СОРКІТ спрямовуються та перевіряються набором відповідних варіантів використання (сценаріїв), запропонованих та контрольованих правоохоронними органами, партнерами проекту.

Спираючись на висновки з різних звітів EUROPOL (SOCTA 2016-2021) [2] та визначення ними пріоритетних областей злочинності на рівні управління ЄС, СОРКІТ аналізує два варіанти використання:

1) **злочин як послуга / дані як товар:** організовані злочинні групи збирають особисту та професійну інформацію про громадян, співробітників та різні компанії (як на законних підставах, наприклад, шляхом доступу до відкритих даних, так і з використанням незаконних методів, наприклад соціальної інженерії та зламу). Потім спеціалізовані групи збирають, аналізують, обробляють і систематизують цю інформацію, щоб продавати її іншим групам зі злочинними та/або терористичними цілями (вимагання, шахрайство, викрадення тощо).

2) **торгівля вогнепальною зброєю (з використанням нових технологій):** нещодавні терористичні атаки в Європі стимулювали ініціативи боротьби з незаконною торгівлею вогнепальною зброєю відносно невеликим ринком, який під контролем організованих злочинних груп. Незаконний обіг вогнепальної зброї є одним із дев'яти пріоритетів ЕМРАСТ, пріоритетних областей злочинності Європолу [3] в рамках політичного циклу ЄС 2017–2021 років.

Цей набір кейсів спрямований на охоплення центральних аспектів підходу «Раннє попередження / Ранні дії», передбаченого СОРКІТ, та водночас надає конкретні орієнтири для рішень, які будуть досліджені та розроблені в рамках проекту.

У рамках проекту СОРКІТ були розроблені технології поліцейської діяльності на основі даних для підтримки правоохоронних органів в аналізі, розслідуванні, пом'якшенні наслідків та запобіганні використанню нових інформаційних та комунікаційних технологій організованою злочинністю та терористичними групами.

Набір інструментів СОРКІТ [4] був розроблений для підтримки методології раннього попередження/раннього реагування, яка допомагає пояснити, як розвивається злочинність, виявляти «слабкі сигнали» або тенденції та надсилати попередження про нові ризики (раннє попередження) та формувати основу для надання допомоги у прийнятті рішень. розробникам для

розробки Early Action (готовності, пом'якшення, запобігання та іншим політикам безпеки).

Всі розроблені інструменти, включаючи їх можливості виявлення та обміну знаннями, були розроблені з урахуванням етичних, юридичних (особливо щодо прав людини та захисту даних) та соціальних аспектів, щоб гарантувати, що ці інструменти є етично прийнятними та соціально бажаними.

1. Збір даних:

- *GENDSCRAP* – інструмент збору даних у даркнет. Спеціалізовані сканери, що можуть працювати в Clear Web і Dark Web (особливо в TOR). Це дозволяє реалізувати точний знімок домену з політикою сканування, визначеною користувачем. Знімок зберігає всі дані з веб-сайту у вигляді текстів або зображень та інших мультимедійних об'єктів.

2. Вилучення інформації:

- *CKNER* – розпізнавання іменованих об'єктів. Інструмент розроблений Австрійським технологічним інститутом (AIT). Служба, що об'єднує кілька найсучасніших засобів розпізнавання, кожен із яких має стандартні та специфічні для домену моделі, які зосереджені на текстових даних, отриманих через сканування маркетплейсів даркнету, що пропонують зброю та наркотики, зосереджено на коротких, злочинних письмових текстах;

- *CKRELEXT* – вилучення зв'язків (інструмент розроблений Австрійським технологічним інститутом (AIT). Сервіс REST для розпізнавання зв'язків між сутностями (наркотики, зброя, імена користувачів, місцезнаходження тощо). Він аналізує текст (наприклад, один або кілька абзаців тексту, взятого з реклами ринку даркнет) як вхідні дані й створює іменованій графік об'єктів. Компонент залежить від сутностей, розпізнаних CKNER;

- *MOREC (Moment Recognizer)* – інструмент розроблений IBM Ireland (IBM). Сервіс REST для виділення важливих моментів утворює багатосторонню бесіду, наприклад дискусійні форуми в контексті Dark Net Markets. Вхідні дані для служби — це серія текстових повідомлень, якими обмінюються користувачі системи, повертаючи важливі моменти як події у форматі JSON.

3. Збагачення знань:

- *GP* – розбиття графів: виявлення спільнот і моделей взаємовідносин. (розробка Thales SIX GTS). Виконує виявлення груп подібних вузлів у мережі взаємодій, таких як мережі відносин між людьми, блоги, облікові записи криптовалюти тощо. Він може виявляти конкретні структури злочинної (прихованої) мережі, відмінні від тих, які зазвичай спостерігаються в аналізі соціальних мереж.

- *CF* – пошук підключення (розробка Legind Technologies (LTA). Шукає зв'язки в графах об'єктів (наприклад, не обмежуючись «особами» чи ідентичностями, але також неоднорідними) з невизначеними посиланнями. Може використовуватися в онлайн-ових (включаючи Dark Net) дослідженнях для пошуку зв'язків між різними елементами цифрових ідентифікаційних даних (наприклад, іменами користувачів, гаманцями криптовалюти, тощо), у зв'язку з внутрішніми розвідувальними базами, якщо є (і якщо можливе об'єднання

графіків).

4. Оцінка:

- CTSAE (контекстуальна оцінка та оцінка загроз і ситуацій) розроблений Thales Nederland (TNL). Оцінка контекстної загрози та ситуації. Підхід до класифікації ймовірнісної оцінки, що включає машинне навчання та попередні знання предметної області. Застосування для оцінки реклами на ринку Dark Net відповідно до різних концепцій, таких як серйозність і пріоритет для розслідування з використанням визначення та пріоритетів LEA;

- SA – оцінка ситуації (розробка Legind Technologies (LTA). Спрямований на автоматизований моніторинг та оцінку реклами в Dark Net, а також подібних даних, оцінку ризиків, загроз, характеристик та аномалій в рекламі, узагальнення цих даних шляхом продажу товарів, постачальників тощо та представлення результатів на всеосяжній інформаційній панелі.

5. Візуалізація:

- *HMI – людино-машинний інтерфейс* (розробка Thales Nederland (TNL). Візуалізація для стратегічних та оперативних аналітиків, що дозволяє використовувати методологію раннього попередження/ранніх дій (наприклад, використання стратегічних ідей в операційному аналізі і навпаки). Підтримує візуалізацію різних типів даних (анотовані тексти, графіки відносин і просторові тимчасові дані). Включає функції спільного доступу та контролю доступу, а також елементи, що підтримують етичні, юридичні аспекти та аспекти конфіденційності.

Ці та інші інструменти, розроблені європейськими фахівцями, сприяють впровадженню методології раннього попередження/раннього реагування, зокрема підрозділами кримінального аналізу та аналітичних підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, випереджаючи нові технологічні розробки, що використовуються організованою злочинністю, та ефективно протидіяти їй у середньостроковій перспективі в рамках реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю [5].

Список використаних джерел:

1. COPKIT : [офіційна сторінка]. Електронний ресурс : <https://copkit.eu/>
2. Europol IOCTA [офіційна сторінка]. Електронний ресурс : <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2021>
3. EU Policy Cycle – EMPACT : [офіційна сторінка]. Електронний ресурс : <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>
4. COPKIT tools: [офіційна сторінка]. Електронний ресурс : <https://copkit.eu/copkit-tools/>
5. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю / Розпорядження кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р. Електронний ресурс : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020->

%D1%80#Text

Слободяник Р.А.

здобувач вищої освіти III курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Галенко Ю.П.

викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

PROBLEMS OF RELATIONSHIPS BETWEEN ORGANIZED CRIME AND PUBLIC AUTHORITIES AND GOVERNANCE

Crime as a multifaceted phenomenon can manifest itself in various forms: for selfish and religious motives, committed by minors, etc. Among these forms organized crime, which is a form of criminal activity carried out by groups of persons monopolizing various spheres of criminal life stands out in a separate category [1, p. 15]. Organized crime is thus the most dangerous manifestation of crime in general, as it can have a managerial impact on society and public authorities. Therefore it is clear that the state and organized crime are equal phenomena, which must fight each other by virtue of their opposites.

So, what are the features of interaction between the state and organized crime? According to K.B. Kalynovskyi, both the state and organized crime are based on the phenomenon of power. The state is defined by such features as presence of public authority, the territory in which it operates, and determined taxes. In parallel with the state and law develops [2, p. 36]. The classical theory of power separation stipulates interaction between three branches of government: legislative, executive and judicial. In every democratic state, these branches fully exist and interact with each other. Probably, it would be absurd to claim that organized crime possesses all elements of power separation theory. However, this is true. Adhering to the provisions of the thesis "in the existing world there is an opposite one – antiworld", the presence of "authorities" in organized crime, although not very similar, is quite logical. Today, there are many criminal organizations in the world with their own characteristics, but nevertheless, their entire organization is built on the strictest subordination to the leader; they spread their activities in a certain area and establish their "laws" of existence.

It is known that the state extends its public power over a certain territory. Organized crime also concentrates its power on the territory assigned. Basically, such territories are obtained due to the criminal organization influence on local population, which accepts the rules of a criminal organization under the fear of its own death. A certain number of criminal group members, controlling the territory assigned to such organized criminal group and monitoring compliance with the norms established by

the criminal organization, resides within the borders of such area. Moreover, such individuals collect "tax" from entrepreneurs and sometimes from ordinary people for the purposes of supporting law, order provision as well as life and health protection of certain persons. The territory under the control of a criminal group may change in connection with the redistribution of spheres of influence or law enforcement agencies counteraction.

As it was mentioned above, organized crime is also characterized by setting its own "taxes", i.e. money collected to ensure law enforcement at the controlled territories as well as to supply a criminal organization with weapons, vehicles and communication devices. Besides, "taxes" can ensure stable relations with law enforcement agencies creating corruption in the state and many problems in terms of combatting organized crime. Giving bribes to the officials, criminal organizations introduce into the power structures of the state and thus can legalize the criminal group activities, supply the organization with necessary means of production as well as influence judiciary and executive authorities [3, p. 41].

Also, the development of organized crime requires presence of an underdeveloped legal culture in the state or its degradation and the transition of society to a state of anomie. In the state of legal nihilism, people try to unite their efforts to meet their own needs, which the state is unable to satisfy. And the association of people often acts against the will of state, which cannot resist such communities. The natural consequence of this is organized crime.

Summing up the above, it should be noted that the state as well as organized crime has not always existed. However, in course of time, these phenomena have appeared in societies as mutual opposites. Surely, organized crime has a negative impact on the development of social relations, but it is impossible to get rid of it completely. Organized crime can be compared with an incurable disease that can and should be treated, but it will never disappear. This circumstance is disappointing. However, when the state develops legal culture based on the supremacy of law, organized crime consequently falls under control of the state and society, while its influence significantly shrinks.

REFERENCES

1. Джужа О.М., Василевич В.В. Феномен – організована злочинність: Міжвідомчий наук.-дослід. центр при Координаційному комітеті по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України // Наук.-прак. журнал "Боротьба з організованою злочинністю і корупцією" (теорія і практика). – 2001, – № 3. К., – С.15 – 25.
2. Калиновський К.Б. Організована злочинна діяльність і держава // К. Б. Калиновський // Кримінологія вчора, сьогодні, завтра. Праці Санкт-Петербурзького кримінологічного клубу. — 2002. — № 2. - С. 36-40.
3. Мартиненко І. В. Принципи організації та функціонування державного апарату / І. В. Мартиненко // Теорія та історія держави і права. — 2009. — № 1.— С. 41–44.

Сокур К.В.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

В усьому світі інформація відіграє дуже важливу роль, адже суспільство фактично складається з різних аспектів певної інформації, а володіння нею в окремих конкретних випадках може вагомо впливати на різноманітні процеси як локального, так і загально-державного значення в цілому. Виходячи з цього, відповідна інформація та володіння нею виступає ефективним чинником в протидії та запобіганню будь-яких проявів злочинності, оскільки їх наявність та достовірність щільно пов'язана із безпосереднім досягненням позитивного та досконалого результату.

Певна результативність боротьби зі протиправними діями в правоохоронній діяльності цілком залежить від належної організації її інформаційного забезпечення, що представляє собою систему збору, оброблення, накопичення та використання інформації, що в подальшому має значення задля виявлення, розслідування та протидії різноманітних проявів злочинної діяльності осіб.

Доцільним є зазначити, що сучасний стан суспільних відносин відповідним чином свідчить саме про те, що організована злочинність та корупція виступають суттєвими чинниками розладу, як наслідок, нестабільності соціально-політичної ситуації в Україні та негативно впливає на ефективність економічного розвитку нашої держави взагалі. Як зазначається в Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби зі злочинністю», а саме в статті 5, то до державних органів, спеціально створених для відповідної боротьби з організованою злочинністю належить - Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президенті України. До складу даного органу можуть входити керівники інших міністерств та відомств, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю. [1]

Інформаційно-аналітичне забезпечення працівників правоохоронних органів відіграє важливу роль в протидії організованій злочинності та корупції, адже в рамках його діяльності проводяться відповідні дослідження, а також створюються певні бази даних про злочинні структури, напрями їх протиправної діяльності, їх лідерів та інше, що в подальшому створює

необхідну та ефективну інформацію задля прийняття управлінських рішень у цій сфері.

При здійсненні аналізу спеціальної літератури стосовно даної теми, то доцільним є визначити думки А. Жалинського та М. Костицького, які в своїх роботах під інформаційним забезпечення діяльності правоохоронних органів щодо злочинного запобігання розуміють цілеспрямовану діяльність, що опирається на передумови правового, організаційного, технічного та методичного виду стосовно збирання, обробки, зберігання та формування умов задля застосування конкретної інформації, потрібної для ефективного функціонування системи запобігання правопорушенням. [2] Дана думка є дуже доцільною, адже повністю розкриває саму суть та значення інформаційно-аналітичного забезпечення працівників поліції відносно протидії та боротьби з організованою злочинністю та корупцією взагалі.

Основними компонентами та засобами відповідного здійснення діяльності інформаційно-аналітичного типу визначаються системи інформаційного характеру, зв'язкові системи та окремі системи передачі даних, сучасна інфраструктура, інформаційно-телекомунікаційного типу, бази даних легітимної інформації, засоби технічної, програмної, правової, а також організаційної природи. [3]

Щодо результативності інформаційно-аналітичного забезпечення протидії організованій злочинності та корупції, можемо зазначити той факт, що вона знаходиться в прямій залежності від скоординованості дій щодо встановлення безпосередніх зв'язків, взаємного обміну інформацією. Саме тому відповідна побудова його функціональної системи буде вважатися неможливою без окремих заходів організаційного характеру: 1) централізації інформації; 2) визначення головного суб'єкта (суб'єктів), який реалізовував би її та відповідав за впорядкування інформаційних процесів; 3) упровадження в структуру відповідного органу функціональної моделі інформаційної системи (підсистеми); 4) регламент операцій, що забезпечував би їх узгодженість між собою; 5) послідовність та застосування форм і засобів та інше. [4]

Отже, можна зробити висновок, що відповідне інформаційно-аналітичне забезпечення протидії організованої злочинності та корупції займає важливе місце в діяльності працівників правоохоронних органів. Адже, використання інформаційних технологій в умовах сучасності дозволяють значно підвищити ефективність діяльності у цій сфері та удосконалити управління, а також процес ухвалення, прийняття рішень стосовно даних сфер злочинності.

Список використаних джерел:

1. Про організаційно-правові основи боротьби зі злочинністю: Закон України від 30.06.1993 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
2. Жалинский А.Э. Эффективность профилактики преступлений и криминологическая информация / А.Э. Жалинский, М.В. Костицкий. Львов: Атлас, 1980. 216 с.

3. Негодченко О.В. Завдання та функції штабів органів внутрішніх справ щодо інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ. Херсон, 2015. 31–35 с.

4. Боротьба з організованою злочинністю: підручник К.: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. 256 с.

Самойлова С.Ю.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, підполковник поліції

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупція – всеосяжне явище, яке існує у багатьох розвинутих країнах, у тому числі й в Україні, оскільки для протидії їй необхідно сформувати цілий комплекс дій та заходів, що охопить норми кримінального, процесуального, адміністративного, цивільного, фінансового, митного, податкового, спадкового, сімейного, екологічного права [1]. І цей перелік (навіть неповний) справді не гіперболізований.

Корупція відіграє роль найбільш швидкого та дієвого способу вирішення проблемних питань та досягнення певних цілей осіб, що використовують її у своєму житті в обхід чинному законодавству, має достатньо негативний вплив на всі галузі суспільного ладу в Україні. При тому, що кожна людина, порушуючи баланс справедливості в країні, свідомо розуміє, що масштаби та швидкість поширення корупційних діянь загрожують нормальній роботі усіх систем держави.

Цікаво, що корупція має зв'язок із багатьма соціальними явищами суспільства, проте насамперед це стосується зв'язку із організованою злочинністю. Часто ці поняття справді пов'язані, оскільки організована злочинність не зможе успішно функціонувати без певних корупційних зв'язків у державних органах влади.

Одним із досить ефективних засобів покращення якості розслідування, а також попередження вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, є залучення громадянського суспільства. Складність структури боротьби з корупцією полягає у латентності вчинення корупційних злочинів. Важливо зазначити, що у сфері протидії поширенню корупції необхідне існування зацікавленості посадових осіб органів державної влади у взаємодії з громадськими організаціями. Це зумовлено тим, що більшість населення

наділені надто низьким рівнем довіри до владних структур в Україні, і тому, поширюючи скептицизм у цьому питанні, не сприймають ініціативність держави у цьому питанні [2]. Також, порушуючи конституційні положення прав та свобод людини, а саме принцип соціальної справедливості та рівності всіх перед законом, система правосуддя також є корумпованою, а це є основоположним чинником у посиленні ролі та впливу неурядових правозахисних організацій.

Першочергово для збільшення обізнаності громадян у проблемі протидії корупції необхідно забезпечити відкритість інформації про стан боротьби з нею, а також результати роботи антикорупційних заходів через найбільш популярні джерела інформації сьогодення. В Україні відсутнє повноцінне висвітлення корупції як одного з найскладніших явищ суспільства, існують лише частково описані акти корупції, майже відсутні якісні дослідження та поглиблені публікації, що мали б описувати наслідки негативного впливу корумпованості влади.

Важливим кроком у залученні суспільства до протидії корупції буде правова освіта громадян щонайменше на базовому рівні. Саме тоді суспільство буде розуміти масштаб проблеми та її корінь: що таке корупція, її основні причини, ознаки проявів, яка за це може наступити відповідальність, можливі шляхи вирішення проблеми тощо [3]. Така спеціалізована антикорупційна освіта у майбутньому може мати напрям на виховання у посадових осіб етичних норм та внутрішніх переконань доброчесності, поглиблення знань, а також надання слухачам навичок моніторингу.

До речі, щодо моніторингу – це також один із ефективних, публічних засобів забезпечення підзвітності бізнесу та державних структур. Органи місцевого самоврядування та організації змогли б змусити владні органи публікувати обґрунтування прийнятих рішень та дій шляхом контролю, наприклад, за розподілом бюджетних коштів, проведенням тендерів та інше. Успішним кроком до забезпечення прозорості та підзвітності фізичних і юридичних осіб у сфері публічних закупівель є створення електронної платформи «Prozorro», метою якої є підтримка здорової екосистеми публічних закупівель, а також рух до утримання прозорості, підвищення конкуренції, побудови професійності у закупівлях, розвиток та експорт філософії електронних закупівель за кордон.

Звісно, що дієвим методом подолання явища корупції є підвищення рівня життя населення, оскільки корупція при високому рівні життя громадян втрачає свою роль. Суспільство не матиме бажання вирішувати свої проблеми через корупцію – усі органи влади і так справно виконуватимуть свої функціональні обов'язки, у посадових осіб цих органів не буде потреби збільшити свою заробітню платню незаконним шляхом. Висновок з цього такий, що ліквідація бідності населення, покращення економічного стану громадян є найбільш результативним засобом боротьби з корупцією.

Існують випадки, коли посадових осіб органів державної влади, державних організацій, установ фіксували на відео або фото при отриманні

незаконної вигоди. Такі ситуації обов'язково повинні набувати розголосу по радіо, телебаченню та у соціальних мережах, оскільки такі повідомлення носять терміновий характер та переважна частина населення повинна бути проінформована. Разом з тим необхідно обережно підходити до формування змісту таких повідомлень та їх об'єму.

Рекомендовані форми залучення суспільства до протидії корупції в Україні вироблені та закріплені слідчою практикою. Проте цей перелік не є вичерпним. Кожен працівник поліції вправі змінювати та доповнювати їх, виходячи із ситуації, що склалася за конкретною справою, та обстановки, яка триває під час розслідування злочину.

Отже, зважаючи на вищевикладене, можна стверджувати, що активна участь громадянського суспільства у протидії корупції в Україні має величезну перспективу зниження рівня корупції у державі. За час існування та дії державної антикорупційної політики Україна досягла значного успіху, проте поглиблене дослідження цього питання та діяльне залучення суспільства до боротьби з корупцією у майбутньому зможе дати потужний поштовх в економічному, соціальному, політичному розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Безпалько А. Державна служба боротьби з економічною злочинністю на захисті економічних інтересів суспільства: історично-правовий аспект. Міліція України. 2011, № 7-8. С. 16—19.
2. «Круглий стіл» з питань розвитку громадянського суспільства, пріоритетів та завдань державно-громадської взаємодії: стаття. Національний інститут стратегічних досліджень. 2017, Київ. URL: <https://niss.gov.ua/news/novini-nisd/krugliy-stil-z-pitan-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva-prioritetiv-ta-zavdan> (дата звернення: 21.11.2021).
3. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії): монографія. Київ, КНУ, 2004. 400 с.

Семенюк Д.С.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Схвальною є активна позиція тих науковців-кримінологів, які на основі наявного матеріалу намагаються доповнювати сучасні знання у сфері

запобігання корупції для їх використання у практичній роботі. Не останньою чергою це стосується і проблем залученості громадянського суспільства в справу протидії корупції в Україні.

У цьому питанні передусім потрібно відмовитися від поверхневого розуміння природи громадянського суспільства, яке багатьма сприймається на догматичному рівні, в кращому випадку – через призму доктринальних праць зарубіжних учених, але без спроб усвідомлення її в контексті вітчизняного національного розвитку та специфіки сучасності.

Адже саме активні суб'єкти громадянського суспільства є найбільш ефективними комунікаторами з громадянами України щодо успіхів і невдач в антикорупційній діяльності. Подекуди саме від їхньої оцінки та позиції залежить результативність роботи тих чи інших органів державної влади, аргументованість прийнятих рішень у сфері протидії корупції та ін. У поєднанні з активним використанням засобів масової інформації, соціальних мереж, фінансової підтримки міжнародними донорами, вплив громадських організацій, що здійснюють антикорупційну активність в Україні, дуже значний. Тому аналіз їх місця і ролі у виконанні громадянським суспільством своєї частини роботи в мінімізації корупції потребує уважного та виваженого підходу.

Закон України «Про запобігання корупції» дає таке визначення корупції: «корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [1].

Багато хто небезпідставно вважає, що громадянському суспільству взагалі належить найважливіша роль у процесі демократизації держави. Реалізуючи природний стан людини, в якому вона прагне задовольнити свої права через реалізацію власної свободи у співпраці з однодумцями, громадянське суспільство забезпечує народ можливістю брати участь в управлінні державою, а значить наділяє кожного правом визначати своє майбутнє. Без укріплення інституту громадянського суспільства не можна створити верховну державну владу, засновану на принципі визнання людини основою цінністю та відчутті поваги до її прав і громадянських свобод [2, с. 150].

Отже, суб'єктами протидії корупції є не лише особи, наділені адміністративно-розпорядчими функціями та державні службовці, але й звичайні громадяни та юридичні особи. Щодо фізичних осіб у цьому контексті розуміється не обов'язок людей протидіяти корупції, а їхнє вільне волевиявлення здійснювати таку протидію. Це й повинно стати концептуальною ідеєю протидії корупції в Україні, яка дозволить будувати дієву стратегію вирішення зазначеної проблеми [3, с. 148–149].

Як зауважує В. Нестерович, участь громадськості відіграє вагому та важливу роль у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики. Через стійкі та ефективні формати взаємовідносин між громадськістю та органами публічної влади формується співпричетність і співвідповідальність щодо змін у політичному, соціальному, економічному житті країни. Тож, уже давно виникла практична необхідність щодо створення інституційних і правових механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики загалом та антикорупційної її складової частини зокрема [4, с. 10]

Звісно, що громадяни мають активніше долучатися до формування державної політики у сфері протидії корупції. Громадські організації повинні використовувати такі механізми протидії корупції, як консультації з громадськістю, участь у робочих групах, круглих столах із представниками органів державної влади, місцевих органів влади, міжнародними, зарубіжними громадськими організаціями, здійснювати громадські експертизи й моніторинги, проводити громадські слухання з питань протидії корупції, а головне – контролювати виконання органами державної влади та місцевого самоврядування Національної антикорупційної стратегії, вносити безперервно (протягом часу дії Стратегії) пропозиції щодо її корегування та доповнення, а також виконання політичних рішень [3, с. 148].

Для підвищення дієвості протидії корупції засобами, доступними громадянському суспільству, необхідна підтримка з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування утворення громадських організацій, що визначають метою своєї діяльності ознайомлення населення із загрозами, які несуть для суспільства корупція та корупційна злочинність, підвищення рівня громадянської свідомості та активності населення в протидії цим злочинам.

Основними організаційно-правовими передумовами ефективної участі громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики в Україні назвемо: 1) підвищення інформаційної відкритості та прозорості діяльності органів публічної влади, вчасного ними інформування про свої рішення, вичерпних пояснень про наміри; 2) забезпечення доступності та підзвітності органів публічної влади, особливо в тих питаннях, що стосуються безпосередньо громадян; 3) здійснення подальшого вдосконалення чинного законодавства, що забезпечить дієві механізми для участі громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики; 4) налагодження стійких форм конструктивного діалогу між громадськістю та владою щодо формування та реалізації державної антикорупційної політики на принципах партнерства та взаємодії [4, с. 11].

Взагалі, досвід протидії корупційній злочинності дає підстави звернути увагу й на те, що основним завданням всіх правоохоронних органів України є, перш за все, вживання заходів превенції суспільно небезпечних діянь, зокрема, пов'язаних з корупцією та організованою злочинністю. У зв'язку з цим, протидія корупційній злочинності повинна охоплювати чотири сфери суспільних правовідносин: 1) загальна організація – це сукупність

організаційних (облік, реєстрація); 2) управлінська (прогнозування, планування, координація, визначення стратегії і тактики); 3) профілактична (реалізація програм і планів, здійснення профілактичних заходів); 4) контрольна (вивчення практики, встановлення тенденцій злочинності), а також інших дій органів та установ, які взаємодіють із правоохоронними органами України для досягнення спільних результатів у протидії корупційній злочинності.

Залежно від ієрархії причин та умов корупційної злочинності, у структурі їх запобігання виокремлюють такі форми діяльності: загальносоціальна, спеціально-кримінологічна та індивідуальна профілактика кримінальних правопорушень.

Загальносоціальна профілактика корупційної злочинності послідовно здійснюється усім прогресивним розвитком суспільства. Вона пов'язана з найбільш тривалими та значущими видами діяльності, заходами розвитку ринкової економіки, забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян, підтримки культури та моралі в суспільстві, зміцнення законності, соціальної захищеності населення. Ці заходи мають найбільш масштабні цілі, і так загально-соціальна профілактика правопорушень пов'язаних із корупційною злочинністю виходить за рамки інших видів профілактики злочинів [5, с. 82].

Таким чином, прийняття у найближчій перспективі нової Антикорупційної стратегії на наступні роки має стати результатом всебічного, ґрунтовного аналізу поточної ситуації в державі з урахуванням існуючих викликів та загроз, які завдає корупційна злочинність, базуватися на аналізі попередніх зусиль, кореспондуватися зі загальноєвропейськими тенденціями у сфері протидії корупції та організованій злочинності, а також зважати на позитивний досвід боротьби з корупційною злочинністю у зарубіжних країнах беручи до уваги напрацювання і вітчизняних, і міжнародних експертів.

Також основною метою державної політики у сфері протидії корупційній злочинності має стати створення ефективної системи запобігання і протидії цим явищам, виявлення і подолання їх соціальних передумов та наслідків, викриття корупційних правопорушень, обов'язкового притягнення винних до відповідальності. Успішна протидія корупційній злочинності можлива за умов наявності належного законодавства, ефективного його застосування компетентними органами державної влади і координованості, поінформованості громадськості про здійснення заходів із запобігання і протидії корупційній злочинності, взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, підтримки антикорупційних заходів громадянським суспільством. Тому ефективність реалізації напрямів щодо запобігання корупційній злочинності не може бути досягнуто шляхом поодиноких і несистемних дій на різних рівнях, а потребує довгострокових соціально-економічних, політичних та правових перетворень. Ця діяльність має ґрунтуватися на поєднанні низки запобіжних і репресивних заходів.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700- VII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Валле В. Корупція: роздуми після Майдану. Київ : Дух і Літера, 2015. 280 с.
3. Бусол О.Ю., Костенко О.М. Концепція протидії корупційній злочинності в Україні потребує нових підходів: основні тези. Публічне право. 2016. № 2. С. 143–151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_2_21
4. Нестерович В.Ф. Роль громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики в Україні. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2016. Вип. 3. С. 5–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2016_3_3
5. Луценко Ю. В. Протидія злочинності в сучасних умовах. Соціальноправові студії. 2020. Вип. 1(7). С. 79–84.

Садовий Р.О.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

До правоохоронних органів інформація про наявність ознак вчинення кримінального правопорушення може надходити з різних каналів. Алгоритм дії оперативних співробітників Національної поліції по розкриттю того або іншого кримінального правопорушення залежить не тільки від джерела отримання оперативно-значущої інформації, а й від багатьох інших факторів. Наприклад, від того, чи є можливість використовувати весь спектр оперативно-розшукових можливостей чи ні, які сили і засоби можуть бути залучені для реалізації отриманої інформації і т.п. [1, с. 106].

Залежно від джерела отримання первинної інформації, її достовірності та об'єктивності, виникають різні оперативно-розшукові ситуації по виявленню і розкриттю кримінальних правопорушень. Перша оперативно-розшукова ситуація полягає в тому, що до органів Національної поліції надійшла заява безпосередньо від потерпілого. Таким потерпілим може бути як фізична, так і юридична особа. У заяві можуть зазначатися конкретні факти скоєння

протиправних дій або тільки деякі ознаки здійснення таких дій. Більш того, надіслана інформація може містити як відомості про конкретний факт розкрадання грошових коштів, так і про передбачуване коло осіб, причетних до скоєння даного кримінального правопорушення. Слід зазначити, що кредитна організація, де зберігалися гроші заявника, на момент його звернення до правоохоронних органів вже проінформована про те, що трапилося (як правило, самим заявником). За зверненням клієнта співробітники банку проводять перевірку інформації, що надійшла. Така перевірка в багатьох банках носить назву внутрішнього аудиту або внутрішньої перевірки, і до її проведення залучаються фахівці різних підрозділів і служб [2, с. 62].

Алгоритм дій співробітників підрозділів буде виглядати дещо інакше, коли кредитна організація сама звернулася із заявою в правоохоронні органи про те, що нею виявлені ознаки складу кримінального правопорушення в діях своїх співробітників. У цьому випадку завдання оперативників спрощуються, тому що крім своєї заяви кредитна організація повинна представити підтверджуючі документи. До таких документів слід віднести матеріали службової перевірки (або так званого внутрішнього аудиту) по фактом виявлених ознак складу кримінального правопорушення і, якщо необхідно, експертний висновок відповідних фахівців.

Друга оперативно-розшукова ситуація. Інформація про наявність ознак вчинення кримінального правопорушення в конкретних підрозділах кредитно-фінансової системи його співробітниками отримана оперативним шляхом з використанням конфіденційного співробітництва. Перевіряючи оперативну інформацію, співробітникам оперативних підрозділів слід пам'ятати про те, що працівники кредитної організації не завжди зацікавлені в наданні їм допомоги.

Перевірка первинної оперативної інформації про причетність до розкрадання коштів співробітників підрозділів бухгалтерського обліку, кредитного відділу або іншого підрозділу кредитної організації знайде підтримку у власників і топ-менеджерів банку. Вони сприяють у наданні співробітникам правоохоронних органів всієї необхідної інформації і зацікавлені в як найшвидшому розкритті такого кримінального правопорушення, тому банк зазнає збитків і страждає його репутація. В цій ситуації у власників і топ-менеджерів немає прямої корисливої зацікавленості в скоєнні кримінального правопорушення і до них непридатний вищезгаданий критерій [3, с. 41].

Іншим чином йде справа з наданням сприяння співробітникам правоохоронних органів перевірки первинної інформації про наявність ознак кримінального правопорушення, якщо фігурантами такої інформації є власники або топ-менеджери банку. Вищевказані особи будуть всіляко протидіяти роботі правоохоронних органів, тим більше якщо вони самі є ініціаторами, розробниками і виконавцями злочинної шахрайської схеми розкрадання грошових коштів банку.

З огляду на вищевикладене, дану оперативно-розшукову ситуацію слід розглядати в двох напрямках оперативної перевірки:

- оперативна перевірка проводиться за первинною інформації про розкрадання грошових коштів, що здійснюється топ-менеджерами або власниками банку;

- оперативна перевірка проводиться за первинною інформації про розкрадання грошових коштів, що здійснюється іншими співробітниками кредитної установи [4, с. 69].

Дещо інша справа, коли ми планується проведення оперативної перевірки первинної інформації про розкрадання грошових коштів, що здійснюються рядовими співробітниками кредитної установи. У цій ситуації можемо розраховувати на допомогу керівництва кредитної організації не тільки в здійсненні намічених заходів, а й у проведенні внутрішнього аудиту.

Висновок. Отже, основу матеріалів перевірки первинної інформації, що надійшла складають результати пошукових (перевірочних) заходів разом з висновками з проведеного аудиту. По закінченню оперативної перевірки всі зібрані матеріали направляються до слідчого підрозділу Національної поліції України для прийняття процесуального рішення по суті.

Список використаних джерел

1. Лисенко В. В. Міжнародне співробітництво податкової міліції України у здійсненні протидії податковим злочинам. Підприємництво, господарство і право. 2002. № 3. С. 103–106.

2. Клочко А. М. Злочини у сфері банківської діяльності. Правовий вісник Української академії банківської справи. 2014. № 1 (10). С. 68–71.

3. Бондар С. В. Розслідування злочинів у сфері банківської діяльності: актуальність досліджуваного питання. Правові реформи в Україні: матеріали V Всеукр. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 16 жовт. 2013 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2013. С. 169–171.

4. Бондар С. В. Криміналістична характеристика кредитно-банківської діяльності та класифікація злочинів у сфері банківського кредитування. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: «Право». 2019. Вип. 18. С. 8–16.

Токмань Є

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ОКРЕМИХ
ВИДІВ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ
ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА
ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ**

Аналіз результатів проведених нами досліджень, наукової інформації дозволяє виділити сім типових ситуацій початкового етапу розслідування.

Перша — економічний злочин було виявлено оперативним шляхом, та матеріали оперативно-розшукової перевірки підтвердили факт розслідуваного події та її вчинення організованою групою.

Друга — економічний злочин було виявлено у зв'язку із затриманням на місці злочину одного з членів організованої групи.

Третій — економічний злочин було виявлено під час проведення перевірки фіскальною службою, фінансовими органами та іншими державними контролюючими органами.

Четверта — економічний злочин було виявлено органом дізнання, слідчим, прокурором безпосередньо під час проведення оперативних, пошукових, слідчих дій, розслідування інших злочинів (насильницьких, корисливо-насильницьких), скоєних організованою групою.

П'ята — економічний злочин було виявлено посадовими особами підприємств, установ, організацій, громадянами.

Шоста — економічний злочин було виявлено внаслідок проведення криміналістичної операції під час затримання організатора ОЗУ, її членів.

Сьома — економічний злочин було виявлено оперативним шляхом, проте члени організованої групи зникли [2].

На нашу думку, вищевикладені типові слідчі ситуації дозволяють зробити алгоритмізацію процесу розслідування з його початковому етапі. Алгоритм розслідування злочинів — це науково обґрунтоване точний виклад послідовності слідчих, оперативно-розшукових та інших організаційно-технічних дій слідчого, їх комплексів, комбінацій стосовно складових слідчих ситуацій, виконання яких забезпечує вирішення поставлених завдань щодо розкриття та розслідування злочину [4].

У ситуації, коли керівник (лідер) організованої групи, його ділові партнери обізнані про результати ревізії, перевірки, що проводиться

державними контрольними органами, дії слідчого не є для них несподіваними. Тому в цій ситуації алгоритм початкового етапу розслідування, на нашу думку, може складатися з низки дій: проведення виїмки бухгалтерських документів, комп'ютерної інформації та їх огляд; вивчення документів бухгалтерського обліку та комп'ютерної інформації за участю спеціаліста; огляд мобільного телефону, планшета, персонального комп'ютера та вилучення їх у підозрюваних, призначення повторних, додаткових ревізій, перевірок; вилучення зразків сировини, технологічних карток, виробничої документації; допит осіб, які здійснювали перевірку; допит підозрюваних, керівника організованої групи, її членів; проведення обшуків на робочих місцях та за місцем проживання підозрюваних (їх родичів, ділових партнерів, співмешканок та ін.); призначення експертиз, зокрема, криміналістичних, фінансово-економічних, технологічних, комп'ютерно-технічних, ін; проведення оперативно-розшукових заходів, криміналістичних операцій із затримання членів організованої групи, їх покровителів — корумпованих чиновників [1].

Очевидно, що в даний час служби безпеки розвиваються як підрозділи «напівкримінального» характеру, а це саме за собі є негативною тенденцією, що має оперативно-розшукове значення. З одного боку, це дає можливість криміналітету легалізуватись. З іншого, вказує на небезпеку зрощення правоохоронних органів з організованою злочинністю, що, зокрема, може відбуватися через колишніх працівників поліції, які працюють у службах безпеки [1].

Все це вимагає ефективного контролю за настільки необхідними підприємцям охоронними службами. У цьому плані вдалим може виявитися зміцнення співпраці правоохоронних органів з недержавними організаціями та їх структурами та детективними службами [3]. З одного боку – це курування працівниками правоохоронних органів цих служб з метою виявлення інформації про факти вчинення корисливо-насильницьких злочинів у аналізованій сфері, з іншого – правоохоронні органи можуть сприяти службам із відсічі корисливо-насильницьким злочинцям.

Список використаних джерел:

1. Кримінальна тактика: розслідування злочинів; пер. А. Вейнгарт; під ред., В. И. Лебедева. –збірник “Вісник поліції”, 2012. – 293 с.
2. Коні А. Ф. Збірник. – Т. 1: З записок судового діяча. Т. 1 / А. Ф. Коні. – М.: Тип. Т-ва І. Д. Ситіна, 2000. – 659 с.
3. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х.: ВД “ШКОЛА”, 2009. – 1008 с.
4. Вінберг А. И. Про наукові засади криміналістичної тактики// Право. – 2015. – № 3. – С. 78–82.

Топало М.О.

здобувач вищої освіти 4-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ НЕГЛАСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Водночас вивчення світової практики та досвіду боротьби зі злочинністю свідчить про те, що найбільш ефективними заходами оперативно-розшукового характеру є проведення спеціальних оперативно-тактичних дій, які передбачають різноманітні способи використання гласних і негласних штатних та позаштатних працівників.

Відповідно до п 13, ст 8.3У «Про оперативно-розшукову діяльність»: оперативним підрозділам надається право мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників [1].

Штатні та позаштатні гласні й негласні працівники можуть одноразово чи багаторазово на підставі усних чи письмових домовленостей із забезпеченням конфіденційності та секретності залучатися до виконання окремих завдань оперативно-розшукової діяльності (а також доручень слідчого, прокурора у кримінальному провадженні) повнолітніх дієздатних осіб з їх добровільної згоди чи ініціативи. Таким особам може виплачуватися грошова винагорода за надану інформацію чи послуги у розмірах, встановлених відомчими нормативними актами.

Водночас, у науковому середовищі панує думка про необхідність подальшої розробки питань, пов'язаних із виконанням спеціального завдання, удосконаленням законодавчого та організаційно-тактичного забезпечення. Так, наприклад С.В. Албул зазначає, що чинне законодавство, яке регламентує окремі питання впровадження штатних та позаштатних негласних працівників оперативних підрозділів у злочинне середовище (Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»), містить певні протиріччя, і далі приходить до висновку про необхідність удосконалення кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства для виконання спеціального завдання [2]

Що стосується безпосередньої класифікації правовідносин та суб'єктів використання негласних працівників підрозділами саме кримінальної поліції, то практика свідчить, що завжди, з однієї сторони будуть суб'єктами негласні

штатні працівники, а з іншої – підрозділи кримінальної поліції та особи, злочинна діяльність яких документується, треті особи, що не мають відношення до злочинної чи правоохоронної діяльності, однак в силу певних обставин вступають у відносини з негласними співробітниками, а також працівниками контролюючих органів.

Штатні гласні та негласні працівники, які залучили особу до такого співробітництва, у відносинах з нею представляють відповідний оперативний підрозділ і діють від його імені.

Щодо досвіду пострадянського простору, доцільно на рівні закону стандартизувати наступні положення:

а) чітке визначення виплат та винагород негласним працівникам як неоподатковуваних;

б) визначення прав негласних співробітників:

в) обмеження можливості залучення до негласного співробітництва лише повнолітніх дієздатних (і з урахуванням досвіду Управління з контролю за боротьбою з наркотиками США - встановлення, як виняток, випадків та умов, за яких неповнолітні можуть бути залучені до такої співпраці)

г) можливість проведення особисто негласними працівниками за дорученням оперуповноваженого (слідчого, оперуповноваженого): оперативного огляду, візуального спостереження, отримання зразків для порівняльного дослідження; виконання спеціального завдання щодо розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації;

г) можливість укладення трудового договору та зарахування терміну негласного співробітництва до трудового стажу лише тим негласним працівникам, для яких сприяння ОРД є основним видом діяльності (інші особи можуть одержати трудовий стаж для нарахування пенсії за основним місцем роботи) [3].

Так, аналізуючи положення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», можна дійти висновку, що в процесі протидії злочинності оперативні підрозділи здатні залучати до здійснення ОРД гласних та негласних штатних та позаштатних працівників [1]. У теорії оперативно-розшукової діяльності зазначених суб'єктів прийнято називати сили ОРД.

Враховуючи вказане можна дійти до висновку, що гласні та негласні штатні та позаштатні працівники є допоміжними суб'єктами оперативно-розшукової протидії злочинності. Тому на сьогодні є доцільність використання нових форм роботи з взаємодії з негласними працівниками, насамперед, за рахунок удосконалення чинного законодавства в частині ефективності використання підрозділами кримінальної поліції негласного співробітництва.

Список використаної літератури:

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22.
2. Албул С.В. Питання уніфікації норм кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства щодо впровадження негласних

працівників в організовану групу чи злочинну організацію. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/203/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F.pdf>

3. Грібов , М. і Козаченко , О. 2019. Міжнародний досвід правового регулювання негласного співробітництва. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 112, 3 (Груд 2019), 83-97. DOI:<https://doi.org/10.33270/01191123.83>.

Тімшин Р.С.

здобувач вищої освіти 4-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ФПФПКП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Залучення осіб до конфіденційного співробітництва з оперативним підрозділом може здійснюватися лише з метою оперативно-розшукової діяльності, а саме для пошуку та фіксації фактичних даних про злочинну діяльність окремих осіб і груп, припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, отримання значущої інформації в інтересах громадської безпеки, суспільства і держави. За визначенням законодавця, залучення цих осіб до взаємодії з оперативним підрозділом є індивідуальним і може носити тривалий або одноразовий характер для виконання окремих визначених завдань ОРД.

Принципи оперативно-розшукової діяльності формуються в результаті розшукової практики і формулюються в оперативно-розшуковій теорії, знаходять відображення, як правило, в нормах оперативно-розшукового законодавства. Поділяємо думку про те, що принципи оперативно-розшукової діяльності визначають її державно-правовий характер, юридичну природу та легітимність як самостійного виду правоохоронної діяльності [1]. Вони сприяють дотриманню прав і свобод особи в оперативно-розшуковій діяльності, створюють умови для формування концепції всієї її системи, забезпечуючи вдосконалення різних напрямків такої роботи.

Зазначене корелюється з нормами Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», у якому, у пункті 14 статті 8 оперативним підрозділам, для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, надається право використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті

275 Кримінального процесуального кодексу України [2].

Під час під час конфіденційного співробітництва принципами, на яких ґрунтується діяльність оперативних підрозділів, є: верховенство права під час встановлення та використання конфіденційного співробітництва; законність конфіденційного співробітництва; дотримання прав і свобод людини при конфіденційному співробітництві; професійності оперативного працівника; добровільності конфіденційного співробітництва; конспірації конфіденційного співробітництва; юридичного оформлення конфіденційного співробітництва; придатності конфіденційного співробітника; можливості залучення осіб до конфіденційного співробітництва; збереження індивідуальності конфіденційного співробітника – іноземця; збереження конфіденційності відомостей, отриманих посадовими особами оперативних підрозділів під час конфіденційного співробітництва; забезпечення безпеки конфіденційного співробітника; правового й соціального захисту конфіденційного співробітника; відповідності та адекватності використаного конфіденційного співробітництва щодо ступеня суспільної небезпечності протиправної діяльності; підконтрольності і підзвітності відповідним органам державної влади в межах, передбачених законом.

На сьогоднішній день у конфіденційному співробітництві бракує виваженості, що вимагає певних кроків з його вдосконалення. Насамперед це стосується встановлених гарантій діяльності представників певних професій. Наприклад, допустимість залучення окремих осіб до такого співробітництва. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» установлює заборону щодо залучення до виконання оперативно-розшукових завдань медичних працівників, священнослужителів, адвокатів, якщо особа, щодо якої вони мають здійснювати оперативно-розшукові заходи, є їх пацієнтом чи клієнтом [3, 331].

Оскільки, з одного боку, питання щодо конфіденційного співробітництва є невід'ємною частиною оперативно-розшукової діяльності і має базуватися на її основних принципах, а з іншого – це один із специфічних негласних заходів ОРД, якому надзвичайно важливо беззастережно дотримання всіх демократичних прав і свобод людини, закріплених у Конституції, то для повного розкриття сутності цієї теми необхідно детально розглянути систему принципів конфіденційного співробітництва.

Отже, конфіденційне співробітництво є одним із найбільш ефективних та дієвих методів оперативно-розшукової діяльності та широко використовується оперативними підрозділами у випадках, коли необхідно вирішити складні завдання щодо запобігання, розкриття, припинення та розкриття кримінальних правопорушень. Принципи конфіденційного співробітництва є керівними принципами, нехтування якими негативно вплине на діяльність оперативних підрозділів. Тому вкрай важливо з'ясувати, на яких принципах ґрунтується діяльність оперативних підрозділів під час конфіденційного співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Оперативно-розшукова діяльність : навч. посіб. / [Моїсеєв Є. М., Джужа О. М., Никифорчук Д. Й. та ін.] ; за ред. проф. О. М. Джужі. К. : Правова єдність, 2009. 310 с.
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : від 18.02.1992 р., № 2135–ХІІ // ВВР України. 1992. № 22. Ст. 303
3. Сервецький І.В. Науково-практичний коментар Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”/ Сервецький І.В., Дашко В.А. К., 2006. 400 с.

Тімохін В.І.

здобувач вищої освіти ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тінін Д.Г.

майор поліції, викладач кафедри ТСП, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЕРТИФІКАТІВ COVID-19 В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ, ЯК ОДИН З ПРИКЛАДІВ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ТАКИХ ВИПАДКІВ

На сьогоднішній день в усьому світі, а також на території України, діють тимчасові обмеження, пов'язані з обставинами виконання карантинних заходів. Загальновідомою причиною цього є поширення вірусної інфекції COVID-19. Майже 2 роки суспільство України обмежене в певних діях та має виконувати свої обов'язки згідно постанов КМУ та указів Президента України стосовно цих карантинних заходів. Громадяни намагаються їх дотримуватись, але не всі їх виконують згідно вимог чинного законодавства. Карантинні умови деяким чином посприяли збільшенню корупції на території України, так як не всі громадяни ідейно налаштовані та розуміють межі відповідальності перед суспільством.

Під словом корупція ми завжди маємо на увазі «хабар», який нажалі широко застосовується у нашому житті. Від покоління до покоління народ навчений спрощувати свої ускладнення та проблеми конституційного та цивільного характеру саме корупційним шляхом. Широко використовується корупція не тільки у нижчих верствах населення, а й у владних прошарках. Це означає, що окремі індивідууми халатно та подекуди з порушенням закону виконують свої обов'язки як громадянина України.

Корупція (з наукової точки зору) - це використання особою, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей, з метою одержання неправомірної вигоди. Саме для багатьох перелічених науковців сфера протидії з корупцією стала головною темою для дослідження.

На сьогоднішній день на території України поведінку громадян під час

карантинних заходів встановлено Постановою КМУ від 29 червня 2021 р. № 677. В даній постанові встановлене формування та використання сертифіката, що підтверджує вакцинацію від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої корона-вірусом SARS-CoV-2, негативний результат тестування або одужання особи від зазначеної хвороби [3].

Цією постановою було введено нові карантинні обмеження в Україні, на які суспільство зреагувало доволі негативно. Як приклад, у червоній зоні без сертифіката про вакцинацію заборонено відвідувати будь-які заклади та переміщатись міжміськими сполученнями на залізничних та автовокзалах та ін.

Новини про вакцинацію посприяли розсіюванню психічного хаосу на просторах Інтернету з прикладами недостовірних наслідків після вакцинації, або ж зведенням наклепів на те, що ін'єкції вакцин, які щеплять людям, науково та медично не визнані якісними. Наведення цих прикладів приводить до висновку, що суспільство не має довіри до влади, яка не має на меті тільки захист своєї нації та свого населення від даної респіраторної хвороби.

Всі ці наклепи посприяли збільшенню обурення громадян та відмови від вакцинації. Але все ж таки, ми маємо повернутися до теми корупції, так як на сьогоднішній день саме COVID-сертифікати розповсюджено являються об'єктом корупційного процесу [2].

Дуже поширена інформація про те, що на початку введення нових карантинних правил в місцевих та районних медичних комунальних закладах працівники почали масово продавати довідки про щеплення, сертифікати про вакцинацію від гострої респіраторної хвороби COVID-19. Це є неприпустимо та не законно. На перший погляд, нібито дана дія спростила людям життя, знявши з себе певні обмеження та не зробивши щеплення від вірусу, але ж ми можемо припустити які від цього могли і можуть бути наслідки. По-перше, ці наслідки безумовно є, адже це є халатність медичних працівників стосовно людей. По-друге, дана халатність обумовлюється відношенням самої людини до свого життя [2].

Для того, щоб викоринити такі корупційні дії в суспільстві, влада була змушена запровадити нові правила, за допомогою яких можна було виявити наявність справжнього сертифіката. Цьому посприяло Міністерство цифрової трансформації, яке розробило та забезпечило формування і підтвердження чинності COVID-сертифіката через Єдиний державний веб-портал електронних послуг, зокрема з використанням мобільного додатка Порталу Дія (Дія). Наявність сертифікату в додатку «Дія» свідчить про те, що громадянин вакцинований та не порушив закону України [3].

Постановою КМУ було встановлено та збільшено відповідальність за підробку документів. Посилення відповідальності поширювалось не тільки на осіб, які надавали такі сертифікати, але й продавали та виготовляли їх. Саме для того, щоб усього цього запобігти був задіяний не один структурний підрозділ Національної Поліції.

На сьогоднішній день підробка COVID-сертифіката також впливає на неможливість здійснення особою безпосередньо самої вакцинації у випадку

необхідності, так як інформація про щеплення вже внесена до реєстру Дія. Наявність такої інформації не дозволяє особі зробити повторне щеплення, так як для цього існують певні обмеження. Як наслідок, не вакцинована особа підвержена великому ризику цього захворювання з тяжкими наслідками.

Отже, кожен громадянин України мусить мати дві періодичні вакцинації, які законно закріплюються у сертифікаті про вакцинацію та у мобільному додатку Дія. Заходи, які були розроблені Кабінетом Міністрів, створені для того, щоб зміцнити здоров'я суспільства в період карантину, дозволити вільне перебування у закладах харчування, торгових центрах та в інших публічних місцях, а також забезпечити громадянам вільне міжміське та міжнародне пересування. Проведення заходів щодо виявлення осіб, які займаються наданням послуг у сфері підробки інформації за COVID-сертифікатами, а також особи які їх використовують, повинні нести відповідальність згідно закону.

Список використаних джерел:

1. Про національну поліцію: закон України № 580-VIII від 02.07.2015. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 11.11.2021).
2. Деякі питання формування та використання сертифіката, що підтверджує вакцинацію від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, негативний результат тестування або одужання особи від зазначеної хвороби: постанова Кабінету Міністрів України № 677 від 29.06.2021. // – Режим доступу URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-i290621-677> (дата звернення 11.11.2021).

Туряк Х.Д.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Варто почати з того, що організована злочинність упродовж, як мінімум, кількох останніх десятиліть залишається однією з найбільших небезпек для політичного та економічного розвитку багатьох країн світу. Найчастіше потерпають від її негативних впливів держави, які знаходяться в стані суспільно-політичних трансформацій. Не є винятком, на жаль, і Україна.

Організовані злочинні групи, що на даний момент діють в нашій державі, заповнили найбільш прибуткові злочинні ринки (сфера економіки та господарської діяльності, фінансів, у т.ч. банківської діяльності, використання бюджетних коштів, видобування корисних копалин), тобто, у першу чергу ті, які тісно пов'язані з корупцією. Сьогодні ні в кого немає сумнівів, що торгівля наркотиками, також знаходиться в руках організованих злочинних угруповань та злочинних організацій.

Варто зазначити, що саме з грошей та прибутку, отриманого злочинними організаціями від продажу наркотичних засобів, на даний час здійснюється фінансування злочинної діяльності, тероризму, терактів, підкуп службових осіб, які закривають очі на чергові багатомільярдні партії наркотичних засобів, які перетинають кордони нашої держави.

Легалізація доходів від продажу наркотичних засобів, зазвичай, здійснюється через бізнес, який відкритий кимось з організованої злочинної групи, та зазвичай є також способом заробітку. Так, досить частим є легалізація злочинних коштів, отриманих з продажу наркотичних засобів, через онлайн казино та лотереї, які на даний момент чітко не врегульовані законодавством України.

Розвиток технологій та швидке зростання числа користувачів Інтернету, особливо серед неповнолітніх, а також надзвичайна мобільність та доступність Інтернету створюють нову хвилю можливостей для наркоторговців продавати наркотики з мінімальним ризиком [1, с.39].

Актуальна статистика говорить по те, що протягом 2020 року всіма правоохоронними органами України було зареєстровано 784 096 кримінальних правопорушень, що становить меншу кількість, ніж наприклад: у 2019 році, коли зареєстрована кількість кримінальних правопорушень складала 840 447. Водночас наведені в аналізі статистичні показники за останні шість років, особливо за 2017-2020 роки, викликають об'єктивні сумніви, адже реальна статистика щодо вчинених кримінальних правопорушень у нашій країні насправді тільки погіршується, а не покращується.

Геополітичне становище України визначається тим, що держава стала проміжною ланкою в ланцюзі організованих злочинних груп. Раніше незаконний обіг наркотиків здійснювався через Західну Африку та Балканський півострів. Але в останні роки Європа почала активізувати боротьбу з незаконним обігом наркотиків і зробила серйозні кроки щодо блокування каналів контрабанди наркотиків із Західної Африки та з Балкан, які використовуються албанською мафією. Тому колумбійські наркокартелі та афганські опіумні королі почали шукати нові способи доставки наркотиків до Європи. З цією метою вони активно використовують басейн Чорного моря, включаючи такі три порти: Верна в Болгарія, Констанца в Румунії та Одеса в Україні. Традиційний маршрут героїну через Туреччину та Кавказ тепер також проходить через порти Чорного моря [2, с.13].

Міжнародні злочинні угруповання активізували свою діяльність в Україні, а також збільшився імпорт та споживання синтетичних наркотиків із

Китаю та Індії. За оцінками міжнародних експертів, донедавна через Україну проходило 5-6% всього європейського наркотрафіку, що у грошовому вираженні перевищувало 2 мільярди доларів на рік, сьогодні ці цифри збільшилися майже вдвічі і становлять 10% та 4-5 мільярдів доларів відповідно. Насамперед це кокаїн, але значну частку становлять також синтетичні наркотики з Індії та Китаю, афганський героїн. Додамо до цього, що великі партії марихуани з Магриба та Африки транзитом через Молдову до Росії постійно намагаються перевезти через нашу територію.

З іншого боку, злочинці використовують схеми перевірки маршруту. Відомі випадки, коли злочинці відправляли машини зі схованки, в яких замість наркотиків була харчова сода, і таким чином перевірялася надійність каналу [3, с.594].

Таким чином, незаконний обіг наркотиків в Україні залишається одним із найпоширеніших видів діяльності організованої злочинності. Використовуючи географічне положення держави, організована злочинність активно виходить на транснаціональний рівень у сфері незаконного обігу наркотиків. Особливе занепокоєння викликає той факт, що завдяки розвитку технологій, швидкому зростанню числа користувачів Інтернету, особливо серед неповнолітніх, а також надзвичайної мобільності та доступності Інтернету, торговці наркотиками отримують нову хвилю можливостей для продажу наркотиків з мінімальним ризиком. На тлі зростання кількості наркозалежних стає очевидною відсутність цілеспрямованих державних програм та механізмів, спрямованих на зниження активності наркобізнесу в Україні.

На жаль, офіційна статистика не відображає реального стану незаконного обігу наркотиків у країні, що свідчить про високу латентність цього виду організованої злочинності. Тому боротьба з цим видом організованої злочинності потребує більш ефективних та своєчасних заходів, а покарання – неминучості.

Бібліографічні посилання:

1. Албул С.В., Андрусенко С.В. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних рецепторів, їх аналогів або прекурсорів: тактика проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій: тактика окремих слідчих дій: методичні вказівки). Одеса: ОДУВС, 2018. 100 с.
2. Бабенко О.М. Регіональні особливості поширення наркозлочинності в Україні: деякі засоби протидії. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2012. Вип. 20. Ч. 1. Т. 4. С. 12-14
3. Галушко Б.С. Поняття злочину у кримінальному праві України. Актуальні проблеми держави та права. 2012. № 3. С. 592-596.

Туряк Х.Д.

Кігай В.А.

здобувачі вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Корогод С.В.

старший викладач кафедри кримінального права і кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ ОСВІТИ

Варто почати з того, що корупція сьогодні - це проблема, вирішення якої надзвичайно важливо для багатьох країн. Це в повній мірі відноситься до України, де високий рівень корупції визнано урядом, найбільш впливовими політичними діячами, міжнародними організаціями та незалежними антикорупційними організаціями.

На даному етапі в Україні основними причинами корупції є в основному суспільне мислення, яке сприяє пошуку корупції для вирішення особистих питань та проблем, а також уряд і система місцевого самоврядування, яка віддає пріоритет вирішення особистих проблем саме таким шляхом, минаючи законні способи їх вирішення.

Корупція також загрожує національній безпеці України, уповільнює економічний розвиток держави, що не сприяє залученню іноземних інвестицій та підриває довіру суспільства до державної та місцевої влади. Крім того, рівень корупції негативно впливає на міжнародний імідж України [1, с.61].

За вчинення корупційних кримінальних правопорушень особа, яка наділена владними повноваженнями в сфері освіти, може бути притягнена до наступних видів юридичної відповідальності:

- дисциплінарна;
- майнова;
- адміністративна;
- кримінальна.

У випадку скоєння кримінального правопорушення в інтересах юридичної особи та від його імені уповноваженою особою самостійно або при співучасті з юридичною особою у випадках, встановлених Кримінальним кодексом України, застосовуються заходи, передбачені чинним Кримінальним процесуальним кодексом. Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за корупційні правопорушення, будуть внесені до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення протягом 3 днів з дня набрання чинності відповідного рішення суду. Адміністративна, цивільна відповідальність і дисциплінарні стягнення також будуть занесені до даного Реєстру.

Варто відзначити, що важливим етапом у процесі подолання корупції, став процес введення в дію Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України».

№ 1261-VII від 13 травня 2014 р. Даний законодавчий акт значним чином вплинув на оптимізацію державної системи щодо запобігання та боротьби з корупцією, до основних новел якого можна віднести такі:

1. Криміналізація корупції. Покарання, що накладаються на фізичних і юридичних осіб за корупційні правопорушення, було посилено з введенням іншого виду санкцій за корупцію. Встановлено юрисдикцію з корупційних правопорушень, скоєних нашими громадянами за кордоном при пособництві іноземцями. Розумна та справедлива відповідальність за підкуп осіб, які працюють в якій би то не було формі в приватних компаніях.

2. Фінансовий контроль майнового стану державних службовців. Встановлення зовнішнього контролю декларацій про активи, доходи, витрати і фінансові зобов'язання, здійснюваного податковою інспекцією. Встановлено адміністративну та дисциплінарну відповідальність за надання недостовірної інформації в даній звітності (штраф від 2550 до 5100 грн);

3. Посилення гарантій захисту викривачів корупції (інформаторів). Можливість анонімного інформування про факти корупції, в тому числі за спеціальними лініями для відповідних повідомлень. Державні органи зобов'язані впровадити механізми прийому і вивчення повідомлень про корупцію (у тому числі анонімних) [2, с.159].

Статтю 368-2 Кримінального кодексу України (Незаконне збагачення), яка може бути ефективним механізмом для позбавлення злочинців незаконно придбаного майна, необхідно привести у відповідність до Конституції України та Конвенції ООН проти корупції. Одночасно з інструментами кримінального переслідування за несанкціоноване збагачення необхідно ввести цивільно-правові: стягнення майна за запитом прокурора (спеціально затвердженого антикорупційного органу) у державні доходи, в тому числі якщо особа не може довести законність даного в установленому законом порядку.

В Україні також немає законодавства, яке дозволяє стягнення майна, придбаного (конфіскованого) в ході державної діяльності, якщо підозрюваний (обвинувачений) ховається від слідства або суду.

Питання про реституцію активів, що виникли в результаті вчинення злочинів в Україні, а також створення гарантій для ефективного управління цими активами, зокрема, за допомогою використання механізмів громадського контролю, також вимагає правового регулювання [3, с.105].

Отже, у висновку варто сказати, що антикорупційне законодавство в освітній сфері є ще досить слабким та неієвим. Адже по наш час викладачі деяких ЗВО не соромляться напругу натякати на хабарі і просити певні цінні подарунки. Цей факт є просто гнітючим, адже система освіти покликана навчати студентів та курсантів, а не просто ставити бали за певну винагороду.

Тому з цією метою, вважаємо за потрібне, удосконалити сучасне антикорупційне законодавство в сфері освіти, адже надання якісної освіти є запорукою майбутнього перспективного розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Варналій З. С. Корупція як інституціональна загроза національній безпеці України, Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.), Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 59-63.
2. Розпутенко І. В. Особливості корупції в Україні, Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.), Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 158-161.
3. Долженков О.Ф. Корупція як чинник організованої злочинності, О.Ф. Долженков, Корупція: регіональні та галузеві тенденції: зб. наук. ст., за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна. Одеса, 2003. С. 102-107.

Тупотіна Д.А.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ЗАСАДИ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Шахрайство належить до найбільш давніх суспільно небезпечних діянь. Кримінальні провадження щодо шахрайства найчастіше розслідуються за заявами і листами громадян, повідомленнями установ, підприємств, організацій і посадових осіб, а також в результаті виявлення поліцією ознак кримінального правопорушення.

Розслідування шахрайства має ряд особливостей, що визначається декількома обставинами.

По-перше, обстановка вчинення шахрайства в значній мірі відрізняється від інших кримінальних правопорушень. При шахрайстві потерпілі деякий час знаходяться з шахраями в спокійній обстановці, тут немає насильства, потерпілі ще не знають, що їх обманюють. Тому після скоєння кримінального правопорушення ошукані здатні дати більш-менш повний опис зовнішності шахрая. Це в свою чергу дозволяє максимально використовувати криміналістичні обліки.

По-друге, шахраї в певній мірі відрізняються від особистостей інших злочинців, наприклад злодіїв, грабіжників, хуліганів.

У більшості випадків, шахрайства скоюють особи зрілого віку, які наділені хитрим, спритним розумом, вміють привернути до себе людей, зацікавити їх, зробити сприятливе враження.

Відповідно до ст. 91 КПК України в процесі розслідування підлягають доведенню такі обставини:

1. Подія шахрайства (час, місце, спосіб його вчинення та інші обставини).
2. Винуватість обвинуваченого у скоєнні шахрайства.
3. Обставини, що впливають на ступінь і характер відповідальності обвинуваченого.
4. Характер і розміри збитку, заподіяного шахрайством.
5. Обставини, що сприяли вчиненню шахрайства. [1]

Досліджуючи факти, пов'язані з подіями шахрайства, слід звернути серйозну увагу на встановлення способу вчинення кримінального правопорушення.

Іноді в ході вивчення способу вчинення шахрайства виникає необхідність у встановленні потерпілих. Нерідко потерпілі, опинившись жертвами шахраїв, які вміло використовували в своїх цілях деякі негативні сторони їх характеру – меркантильні, жадібні, соромляться своєї поведінки і не заявляють про вчинене шахрайство в поліцію. У таких випадках слідчі дізнаються про те, що трапилося або оперативним шляхом, або від шахраїв.

Початкові дії слідчого. Спосіб вчинення шахрайства, особистість шахрая (відомий або невідомий заявнику), джерело повідомлення про злочин, конкретний зміст повідомлення, місце, час, що минув з моменту вчинення кримінального правопорушення і інші обставини, визначають характер і послідовність первинних дій слідчого і за його дорученням оперативно-розшукових заходів, оперативними підрозділами.

Якщо, наприклад, до слідчого надійшли з органу соціального захисту населення матеріали про незаконне отримання певною особою пенсії за фіктивними документами, то розслідування ведеться в напрямленні встановлення факту вчинення цією особою кримінального правопорушення. На підставі ухвали слідчого судді на проведення тимчасового доступу до документів вилучаються всі документи, що стосуються отримання пенсії, встановлюються і допитуються всі особи, що мають відношення до виплат.

Допит потерпілого і осіб, у веденні якого знаходилося отримане шахраєм майно. В ході такого допиту підлягають детальному з'ясуванню наступні обставини: коли, де і в якому місці було скоєно шахрайство, за яких обставин і чому потерпілий опинився в цьому місці, чи був він один або з кимось ще з числа його близьких або випадкових знайомих, скільки було шахраїв, які їхні прикмети, як вони поводити себе, як називали один одного, діяли вони сміливо або побоювалися чогось, які предмети або документи передали шахраї потерпілому.

Даний перелік питань не є вичерпним, в ході розслідування конкретного кримінального провадження може виникнути необхідність в з'ясуванні нових питань. Саме з проведенням первинних слідчих дій слідчий повинен дати завдання працівниками карного розшуку про здійснення оперативно-розшукових заходів (якщо вони не проводяться), спрямованих на виявлення шахраїв і викраденого майна.

Для розшуку злочинців можуть бути використані всі оперативні можливості поліції, в тому числі різні види криміналістичних обліків.

Під час розслідування справи про шахрайство повинні бути з'ясовані умови, що сприяють вчиненню кримінального правопорушення, з метою їх усунення та запобігання новим кримінальним правопорушенням.

У певному відношенні вчиненню шахрайства сприяють такі умови, як неналежна поведінка інших осіб, головним чином потерпілих, які проявляють жадібність. Недостатньо добре організована робота поліції щодо попередження і розкриття цього виду кримінальних правопорушень, можливість злочинців порівняно просто підробити документи, безтурботність окремих керівників, через які можливо викрадення чистих бланків різних документів, дії деяких службових осіб, які прагнуть отримати ті чи інші вигоди для своєї організації в супереч закону.

Список використаної літератури:

1. Ємельянов М.В. Кримінально-правова характеристика шахрайства: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. – К., 2013 URL: dudorov.pdf (pu.if.ua)
2. Фінансове шахрайство в бюджетній сфері: економічна сутність і різновиди [Електронний ресурс] / Г. В. Возняк // Бізнес Інформ. - 2020. - № 4. - С. 334-339. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_4_41

Усатенко В.В.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Почнемо з того, що на даний час залучення підрозділів кримінального аналізу є надзвичайно важливим для діяльності правоохоронних органів у контексті забезпечення більш глибокого розуміння кримінального середовища та визначення методів протидії злочинним угрупованням. Кримінальний аналіз є діяльністю співробітників правоохоронних органів з використання

інтелектуального програмного забезпечення та системного підходу щодо збору відповідної інформації, аналітичного вивчення певних характеристик, тенденцій з метою встановлення взаємозв'язків між фактами, подіями, явищами, суб'єктами та об'єктами.

Зазначений підрозділ надає державним інституціям відповідні знання та рекомендації, що сприяють ефективному використанню їхніх ресурсів. Завдяки правильному визначенню завдань підрозділ кримінального аналізу може бути неоціненно корисним під час розроблення стратегічних планів для підготовки до потенційних викликів щодо протидії організованій злочинності.

У межах наданих повноважень підрозділи кримінальної поліції здобувають достатній масив інформації про злочинну діяльність, зокрема про представників організованої злочинності. У зв'язку із зазначеним, надважливим завданням є застосування інструментів, які надали б можливість опрацьовувати значні обсяги наявних даних [1, с.82].

Варто зазначити, що одним із інструментів протидії організованої злочинності у діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України є кримінальний аналіз – специфічний вид інформаційно-аналітичної діяльності, що полягає в ідентифікації та якомога точнішому визначенні внутрішніх зв'язків між інформацією (відомостями, даними), що стосуються злочину, і будь-якими іншими даними, отриманими з різних джерел, їх використанням в інтересах ведення оперативно-розшукової та слідчої діяльності, їх аналітичної підтримки.

У країнах Європейського Союзу та США використання можливостей кримінального аналізу є обов'язковим для всіх правоохоронних органів. Його зміст, правила та процедури чітко визначено й урегульовано в правовому полі.

Правоохоронні органи іноземних держав упродовж тривалого часу використовують кримінальний аналіз у своїй роботі. Зокрема, цей вид діяльності стали розглядати як окрему професію ще в 60-х роках минулого століття. Упродовж подальших десятиліть кримінальний аналіз набув суттєвого розвитку в таких країнах, як США, Канада, Велика Британія, Австралія, Бельгія [2, с.271].

Окремо відзначаємо те, що визначення і дослідження структурних ознак організованої злочинності можна проводити шляхом впровадження в діяльність правоохоронних органів методології SOCTA – Serious and Organized Crime Threat Assessment («Оцінка загроз тяжких злочинів та організованої злочинності»).

Методологію SOCTA було розроблено Європолем спільно з групою експертів з оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності. Метою SOCTA є:

- 1) аналіз характеру або типу загроз ОЗУ;
- 2) аналіз сфер впливу тяжких злочинів та організованої злочинності;
- 3) аналіз аспектів загроз ОЗУ та сфер злочинності залежно від регіону;
- 4) визначення найбільш загрозливих ОЗУ, кримінальних сфер впливу залежно від регіону.

SOCTA за своїм змістом визначає систему й модель оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів. Головною особливістю цієї методології є застосування індикаторів, які поділяються на:

- 1) індикатори ОЗУ;
- 2) індикатори сфери злочинної діяльності;
- 3) індикатори впливу.

Правоохоронні органи країн ЄС використовують конкретно визначені методологією SOCTA індикатори організованої злочинності, збір інформації про які є пріоритетом з метою забезпечення належної роботи оперативних підрозділів.

SOCTA переважно зосереджується на національному рівні. Водночас у багатьох країнах SOCTA розробляється на регіональному, місцевому рівнях окремими установами для внутрішнього використання, а також за окремим напрямом (скажімо, досліджується вплив торгівлі наркотиками, кіберзлочинність або корупція у країні). Ці більш конкретні оцінки є надзвичайно важливими, коли вони формують єдину картину SOCTA національного рівня [3, с.131].

Концептуальна модель SOCTA виокремлює чотири складові методології: ціль, інструменти, аналіз і пріоритизацію, а також результати. SOCTA фокусує увагу на трьох елементах – це:

- 1) організовані злочинні угруповання (ОЗУ);
- 2) сфери організованої злочинності та вчинення тяжких злочинів;
- 3) зони і середовища, яких вони стосуються, та фактори їх прояву.

У висновках варто сказати, що протидія організованим злочинності є пріоритетним напрямком як для органів Національної поліції України, так і для держави в цілому. Важливим в даному напрямку є перейняття європейського досвіду щодо протидії ОЗУ.

Актуальним є впровадження та застосування «SOCTA», що допоможе більш точно та якісно отримувати та аналізувати інформацію щодо злочинних угруповань, та знаходити шляхи протидії їх діяльності.

Список використаних джерел:

1. Власюк О. В. Використання кримінального аналізу в оперативно-розшуковій діяльності. *Бюлетень Департаменту оперативної діяльності Адміністрації Державної прикордонної служби України*. 2012. № 6. С. 82–85
2. Гринчак Я. В. Деякі аспекти використання кримінального аналізу в діяльності правоохоронних органів країн Європи та США. *Центрально-український правничий часопис Кіровоград*. юрид. ін.-ту ХНУВС. 2010. Спец. вип. С. 268–273.
3. Білоус , Р., Василичук , В. Таран , О. Використання методів кримінального аналізу під час оперативного провадження та досудового розслідування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 118, 1 (Трав 2021), 131-137.

Ушпик В.В.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Загальновідомим є той факт, що корупційні прояви надають негативний вплив на розвиток економіки, соціальної інфраструктури, руйнуючи насамперед органи державної влади. Через корумпованості значної частини муніципальних та державних службовців, для громадян, по суті, надання та надання безкоштовних обов'язкових послуг у сфері освіти, соціального забезпечення, охорони здоров'я стає платним. [1, с.36]

Крім того, корупція дає можливість порушникам уникнути відповідальності, за протиправні діяння, що у свою чергу породжує безкарність, внаслідок чого відбувається падіння престижу правоохоронних та судових органів, і навіть органів структури державної влади загалом, що породжує у результаті таке явище, як правовий нігілізм.

Треба сказати, що до корупції схильні переважно службовці державних органів. Ще з давніх-давен, щодо державних службовців сформувалася думка, що всі чиновники та посадові особи, наділені державно-владними повноваженнями – корумповані. [2, с.51]

На наш погляд, корупція з'являється там, де ослаблене виховання в сім'ї і школі, де не формується правосвідомість і немає перспективної мети, коли корупція підриває подальший рух уперед. Там, де можна реально жити на злочинні доходи, де можна «мати у квартирі мільярди рублів», які не проходять за жодними обліками, де організовані злочинні структури можуть не звітувати про свої прибутки і т.д.

Варто зазначити, що антикорупційне законодавство спрямоване переважно на обмеження, встановлені для органів державної влади, посилення відповідальності за скоєння корупційних кримінальних правопорушень, а також профілактику та запобігання корупційним правопорушенням. Обмеження та заборони виступають одним із способів, спрямованих на запобігання та подолання корупційних правопорушень, і є якоюсь перепорою на шляху зловживання наділеними повноваженнями.

Корупція, що існує в органах виконавчої влади, активним чином сприяє створенню ринку надання бюрократичних послуг, розвитку чиновницького бізнесу та формування завідомо привілейованого підприємництва. Це все

негативно позначається на розвитку підприємництва, формування сумлінної конкуренції та захисту прав споживачів. [3, с.87]

Крім того, існує об'єктивна необхідність налаштовувати механізми притягнення до адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення посадовими особами. Основну масу адміністративних справ, які включають ознаки, що вказують на наявність корупції, становлять скарги громадян на неправомірність дій чи бездіяльність посадових осіб.

У нашій країні сформовано нормативну базу антикорупційних заходів, проте, сам комплекс заходів, що реалізуються з антикорупційною метою, не вирішують завдання протидії корупції через їх невідповідність масштабам та формам прояви цього негативного явища, а також не застосування ключових заходів, які були б спрямовані проти умов, що породжують корупцію. Оцінюючи ефективність боротьби з корупцією, ми повинні спиратися не на кількісні показники, а на якісний бік боротьби з корупцією – наприклад, одним із основних критеріїв можна взяти рівень запобігання та відшкодування шкоди. Загалом, як видається, можна застосувати до корупції традиційні оціночні показники в цьому аспекті: збитки економіці, екології, витрати на утримання злочинців, правоохоронну діяльність тощо. [4, с.32]

У цьому питанні цікавить в оцінці як розмір нанесення корупційними діями економічної шкоди, а більшою мірою наскільки задоволені громадяни проведеної у цій сфері політикою та результатами боротьби, слід враховувати: повернення викраденого з бюджету, позбавлення нажитого за хабарі багатства, справедливе покарання відповідно до принципу рівності перед законом, покаранням тих, хто стояв «вище» чи «контролював за боргом служби» і мав своєчасно припинити зловживання.

Таким чином, на нашу думку, критерії «економічні втрати від корупції та розміри їх відшкодування» належним чином та в повному обсязі відображають ефективність заходів органів влади (державної та муніципальної) профілактики та боротьби з корупцією.

Список використаних джерел

1. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : монографія / М.І. Мельник – К.: Атіка, 2001. – 304 с
2. Кваша О.О. Корупція та організована злочинність: обґрунтування взаємозв'язку / Кваша О.О. // Правова держава: Випуск №21. – К., 2010. – с. 335-342.
3. Огородник О.О. Корупція – тягар на етапі розвитку української державності / Огородник О.О. // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – №10(жовтень). – с. 153-155.
4. Кальман О. Взаємозв'язок організованої злочинності та корупції у сфері економіки / О. Кальман // Вісник Академії правових наук. – 1997. – № 4. – с. 188–190.

5. Жовнір О.З. Взаємозв'язок організованої злочинності та корупції в сучасному суспільстві / О.З. Жовнір // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2009. – № 21 – с. 323-330.

Фесік Є.К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Савенко В.П.

старший викладач кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

На сьогоднішній день, актуальним постає питання боротьби з корупційними злочинами, як на вищому рівні влади, так і у повсякденному житті. Корупція – це перш за все загроза в Національній безпеці в країні, оскільки вона суперечить законодавчим принципам на всіх рівнях галузі українського законодавства, тим самим посягає на руйнування внутрішньої системи законодавства, взагалі.

Корупцією, відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» є використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

З метою виявлення, попередження та запобігання такого прояву, як корупція, правоохоронним органам дуже важливо вміти надавати правильний юридичний аналіз такому діянню, що має значення кваліфікації злочину, для подальшого ефективного розслідування та прийняття рішення судом відповідного покарання. Кримінально-правова характеристика покликана насамперед стандартизувати специфіку складів і ознак корупційного злочину, а також кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі обставини та покарання за вчинення корупційних злочинів.

Звертаючи увагу при кваліфікації даного злочину, необхідно розмежовувати основні термінологічні конструкції в сфері запобігання корупції, такі як неправомірна вигода, потенційний конфлікт інтересів, реальний конфлікт інтересів, які чітко трактує законодавець в Законі України «Про запобігання корупції».

Під час аналізу положень українського кримінального законодавства та визначення досліджень науковців на цю тему можна відзначити, що чіткого визначення поняття корупційних злочинів немає. Лише шляхом розмежування окремих статей Кримінального кодексу України (далі – КК України) встановлюється відповідальність за вчинення таких небезпечних із соціальної точки зору діянь. Зробити висновки та додатково мотивувати цілі дослідження можна на основі вичерпного переліку статей КК України та поділу на відповідні категорії.

Класифікація даних корупційних злочинів залежно від послідовності групування, визначена у примітці до ст. 45 КК України поділяється на:

1. злочини, вчинені шляхом зловживання службовим становищем (ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України);
2. окремий вид злочинів, що вчинені у сфері господарської діяльності; злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян; злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 – 369-2 КК України) [2].

Характерними ознаками даного виду злочинів є наявність суспільної небезпеки, протиправності, тобто передбачення його в КК України, чітко виражена наявність діяння, що містять ознаки корупції, вчинене передусім спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення, караність та наявність вини, переважно у формі прямого умислу, за особливостями конструкції, склад кримінального даного правопорушення може бути матеріальний та формальний.

Родовим об'єктом корупційних злочинів може бути: власність, громадська безпека, сфера господарської діяльності, встановлений порядок несення військової служби та інше. Безпосередній об'єкт цього виду злочину може збігатися з родовим або мати певну специфіку.

Наприклад, основним і безпосереднім об'єктами злочину, передбаченого ст. 191 КК України, є суспільні відносини власності [3].

Щодо предмету кримінального правопорушення, це може бути чуже для винного майно, бюджетні кошти, вогнепальна зброя, наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, активи у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами та інші речі матеріального світу, у зв'язку з якими та з приводу яких вчиняється кримінальне правопорушення.

Об'єктивною стороною окремі корупційні правопорушення можуть бути вчинені лише шляхом зловживання службовим становищем, а для інших така конкретна умова не встановлена. Деякі корупційні правопорушення вчиняються лише шляхом активних дій (наприклад, правопорушення, передбачені ст. 308 КК України), а деякі — як шляхом дії, так і бездіяльності (наприклад, правопорушення, передбачені ст. 364 КК України). Кваліфікуючими ознаками, як суспільно-небезпечний наслідок відповідного корупційного правопорушення законом може бути передбачено, наприклад,

чуже майно у великих розмірах або в особливо великих розмірах, володіння яким спричиняє істотну шкоду або тяжкі наслідки.

Важливим значенням при визначенні об'єктивної сторони кримінального правопорушення є сам момент закінчення злочину. Корупційне діяння вважається закінченим з моменту незаконного одержання особою матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг [4].

Суб'єктами корупційних правопорушень є насамперед спеціальні суб'єкти (зокрема, державні службовці як публічного, так і приватного права; особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого державного управління, але здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням державних послуг, у тому числі послуг експерта, працівників підприємств, установ чи неофіційних організацій або осіб, які працюють на підприємство, установу чи організації, військовослужбовці та інші особи в рамках своєї діяльності.

Суб'єктивною стороною переважно є корупційні правопорушення вчиненні умисно. Злочин, передбачений ст. 320 КК України, може бути вчинено як умисно, так і з необережності щодо дій, зазначених у положеннях цієї статті. Деякі правопорушення можуть мати корисливий мотив (наприклад, у вчиненні злочину, передбаченого ст. 191 КК України) або спеціальну мету (наприклад, отримання неправомірної вигоди - у злочині, передбаченому статтею 364 КК України).

Таким чином, аналізуючи наведений матеріал, можна зробити висновок, що характеристика кримінально-правових ознак корупційних правопорушень є лише складовою в подальших дослідженнях з даної тематики. При впровадженні законодавчих інновацій необхідно звертати увагу на особливості стабільності антикорупційного кримінального законодавства. Необхідно узгодити національний перелік корупційних правопорушень та перелік таких правопорушень, передбачених міжнародними конвенціями, а також наукове коригування термінології та належне її застосування в законодавчих положеннях. Наразі проблема корупційних правопорушень лежить в основі подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жов. 2014 р. № 49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 20.11.2021).
2. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 25-26 : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.11.2021).
3. Савченко А. В. Корупційні злочини. Кримінально-правова характеристика : навч. посіб. «Центр учбової літератури», 2016. 43, 45 с.
4. «Про практику судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією» : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 трав. 1998 р. № 13. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-98#Text> (дата звернення: 20.11.2021).

Фесік Є.К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В РАМКАХ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА НЕЗАКОННИМ ЗБАГАЧЕННЯМ У СФЕРІ КРИПТОВАЛЮТ

На сьогоднішній день в Україні існує чітка тенденція до скоєння латентних злочинів. Одними з основних негативних явищ, що відбувається в суспільстві є злочини у сфері корупції. Особи, які вчиняють злочини в корупційній сфері, як правило, прагнуть залишити свої дії у таємниці. Задля цього вони удаються до складних корупційних схем, створюють злочинні організації, шукають прогалини у діючому законодавстві. Усе це у повній мірі завдає державі колосальних збитків.

З кожним днем питання щодо протидії корупції набувають ще більшого значення, адже корупція являє собою одне з найнебезпечніших соціальних явищ, яке несе у собі загрозу загально-соціальним цінностям та безпеці держави. Боротьба з корупцією притаманна не лише Україні, ця проблема знаходить своє відображення у кожній країні світу, але методи протидії цій проблемі, відрізняються. Наразі в Україні існує та функціонує Національне антикорупційне бюро України, а також діє Закон України «Про запобігання корупції». Хоч вони і покликані на протидію такому негативному явищу як корупція, але на наш погляд цього не достатньо. Перш за все, це пов'язано з тим, що корупційні прояви пов'язані з багатьма соціальними процесами, в більшості своєму, з криміногенними. Також це стосується взаємозв'язку корупції з організованою злочинністю. У такому поєднанні слід визначати корупцію як супутник організованої злочинності, розглядаючи її як засіб забезпечення кримінальним структурам «даху» за допомогою державних службовців, як форму взаємодії та симбіозу політичної, економічної еліти зі злочинним світом. [1] Якщо ж характеризувати проникнення представників організованих злочинних груп до органів державної влади та органів місцевого самоврядування то слід зауважити що воно має на меті: ухилення керівників та членів організованих злочинних угруповань від кримінальної відповідальності, зокрема і за допомогою депутатської недоторканності, забезпечення «даху» для подальшої злочинної діяльності, забезпечення можливостей для нарощування

свого капіталу, отримання інших незаконних переваг тощо. [2] Це у свою чергу створює проблеми з викривання та розслідування оперативними та слідчими органами таких правопорушень.

У реаліях сучасності, організована корупційна злочинність йде поряд з новими технічними можливостями, такими як віртуальні активи та електронні валюти. Яскравим прикладом найбільш використовуємої в організованій кримінальній злочинності електронної валюти є «Monero» або скорочено XMR. Дана валюта на сьогоднішній час є цілком анонімною. Це у свою чергу означає, що перевірити наявність активів у цій валюті, електронні рахунки, а також транзакції з цією валютою - неможливо. В Україні на жаль не існує систем які б мали змогу перевіряти людину на наявність усіх електронних активів. Зважаючи на існуючі проблеми в українському законодавстві необхідно звернутися до практики інших, більш розвинених країн таких як США, Німеччина та Китай. Досліджуючи законодавство у сфері криптовалют США необхідно виділити її особливий підхід до законного урегулювання відносин у цій сфері. З метою протидії незаконному збагаченню та корупції влада сполучених штатів ввела низку правил щодо регулювання криптовалют. Наприклад на федеральному рівні певні криптовалютні компанії та біржі зобов'язані зареєструватися у мережі боротьби з фінансовими злочинами як оператори з переказу коштів. На рівні штату діють певні права у сфері електронних валют, таких як обов'язкове декларування та ліцензування своєї діяльності. Також у США існує спеціальна служба «IRS» - це служба внутрішніх доходів, вона приймає рішення щодо визнання криптовалюти як платіжного засобу. Китай у свою чергу розглядає криптовалюту як товар, а криптовалютні біржі в свою чергу мають пройти процедуру перевірки та зобов'язані зареєструватися у телекомунікаційному бюро. Усі операції пов'язані з електронними валютами підлягають обкладенню податком на прибуток та податком на приріст капіталу, а її продаж може оподатковуватись на додану вартість. [3] Ще далі у запровадженні криптовалют на нашу думку пішла Німеччина. Для того, щоб використовувати криптовалюту громадянам Німеччини необхідно отримати спеціальну ліцензію, яка надасть право зберігати та використовувати такі активи на власний розсуд. Також варто зазначити що у 2013 році міністерство фінансів Німеччини віднесло криптовалюту до одиниць розрахунку. Це у свою чергу означає що надана правова кваліфікація відноситься до усіх типів електронних валют незалежно від використовуємого ПО або технології шифрування. Також надання такого статусу дає змогу контролювати усі операції які проводяться щодо крипто активів та накладати на них обов'язковий 25% податок який також застосовується до акцій та облігацій.

Роблячи висновок можемо зазначити, що Україна на разі знаходиться на початковому рівні розвитку у сфері криптовалют, чим активно користуються кримінальні елементи організованої злочинності, а також корупціонери. Її механізм регулювання у цій сфері потребує значного вдосконалення та впровадження нових законів, що унеможливлять таку діяльність, шляхом

переїняття позитивного досвіду більш розвинених країн у сфері електронних валют та протидії корупції, наприклад таких як США Німеччина та Китай. Такий досвід знайде позитивне відображення у розвитку механізмів регулювання електронних валют, протидії корупції та розвитку для України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Відповідальність за корупційні діяння, правові засади відшкодування збитків, завданих внаслідок їх вчинення. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/d6a84c8d-5060-4daf-96a3-63470b3067cb.pdf (дата звернення 20.11.2021р.)

2. Корупція й організована злочинність проблема співвідношення URL: <https://cwetochki.ru/ref-referat-koruptsiia-i-organizovana-zlochinnist-problema-spivvidnoshennia.html> (дата звернення 20.11.2021р.)

3. У світі регулюють криптовалюти URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/12/1/668690> (дата звернення 20.11.2021р.)

Фесік Є.К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНІ Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Черняк Н.П.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в Україні дуже гостро стоїть питання щодо протидії організованій злочинності та корупції. Ці негативні явища завдають величезної шкоди як функціонуванню держави так і її розвитку. Рівень організованої злочинності в Україні неспинно зростає та еволюціонує. Це в свою чергу означає, що виникає необхідність розроблення нових методів, засобів та стратегій, які направлені на подолання цих негативних явищ. Наразі Україна постійно обговорює проблеми боротьби з організованою злочинністю на міжвідомчих нарадах у МВС, адже організована злочинність та пов'язана з нею корупція у повній мірі загрожує національній безпеці та ефективній роботі органів державної влади, що у подальшому знаходить своє відображення у негативному відношенні, як громадян України так і Іноземних держав. Для більш повного розуміння, що таке організована злочинність, необхідно звернутися до кримінального кодексу України, який визначає, що організована злочинність – це групова діяльність п'яти або більше осіб, яка характеризується

ієрархічними зв'язками або особистими відносинами, що дають змогу їхнім ватажкам одержувати прибуток або контролювати території та ринки, внутрішні та зовнішні, за допомогою насильства, залякування або корупції як для продовження злочинної діяльності, так і для проникнення у легальну економіку [1]. Зважаючи на вище зазначене еволюціонування організованої злочинності, питання щодо її протидії потрібно розглядати ще ширше. Адже на сьогоднішній день у світі активно формуються цифрові, технічні та електронні технології, які все частіше стають знаряддям злочину. З метою збереження та захисту національної безпеки та суверенітету України діють такі основні державні органи як: органи Національної поліції України, Служби безпеки України, органи Прокуратури, органи Доходів і зборів, органи Прикордонної служби України, органи Державного фінансового контролю, органи та установи Виконання покарань і слідчі ізолятори, розвідувальний орган Міністерства оборони України, Служба зовнішньої розвідки України, Національне антикорупційне бюро України [2]. А також варто зазначити, що з 2015 року і на сьогоднішній день з метою протидії організованій злочинності в Україні діє Кіберполіція, головним завданням якої є реалізація державної політики у сфері протидії кіберзлочинності. Зважаючи на те, що організована злочинність та корупція має місце не лише в Україні, а і в інших державах, необхідно дослідити практику і методи більш розвинених країн у цій сфері, таких, наприклад, як США та Італія.

Проаналізувавши методи боротьби з організованою злочинністю у США необхідно відмітити, що у цій країні крім кримінального кодексу створена ціла низка законів, які забороняють та борються з організованою злочинністю. Головними з них є «Комплексний закон про контроль над злочинністю та безпеку на вулицях» та закон «Про контроль над організованою злочинністю». Головним органом, який веде боротьбу з таким негативним явищем як організована злочинність є поліція. Також слід зазначити у цій країні існує орган Національний інформаційний центр боротьби з кримінальною злочинністю (NCIC), головним завданням якого є зосередження даних, пов'язаних з кримінальними злочинами та злочинцями, що збираються правоохоронними органами на місцях у штатах та на федеральному рівні. Головною перевагою такої системи є те, що вона в змозі вмістити більше 2 мільйонів записів про злочинну діяльність, а за необхідності накопичену інформацію можна за декілька секунд одержати через телекомунікаційну мережу.

Слід зазначити, що в Італії у законодавстві країни взагалі відсутнє поняття організованої злочинності. Натомість законодавець цієї країни виокремлює такі поняття як «злочинні об'єднання» та «діяльність кримінальних організацій». Головними нормативними актами на основі яких держава здійснює боротьбу з організованою злочинністю є закон «Про превентивні заходи по відношенню до осіб, небезпечних для безпеки і суспільної моралі», а також специфічні, направлені на протидію мафії: закон «Про заходи проти мафії» та «Про заходи майнового припинення». Заснування

парламентської комісії з боротьби з мафією», а загальна кількість пов'язаних з боротьбою з організованою злочинністю становить 114 законів [3].

Підводячи підсумок варто зазначити, що в умовах сьогодення, коли організована злочинність з кожним днем все більше розвивається, тим самим створює все більшу загрозу національній безпеці України, а отже головним завданням є протидія її проявам. Залишається актуальним питання виявлення колізій та прогалин у чинному Українському законодавстві.

Варто також зазначити, що Україна знаходиться на стадії розвитку у сфері запобігання організованій злочинності та корупції, що означає наявність прогалин і колізій у її механізмі боротьби. Прогалини у цій сфері дають змогу злочинним суб'єктам вчиняти кримінальні правопорушення тим самим підривати національну безпеку та авторитет України серед інших держав. Її механізм боротьби потребує значного вдосконалення шляхом перейняття позитивного досвіду більш розвинених у цій сфері країн. На нашу думку достатньо ефективним буде імплементування правових норм більш розвинених країн у сфері протидії організованої злочинності та корупції. Це у свою чергу дасть можливість створити новий механізм боротьби з організованою злочинністю, впровадити нові методи та способи викривання та запобігання організованій злочинності, також надасть перспективу створення нових законів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України [URL: https://kodeksy.com.ua/kriminal_nij_kodeks_ukraini/statja-28.htm](https://kodeksy.com.ua/kriminal_nij_kodeks_ukraini/statja-28.htm) (дата звернення 20.11.2021 р.)
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 року № 3341-XII. URL: [URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T334100.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T334100.html) (дата звернення 20.11.2021 р.)
3. Проблемні аспекти розуміння транснаціональної організованої злочинності URL: [URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/858987.pdf](https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/858987.pdf) (дата звернення 20.11.2021р.)

Федченко Т.К.

здобувач вищої освіти 2 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ В УКРАЇНІ

Передусім хотілось би зробити акцент на тому, що обрана нами проблематика є доволі актуальною та значимою, а тому викликає великий інтерес як з боку науковців, так і практиків. Адже, проникнення «брудних» грошей у легальний обіг становить реальну загрозу не лише національній безпеці України, а й всій світовій спільноті загалом. Вивченням даної проблематики у різні часи займалися такі дослідники як: Бандурка О.М., Баранов Р.О., Баштанник В.В., Білоус І.І., Гніданик А., Даниляк А.В., Захаров В.П., Кашпур Л.М., Кундельська І., Куришко О., Фролов С. та інші. У роботах названих вчених питання протидії відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом піддане глибокому і ґрунтовному аналізу, проте багато аспектів цієї великомасштабної проблематики все ще залишаються неопрацьованими та дискусійними.

Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є типовим конвенційним злочином, тобто діянням, криміналізація якого відбулася у зв'язку зі вступом нашої держави до числа учасників відповідних міжнародно-правових актів. [1, с. 130]

Наразі розробка заходів, спрямованих на протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом продовжує залишатися одним із пріоритетних напрямків боротьби з організованою злочинністю та терористичною діяльністю. Як свідчить зарубіжна і вітчизняна практика, основними шляхами, через які злочинні доходи проникають в економіку, є фінансові та кредитні установи, а також зовнішньоекономічна діяльність. Головна проблема полягає в тому, що злочинці постійно вигадують нові способи легалізації злочинних доходів. Така проблема становить реальну загрозу не лише стабільності та репутації фінансового сектору України, але й будь-якій державі та світовій фінансовій системі в цілому. Тому надзвичайно важливо приділити серйозну увагу питанню протидії легалізації злочинних доходів, і радикально та жорстко посилити контроль за цим видом злочинної діяльності. [2, с. 87].

Сучасний правовий механізм державної політики запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, ґрунтується на таких засадах: введення спеціальних превентивних заходів, що ускладнюють

легалізацію (відмивання) злочинних доходів; забезпечення органів державної влади необхідною інформацією, пов'язаною з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів; установлення відповідальності (адміністративної та кримінальної) за легалізацію (відмивання) злочинних доходів; визначення участі в міжнародному співробітництві. [3, с. 310].

Вважаємо, що українська національна системи протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом повинна ґрунтуватися не лише на специфіці ситуації, яка складається в Україні, а й на досвіді зарубіжних країн, які вже досягли в цьому питанні позитивного результату. Зауважимо, що протягом останніх років зарубіжними країнами було вжито ряд комплексних заходів пов'язаних із створенням підрозділів фінансового контролю та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Так, наприклад, було прийнято низку нормативно-правових актів, вжито заходів щодо розробки інструментарію, що дозволяє виявляти процеси та знижувати ризики легалізації та відмивання грошей тощо.

У свою чергу, оптимізацію процесу боротьби з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом в Україні вбачаємо в обов'язковій розробці міжнародних програм протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом; укладенні багатосторонніх договорів про правову допомогу у боротьбі з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом; посиленні нагляду за офшорним сектором економіки; блокуванні банківських активів при виявленні підозрілих операцій тощо. [2, с. 87].

На кінець зазначимо, що проблема протидії легалізації доходів отриманих злочинним шляхом є відносно новою, а тому вимагає розробки та прийняття ефективних та правових рішень. З огляду на це, перспективи подальших досліджень вбачаємо у аналізі та висвітленні актуальних питань пов'язаних з проблематикою протидії легалізації відмивання доходів, отриманих неправомірним шляхом.

Список використаних джерел:

1. Фролов С. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Юридичний вісник. 2019. № 4. С. 130–136. doi: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.980>
2. Білоус І. І. Сутнісна характеристика легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Економіка та держава. 2019. № 5. С. 82–88. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.5.82
3. Баранов Р.О. Формування та реалізація державної політики запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом : дис. канд. юрид. наук : 25.00.02. Київ, 2018. 310 с.

Фесік Є.К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННП ПФПП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ярошенко А.С.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права та процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ТА ПРОТИДІЯ НИМ

Дивлячись на сучасну екологічну кризу, проблеми охорони навколишнього середовища останнім часом стало одним з найважливіших для вирішення людства. Не можуть не хвилювати забруднення та руйнування окремих об'єктів навколишнього середовища, зникнення промислово та екологічно цінних видів фауни та флори.

Згідно ст. 16 Конституції України, обов'язок держави забезпечувати екологічну безпеку та підтримувати екологічну рівновагу на території України, збереження генетичного фонду українського народу, визначає актуальність протидії категорії екологічних злочинів. [1]

Прикладом одного із виражень трансформаційних процесів у сьогочасному суспільстві та економіці є подальше поширення корупції в екологічній сфері, яке повною мірою визначає та загострює фактори, пов'язані з недоліками контролюючих та правоохоронних органів та самої правоохоронної діяльності. Корупційні фактори особливо яскраво виражені у зв'язку зі злочинами, пов'язаними з незаконним, а часто й корисливим вилученням природних ресурсів. До таких правопорушень належать браконьєрство (насамперед незаконне рибальство), незаконні рубки лісів та правопорушення, пов'язані з розкраданням та незаконним розробкою невідновлюваних природних ресурсів.

Корупцію в минулому пов'язували зі створенням можливостей для незаконного полювання, рибальства, незаконного використання особливо охоронюваних територій для реалізації цієї мети, а також різними «поблажками» у контролі за дотриманням екологічного законодавства. Проте в сучасних умовах екологічна корупція стала економічно «вигіднішою», значно посилюється її негативний вплив на відносини у сфері охорони екологічного середовища та природокористування.

Явища, спричинені ринковими відносинами та їх поширення у сфері природокористування та експлуатації природних ресурсів, а також комерціалізація практично всіх сторін суспільного життя призвели до масштабної корупційної торгівлі навколишнім середовищем. Сьогодні в Україні величезні обсяги лісових ресурсів, риби та морських тварин,

мінеральної сировини, землі, інших природних ресурсів та відходів втягуються в корупційний незаконний обіг. [2, с. 20]

Таким чином, організованій злочинній діяльності, пов'язаній із незаконним виловом риби в прибережних регіонах, значною мірою сприяє ефективна бездіяльність контролюючих та правоохоронних органів щодо виявлення та припинення актів незаконної торгівлі цінною рибою та рибопродуктами. Результати прокурорських перевірок засвідчили наявність нелегального, динамічно функціонуючого ринку риби цінних сортів, вилов якої заборонений, та рибної продукції з неї, отриманої шляхом промислового браконьєрства. Рейди на рибних ринках засвідчили фактичну непрацездатність з боку рибної інспекції. Хоча немає об'єктивних труднощів у документуванні оптових постачальників та браконьєрів, правоохоронні та контролюючі органи не встановлюють джерела походження риби та канали її постачання. [3, с. 35]

Слід зазначити, що використання репресивних та спеціальних кримінологічних заходів для протидії корупції не буде ефективним без загально-соціальної складової для попередження корупційних фактів у сфері екологічного права. Одним з вищевказаних заходів - формування в суспільстві стійкого неприйняття корупційних шляхів вирішення конфліктних ситуацій, що О. М. Костенко називає «діяльністю, спрямованою на зниження корумпованості громадян». Додаючи потенціал такої діяльності в антикорупційну систему, він передбачає розвиток в Україні діяльності щодо формування антикорупційної культури громадян. [7, с. 136]

Нинішнє загострення екологічної кризи в Україні значною мірою пов'язане з неефективною екологічною політикою, відсутністю ефективної системи екологічної освіти, небезпечними тенденціями екологічної злочинності, зокрема корупцією в природокористуванні та охороні навколишнього середовища, а також кризою і соціальною напругою. Екологічна некомпетентність осіб, які приймають рішення, а також низький рівень правової обізнаності щодо довкілля становлять цілком реальну загрозу національним екологічним інтересам України та національній безпеці в цілому.

Підсумовуючи вищезазначене, хочемо сказати, що екологізація всіх аспектів державної політики неможлива без утвердження нового бачення панівного світу в українському суспільстві, формування екологічної культури, належної зміни людських цінностей і свідомості, розуміння природи та безпеки екологічних проблем, участі в їх вирішенні. Тому формування відповідального ставлення громадян до довкілля має відбуватися через зміну негативних традицій природи та стереотипів споживчої поведінки шляхом підвищення екологічної культури людей через неперервну освіту (особливо дітей) сприяння пізнанню середовища та екологічної готовності. Це надасть можливості на всіх рівнях приймати та впроваджувати екологічно обґрунтовані управлінські рішення, з метою ефективного запобігання корупції у сфері екології. Тоді, формування антикорупційної культури громадян у поєднанні із заходами, цілеспрямованими на формування допустимого рівня

правосвідомості довіклля, повинні виробити основу для попереджувальної дії стосовно самої екологічної корупції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. ... 1875- IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/1875-IV> Page 2 10. (дата звернення 20.11.2021)
2. Поліщук Г.С. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти довіклля (за матеріалами Причорноморського регіону України): Автореф. дис. канд. юрид. наук. – КНУВС, Київ, 2006. – 20 с.
3. Кулаков В. Рибні ресурси держави потребують прокурорського захисту // Вісник прокуратури. – 2007. – № 3(69) березень. – С. 35–37.
4. Костенко О.М. Корупція кризового типу: поняття і шляхи протидії // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2008. – № 18. – С. 136–141.

Черниш Д.І.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Чорна А.Г.

капітан поліції, старший викладач кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОЗУМІННЯ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТУ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Аналізуючи положення сучасного Кримінального кодексу України (далі - ККУ), а саме Особливої його частини, можна дійти висновку, що в різних корупційних кримінальних правопорушеннях суб'єкт має свої особливості. Характеристика службових осіб, які виступають суб'єктами корупційних кримінальних правопорушень дещо різниця: 1) у кримінальних правопорушеннях, передбачених ст. ст. 191, 210, 312, 308, 354, 320, 366, 357, 410 ККУ, суб'єктом виступає загалом службова особа; 2) у кримінальних правопорушеннях, передбачених ст. ст. 368, 364, 368-2, 369 ККУ, суб'єктом виступає службова особа державних і комунальних підприємств; 3) щодо кримінальних правопорушень, передбачених ст. 364-1, ст. 365-1, частин 3 і 4 ст. 368-3 ККУ, то тут суб'єктом є службова особа юридичної особи приватного права, яка не залежить від організаційно-правової її форми [1].

Слід зазначити, що загалом питання класифікації корупційних кримінальних правопорушень в залежності від суб'єктів, які їх вчиняють, дуже

актуальне, йому приділена достатня увага у навчальній та науковій літературі. Про що свідчить різні підходи до визначення службової особи в Особливій частині ККУ.

Ч.3 ст.18 ККУ розкриває зміст поняття службової особи – це особа, яка постійно, тимчасово або за наявності спеціальних повноважень здійснює функцію представництва влади чи місцевого самоврядування, постійно або тимчасово обіймає посади в органах місцевого самоврядування, органах державної влади, на підприємствах, установах чи організаціях, які характеризуються виконанням певної організаційно-розпорядчої чи адміністративно-господарської діяльності, або такі, що здійснюють дану діяльність за спеціальним повноваженням, наданим органом державної влади, органом місцевого самоврядування чи іншою посадовою особою, передбаченою законом [1].

Примітка ст. 364 ККУ характеризує особливу службову особу, яка виступає суб'єктом кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 368, 368-2, 369 ККУ, що в принципі передає положення ч.3 ст. 18 ККУ. Корупційні кримінальні правопорушення, передбачені ст. 364-1, ст. 365-1, а також ч.3 та 4 ст. 368-3 ККУ, характеризуються особливістю суб'єктів цих правопорушень, ними виступають службові особи юридичної особи приватного права, не залежно від виконуваної ними організаційно-правової діяльності [2].

Слід вказати, юридичні особи поділяються на юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права. Більшість юридичних осіб приватного права формуються та діють на основі положень Цивільного кодексу України, а юридичні особи публічного права функціонують на основі Конституції України, Господарського кодексу України та інших законів України [3].

Дослідження національного законодавства України дає змогу знайти такі суміжні поняття як «служба» і «посада», «державний службовець» і «службова особа», вони використовуються у різних законодавчих актах, а також дещо різняться за своїм змістом.

Наприклад, поняття «службової особи» згідно ККУ і поняття «державного службовця» згідно Закону України «Про державну службу» за змістом є суміжними, але до службових осіб на відміну від державних службовців також відносяться особи, які виконують функції представництва влади, обіймають посади, які стосуються виконання адміністративно-господарських обов'язків. Крім того, для службових осіб характерна не тільки постійність, а і тимчасовість виконання функцій і обов'язків, які виникають в результаті надання спеціальних повноважень, якщо такі функції та обов'язки покладаються на таку особи правомочним органом (правомочною службовою особою) [4].

Отже, встановлюючи службову особу, яка є суб'єктом кримінального правопорушення, пов'язаного з корупцією, слід звертатися до диференціювання службових функцій і професійних обов'язків. Механізм притягнення службової особи до кримінальної відповідальності у зв'язку із вчиненням нею

кримінального правопорушення, пов'язаного з корупцією, вимагає вказування у процесуальних документах належність цієї особи до категорії службових осіб, до якої відноситься дане діяння. Оскільки дещо різниться кваліфікація кримінальних правопорушень в залежності від обіймання особою посади, що пов'язана із виконанням нею функцій представника влади, організаційно-правових або адміністративно-господарських обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> (дата звернення: 06.11.2021).
2. Коментар до статті 364. Зловживання владою або службовим становищем. Юридичні послуги Online. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/361.php> (дата звернення: 06.11.2021).
3. Про затвердження Змін до Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України "Про запобігання корупції" стосовно заходів фінансового контролю: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 08.02.2019. № 368. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Corruption/NAZK_08022019_368.pdf (дата звернення: 06.11.2021).
4. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/889-19> (дата звернення: 06.11.2021).

Чехуга М.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Гаркуша А.

Доцент кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент, майор поліції

ДЕЩО ПРО КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ

Поки ми користуємося своїми ноутбуками і телефонами за нашою інформацією розгортається справжнє полювання. Хакери вигадують все більш складні віруси, а ті хто з ними борються створюють все більш складний захист. Виглядає приблизно як піраміда до основних так званих масових загроз відносяться фішингові листи ,трояни - це більшість атак в інтернеті, які ні на кого не націлені, складають приблизно 90% . трохи вище знаходиться цільові атаки тобто націли на конкретних людей або організації включають в себе

приблизно 9.9%, а верхівку вінчає новинка нашого століття кібер-зброя 0.1%. Кожен хакер сам вирішує, яку нішу йому зайняти для нескінченої війни з фахівцями по кібер-безпеці. Більшість атак не на когось конкретного не націлена, це як зазвичай трояни або фишенгові листи які гуляють по мережі, їх жертвами стають в основному ті, що не потурбували про свою безпеку або кібер грамотності. Прикладом є коли на пошту приходить фішинговий лист з різними посиланнями(архівами), або як приклад лист чоловікові від жінки або жінці від чоловіка з провокаційним змістом для того, щоб людина перейшла за посиланням внизу листа. Коли переходить по тому посиланню або в архів, який йому відправили в даному повідомленні то не чого не відбувається, а "заражені" думають що це якась помилка і цей лист адресовано не йому, потім спокійно закривають його і забуває про це. Через деякий час він виявляє, що на карті стало менше грошей або стерли всю зарплату. Така атака побудована на неуважності і називається « IDN homograph attack»[1]. Раніше браузері були вразливі, ми могли зайти на сайти які були створені через спеціальну програму, які генерують злі url хакери підставляли сайти на які потрібно створити копію, і вже створюється хитра копія url.

Сьогодні радує те що кібер грамотність зростає і вже не кожен переходить за невідомими посиланнями. Погана новина в тому, що це стали розуміти і хакери і тепер вони почали діяти по-іншому «DRIVE-BY-DOWNLOAD» -ЦЕ новий тип атак, ти просто заходиш на сайт і виникає зараження системи. Сьогодні смартфон це перше що ми бачимо з ранку і останнє що ми бачимо перед сном. Якщо раніше шахраї могли вкрати гроші з рахунку мобільного телефону, то тепер коли у більшості встановлений додаток банків, можна вивести набагато більше грошей. Є багато варіантів як це зробити: один з них це фейкові програми. Видимість програм таких як «GOOGLE Play» для багатьох це гарант якості, перевірене джерело. Це спонукає шахраїв створювати більш законні схеми шахрайства. Прикладом є додаток «Ancestry» - воно ніби допомагає знайти предків. Вводиш ім'я, дату і місце народження і додаток просить піднести палець, щоб знайти когось із родичів (для того щоб скачати вашу біометрію і порівняти з біометрією наприклад вашого прадіда). Більшість людей навіть не замислюються що наших далеких родичів не можна знайти по відбитку пальців, і до того ж що у людей не ідентичні відбитки і не можна знайти тільки по відбитку пальців.

Є також шахрайство з банкоматами. Шахраї встановлюють на картоприймачу «ATM SKIMMER» цей приймач зчитує дані з магнітної смуги, його можна впізнати через те, що він опуклий і виходить з меж стін банкомату. Банки звернули на це увагу і зробили «анти SKIMMER», але є проблема вони схоже на ті самі приймачі шахраїв. Зараз їх роблять прозорими, щоб було видно що всередині немає проводів, сканерів і плат. Після отримання ваших даних шахраї просто виготовляють копію вашої карти та знімають гроші де їм завгодно.

Розберемо з чого складається все угруповання цілком. На чолі стоїть кілька людей: експерт з баз даних, фахівці розвідки банківських систем,

програміст який написав «зловред», чистильник для того щоб очистити цифрові сліди і фішер який буде відправляти листи – разом вони складають кібер ОЗУ. Код вірусу пакується у вкладенні і розсилається фішером листами на пошту бухгалтерам банків. Тема листів, імена вкладень, такі щоб їх хотілося відкрити. Відкрив файл-значить відкрив шкідливий код. Вірус який проникає в сервери, що відповідають за управління банкоматами, вони подають їм команди і точний час для видачі грошей. Таким чином постраждало близько 100 організацій. Після операції підключався чистильник і очищав цифрові сліди в системі банків. і в такий спосіб вони звели у банків один мільярд 200 мільйонів доларів і це найбільше цифрове пограбування в історії, це відбувалося в Іспанії. [4]

Першими хто зайнявся розслідування такої атаки була лабораторія Касперського[2] вони перші зрозуміли, що це шкідлива атака, провели розслідування і відновили послідовність дій хакерів.

Цифровий світ в якому ми зараз живемо здається зручним, все стає цифрованим, все підключається до інтернету, ну разом з цим приходять і нові загрози.

Список використаних джерел

1. Wikipedia-free encyklopedia // IDN homograph attack //15.10.2021//URL: https://en.wikipedia.org/wiki/IDN_homograph_attack
2. The BELL//Новин// Катана из Аликанте. Как удалось раскрыть крупнейшее цифровое ограбление в истории// 1 .06.2018//URL: <https://thebell.io/katana-iz-alikante-kak-udalos-raskryt-krupnejshee-tsifrovoe-ograblenie-v-istorii>
3. ANTI-MALWERE//Лабораторія Касперського//URL: <https://www.anti-malware.ru/companies/kaspersky-lab>
4. Кореспондент.net// Кибер ОПГ. Главная угроза в мире по версии NYT//URL: <https://korrespondent.net/world/4383169-kyber-oph-hlavnaia-uhroza-v-myre-po-versyyu-NYT>

Жирко Н.С., Шило В.В.

здобувачі вищої освіти 4 курсу ННП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Корогод С.В.

старший викладач кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРУПЦІЙНИХ І ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЗА СФЕРАМИ ПРОЯВУ

На сьогоднішній день в Україні будується система антикорупційного законодавства, котра охоплює будь-яку сферу суспільного життя та складається з різних нових законодавчих актів. При цьому головним визначається ЗУ «Про запобігання корупції».

Законодавець вставив чіткий перелік положень, котрі встановлюють певні обмеження, а також вимоги та процедури, які мають спрямування на запобігання корупції. Такі інструменти визначають антикорупційний механізм, та є перешкодою на шляху вчинення корупційного правопорушення.

З кожним днем кількість корупційних правопорушників зростає. Ми вважаємо, що для більшості населення надати неправомірну винагороду особі, з метою швидшого та якісного вирішення її питання стало нормою.

Законодавство встановлює низку вимог та процедур, спрямованих на запобігання корупції. Усі ці інструменти становлять комплекс антикорупційних механізмів, які виступають «бра'єрами» на шляху вчинення корупційних правопорушень.[1]

Законодавство України має мету позбутися корупційних проявів у будь-якій сфері суспільного життя. Для цього покращується правова обізнаність громадян, приймаються нові закони та нормативно-правові акти, а також створюють контролюючі органи, котрі будуть слідкувати та вчиняти усі можливі дії аби зменшити рівень корупційний і пов'язаних із корупцією правопорушень.

Головним нормативно-правовим актом з досліджуваного питання є Закон України «Про запобігання корупції», котрий визначає такі головні терміни як, корупція, корупційне правопорушення, ознаки та особливості корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень. Також зазначається, що корупція визначає зміст корупційного правопорушення, так як містить положення та ознаки корупції.

Відсутність будь-якої з обов'язкових ознак корупції означає відсутність корупційного правопорушення. Тому якщо особа не усвідомлювала факт отримання нею неправомірної вигоди, то в такому разі відсутні ознаки мети та діяння.

Правопорушенням, пов'язаним із корупцією визначають дію чи

бездіяльність, відсутні ознаки корупції, але при цьому наявні порушення вимоги, заборони та обмеження, котрі встановлені на законодавчому рівні та згідно з чим настає кримінальна, адміністративна, дисциплінарна та/або цивільно-правова відповідальність.

Хоча з приводу незаконного збагачення існує велика кількість різних думок. В юридичній літературі визначається, що незаконне збагачення- це таке збагачення, котре особа не може пояснити та надати докази, яким чином вона має статки та грошові кошти. Одні науковці вважають, що незаконне збагачення передбачає ознаки корупційного правопорушення, інші зазначають, що даний вид має бути взагалі виключений із законодавства про запобігання корупції та включає в себе виключно ознаки кримінального правопорушення. Думки різняться, а дослідження даного питання триває.

Ключовим критерієм, який відрізняє ці два поняття, є наявність чи відсутність ознак корупції у відповідному діянні. Саме тому, наприклад, декларування недостовірної інформації є правопорушенням, пов'язаним з корупцією, але не з корупційним правопорушенням. Вчинення правопорушень передбачає юридичну відповідальність у вигляді вживання заходів державного примусу каральної спрямованості.

За думкою одного з науковців, корупція – не просто соціальне, а й психологічне та моральне явище. Адже вона не існує відокремленою від людей – їх поведінки, діяльності. Корупція – це спосіб мислення, який зумовлює спосіб життя. Поширення та суспільна небезпека корупції відчутно зростає в період значних соціальних потрясінь, веде до ігнорування законності, залежності громадян від свавілля чиновників [2].

Виходячи із наданих статистичних даних представників засобів масової інформації, можна дійти висновку, що на практиці частіше за все гроші стають предметом корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією. Тому що саме грошові цінності частіше просять службові особи, що проявляється у формі оплати без квитанцій, благодійних внесків, оплати непотрібних послуг або просто готівкою в руки.

Ми погоджуємося із думкою науковця, про те, що корупція трапляється в будь-якій політичній та економічній системах і є складовою механізмом використання суспільства бюрократичними структурами. В умовах функціонування демократичних або авторитарних механізмів забезпечення нормальної життєдіяльності соціуму корупція виступає другорядним явищем, яке істотно не впливає на загальнодержавну ситуацію або стає більш-менш контрольованою. Проте за певних умов корупція може перетворюватися на структурно-творчий елемент політичного та громадського життя суспільства. Це можливо тоді, коли серед широких верств населення переважає нестримне користолюбство.[3]

Ми підтримуємо думку, що запобігти вчиненню корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень можливо лише у випадку належної та достатньої оплати праці, а також при підвищенні правової усвідомленості у громадян.

Список використаних джерел:

- 1) Обмеження щодо використання службового становища – ефективний антикорупційний механізм [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://km.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-425681.html>
- 2) Корупційні схеми та прояви корупції у сфері земельних правовідносин [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/koruptsijni-shemy-ta-proyavy-koruptsiyi-u-sferi-zemelnyh-pravovidnosyn/z>
- 3) Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні. [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://academy.gov.ua/ej/ej19/PDF/23.pdf>

Шупер В.В.

Зубик Ю.М.

здобувачі вищої освіти 4 курсу ННП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Корогод С.В.

викладач кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тема незаконного збагачення вже протягом тривалого часу є актуальною у середовищі правової спільноти України. Науковцями досліджується не тільки ретроспектива даного поняття, однак і особливості кримінальної відповідальності.

В процесі постійного розвитку соціально-економічних відносин, зміни відбуваються в різних векторах життєдіяльності суспільства. Наріжним каменем на сучасному етапі економічного розвитку в Україні було і є питання незаконного збагачення, яке продовжує загрожувати економічним благам нашої держави. Поряд із інноваційними змінами в економіці змінюються і засоби вчинення саме цієї категорії кримінальні правопорушення. Це стало причиною для виведення цієї проблематики на новий рівень, який би дав можливість через її дослідження встановити ймовірні і найбільш ефективні напрямки і заходи щодо попередження і виявлення саме незаконного збагачення.

Дефініція поняття «незаконне збагачення» міститься в ст. 368-5 Кримінального кодексу України (далі – КК України), де зазначається, що «незаконне збагачення – це набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у тому числі опосередковано, активів, а також зменшення її фінансових зобов'язань, у розмірі (вартість) яких перевищує правомірно отримані доходи такої особи більше, ніж на одну тисячу

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [1]. Однак як показує практика закріплення в КК України конкретного складу кримінального правопорушення іноді не достатньо для додержання певних правових приписів і вимог. Щодо незаконного збагачення законодавець неодноразово вносив зміни до правової основи, якою регламентується механізм притягнення до кримінальної відповідальності правопорушника, де основною проблематикою було покладення на особу, яка підозрюється у незаконному збагаченні обов'язку доказування законності отримання певних коштів, а це означало доведення своєї невинуватості, що певним чином суперечить ч.2 ст. 62 Конституції України [2]. На даний момент це питання зняте і вирішене, однак на думку деяких експертів через нечітке встановлення в кримінальному кодексі правової позиції Конституційного Суду України про те, що обов'язок доказування незаконного збагачення особою покладається саме на державу, це призводить до розгалуження та двоякості самої норми [3].

В. М. Тертишник розглядає незаконне збагачення і відповідну норму у КК України через суперечність, наголошуючи на тому, що проблема притягнення до кримінальної відповідальності полягає у самій структурі кримінального правопорушення, зокрема, об'єктивній стороні. Науковець зазначає, що виходячи із об'єктивної сторони кримінального правопорушення формується розуміння, що покарання передбачено не за реальне незаконне збагачення (неадекватне законним заробіткам збільшення власних активів), а детективно-фантастичне і загадкове здобуття такої власності, адже в редакції закону зазначено: «...набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами»[3]. Саме в цьому простежується наявність колізій та невідповідності, що ускладнює притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне збагачення. Відповідно до вищенаведеної диспозиції можна стверджувати про обов'язок підслідної особи доводити законність підстав набуття ними відповідної власності під загрозою настання кримінальної відповідальності, однак із іншого боку впливає конституційний принцип презумпції невинуватості і всі сумніви тлумачаться на користь підозрюваного, обвинуваченого. Даний штучний парадокс ускладнює досудове розслідування і подекуди робить неможливим притягнення службових і посадових осіб до кримінальної відповідальності. Законодавчі позиції в аспекті притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне збагачення спрямовані на ускладнення доведення набуття незаконних активів, майна, адже слідчий повинен самостійно довести незаперечними фактами їх протиправне набуття конкретною особою [3; 4].

Важливим етапом в доведенні незаконного збагачення є його встановлення як набуття необґрунтованих активів. Саме необґрунтованість набуття предмету суб'єктом даної статті є ключовим елементом в встановленні і доведенні відповідальності за вчинення даного кримінального правопорушення. Необґрунтованість активів означає, що дані активи набуті особою в незаконним шляхом, що спричинило збитки суспільству і державі. Це

в першу чергу встановлюють такі органи як Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура і Державне бюро розслідувань тощо. В подальшому за фактом виявлення незаконного збагачення вищезазначені державні органи з метою забезпечення кримінального провадження, можуть здійснити арешт активів, що є предметом спору чи відповідають їх вартості. Цей арешт здійснюється в разі встановлення розбіжностей в законних доходах і в активах, які належать особі [5].

О. Драган визнає слушною думку вчених про відсутність загального визнання криміналізації незаконного збагачення як антикорупційного заходу. Дослідниця наводить думку М.А. Рубашенко, яка вважає, що нова редакція кримінально-правової норми лише завуальовує порушення конституційних принципів, наведених у рішенні Конституційного Суду України, а тому український парламент «реанімував» «незаконне збагачення» шляхом виключення спірного елемента «відсутність доказів законності/відсутність раціонального обґрунтування», що тільки посилює неконституційність закону [5, с. 225-226; 6, с. 13].

Однак, як показує статистика, за останні 7 років практично відсутні вироки з реальним позбавленням волі по статті 368-5 КК України. Дана ситуація, на нашу думку, обумовлена нечітким і неправильним законодавчим тлумаченням статті про незаконне збагачення, що спершу призвело до неможливості притягнення винних осіб до відповідальності. Однак не варто відкидати той факт, що ефективність розкриття даної категорії кримінальних правопорушень є неефективною [7].

Отже, останнім часом незаконне збагачення як кримінально-правова категорія зазнала змін, які в аспекті доказування повинні позитивно вплинути на стан притягнення до кримінальної відповідальності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які вирішили привласнити (набути) активи в незаконний спосіб. Саме тому варто зосередити увагу на вирішенні питання створення механізмів для ефективного розкриття і розслідування даного кримінального правопорушення, адже за останні роки відбулося стрімке збільшення кількості осіб, які отримували неправомірну вигоду. Слід констатувати, що незаконне збагачення є тим різновидом суспільно небезпечного діяння, виявлення якого переважно відбувається на завершальних стадіях вчинення даного кримінального правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України в редакції від 04.10.2021 р. №2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 14.11.2021).
2. Конституція України: закон України в редакції від 01.01.2020 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.11.2021).
3. В.М. Тертишник. Проблеми відповідальності за незаконне збагачення: конкуренція приватних і публічних інтересів та мімікрія

законодавчого спаму. Українське право: офіційний веб-сайт. URL: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/problemu-vidpovidalnosti-za-nezakonne-zbagachennya-konkurenciya-pryvattnykh-i-publichnykh-interesiv/> (дата звернення: 20.11.2021).

4. Михайло Кочеров. Незаконне збагачення: історія питання. Юридична газета: офіційний веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/nezakonne-zbagachennya-istoriya-pitannya.html> (дата звернення: 20.11.2021).

5. Драган О. Щодо кримінальної відповідальності за незаконне збагачення. Підприємництво, господарство і право. 4/2021. С. 222-226.

6. Рубашенко М.А. Незаконне збагачення: міфічна природа та загрози криміналізації. Вісник Асоціації кримінального права України. 2019. № 1 (12). С. 1–31.

7. Статистичний аналіз судових рішень у кримінальних справах, що стосуються корупції. Статистика, судочинство. URL: <https://socialdata.org.ua/corruption-court-stats/> (дата звернення: 20.11.2021).

Шевейко Ю.А.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНІ Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Некlesa О.В.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

Організована злочинність інтегрована у високоприбуткові сектори економіки є одним із чинників, що реально загрожують економічній безпеці України. Соціально-економічні перетворення в Україні дещо змінили вигляд кримінальних правопорушень, які вчиняють організовані злочинні групи, що зосереджені на легалізації будь-яких ресурсів на капітал. Організовані злочинні групи дедалі частіше використовують легальні інституції, особливо привабливими серед яких є фінансові установи, щодо різноманітних незаконних операцій.

Незважаючи на значні зусилля правоохоронних органів, організована злочинність якісно змінюється у напрямку розвитку нових кримінальних технологій та проникає у багато секторів економіки, такі як бізнес-послуги (право, страхування, фінанси); медицина, освіта, дослідження та розробки, необхідні для виробництва продуктів із природних ресурсів; інформаційні технології тощо і контролює їх діяльність, створює систему корупційних зв'язків задля забезпечення максимального кримінального результату [1, с.65].

Фінансово-кредитна система, споживчий ринок, житлове будівництво та паливно-енергетичний комплекс особливо схильні до впливу організованих злочинних груп. Це підтверджує робота Національної поліції, податкових органів, Національного антикорупційного бюро та Державного бюро розслідувань, які розслідують фінансові злочини, вчинені організованими злочинними групами. Вартим уваги є те, що у 2020 році рівень злочинності, скоєної організованими групами та злочинними організаціями, є найвищим у фінансовому секторі.

Особливо слід наголосити, що в структурі організованої злочинності зайнята значна частина організованих злочинних угруповань за етнічною ознакою, злочинна діяльність яких носить міжрегіональний характер. Під їх контролем знаходяться багато об'єктів кредитно-фінансового сектору, сектору продажу житлової нерухомості та надання послуг.

Для організованих злочинних груп ринок лотереї та азартних ігор залишається привабливим джерелом отримання та відмивання доходів від злочинної діяльності. Діяльність на ринку лотерей в Україні регулюється законом України «Про державні лотереї в Україні» від 6 вересня 2012 року № 5204-VI [2].

Збагачення за рахунок використання лотерей для організованих злочинних груп насамперед пов'язане з відсутністю належного адміністрування прибуткового податку з боку організаторів лотереї та оподатковуваних виграшів у разі лотерей, а також відсутність чітко визначеної відповідальності за неувагу до розрахунків та процесів, які пов'язані з прийомом ставок та платежів. Державне регулювання азартних ігор нині здійснюється відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» від 14 липня 2020 року № 768-IX [3]. Незважаючи на те, що останнім часом внесено певні зміни до цього Закону, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, в тому числі в частині посилення адміністративної та кримінальної відповідальності, деякі проблеми залишаються невирішеними.

Зокрема, дедалі популярнішими стають віртуальні казино, веб-сайти або програми, що дозволяють грати онлайн. Через значний рівень конкуренції та завдяки можливості швидкого отримання високого прибутку цей ринок постійно розвивається. Пам'ятаючи про це, організовані злочинні групи скористалися даною перспективою та вже почали отримувати незаконний прибуток та відмивати доходи від кримінальних правопорушень у межах своїх власних схем [4, с.49].

Злочинні угруповання цілеспрямовано купують електронні клуби чи навіть створюють свої. Такі «ігрові бібліотеки» зазвичай реєструються в «податкових притулках» (офшорах), з якими немає обміну інформацією з національними правоохоронними органами, отже незаконні транзакції з електронними азартними іграми не переслідуються за законом.

Враховуючи прагнення організованих злочинних груп до приховування походження доходів від кримінальних правопорушень та безпосередньо членів

злочинних груп, які незаконно отримують доходи, а також швидкий та легкий доступ до отриманих коштів, організовані злочинні групи прагнуть зберегти свої активи у найбільш ліквідній формі - у формі готівки, що дозволяє легко впроваджувати системи відмивання грошей. Відповідно, виявлення та боротьба з відмиванням грошей стає надзвичайно складним завданням для правоохоронних органів.

Насамкінець можна сказати, що посилення боротьби з організованою злочинністю у фінансовому секторі в рамках подальшої криміналізації економічних організованих відносин, на нашу думку, вимагає впровадження наступних дій:

- ретельний моніторинг регулярних взаємин осіб чи структур, причетних до діяльності організованих злочинних груп, із бюджетами різних секторів економіки;

- удосконалення механізму застосування адресних фінансових санкцій відповідно до вимог 6 та 7 Рекомендацій FATF [5], включаючи запровадження процедур заморожування активів учасників ОЗГ та вдосконалення положень про міжнародне співробітництво у цій сфері;

- концентрація на моніторингу лотерейного та грального бізнесу в Інтернеті з метою своєчасного виявлення та запобігання кримінальним правопорушенням (фіскалізація прийому лотерейних ставок та виплати лотерейних виграшів);

- розширення спектру кримінологічних досліджень структурних елементів організованої злочинності, закономірностей їх діяльності, з метою розробки методичних вказівок для ефективної боротьби з організованою злочинністю у фінансовому секторі.

Пропонований комплекс заходів не охоплює всі важливі аспекти побудови ефективної системи протидії організованій злочинності у фінансовому секторі, але їх розробка та реалізація є одним із найперспективніших напрямів досліджень, законотворчості та протидії діяльності організованих злочинних груп.

Список використаних джерел:

1 Кримінологія: підручник/ А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.

2 Про державні лотереї в Україні: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5204-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 31, ст. 369. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5204-17> (дата звернення 15.11.2021 р.)

3 Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор: Закон України від 14 липня 2020 року № 768-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text> (дата звернення 15.11.2021 р.)

4 Кримінологія: колективний навчальний посібник-практикум / за заг. ред. к.ю.н., доц. С.А. Шалгунової / Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 332 с.

5 Сорок Рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835_001#Text (дата звернення 15.11.2021 р.)

Щербина К.А.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник

Галенко Ю.П.

викладач кафедри українознавства та іноземних мов

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

THE PRINCIPLE OF INTEGRITY AS A PREVENTION AND ANTI-CORRUPTION TOOL

In Ukraine, there is a fundamentally new anti-corruption system, which is mainly preventive in nature and focuses on creating effective mechanisms in society to prevent corruption. However, much remains to be done to reduce corruption rates in Ukraine. For many years, the Ukrainian government has failed to implement effective reforms to combat corruption in the country. The lack of significant anti-corruption efforts is reflected in Ukraine's persistently low scores in key international corruption rankings, including the Transparency International Corruption Perceptions Index. Determining the level of corruption in the state and the level of public trust in state bodies as indicators of Ukrainian integrity has become one of the important tasks. Under such conditions, the importance of the requirements for good behavior of persons authorized to perform the functions of state or local government must be mastered as norms of everyday behavior [1]. Therefore, the creation of a system of honest and professional public service in accordance with international standards and the best international experience is identified as one of the main areas of implementation of the Anti-Corruption Strategy for 2014-2017.

Virtue in Ukraine is a very interesting, but little-studied phenomenon. Thus, the Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language defines virtue as high moral purity and honesty. "Virtuous" means a person, who lives honestly and follows all the rules of morality, which is a manifestation of honesty and morality [2, p. 308]. From the Dictionary of Synonyms of Karavansky, it can be seen that the synonyms to the word "virtue" are honesty, morality and decency [3, p. 94]. Other sources define integrity as ensuring a high level of incorruptibility, honesty and fairness in the implementation of legal and related legal processes [4, p. 252].

Glushchenko defines virtue as a deep category that includes all aspects of morality and, in fact, is the transformation of good behavior into a professional ethical sphere. According to the scientist, the combination of morality and goodness makes it possible to outline the plane of integrity of a person who performs the functions of the state, in particular competence, self-discipline, selflessness, honesty, firmness and honesty [5].

The term integrity at the legislative level occurs in the laws of Ukraine "On the Principles of the State Anti-Corruption System", "On Prevention of Corruption", "On Civil Service", "On the Judiciary and the Status of Judges", "On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine", "On the Prosecutor's Office". "On the State Bureau of Investigation", "On Education", "On Higher Education", etc. Despite the fact that the term "integrity" is repeatedly found in current legislation, unfortunately, its normative definition is missing.

As for the principle of integrity in national legislation, it is enshrined in the Law of Ukraine "On Civil Service" and is interpreted as the focus of civil servants to protect public interests and refusal of civil servants from the prevalence of private interest in the exercise of their powers [6]. Moreover, scientific research intensified the essence of this phenomenon in the aspect of civil service. Thus, the principle of integrity of a civil servant is interpreted as a statutory requirement to direct the actions of a civil servant solely to protect the public interests and his waiver of private interests in the exercise of his powers, honesty of a civil servant, his ability to bear both moral and legal responsibility as well as actions or inaction [7, p. 160; 8, p. 23–26]. As noted in the study by O.I. Serdiuk, O.V. Myrna and I.M. Shupta, integrity should be a counterbalance to the meritocratic principles of building a personnel management system. Meritocracy is based on competition: in order to gain a high position in society and ensure high quality life, a person must constantly develop its abilities and surpass other people. Meritocracy not only denies the importance of the above human qualities that have nothing to do with intelligence, but also acts as an ideology that leaves no room for solidarity between people [9; 10]. Based on the research of public administration specialists, it is possible to identify areas for improving the integrity of civil servants: 1) to maintain public confidence in the integrity of public activities; 2) to legalize the application of sanctions for dishonest behavior; 3) to fight against dishonest acts, taking measures to prevent or punish them; 4) to make employees sensitive to ethical and value aspects of the results of their work; 5) to find out what exactly determines virtuous or dishonest behavior; 6) to develop skills of analysis of ethical value problems; 7) to help solve ethical and value problems in interpersonal communication; 8) to promote the development of integrity as a personal quality of a civil servant. Each of these areas can be used to increase the level of integrity of both individual civil servants and civil service bodies in general [11, p. 198].

Thus, it can be concluded that today every official is legally obliged to be a good employee for ordinary citizens, whom they provide services to, and as honest as possible in the performance of their duties, especially when an official is endowed

with significant discretion. Kindness and honesty should become the basic principles of every Ukrainian official [12, p. 23].

Thus, integrity is a basic principle of civil service and a basis for ethical behavior of civil servants in order to provide professional, politically impartial, effective and citizen-oriented civil services in the interests of the state and society. Today, in the conditions of total corruption in Ukraine, integrity is the main tool for preventing conflicts of interest [13, p. 23]. Integrity must be nurtured, because the one should rely not only on an employee with high professional qualities, but also having moral values. From the adopted legislative acts on the implementation of innovations of integrity, the state should create a virtuous public service by reforming the legislation on civil service and service in local self-government. The tasks of the state are to recruit professional and decent people for the civil service, to ensure the appropriate level of remuneration as well as to monitor the activities of particular officials.

REFERENCES:

1. Methodical recommendations "Prevention and Combatting Corruption in State and Local Self-Government Bodies" as of 16.10.2013. The Ministry of Justice of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13#Text>
2. Large Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language: 250,000 / way and heads. ed. W. T. Busel. K.; Irpen: Perun, 2005. VIII. 1728 p.
3. Karavanskyi S. Practical Dictionary of Synonyms of the Ukrainian Language. 5th edition, edited and supplemented. Lviv: Bak, 2014. 530 p.
4. European and International Standards in the Field of Justice / Supreme Court of Ukraine, etc.; ed.: Y. Zemlytska (ed.) and others. K.: Yuston, 2015. 713 p.
5. Glushchenko S. What is Meant by Professional Ethics and Integrity in the Context of Qualification Assessment of Judges? Law and Business. URL: https://zib.com.ua/en/125930scho_rozumiti_pid_profesiynoyu_etikoyu_ta_dobrochesnistyu_v_.html
6. On Civil Service: Law of Ukraine as of 10.12.2015 No. 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
7. Germaniuk M.O. Special Principles of Civil Service: Theoretical and Legal Analysis. Customs Business. 2012. No. 2 (79). p. 155–161.
8. Zhukov S.V. The Phenomenon of Integrity: to the Question of Research Methodology. Scientific Bulletin of Public and Private Law. 2018. No. 5. p. 23–26.
9. Serdiuk O.I., Myrna O.V., Shupta I.M. The Place of Integrity in the Model of Competencies of Civil Servants and the System of Personal Values in Preventing Corruption. Public Administration: Improvement and Development. 2018. No. 3. p. 67–69.

Янкова А.

здобувач вищої освіти ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Санакоев Д.Б.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ МАТЕРІАЛІВ ОПЕРАТИВНО РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Під час розслідування кримінального правопорушення працівники оперативно-розшукової діяльності здійснюють необхідні дії, з метою отримання нових доказів та інформації, що має важливе значення для справи. При цьому у законодавстві надаються різні трактування даному явищу, такі як «легалізація», «документація» та «трансформації». На практиці дані терміни мають відмінності, але більшість правників їх не відмежовує. Метою написання є визначення особливостей легалізація матеріалів оперативно-розшукової діяльності під час кримінального провадження.

Дане питання у своїх працях досліджували М.П. Поляков, О.О. Пунди, А.М. Конєв, В.Г. Баяхчев та інші.

Поняття легалізації відображає усі сутність процедурні моменти входження результатів оперативно-розшукової діяльності до кримінального процесу.

Як зазначає С.В. Зуєв, термін «легалізація» означає певний дозвіл на узаконення та надання юридичної сили акту/дії/документу. При цьому науковець визначає, що легалізація матеріалів оперативно-розшукової діяльності під час кримінального провадження має свої негативні явища. У такому випадку дослідник рекомендує відмовитися від даного поняття.

М.П. Пунда підтримує вищезазначену думку, та зазначає, що під час легалізації відбувається перетворення інформації, отриманої оперативно-розшуковим шляхом, у докази, а також позначають будь-які процеси перетворення оперативно-розшукової інформації в кримінально-процесуальну. При цьому науковець зазначає, що сутність легалізації не відповідає тій процедурі, що в кінцевому результаті приводить до внесення інформації в площину кримінального процесу, щоправда, не наводячи ніяких аргументів на користь цього твердження [1, с. 319].

Іншими дослідниками визначається термін «легалізація», як певна процедура правового характеру, котру виконує уповноважений суб'єкт із питань визнання, дозволу, підтвердження, узаконення певних об'єктів, суб'єктів, дій в інтересах зацікавлених осіб [2, с. 34]].

Легалізація матеріалів ОРД – це специфічна діяльність оперативних і слідчих підрозділів з надання законної сили і введення в кримінальний процес матеріалів оперативно-розшукової діяльності.

Першою особливістю легалізації матеріалів кримінального провадження є той факт, що легалізація результатів оперативно-розшукової діяльності є не лише одним з елементів, що забезпечує цілісність кримінального судочинства, але й кінцевий етап, мета проведення оперативнорозшукових дій.

Другою особливістю легалізації – визначається її поділ на первинну (при якій відбувається трансформація фактичних даних у докази) та вторинну (котра є більш процесуальною, та передбачає набуття оперативно-розшуковою інформацією процесуальної форми).

Головною особливістю легалізації матеріалів є наявна можливість отримати нову та вкрай важливу інформацію по справі.

Отже, підсумовуючи можна зазначити, що легалізація матеріалів ОРД до кримінального процесу – це відповідальний і важливий етап у роботі і оперативно-розшукових підрозділів, на якому вирішуються правові і організаційно-тактичні завдання, спрямовані на забезпечення можливості використання оперативно-розшукової інформації у кримінальному процесі. Також дане питання потребує більш детального дослідження. Думки науковців різняться, так як одні визначають легалізація як досить позивне явище в кримінальному судочинстві, в той час як інші дослідники визначають виключно негативні риси легалізації.

Список використаних джерел:

1. Пунда О.О. Використання результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні в кримінальному процесі / О.О. Пунда // *Держава і право : зб. наук. праць. Серія «Юридичні і політичні науки»*. – Вип. 16. – К. : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 319–321
2. Курочка М.Й. Легалізація оперативно-розшукової діяльності у доказуванні / М.Й. Курочка // *Право України*. – 1999. – № 10. – С. 34–36